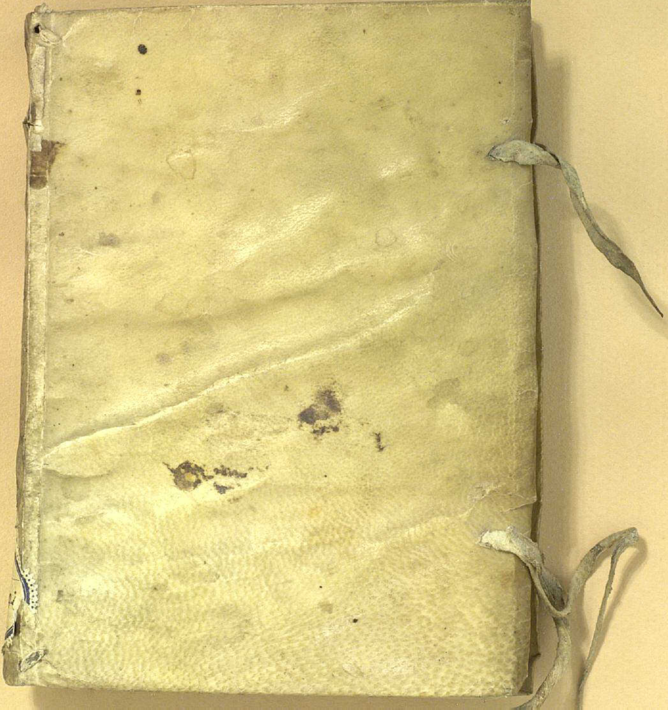

16.a8
30-
Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 3
Tabla
Número 402

402

Nº 1
28-143

402

Nº 1
24-143

16.a8
30-

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 3
Tabla
Número 402

R. 2733

PRINCIPIA,

ET LOCA COMMVNIA.

Tàm Deciſionum, quàm Argumentorum vtriuſque Iuris, cum pleniſsima Doctorum allegatione collecta.

PER DOCTOREM SIMONEM VAZ *Barboſam Luſitanum.*

IN REGIA CONIMBRICENSI Academia Artium Magiſtrum, ac publicum Baccalaureorum, & Licentiatorum eiuſdem facultatis Examinatorem.

de S. Coleg.º de la Comp.ª de Jesus de Granada

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

Anno, 1630.

CVM LICENTIA BARCINONÆ.

Apud Stephanum Liberòs, in vico Sancti Dominici.

Expenſis Michaelis Maneſcal.

Ex Commiſſione.

VIDI Hunc librum ex commiſsione Illuſtriſsimi, & Reuerendiſsimi Epiſcopi Barcinonenſis iam aliâs Romæ impreſſum, cui titulus eſt *Principia & Loca Communia Doctoris Simonis Vaz Barboſa Luſitani*, & nihil inueni quam impediret vlteriorem illius impreſsionem, imô valde eam vtilem omnibus iuris profeſsionibus fore iudico. Ex meis ædibus, 18. Iunij 1630.

Ioannes Petrus Fontanella, I.V.D.

Approbatio Operis.

ABſq; vllo periculo, & cum maximo ſtudioſorum commodo, præcipuè iuri communi incumbentium, libellus hic iteratum excuſſus in lucem prodire poteſt. Ita cenſeo Barcinonæ apud Prædicatores, 19. Iunij 1630.

Fr. Thomas Roca.

Attenta approbatione conceditur Licentia imprimendi.

Claresualls Vic. Geñ, & Offic.

Don Michael Sala Regens.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſſ. P. Magiſtro Sacri Apoſtolici Palatij.

P. Epiſcopus de Curte Vicesger.

Approbatio Operis.

Ex Reuerendiſſ. P. D. Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri iuſſu, *Regulas hasce, ſiue Principia, & Loca communia, tàm Deciſionem, quàm Argumentorũ vtriuſq; Iuris* recenſui, & nihil inuenio quominus permitti earũ editio debeat, ſubſignaui. In Vrbe xvij. Kal. Februarij M.DC.XXI.

Marcus Antonius Petilius.

Imprimatur.

Fr. Gregorius Donatus Magiſter Reuerendiſſ. P. F. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri Socius Ordin. Prædicatorum.

ILLVS-

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D.

D. SCIPIONI COBELLVTIO S.R.E. CARDINALI ET BIBLIOTHECARIO.

EX Frequentioribus, Illuſtriſsime Princeps, & fere quotidianis plurimorum Doctorum lucubrationibus, vtriuſq; iuris principia, ac loca communia vndiq; ſparſa in vnum redegi; cumq; ea in lucem proferre decreuiſſem, multa fuerũt, quæ me ab incæpto retrahebant, & manum (vt aiunt) de tabula amouere ſuadebant; verebar enim ne id, quod in mei tantum gratiam, & vſum conſcripſeram, ſi ad aliorum manus perueniſſet, cenſu-

ram, & obeliſcos non effugeret: niſi ſub magnificentiſsimo patrono, eiuſq; tutelari protectione in publicum prodijſſet. Primus igitur animo voluntati, & cogitanti occurriſti, Illuſtriſsime Princeps, cui iure optimo perexiguũ hoc munus offerre debeã, namq; eiuſmodi eſt tuus in litteratos animus, & voluntas, ea in ſtudioſos humanitas, ac beneuolẽtia, vt illicò hæc tyrocinij mei ſigna ad ædium tuarum poſtes ſuſpendere nõ dubitauerim. Accipe igitur, Illuſtriſsime Princeps, puſillum hoc munuſculũ, fideliſsimæ ſeruitutis, ac ſummæ obſeruantiæ meæ in celſitudinem, Tuam ſignũ, & teſtimonium, nec tam oblatũ munus, quam offerẽtis voluntatẽ Amplitudini Nominis Tui deuinctiſsimam reſpicias. Valé. Romæ, die 20. Septembris 1621.

Illuſtriſsimæ Dominationis Veſtræ
Minimus, at obſequentiſſ. ſeruus.

Simon Vaz Barboſa.

AD LECTOREM VTRIVSQVE IVRIS STVDIOSVM.

HÆC Vtriuſq; iuris principia, & loca communia, ex Ariſtotelis, & aliorum Doctorum libris deprompta, variſque ſcriptis Perilluſtris, & Excellent. domini Auguſtini Barboſæ I. V. D. peritiſsimi, ac inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris collecta, Alphabetico ordine diſpoſita, typis mandare in ſtudioſorum gratiam operæpretium duxi, tum quia ob vulgatas iuris regulas, ac receptas ſcribentium deciſiones tot illorum allegationibus fulcitas, vtiliora iudicaui, tum etiam quia à nemine tâm laborioſe in vnum congeſta hucuſque viderim. Quam neceſſarius ſit axiomatum, ac locorum communium vſus ex multis facile conſtat, nam ingenium ſui breuitate delectãt gloſ. in l. 1. ff. quod met. cau. l. 1. ff. de re iudic.

memoriam non onerant, ad ſcientiam celerius perducunt, & linguam quàm maximè erudiunt. Deinde per regulas, & elegantes formulas longe clarius, ac promptius mentis conceptum explicamus, idque veriſsimum eſſe quotidiana experientia edocemur, imò qui huiuſmodi regulas non callent, per inutiles verborum circuitus, & inextricabiles peryſſologias vagari circa ea coguntur, quæ duobus verbis commodiſsimè exprimi poſſent. Plane ex regulis componimus ſyllogiſmos perfectiſsimum diſputandi genus ex Ariſtot. 1. Prior. Inſerui inſimul cum huiuſmodi principijs breuiùs, & ſuccinctiùs aliquos principaliores, & vtiliores argumentationum modos Alphabetica ſerie diſpoſitos, communes enim loci ingenium vehementer excitant, & ad rectum veritatis tramitem facile ducunt, & quod liquidò conſtare non poteſt, argumentis ſubtiliter cognoſcēdum eſſe aſſerit Iuriſconſultus in l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. Licet autem hæc omnia videantur generalia, tanto magis ſunt neceſſaria, quia magna res eſt tractare de eo, quod vulgariter per totum iuris corpus eſt effuſum, l. vni in princip. & ibi Cyn. C. de rei vxor. act. difficileq́; & periculoſum eſt intrare materias brocardicas, in quibus non reperitur fundus, ſecundum Ioan. Fab. in §. fuerat in fin. inſtit. de action. & in quibus non poteſt dari certa regula, vel doctrina, ſecundum Hoſt. Ioan. Andr. & Doct. in cap. dudum 1. de elect. cum plenæ ſint ſenſibus, vt ait Cyn. in l. inuitus, C. de procurat. Quibus permotus à brocardicis non licere arguere indiſtinctè aſſeruit

Corn. conſ. 7. incip. rudis, & incompoſita ſub num 5. verſ. non obſtat vol. 1. & in materia brocardica certum fundamentum non conſtitui ſolus cenſuit Hyppol. in pract. §. ſecunda ſub num. 57. verſ. ex quibus, & deciſionem factā per viā brocardicā nō eſſe tutā, abſque fundamento reſoluerunt Fului. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 25. num. 98. Cardin. Tuſch. pract. concl. tom. 1. lit. B. concl. 132. num. 1. Attamen huiuſmodi Doctorum reſolutiones accipiendæ ſunt de brocardicis non à iure, ſed â frequentiori Iuriſperitorum vſu deſumptis, ac ſolida ratione compoſitis, hæc verò, quæ principia, & loca communia vtriuſque iuris nominantur, ipſius auctoritate nituntur, ac plurimorum Doctorum cuiuſque facultatis allegationibus confirmantur, his tutò vtere beneuole Lector; ſi quid in eis colligendis reliqui, ſcribentis condona ætati, ſi quid peccaui typis mandando, amicorum ignoſce importunitati, & me ama impensè amantem.

INDEX PRINCIPIORVM, ET LOCORUM communium vtriuſque iuris, quę in hoc libello continentur.

A

ABſoluere pag. 1.
Abſolutus 2
Abſurdum 2
Abundans 3
Acceſſorium 3
Accidens 4
Accingendus 5
Accuſator 5
Acquirendum 6
Acta 6
Actio 6
Actor 9
Actum 11
Actus 13
Additamentum 22
Aequiparatum 22
Aequitas 22
Affectio 24
Affectus 23
Afflictus 25
Agens 25
Agere 27
Allegare 27
Allegatio 27
Alienabilis 27
Alienatum 27
Alienum 28
Ambigua 29
Amicitia 29
Amiſſum 29
Annale 30
Annexum 30
Anima 31
Antecedens 32
Approbare 32
Approbatum 33
Arbitrium 33
Argumentum 33
Arma 89
Ars 89
Aſſerens 89
Aſſuetum 89

Aucto-

Auctoritas 90
Augmentum 90

B

BEnefacere 91
Beneficium 91
Bona 93
Bona fides 93
Bonus 94

C

CAliditas 95
Caſus 95
Cauſa 97
Certus 103
Charitas 103
Circuitus 104
Clarum 104
Commodum 105
Commune 105
Communio 106
Conceſſum 106
Concluſio cauſæ 106
Conditio 106
Connexum 109
Confeſsio 110
Confiteri 111
Coniectura 111
Conſentire 112
Conſequens 112
Conſilium 114
Conſuetudo 115
Continentia cauſæ 102
Contractus 117
Contrarium 121
Copulatum 124
Correctio 124
Correctum 124
Correlatiuum 124
Corpus 126
Crimen 128
Culpa 128

D

DAmnum 129
Dare 130
Debitor 131
Declarare 131
Declaratio 131
Definitio 132
Delictum 132
Demonſtrare 136
Denominatio 136
Dictum 137
Dies 137
Dignum 138
Diſpoſitio 139
Diſtinguens 143

Diuerſum

Diuerſum 143
Diuerſitas 143
Diuinare 143
Dolus 144
Donare 146
Dubium 147
Dubius 149

E

Effectus 150
Electio 151
Eligere 151
Emergens 152
Errans 152
Error 152
Eſſentia 154
Exceptio 154
Excipiens 155
Executio 156
Exemplum 156
Exitus 158
Experientia 158
Expreſſum 159
Extremum 161

F

Facere 162
Factum 163
Falſum 170
Fama 171
Familiaritas 171
Fauor 171
Fictio 172
Fieri 174
Fides 172
Finis 175
Forma 176
Forum 177
Fraus 178
Fruſtra 178
Fundamentum 180
Funiculus 180
Futurum 180

G

Geminatio 181
Generalis 181
Genus 182
Gratis 185
Grauare 185
Grauatus 186

H

Habere 186
Habile 175
Habitus 187
Homo 187
Honor 188

Iactare

I

Iactare 189
Ignorans 189
Ignorantia 189
Illatio 190
Impedimentum 190
Impeditus 191
Imperare 191
Impoſsibile 192
Inanis 193
Incertitudo 193
Incluſio 194
Incommodum 195
Incontinenti 195
Indefinita 195
Inferior 197
Infinitas 198
Iniuria 198
Inſtituere 199
Intellectus 199
Intentio 199
Intereſſe 200
Interpretari 200
Interpretatio 201
Interrogatus 201
Iudex 201
Iudicatum 203
Iudicium 204
Iura 205
Iuramentum 205
Ius 207
Iuſte 211

L

Lex 212
Liberum 222
Liberale 222
Limitatum 223
Locupletari 223

M

Magis 223
Maior 223
Maius 225
Mala 226
Male 226
Mali 227
Malitia 227
Malum 228
Malus 229
Mandatum 230
Medium 230
Melius 231
Membrum 231
Mendacium 232
Mens 232

Mentiri

Mentiri 233
Meum 233
Minimum 233
Minus 234
Modicum 234
Mora 235
Mos 235
Moriens 235
Mors 236

N

NAtura 236
Naturalis 236
Naturaliter 236
Neceſſarium 237
Neceſsitas 237
Negans 239
Negatio 239
Negatiua 239
Negligentia 240
Nemo 240
Neſcire 241
Nihil 242
Nolle 242
Nominatio 242
Non ens 242
Non eſſe 243
Non fieri 244
Non ſuccedere 245
Noſtrum 246
Nullum 246

O

OBſcure 248
Odium 249
Officium 249
Omne 250
Onus 250
Operarius 251
Oppoſitum 252
Ordo 252

P

PActum 254
Par 255
Pares 256
Paria 256
Parum 257
Pecunia 257
Pœna 258
Periculum 261
Permiſſum 261
Perſona 262
Pluralis 263
Pluralitas 263
Plus 264
Poſſe 265

Poſſeſſor

Poſſeſſor 265
Poſsidens 266
Poſterius 267
Potencia 267
Preſcriptum 268
Præſumptio 268
Primordium 269
Principium 270
Prior 271
Priuatio 273
Priuilegiatus 273
Priuilegium 275
Probare 276
Probatio 276
Probatum 278
Prooemialia 278
Prohibens 279
Prohibere 279
Prohibita 280
Prohibitum 281
Propter 283
Proteſtatio 283
Puniendus 283

Q

QValitas 283

R

RAtio 289
Regula 292
Res 296
Reus 294
Relatum 294
Remedium 295
Reprobatio 296
Reſolutum 301
Reſpondere 302

S

SCire 302
Sententia 303
Separata 303
Sequentia 303
Sermo 304
Signum 304
Simile 305
Singula 305
Soluere 306
Subiectum 307
Subrogatum 307
Superior 309

T

TAcens 309
Tacitum 312
Tempus 313
Titulus 314
Totum 314

Tractus

Tractus 315
Turpitudo 315
Turpios 316

V

Velle 317
Verba 317
Veriſimile 335
Veritas 335
Verum 337
Via 338
Vigilans 339
Vis 339
Vicens 349
Vincula 342
Vitia 342
Vltima 342
Vltimus 342
Voluntarium 343
Voluntas 344
Vox 347
Vtile 348
Vtilitas 349

FINIS

DOCTORIS SIMONIS VAZ BARBOSÆ LVSITANI

In Conimbricenſi Academia Artium Magiſtri.

Principia, & loca cõmunia tam deciſionum, quam argumentorum vtriuſque iuris.

A.

1 ABSOLVERE qui poteſt, condemnare etiam poteſt *Farina. in fragment. crimin. p. 7. verbo abſoluere nu. 6. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A concl. 40.* quia qui condemnare non poteſt, nec etiam abſoluere *l. nemo qui condemnare de regulis iuris. Menochi. de arbitrar. lib. 1 q. 43. num. 25.*

UNIVERSITARIA DE GRANADA

Narbona de appellat. à vicario ad Epiſcopum p. 1. num.193.

2 Abſoluere debet potius Iudex in dubio, quam condemnare argum. *tex. in l. Arrianis ff. de actio & obligat. l.fauorabiliores, l.ſemper in obſcuris, ff de reg iuris,cap.3. de probat.* plures citat, *Cou vari.lib.1 cap.1 n.2 verſ.Quarto,Mexi.in* tract. taſſæ panis concl 1. nu.171. nouiſsime *Anton. Monach.Florent decis 36.n.2. Card.Tuſch.to.1.lit.A. concl.41.n 1.*

3 Abſoluere nocentem ſantius eſt, quam condemnare innocentem, *l. abſentem, ff. de pœnis. Cardin.Tuſch tom.1 lit.A.concl.41.nu.3.* Cauendum nãq; eſt ne reſpectu nocentis, innocens patiatur, *l.fi.C.de his,qui latro.l.prægnantis ff.de pœn.*

4 Abſolutus expreſsè dicitur, qui non eſt condemnatus, *Sigiſmund.Scac de appellat.quæſt.17 limit 6.memb.9.ſub n.70.& limit.21.n.37. in fine.*

5 Abſurdus intellectus ab omni diſpoſitione eſt reiiciendus, *l. nam abſurdum, ff.de bon. libert. l.1 §.vnde quæritur, ff.de publicia in rem actio.l.obſeruare, §.fin.ff.de offic. proconſ. l.Saluius Ariſto.5. ff.de leg.præſt. cap. quemadmodum de iure iur. cap. cum inter de except.cap.dudum de præben lib.ſexto, Prob.ad Monachum in cap. generali de elect.eod lib. num. 18. cum ſeqq. Valaſc. conſult. 174. num. 11.* Abſurdum enim ſemper eſt vitandum, *Anton. Monach. Bonon. deciſ. 11. num. 63. Cardin Tuſch. tom 1. littera A. concl.66.* Et ad illud euitandum in

in ſtatuto, omnis interpretatio eſt admittenda, *idem Anton Monach Lucenſ.deciſ 64.n.30.*

6 Abundans cautela non nocet, *l teſtamentum, C.de teſtam. Surd deciſ 13.num 14. Sebaſt. Naui.in l. non ſolent 95. ff de reg iuris, Farinac in praxi. crimin.par.3. quæſt. 89. num.123* Rota Rom. apud eundem *deciſ 319 num.9 tom.1.par.1 Gonzal. ad reg 8. Cancel gloſ 6 à num 26. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ cap 141.num.12.Cardin Tuſch.tom.1.littera A. concl.67.*

7 Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, *l etiam, C.de iure dot. reg. acceſſorium 42 de reg.iuris lib.ſexto,* exornant *Socin. reg 5 Menoch. conſ 58 n.13.cum ſeq.Surd.de alim.tit.9 q.31.n.8.cum ſeqq & deciſ 88. num.10. Put. deciſ.1. num.2 lib 1. Ioan Franciſc Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.2. cap 16 num.70. Anton Monach.Bonon.deciſ 27.n.4. & deciſ.28 num.56. Cardin. Tuſch.tom.1. littera A. concluſ 76. Pichard. ad § ſi quis alium num 32. Inſt. de inutilibus ſtipulat Mari.Anton. vari. lib 1. reſol.72.num 6.* Intellige cum acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, vt per *Menoch. de interdict.remed.6. recuper poſſeſſ.n 45.* Etiamſi acceſſorium ſit magis dignũ, & pretioſum, quam ipſum principale, cui annectitur ex *D Barb in l.cum prætor, §.fin.num.211.ff.de iudicijs,Tuſch.dicta concl.76.n.26.* Limita tamen vbi militat diuerſa ratio ex tex. in *l. ſi is, C.de prædijs minor.* Et adductis per *Brunor. à Sole in locis commun. ver-*

 bo

bo acceſſorium,Frăciſ Molin. de ritu nuptiarum lib.1. comparat.12.nu.22.Tuſch d.concl.76 nu.36. Limita etiam,quando acceſſoriũ eſt maius ipſo principali, vt per *Ioſſeph de Seſſe Aragoniæ deciſ 185. num.82* Limita deinde in actibus denotantibus translationem dominij, *Tuſch. d.lit.A concl.79.* de quibus etiam vide *Thomam de Thomaſettis in floribus legum reg.8.& reg 234.*

8 Acceſſorium corruit ſublato principali, *l qui liberis ff.de vulg.& pupil.ſubſtit l.cum principalis,vbi Doc ff. de reg iuris § fideiuſſores inſtit. de fideiuſſor.Surd.conſ 318 n.5. Thomas de Thomaſettis reg.92.*vbi dicit procedere in coniunctis,& vbi militat eadem ratio.

9 Acceſſorium, quando venit in neceſſariam conſequentiam principalis , conceſſo principali, cenſetur conceſſum acceſſorium, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, *l.2. ff. de iuriſdict. omn.iud.Card.Tuſch.tom.1.litt..A.concl.77.*

10 Acceſſoria,& ea,quæ veniunt in conſequentiam non attenduntur. *Card.Tuſch. tom.1.litt..A. concl.78.*vbi *n.9.* limitat, quando in acceſſorio militat diuerſa ratio,quia tũc eſt verum,quod imò attenditur,vt principale,quibus adde notata infra *lit.C.n 51.*

11 Accidens non poteſt dari ſine ſubiecto , & ſubſtantia,vt aſſerit, *Curſus Conimbricenſis in c.2. de complexis in præambulis prædicamentorum,*probat *tex.in l.4. in fine ff.de actio,empt.* tenent *Maſcard.*

card.de probat.concl.21 & concl 1248 nũ.4. Surd.de alim tit.2.in præamb.n 2.& tit.9 q,29.n.23. & deciſ.70.n 6.& conſ 234 n.23.& conſ.335.n 13.Gonzal. ad reg 8.Cancel gloſ.5 § 7 n 70 & gloſ.57.n.32.Card. Tuſch.to 1.lit.A concl.82.n 13. Et regulariter ſequitur naturam ſui ſubiecti, *l.eius artificij, C. de oper libert.*Et ſupponit ſubſtantiam *Anton Monach Florent deciſ 56.n.5.*Ac proinde non poteſt mutare ſubſtantiã rei,*Guter pract.lib 3.q.16.n.91.* Vnde accidentia non migrant de ſubiecto in ſubiectum, *l.quis ergo, & ibi gloſ ff de pecul.l.3 ff. pro ſocio.*

12 Accidentia poſſunt mutari,non vitiata ſubſtantia,ſecus è cõtra,*Card.Tuſch.to.1.lit.A cõcl 82.* Et accidentia extrinſeca poſſunt adeſſe,& abeſſe præter ſubiecti corruptionem, *l.falſa,ff.de condit.& demon l pacta conuenta.ff.de contrah.empt. l pro voluntarijs ff de impen.in reb dota fac.* tradit *Porphyrius in prædicabilibus cap. de accidente , & ſcribit Surd.conſ.179.n.7.*

13 Accidentaliter euenientia non immutant rei ſubſtantiam, *l naturale , §.pauonum, ff. de acquir. rerum domin D.Thom.in 4.diſt.41. quæſt.vni. art 1. ad ſecundum.*

14 Accingendus de proximo habetur pro accincto, *l ex eo tẽpore ff de teſtam milit.Card.Tuſch. to.1 lit.A concl 83.Thomas de Thomaſettis reg.231.*

15 Accuſatore non probante reus abſoluitur, *l qui accuſare,C.de edendo, cap accuſator 6.q 5.* cum

alijs, quæ adducit *Farin in ſragm. crimin. p. 7. verba accuſatore n. 26* vbi *n. ſeqq.* late agit de intellectu huius axiomatis.

16 Acquirendum facilius impeditur, quam impedietur acquiſitum, *l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris l. 1. § caſum ff. de poſtulan.* cum alijs, quæ notaui intra *lit. I. n. 62.*

17 Acta faciunt rem notoriam *l. fin. C. de re iudic. cap. ex inſinuatione de appell. cap. cũ olim de verbor. ſignific. Cephal. conſ. 602. n. 21. lib. 4. Tiraq. de retract. lig. §. 36. gloſ. 2. n. 44. Menoch. de interdictis remed. 1. recuper. poſſeſſ. n. 232. & de arbitr. iudicum caſu 166. num. 6. Maſcard. de probat. concl. 1101. num. 13. & 14. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. num. 14.* Nouiſsime *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 15. n. 4.*

18 Actio ſemel extincta non reuiuiſcit *l. quis res § aream ff. de ſolutio. l. ſi vnus, §. ſed ſi pactum ff. de pact. l. electio, cum ibi notatis ff. de noxal. actio. l. inter ſtipulantem § ſacram verſ. Nec reuocari, ff. de verbor. oblig. l. Mæuius, § duorum, ff. de legat. 2. l. hæredibus, vbi gloſ. 1. ff. ad Trebel. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo ſuſceperit n. 191. C. de reuocandis donat. Gam. Luſit. deciſ. 162. n. 4. in fin. Ioſeph. de Seſſe Aragon deciſ.* 133. *nu. 9. Card. Tuſch. to.* 1. *lit. A. concl.* 116 *n. 3.* vbi *nu. 4.* extendit procedere etiam hoc axioma, quando actio extinguitur per tranſactionem, & *n. 5.* reſtringit, niſi contrarium ſit conuentum.

19 Actio cui conceditur, multo fortius retentio, *l. ſi per retẽtionem, C. de vſur. Rota Bonon. deciſ. 77 nu. 4.*

num. 4. Et facilius conceditur retentio, quam actio, *l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l. pluribus ff. de verbor. oblig. Surd. de alim. tit. 3. q. 7. nu. 12. & tit. 8. priuil. 28. num. 3. Cald. Pereyra de renouat. emphy. q. 7. n. 28. verſ. Pro hoc, & de poteſt. eligendi cap. 10. n. 27.*

20 Actio cui conceditur, multo fortius exceptio, *l. 1. § qui ſuperficiem, ff. de ſuperfic. l. inuitus, § cui damus, ff. de reg. iuris cap. qui ad agendum eod. tit. lib. ſexto, Surd. conſ. 377. n. 45. Palat. in repetit. cap. per veſtras de donat. inter virum, & vxorem, § octauo n. 2.* vbi limitat.

21 Actio perſonalis non datur contra tertium poſſeſſorem, *l. fin. § fin. ff. de contrahen. empt. l. eum cui, C. de actio. & oblig. Surd. deciſ. 52. nu. 3. & deciſ. 173. n. 9. & deciſ. 236. n. 8. & de alim. tit. 8. priuil. 48. n. 3. & priuil. 51. n. 2. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 168. n. 1. & deciſ. 529. n. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. fin. caſu 42. verſ. & licet.*

22 Actio perſonalis, quæ debetur reſpectu rei, tollitur re perempta, *l. 1. in fine. C. de iure emphyt. l. Titiæ textores, §. fin. ff. de leg. 1. l. in naue Saupheî, ff. locati, Gom. vari. tom. 2. c. 3. n. 18.*

23 Actionem nemo conſequitur de improbitate ſua, *l. itaque fullo ff. de furtis, c. ſi ad peccatum, vbi gloſ. verbo conquæritur 22. q. 4.*

24 Actionem habens rem habere dicitur, *l. rem in bonis, ff. de acquirend. rerum domin. l. qui actionem, ff. de regulis iuris, l. id apud ſe* 143. *ff. de verborum*

borũ ſignific. Menoch. conſ. 67. n. 17. Stephan. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 136. n. 5. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 4. cap. 1. n. 3. Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 214. n. 291. in 1. edit. & reſolut. 193. n. 5 in 2. edit. Bertazol. tract. clauſular. inſtrum. clauſ. 27. gloſ. 6. nu. 3. & in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n. 612 cum ſeqq.

25 Actionem non habere, vel inutilem habere paria ſunt, *Anto. Monach. Bonon. deciſ. 54. n. 12.*

26 Actiones ſuas remittentibus, non eſt dandus ad eas regreſſus, *l. quæritur, § ſi venditor ff. edilit. edict. l. fin. ff de remiſſ. pignor, § ſi quis itaque inſtit. de bonorum poſſeſſ. cap. ex tranſmiſſa de renunciat. cap. ex ore de priuil. cap quam periculoſum 7. q. 1. Cou. var. lib 2. cap. 4. n. 1. Tiraq de retract. lig. § 1. gloſ. 9. n. 119 Surd. deciſ. 231. nu. 13. Flamin. de reſignat. lib. 1. q 13. n 8 Thomas de Thomaſettis reg. 272. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 104. n. 14.*

27 Actiones directas melius eſt habere, quam vtiles, *l. mutus, § ſi procurator, ff. de procurat.*

28 Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium cogere poteſt, *l. ſi pupilli, § videamus, ff. de negot. geſt. l. quoties. § ſi temporalia de adminiſtrat. tutor. Gom. tom. 2. vari cap. 11 n. 24. Soar. de Paz. in praxi. tom. 3. in initio n. 5. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 189. nu. 2. Anton. Monach. Florent. deciſ. 70. nu. 20. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 649. nu. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 41. nu. 2. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 60.* vbi *nu. 29.* ampliat in tantum, vt iudex

iudex repellat agentem ſine actione, etiam parte non opponente.

29 Actor debet ſequi forum rei, in iure ciuili, probat tex. in *l. in criminali C de iuriſd. omn iud. & in l. iuris ordinem, C. eod. tit.* Et in iure canonico *cap. ſane cap. cum ſit generale cap. ſi clericus de foro compet. & vtrobique gloſ. & Doctor. omnes.* Et apud noſtros Luſitanos conſtitutum eſt per *Ordinationem Regiam lib. 3. tit. 11. in princip.* Et apud Hiſpanos *l. 32. tit. 2. p. 3. & l. 8 & 9. tit. 3. lib 4 nouæ recopil. exornant Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor. 2. Anton. Oliban. de iure fiſci. c. 11. n. 12 pag. 201. Gutier. de iura. conſ. p. 3. cap. 12 à n. 1. Cardoſ. in praxi. iudicum, & aduocat. verbo actor nu. 5. Ioſeph. de Seſſe de inhibit. cap. 8. § 3 nu. 7. & cap. 26. nu 3. Caſtil. l. b. 3 quotid cap. 25. num. 8. Fran Molin. de brachio ſeculari. cap. 35. nu. 2. Ioan. Franciſ. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 14. n. 18 D. Barb. in l. hæres abſens § proinde à n. 8. cum ſeqq. ff. de iudicijs Mari. Anton. vari. lib. 1. reſol. 15 n. 1. Aloyſ. Ricci in collect. deciſ. p. 5. collect. 1930. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 122. Cardin. Seraphin. Rot. Rom. deciſ. 1018. nu. 1. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 9.* vbi dicit procedere in actione perſonali, non tamen in reali.

30 Actore non probante reus abſoluitur *l. extat. 25 ff. de iure fiſci, l. vlt. C. de rei vẽd. l. qui accuſare, C. de edend. l. actor. C. de probat. l. 1. C. de alienat. iudic. mutan, cau. fact. § retinendæ inſt. de interdict. cap. vlt. 6. quæſt. 5. cap. cum eccleſia de cauſa poſſeſſ. &* proprietat.

propriet.cap.vlt.§.ſanè de iure iur.c.vnic.poſt principium, vt eccleſiaſt.benefic. cap.inter dilectos de fil. inſtrument.cap.fin.de iure iur. Duenh.reg.22. Hipol. ſing.169.& ſeq.& in l.vnius, §.in ea cauſa num.3. & 4. ff.de quæſt. Hieron.de Monte de finib. regund. cap.48.à num.1. Couarr.vari.lib.1.c.1.num.8. Clar. in pract.crimin.lib.5.§.fi.quæſt.62.num.1.relati ab Alphano collect.102.Garc.Falcon.reg.7.plures alios refert Cened.ad Decretal.collect.125.num.1.quibus adde Menoch.de arbitr.caſu 98.num.16. Maſcard.de probat.concluſ.36. Surdus de alim.tit.9.q.12.num.7. cum ſeqq.& conſil.328.num.1.Seraphin.de priuil.iuramenti priuil.27.num.1.Flor. ad Gam.deciſ.36.n.1. Flamin.de reſignat.lib.11.q.14.n.10. & de confiden. q.63.n.23 Alex.Trentaſinq. vari.lib.2.tit.de probat. reſolut.2.n.1. & num.16. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat.verbo actor,num.4.Ioan.Franciſc. Leo in in theſauro fori eccleſ.par.3.cap.7.num.108. Ioſeph. de Seſſe Arag.deciſ.217.num.4. Aloyſ.Ricci.in deciſ. curiæ Archiepiſc.Neapol.par.1.deciſ.71.num.8. & deciſ.211.num.6. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.33. num.46.Card.Seraphin.deciſ.1422.num.15.Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 11. Aldouin. conſ.60. num.12.& conſ.61.num.6. Donel.comment. iur.ciuil.lib.19.cap.15.colum.1.& lib.20.cap.2.col. fin. Farinac.in praxi crimin. quæſt.4.num.28.Mari. Anton.var.lib.3.reſol.1.n.5.& reſol.37.n.6.Rota Romana apud eundem. Farin. deciſ.409.n.6.tom.1.p.1. Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.5.c.1.n.95.Card. Tuſch.

Tuſch. tom.1.lit.A. concl.117. vbi n.10. extendit etiam ſi reus eſſet prędo, & nihil omninò probaſſet, & licet conſtet de non iure rei, cui ſubſcribit Mar. Ant.n.6.d.loco. Ex perſona actoris ius mentiendũ eſt, Surd.de alim.tit.6.q.4.n.9. Et à probatione pendet victoria, Surdus deciſ.36.n. 12. An autem regula hæc procedat in beneficialibus? vide Gonzal.ad reg.8.cancel.gloſ.11.num. 29.& 30.

1 Actore non probante obtinet is, qui poſsidet, l.1.C.de alien.iudicij mutandi cauſa facta, §.retinendæ inſt.de interd.Surd.de alim.tit.9.q 12.n.7.

2 Actori incumbit onus probandi, notaui infra hac eadem lit.n.74.

3 Actori non licet, quod reo denegatur, c.2.4. q.4.c.non licet actori 32.de reg.iur.lib.6.Thomas de Thomaſettis reg.204.Scacci.de appell.q.18.limit.7. n.23.Card.Tuſc.to.1.lit.A.concl.119. vbi n.2.ampliat in caſu conuerſo. Nam à pari procedunt actor, & reus, iux.reg.tex. in c.2.de mutuis petit. l.vlt.C.de fructi.& liti.expenſ. & quæ latè proſequuntur Valaſc.conſult.25.per totã. Gabr.comm. opin.to.3.tit.de clauſ.concl.1.à n.66.Card.Tuſc.tom. 6.concluſ.49. Et actor, & reus ſunt correlatiua, Mari Anton.vari.lib.3.reſol.9.n.3.

4 Actum nihil dicitur, cum quid ſupereſt ad agendum, l.cum Sylanianum, vbi Iaſ. num. 3. C. de his quib.vt indign.l.penultim. C.ad ſylani.l.Titia, ff.de verbor.oblig.facit cap.cum ſuper de offic. deleg. Hippol.

Hippol conſ 122 num 15. Flamin de reſignat. lib. 8. q.8 num 42 & num 97 Anton Monach Lucenſ deciſ.25.num.7 & Florent.deciſ.19. num.5. & Bonon. deciſ 28. num.22 Girond de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat.num.1133. Thomas de Thomaſettis reg. 199. vbi aſſerit procedere, quando illud, quod ſupereſt, eſſentiale eſt, & ſubſtantiale: ſecus autem ſi accidentale ſit, & parui momenti.

35 Actum, qui gerit in dubio præſumitur magis velle, vt ille valeat, quã pereat, l.quoties.ff. de verbor.oblig.l.quoties, ff de rebus dubijs.l.quoties, ff.de reg.iur.l.3 ff.de milit.teſta. Alciat de præſump. reg.3.præſũp.34. Vant.de nullit. in princ n.24. Card. Mãtic.de coniecturis vltimarũ voluntatũ lib.2 tit.15. à num.2. Brunor. à Sole in locis comm. verbo actus 10. Menoch. de arbit. caſu 223. num.27. & de præſumpt lib.1 quæſt.6.num 5. Guter.canon.lib.1.cap.2. num.4.

36 Actum faciens cenſetur ſe aſtringere legibus loquentibus de illo, Surd conſ 347.n.24.

37 Actum fruſtratorium nemo præſumitur facere, l.1. in fine, ff. ad municip. l.vni, C.de theſaur. lib.10.Surd conſ.307. Actus enim fruſtratorios lex abhorret, l.hæc ſtipulatio, ff vt legat. ſeu fideicommiſſ.nomine caueat. Surd deciſ.260 num.5 cum ſeqq. & deciſ. 276. num 4. cum ſeqq. & conſil. 345. num. 18.

38 Actum celebrare, & ei conſentire paria ſunt l.vtrum,

l vtrum, & l.ſeq ff ad leg Pompe.de parricid.Tiraq. de retract lig.§.1.gloſ.9.verſ.Præterea tex & de iure primog q.26, verſ Tertio limita, Card Mantic.de tacitis, & ambiguis conuent.lib 4 tit.2. à n.12. Melchior Phæb.Luſit.deciſ.60.n.3. Vnde alienare, qui non poteſt de iure, nec alienationi conſentire, l.3.C.ſi aduerſus donationem, Bart.conſ 70 nu.1.lib.1. Roland conſ.15.n.30.lib 1.Tiraq ad l connubi gloſ.8. num.147. Cald. Pereyra de reſolut. emphyt. cap 5. num. 40.

39 Actum non celebrare, vel minus rite celebrare paria ſunt, Portol de conſortibus cap 19.n.8. quæ enim non rite fiunt pro non factis habentur, Hippol.in l.de vno quoque n.120. ff. de re iud. & ſing.431 Tiraq. de retr.lig §.1 gloſ.10.n.31. Perez l.1. tit.3 lib.3 ordin.pag 517.

40 Actus non poteſt ſubſiſtere ſine ſubſtantia, l.cum hi, §.prætor ait ff de tranſact. l.cum precario, ff.de preca.cap tua nos de ſponſal. Franciſc. Molin de ritu nuptiarum lib 1.cap 26.n.106. Nec conſiſtere poteſt ſine ſua materia, l.nec emptio ff.de contrah. empt.

41 Actus omnis à fine iudicatur, l. verum, ff. de furtis l.ſi is qui in aliena, verſ.Nemo enim. ff. de acquir. rer.dom. l. rem non nouam, C. de iudicijs cum alijs, quæ notaui infra lit E.nu 28. Omne enim agens agit propter finem, & ad eum principalis intentio dirigitur l.1 ff ſolut matr.l.eam quam vbi Bald in princ.C.de fideicomm. & fruſtratorius eſt

eſt actus, qui non aſſequitur finem ſuum, *l. verbis ff. de vulga. & pupil.*

42 Actus ſumunt ſuam denominationem ab obiecto, *l. verũ ff. de furtis c. cum voluntate in princ. de ſentent. excomm. D Thom. 1. 2. q. 18. art. 6. in corpore ad finem, & q. 1. art. 3.*

43 Actus regulatur ſecundum naturam ſui ſubiecti, *l. eius, ff. de oper. libert.* Actus, & potentia ſimul eſſe non poſſunt notatum eſt infra *litt. T. num. 34.* Et actus agentium ſunt in patiente bene diſpoſito, *l. 1. C. de hæredit. inſtitut. l. in omnibus 2. ff. de action. & oblig. l. ſi ergo, ff. ſi cert. peta.*

44 Actus extrinſecus probat intrinſecum animum, *l. ei qui ff. de tutor. & curator.* Actus debet ſemper intelligi ſecundum naturam rei, de qua agitur, *l. inſulam ff. de præſcr. verb. l. damni infecti, ff. de damn. infec. l. ſi vno ff. locati innctis, quæ infra notaui lit V. num. 9.*

45 Actus corruit omiſſa forma legis, *l. cum hi §. ſi prætor. ff. de tranſact. l. traditionibus. C. de pact. reg. quæ contra de regul. iuris, lib. 6. cap. cum dilecta de reſcript. cap. quia propter de elect. cap. 1. de rebus eccleſ. non alie. lib. 6. Euerard. in Topic. legal. loco 53. Rebuſ. in tractat. de pacificis poſſeſſor. num. 155. Surd. deciſ. 268. num. 8. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 7. num. 13. Valaſc. conſult. 103. num. 3. & conſult. 133. num. 4. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 30. num. 10. Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ. 1. num.*

350.

350. Mari. Anton. vari. lib. 1. reſol. 26. n. 3. & lib. 2. reſol. 47. n. 17. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 4. n. 21. & p. 4. c. 2. n. 104. Anto. Monach. Lucenſ. deciſ. 53. n. 35. Eſcobar de ratiocin. c. 11. n. 19. infinitos refert Farin. in praxi crimin. par. 4. conſ. 65. in addit. lit. D. Intellige etiam ſi omittatur in minimo, *Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloſ. 6. num. 31.* Procedit quando omittitur forma eſſentialis, & neceſſaria, vt per *Thom. de Thomaſettis reg. 213.* Et paria ſunt aliquid fieri contra legem, vel non ſeruata forma legis, *authent. res quæ cum ibi not. C. de ſacroſanct. eccleſ.*

46 Actus culpabilis, & pœna dignus non eſt aliquo præmio legali afficiendus, *l. ſiue 23. ff. de negoc. geſt. l. conuenire ff. de pact. dotal. c. ex parte de conſuetud. c. vlt. verſ. cum generaliter de præſcript.*

47 Actus agentium nunquam operatur, vltra eorum intentionem, *l. non omnis ff. ſi cert. pet. l. in agris ff. de acquir. rerum domin. Thom. de Thomaſettis in floribus legum reg. 13. Flamin. de confiden. q. 27. n. 139. Gom. to. 1. var. c. 7. n. 4. Cæſar. Argel. de cõtradictore legitimo, q. 10. n. 36. Rota Romana apud Fari. deciſ. 555. n. 4. to. 2. p. 1. Aloyſ. Ricci in deciſ. curiæ Archie. Neapol. p. 1. deciſ. 75. n. 22. & deciſ. 175. n. 10. nouiſſimè Anto. Monac. Lucenſ. deciſ. 14. n. 41. Card. Seraph. deciſ. 890. n. 2. Card. Tuſc. to. 1. lit. A. cõcl. 125. vbi nu. 12.* limitat ad tollendum dolum, & abſurdum. Et actus quantumcunque fauorabilis contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur,

l. ſi

l. ſi idem ſeruus. ff. de leg. 2. l. ſi cui pure in fin. princ. ff. ad Trebel. l. verbis, vbi Doct. ff. de vulg. & pupil.

48 Actus ſemper tribuitur ordinanti, & non exequenti, *l. item eorum, §. decuriones. ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine, l. vnum, § 1 ff. de leg. 2. l. 2. § omnia, C. de vete. iur. enucle. § cumq; hoc in proœm. inſtit. cap. ſuper litteris de reſcript. cap. cum aliquibus eod. tit. lib. ſexto, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. n. 88 & priuil 65. n. 47 & deciſ. 292. n. 9. Card Tuſch. to. 1. lit. A. concl. 144 Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſolut. 19. num. 5.*

49 Actus vitiatur, ſi deuenitur ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, *l. pro parte 11. ff. de ſeruit. l. pluribus, §. & ſi placeat, ff. de verborum obligat.* Limita in actu conſumato, *l. ſi gaudentius, C. de contrah. empt.* Et non valet actus, cuius effectus in tempus prohibitum confertur, *l. quod ſponſæ, C. de donat. ante nupt.* Et nihil ab eo caſu incipere poteſt, quo finiri debet, *l. vſumfructũ, ff. de vſufr. lega.*

50 Actus, vel diſpoſitio in dubio debet intelligi ſecundum qualitatem perſonæ proferentis, & non aliàs, *l. plenum, §. equitij ff. de vſu, & habitat. & ibi gloſ. & Doct. de quibus Cardin Mantic. de coniectur. vltimarum voluntat. lib. 6. tit. 11. à princip.*

51 Actus à principio nullus, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff de re iudic. cap. ad præſentiam de appellat. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori*

fori eccleſ. deciſ. 250. num. 2. in 1. edit. & reſolut. 219. num. 2. in 2. edit. Cardin. Tuſchul. tom. 1. lit. A. concluſ. 139. Et actus ipſo iure nullus conualeſcere non poteſt, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 229 n. 2.*

52 Actus ſimpliciter geſtus cenſetur factus eo modo, quo debuit, *l. Gallus, §. quidam recte, ff. de liber. & poſthum. l. ſi hæreditas, §. ſeruus alienus, ff. de teſtamen. tutel.* Actus indifferens in meliorem partem accipi debet, *l. cum creditor, ff. de furtis.*

53 Actus iudicialis potẽtior eſt extraiudiciali, *l. pacta nouiſſima, C. de pact.* Actus naturalis efficacior, & potentior eſt violento, *Bart. in l. & per iuſiurandum, §. qui ita. ff. de acceptil.*

54 Actus, qui ſequitur declarat intentionẽ præcedentem, *l. ſi hi qui, C. de adul. §. pauonum inſtit. de rerum diuiſ. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donationẽ largitus, num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. deciſ. 326. num. 85. Flamin. de reſignat. lib. 7. q. 1. nu. 72. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 58. n. 25. & ſeq.* vbi etiam aſſerit, quod ſecundus actus recipit declarationem à primo. Et actus ſemper præſumitur factus in executionem tractatus præcedentis, *l. 4. §. vnde quæri poteſt. ff. de manumiſ. l. qui in aliena, §. ſi is, qui putabat. ff. de acquir. hæredit.* cum aliis, de quibus *Maſcard. de probat. concluſ. 619. num. 2. & concluſ. 1239. num. 8. Menoch. de præſump. lib. 2. quæſt. 74. num. 3. & lib. 3. quæſt. 49.*

num. 3. Surd. deciſ. 325. n. 7. Cardin. Tuſc. to. 1. lit. A. concluſ. 152.

55 Actus cenſetur perpetuus, qui certo temporis ſpatio non concluditur, *l. iuris peritus in princip. & ibi Bart. ff. de excuſat tutor. l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de noui operis nunciat. cap. ſi gratioſe de reſcript. lib 6. Flamin. de reſignat. lib. 11. q. 5. n 42.*

56 Actus ſemel cõfirmatus perpetuus eſt, etiam ſi ceſſet cauſa perficiens, *Cald. Pereira de empt. c. 23. num. 48.*

57 Actus ſemper iudicatur à principali intentione agentium, *l. ſi quis nec cauſam, in princip. & ibi Bald ff. ſi cert pet. l. 1. C. ad leg. Cornel. de ſica. l. qui exceptionem ff. de condict indeb. Tiraq. de retract. lig. §. 30 gloſ. 1. n. 4 Cou lib. 2. var c 4 n. 5. Gom. to 2 c. 2. n. 10.* Qualitas enim actus agentis intentionẽ demonſtrat, *l. non codicillum, C. de teſta.* Et qualis eſt actus, talis præſumitur animus, *l. ſi non conuitij, C. de iniur.* Actus non à nomine, ſed ab effectu iudicatur, *l. inſulam ff. de præſcrip. verb. l. cum manu ſata, § fin ff. de contrah. empt l. ſi olei iunct. gloſ. C. de locat.*

58 Actus duo vbi reperiuntur facti, cenſetur factus, qui præcedere debuit, *Maſcard. de probat. concluſ. 244. num. 4 Surd deciſ. 288. num. 33. Mol. de primog lib 2. c 7 n. 51. Cot. in memorab. verbo actus Flamin. de reſignat. lib. 4. q. 2. n. 36. cum ſeqq. P. Sanch. de matr. lib 3. diſp. 35 nu. 19.* Et actus duo eodem die, & loco, & coram eiſdem teſtibus geſti ſunt correſpectiui, *l ſi ventri, § fin ff. de priuileg. credito. l. lecta, verſic. Dicebam, ff ſi cert. pet. Surd. de aliment titul. 1. quæſt 42. num. 48 Bernard. Græu. ad practic. cameræ Imperat. lib. 2. concluſ. 12. num. 7. Cardin. Tuſchu. tom. 2. lit. C. concluſ. 1043. cum ſequent. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 359. num. 14.*

59 Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur, quam ſimplex, *l. Baliſta, 32. ff. ad Trebell. l 4 iuncta gloſ. vlt. ff. pignorat. act. Bart. in l. eum ſcimus, C. de agricol. & cenſit. lib. 11. Tiraq. in l ſi vnquam, verbo reuertatur, à num. 49. C. de reuocandis donat. Pinell in l. 2. C. de reſcind. vendit. par. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4 num. 31. & in rub. 1. par. num. 14. verſic. Inde etiam, & num. 43. C de bon. matern. Menoch. de arbitr. caſu 213. num. 37 & conſ. 10. nu. 1. Maſcard. de probat. concl. 347. n. 37. cum ſeqq. & concl. 631. n. 37. Stephan Gratian. diſcept foren. c. 395. n. 35. Mari. Antonin. var. lib. 1. reſol. 61. n. 6. & reſol. 110. num. 1. & lib. 3. reſol. 1. n. 32. Card. Tuſch. to. 4 lit. G. concl. 28. Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 19. tit. 2. n. 6. Corſet. in tractat de verb gemin. qui habetur in 12. volum. diuerſ. Doct. in antiq. Brun. tractat. de augm. quæſt. 4. princ. n. 15. Gig. tract. de penſion. q. 100 n. 5. Hyppol. in ſingul. verbo geminatio, & ad l. 1. ſub num. 38. C. ad leg. Cor de ſic. Euerard in cent. locis, cap 91. à locutionis geminatione per totum, & antea, capit. 5. pag. 2,*

pag.2.in fin.Perez in addit.ad Seg.in ſi ex legati cauſa,n.183. ff.de verb.oblig.plura Coſta in l ſi ex cautione fallent.14. C.de non numer.pec. Surd.deciſ.21. num.10.& n.20.& deciſ.232.n.2. Caſſan.in catal. gloriæ mundi p.8.conſid.27. ad finem,infinitos retulit Gabr.lib.7.com.tom.1.verb.geminatio,& concinit vulgaris Poeta.

Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoque) parua vocabit,
Sed quę nō proſunt ſingula,multa iuuāt.
Tu tantū numero pugna, perceptaq. in vnū
Contrahe, de multis grādis aceruus erit.

60 Actus diſpoſitio interpretari debet, vt videatur prouiſum cauſæ magis neceſſariæ, & vtili, *l.cum ex pluribus, ff de ſolutio. Bartol. in l.triticum, ff. de verb.obligat. & in l.vltim. C.de aliment.pupil. præſtan.Menoch.conſ.195.num.5.* Et actus in dubio cenſetur potius ex cauſa neceſſaria,quam voluntaria factus,*l. Ariſtot.§.1.ff.de iu.delib.l.pater filium in fin.ff.ad l.Falcid.l.miles,§.fin.ff.de adult. l.proxime, ff. de rit. nupt. l. ſi cum dotem, §. ſi pater, ff.ſolut.matrim. l.huiuſmodi, §.cum pater, ff.de legat.1.*

61 Actus debet ſemper interpretari,vt aliquid operetur, non autem,vt ſi inanis, & inutilis, *l. quoties ff.de rebus dubiis.Cardin.Tuſch.tom.1.lit.A. concl.135.& n.2.* dicit,quod in dubio quilibet præſumitur elegiſſe viam, per quam diſpoſitio ſua ſit vtilis,& habeat effectum,non autem

vt

vt impugnari poſsit, & reddi ad nihilum. Et verba impropriari debent, ne actus reddatur inutilis,*l.Titia,1.§.Lucius,ff.de legat.2.*

62 Actus in dubio debet interpretari validus, *l.quoties,ff.de reb.dub.l.quoties, ff.de verbor.obligat. Surd.conſil.44.num.21. Mari.Antonin. vari. lib.1. reſol.20,num.16.Cardin.Tuſch.tom.1.lit.A.concluſ. 136.Bertazol.tractat.clauſular.inſtrument. clauſula 1.gloſ.4. num.5. & in repetit. l.ſi quis maior, C.de tranſact.num.506.Pichard.ad §.ſi quis alium,num. 4.inſtit.de inutilibus ſtipulat.*Et paria ſunt actum non eſſe nullum, vel de nullitate opponi non poſſe,*gloſ.ſing.in l. qui habebat, §.1.in verbo conſilium in fin.ff.de manu.teſt.pulchre Deci. conſil.456. conſului,in princip.*

63 Actus meræ voluntatis excludit iutis neceſſitatem, *gloſ.vbi Doctor.in l.ſolent, §.fin.ff.de offic. proconſ.& in l.cum de in rem verſo,ff.de vſur.gloſ.in verbo temporis, in cap.cum eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſ.& propriet. Garc.Girond.de priuilegiorum, ſeu exemptionum explic.n.278.*

64 Actus omnis iuſtificatur propter ſcientiam, & patientiam ſuperiorum,*l.quis ſit fugitiuus.§. ego puto,l.quod ſi nolit 31.§.qui aſſiduè ff.ædilit.edic. cap.niſi eſſent de præbend.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gl. 9.§.2.n.88.*Vnde auctoritas ſuperioris excuſat à pœna, *gloſ.in c.dixit, 24.q.5. Farinac.de indit.q. 52.n.83.*quem citat *Mari.Anton.vari.lib.3.reſol. 19.num.4.*Et facit licitum,quod aliàs eſt illici-

tum,

tum,l.nõ videtur,§.qui iuſſu,ff.de reg iur.c.quiſquis, de reg iur.in 6.Doct.in l.iuſtè poſſidet,ff.de acquiren. poſſeſ.Farin.q.97 n.1.cum ſeq. quem etiam refert Mari.Anton.vbi proximè.

65 Actus non dicitur perfectus,quãdo eſt partim factus;& partim nõ, l.2.ibi quia ipſi animaduertunt aliquid deeſſe,ff. de orig. iur. plura adducit Gonzal.ad reg.8 gloſ.63.nu.31. Paria ſunt actum non incipere,vel cœptum non perficere, l.fin. §.illud. C.de codicil.§.pen.inſtit.quibus mod teſtam. infirm.

66 Additamentum non mutat naturam eius, cui adiicitur, Cardin. Tuſch.tom.1. lit.A. concluſione 182.

67 Aequiparatorum eadem eſt diſpoſitio, l. 1. ff.de legat.1 gloſ.in l.ſi quis ſeruo,C.de furt.& in c.ſi poſtquam, §.fin.de elect.in 6. Menoch.de arbitr.caſu 88.n.8 Aloyſ.Ricci in deciſ.curiæ Archiep.Neapol. deciſ.223 nu.4 p.2. Anton.Monach.Bonon.deciſ.68. n.19.Card.Tuſch.tom.3.lit.E. concl 308. Flamin.de confid.q.27.n.74.& q.28.nu.82. Mari.Anton.var. lib.3.reſol.25.n.10.

68 Aequitas præfertur rigori, l. 1. §.ſi ego, ff. ſi pars hæred.pet. l.fin.in fine, ff.de offic.præſid.l.maiorem.ff.de pact.l.1, C.de legib.l.placuit. C.de iudic.c.fi. de tranſact. Hyppol.ſing.685 Bernard.reg.245. Tiraquell.de retr. lig. §.35.gloſ.1. num.4. Strach. de mercat.tit.quomodo procedendum in cauſa mercatura,num 4. Sarm.in lib.3.Select.cap.8.num.4.ad fin.

Cou.

Couar.in reg.poſſeſſor.par.2. §.6.à n.2. Fachin lib.1. contron.c.3.& lib.11.c.3. Doncl.comment.iur.ciuil. lib.23.c.2. Mendoc.de pactis,lib.1.c.3.n.9. Thomas de Thomaſettis in floribus legum regul. 17. Valaſc. iure emphyt.q.5 nu.4 Morl.in emporio iuris par.1. tit.1.q.11.per totam, Antonin.Monach.Lucenſ.deciſ. 98.num.35. Dummodo ſit ſcripta idem Anton. Monach.Bonon.deciſ.19.n.3. & Florent.deciſ.70.nu. 33. Bertazol.in repetit.l ſi quis maior,C.de tranſact. n.32. Rendina in promptuario receptar ſentent. tom. 1.tit.100.n.11. Nam æquitas non ſcripta,ſcripto rigori ſuccumbit, Doct.in d.l.placuit,l.proſpexit ff.qui,& à quibus. Vnde vbicumque æquitas ſuadet, eſt ſubueniendum, l.Diuus,ff.de in integr. reſtitut.

69 Aequitas in paribus cauſis, paria iura deſiderat, Anton.Monach.Lucenſ.deciſ.55. num.34.& Bonon.deciſ 62.ſub.n.4.& Floren.deciſ.18.n.19.& deciſ.70.n.45. Et ſimilis æquitatis ratio ſimilia iura ſuadere videtur, l.ſi.C.ad leg.Falcid.c.cum dilecta,de confir.vti,vel inut.

70 Affectus non punitur,niſi ſequatur effectus, l cogitationis, ff.de pœnis, l.1.in fine, ff. quod quiſque iuris. Aloyſ.Ricci in collect.deciſ.par.5.collect.1895. & in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.589.num.2.in 1. edit.& reſolut.520. num.2.in 2.edit. & deciſ.curiæ Archiepiſcop.Neapol.p.1.deciſ.70 num.6.Benedict. Ægid.in comment.l.ex hoc iure ff.de iuſtitia,& iure,cap.7.nu.32. Cardin.Tuſc.tom.2.lit.C.concl.544.

 Thom.

Thom. de Thomaſettis in floribus legum reg. 18. Franciſc.Galet.in margarita caſuum conſcientiæ,verbo affectus, vbi ampliat in cenſuris,cui ampliationi ſubſcribit Vgolin.de offic.& poteſt.Epiſcopi, cap.21.num.3.verſ.Tertio. Limitatur in l.generaliter in princ.ff.de calumniator.l.ſi à ſeruo ff.de cōdict. ob turpem cauſam, l.quiſquis in princip.ff. ad l. Iul. maieſt. l.is, qui cum telo, C.ad l.Cornel. de Sicar. l. ſi quis perſuaſerit, C.de furtis l.ſi quis non dicam, C.de Epiſcop.& Cleric. cap.1. de præſumpt. Sayr.in claui Regia lib.3.cap.8.num.28.Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum, num.55. Brunor. à Sole in ſuo compendio verbo affectus, vbi aſſerit verum hoc eſſe in delictis atrocioribus, & conſuetudines, & ſtatuta pœnalia ſemper intelligi de delictis effectu conſummatis. Limitatur etiam in crimine aſſaſsinij, vbi punitur conatus, etiam ſi effectus ſequutus non fuerit ex Aloyſ. Ricci.in collect.deciſ.par.5.collect.1867. Farinac.de delictis,par.5.quæſt.123.num.77.Tuſch.dict.concl. 544.num.8. Mari.Anton.vari.lib.3.reſol.49.nu.6. Limitatur deinde in atrociſsimis delictis, V.g. in crimine læſæ maieſtatis, ſimoniæ, & in volente aliquem veneno perimere, Aloyſ.Ricci.d. collect.1895.verſ.Eſt tamen.Farin.dict.p.5.q.122. num.14.Tuſc.dict.concl.544.num.21.Mari.Anton. dict.reſol.47.num.7. vbi idem aſſerit de crimine veneficii.

71 Affectio nulla cadit, nec poteſt conſiderari in

in ignotum, & incognitum, Ferrer. in conſtitut. Cathalon.gloſ.1.num.91. In ſpeciebus cadit affectio, ſed non in genere, vel quantitate, l. nummis,ff.de in lit.iurando,l.ſi fundus, vbi Alexan. ff.ad l.Falcid.

72 Afflicto non eſt danda afflictio, l.nauis, §.cum autem. ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Diuus Marcus in princip.ff.de offic.præſid.l.ſi idem,ff.de iuriſdict.omn. iudic.l.pœna §.fin.ff.ad l.Pomp.de parricid.l.tam dementis,C.de Epiſc.& Cleri.c.ex parte,de Cleric.ægrot. cap.ſi quis à proprio, 11.q.5.c.1. §.ſcriba de probib. feud.aliena. per Federi.Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ,de rebus eccleſiæ non alien.verbo & ſi per ſex menſes,num.4. Frat. Antonin.à Souſa in relect.de cenſur.bullæ cœnæ cap.5.diſp.38.n.3.Aloyſ.Ricci.in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.628. nu.3. & in deciſ. curiæ Archiep.Neapol.deciſ.45.n.10.par.2.Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.34.num.10. & Florent.deciſ. 12.num.14.& Bonon.deciſ.11.num.64.Thomas de Thomaſettis reg.20.Card.Tuſc.tom.1.lit.A.concluſ. 240.vbi nu.4. limitat,quando afflictus dat cauſam nouæ afflictionis,quia tunc debet addi noua afflictio.

73 Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, l.iubemus, §.œconomus.C.de ſacroſan.eccl. c.1.de offic.deleg. c.qui cum fure,de furtis, c.quantæ, de ſentent.excomm. Thomas de Thomaſettis reg.21. Quod axioma procedit, quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitiuè,præbendo

bendo cauſam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, prout tenent Couarr. in reg. peccatum, p. 2. §. 12. à n. 1. proſequitur latè Menoch. de arbitr. caſu 348. cum ſeqq. Clar. in pract. §. fin. q. 87. vſque ad q. 90. incluſiuè, quem ſequitur Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 66. n. 18. P. Mol. de iuſt. tract. 2. diſp. 732 ſub n. 1. Flamin. de confiden. q. 22. num. 5. Ex quibus ita eleganter exponit doctiſsimus, & omni æuo memorandus præceptor meus Doctor Ludouicus Ribeiro à Leiua Senator Regius meritiſsimus in eruditiſsimis, atque vtiliſsimis annotationibus ad c. non inferenda, 23. q. 3. nu. mihi 27. quas publicè interpretatus fuit, dum Decretorum cathedram in Conimbricenſi Academia non minus iudicij acumine, & litterarum ſplendore, quam ſingulari modeſtia, incomparabilique vitæ integritate, ac morum probitate omnium applauſu, & æquali iucunditate gubernaret. Hæc quæ adeo nota ſunt ſilentio præterire non potui, laudem enim alienam occultans furi comparatur, & eadem pœna eſt dignus, vt per l. hæreditatum ff. ad legem Falcid. dicit Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 111. n. 23.

74 Agenti incumbit onus probandi, l. 2. & l. verius. ff. de probat. l. actor. & l. fruſtra, C. eod. tit. l. fi. ff. de rei vendit. l. qui accuſare, C. de edendo, §. non ſolum inſtit. de legat. c. vni. verſ. Cum enim vt eccleſ. benefic. ſine diminut. conferant. Thom. de Thomaſettis in floribus legum reg. 19. Flamin. de confident. q. 18. num. 3. Agens enim ante omnia debet probare ſe eſſe talem, qualem dicit, aliàs audiri non debet, l. Diuus, ff. de re iudic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo agens 2.

75 Agere inuitus nemo compellitur, l. vnic. C. vt nemo inuitus, Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 115. n. 3. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduoc. verbo agere, nu. 3. Brunor. à Sole in locis commu. verbo compellere, Cald. Pereira q. forenſ. in comment. ad l. vni. C. ex delict. defunctor. p. 3. n. 20. in fine, vbi tenet non procedere in eo qui ſemel cœpit agere, quia deſiſtere ante finem litis non poteſt.

76 Allegare nihil, & allegatum non probare paria ſunt, Roland. conſ. 35. num. 10. & n. 20. lib. 1. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 117. n. 19.

77 Allegatio partis non facit ius, gloſ. verbo non poſt multum, in c. 2. de his, quæ fiunt à prælat. Palat. in repetit. rub. §. 17. n. 22.

78 Alienabilis res ſemel facta, perpetuò manet alienabilis, cap. 2. de feudis, Cald. Pereira de renouat. emph. q. 11. n. 30. Ceual. commun. q. 897. Scac. de appellat. q. 17. limit. 47. membr. 1. nu. 111. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. n. 194. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 15. n. 3.

79 Alienatum non dicitur, ſi non durat alienatum, l. ſi pro parte, §. verſum, ff. de in rem verſo. c. 1. quid iuris ſi ſit vaſſallus poſt alienationem feudi, cum traditis per Menchaq. illuſtr. c. 85. n. 3.

80 Alienum factum nemo promittere poteſt, *l. ſtipulatio iſta in princip. ff. de verbor. oblig. l. ſicut, ff. de fideiuſ. §. ſi quis alium, inſtit. de inutil. ſtipulat.* Vnde curare nemo poteſt de alieno facto, tex. eſt in *l. Marcellus, §. 1. ff. de actio. rerum amotar.* facit *ordinatio regia Luſitanorum lib. 3. tit. 52. §. 2. & tit. 59. §. 7.* cum ibi notatis.

81 Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt *l. 2. §. mutui datio, & ibi gloſ. fi. ff. ſi cert. pet. l. promiſſor. §. fin. ff. de conſtitut. pecun. l. item liberatur, §. qui paratur, ff. quibus mod. pignus, vel hypotheca, l. eum à quo cũ l. ſeq. C. de ſolut. Cot. in memorab. verbo ſolui, pag. 767. Donat. à Fin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de ſolut. num. 36. pag. mihi 393. Guter. de iuramen. confirm. par. 1. cap. 29. Eſcobar de ratiocin. cap. 17. num. 1. Pichard. in diſput. de mora, n. 97. Surdus deciſ. 224. n. 16. Ceual. comm. contra commun. tom. 4. quæſt. 899. num. 97. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num. 203. Antonin. Monach. Bonon. deciſ. 35. num. 8. Vitalis de Cambanis tractat. clauſular. pag. 376. num. 1. Cardin. Tuſch. tom. 7. lit. 5. concluſ. 354. Thomas de Thomaſettis reg. 31.*

82 Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet ff. de reg. iur. l. debitorum pactionibus, C. de pactis, cap. ſi compromiſſarius, § porro, de elect. lib. 6. cap. non debet, 22. de reg. iur. eod. lib. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concluſ. 313. vbi num. 2.* extendit etiam inter Iudæos, *Thomas de Thomaſettis*

maſettis

maſettis reg. 33. vbi aſſerit procedere in acquiſitis, ſecus autem in acquirendis, & reg. 20. intelligit procedere, quando quis in culpa non fuit.

83 Ambiguis in rebus media via eſt eligenda nouiſsimè *Antonin. Monach. Florent. deciſ. 12. num. 23. & Bonon. deciſ. 19. num. 21.* Et ambiguis in rebus non debet eſſe abſolutum iudicium, *cap. habuiſſe 33. diſtinct.* Et in ambiguis ſequimur, quod eſt minimum, *l. apud Iulianum, §. ſcio, ff. de leg. 1. l. ſemper in obſcuris ff. de regul. iuris, cap. in obſcuris, eodem tit. in 6. Thomas de Thomaſettis reg. 152.* vbi intelligit procedere, quando medium non eſt.

84 Amicitia vera ſimilis eſt cõſanguinitati proximiori, vt per *Cou. in c. requiſiſti, nu. 7. de teſtam. Rebuf. de priuileg. ſcholar. priuil. 104. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 22. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 89. n. 70. Surd. de alim. tit. 6. q. 21. n. 4. Azeu. ad l. 34. n. 3. tit. 6. lib. 3. nouæ recopil. Mol. in empor. iuris ciuilis, p. 1. tit. 2. in præiud. nu. 201. P. Sanch. de matr. lib. 6. diſp. 26. n. 2. Card. Manti. de tacitis, & ambig. conuen. to. 2. lib. 13. tit. 20. à n. 1. cum ſeqq. D. Chriſtophorus de Paz in ſchol. ad leges ſtyli, l. 63. n. 34. Steph. Grat. diſcept. forenſ. c. 200. nu. 4. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concluſ. 326.* Vnde amicus in iure frater nuncupatur, *l. nemo dubitat, verſic. Qui frater ff. de hæred. inſtitut.*

85 Amiſſum non dicitur, quod non durat amiſſum,

ſum,

ſum, *l.pro parte, §.verſum, ff. de in rem verſo Frat. Emman.Roder.to.2.regular.q.78. art.12.verſ.Nec* etiam obſtat, & faciunt quæ *Menchaq.illuſt.c.32. n. 3.* Paria ſunt rem amittere, vel deteriorem factam recipere, *l.nauis onuſtæ, §.fin.ad leg.Rhod. de iac.*

86 Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, *l.pure, §.fi. ff de doli exceptio. l.licet, C.de except.l.4.C.qui admitti. Cald.Pereira in l.ſi curatorem, verbo infra n.15.C.de in integrum reſtit.minor. Surd.deciſ.277.n.17. Steph.Gratian.Marchiæ deciſ. 151. n.12. Dom.Chriſtoph.de Paz in ſchol.ad leges ſtyli, l.184 nu.3.* Quod axioma intelligi debet, quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio principaliter agendo, ſed tantum excipiendo, quia tunc perpetuo poteſt excipere, ſecus verò, quando ius ſuum poteſt proponere etiam principaliter agendo infra certum tempus, quia tunc ſimiliter tenetur infra illud excipere, argument.text. in *l. Papinianus, §.ſi filius, ff. de inoffic. teſtament.* qui intellectus colligitur ex reſolutis per *Gom. tom. 2.variar. cap. 6. num. 2. prope finem*, alium vero præſtat. *Guter.pract.lib.1.quæſt.96 num.3.verſ.Sed nihilominus.*

87 Annexi, & connexi idem eſt iudicium, etiam ſi annexum ſit maioris valoris, *cap. cum ſingulis iuncta gloſ.verbo annexi, de præben. lib.6.gloſ.verbo connexa in cap. quanto de iudic. Hyppol ſingul. 251.*

Guilhelm.

Guilhelm.in cap.Raynutius, verbo & hortum à num. 1. Menochius de arbitr.lib.1.quæſt.45.& lib.2.caſu 95. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat.n.751.

88 Anima pretioſior eſt corpore ex auctoritate *Chriſti Domini Matth. c.5. & Luc.c.12.& text. in c.ſedulo, 38.diſtin c.præcipimus 12.q.1.c.cum infirmitas ad finem, de pœnit.& remiſ.Cardoſ.in praxi iudicum, & aduoc. verbo anima à n.1.* Et dicit Philoſophus *lib.1.de anima, c.fin.* corpus animi cauſa conſtitutum eſſe. Anima igitur cæteris rebus anteponenda eſt, *l.ſancimus, C.de ſacroſ.eccleſ. Tiraq.de priuil.piæ cauſæ in præfat.nu.9. Menoch.de præſumpt.lib.4.q 112.n.4.& q.152.n.4 Maſcard. de probat.concl.1171.num 5. Surd.deciſ.196.n.12. Guter.in repetit l.nemo poteſt, nu.486.ff.de legat.1. Cardin.Mant.de tacitis, & ambig.conuent.tom.2.lib. 13.tit.28.num.10. Cardin.Tuſch.to.1.lit.A. concl. 333.Bertazol.in repetit.l.ſi quis maior, C.de tranſact. num.12. Barthol.Perett. ad extrauag. ambitioſæ, de rebus eccleſiæ non alien.verbo præterquam, n.11.pag. 178. Mari-Anton.vari.lib.2.caſu 37.* Et vbi agitur de ſalute animæ non debent attendi apices iuris, *Tiraq.d.tract.de priuileg piæ cauſæ priuil. 164. Ceual commun.contra commun. q.71.num.1.* Et tutior pars eſt ſequenda, *l.& ſunt perſonæ, ff.de religioſ.& ſumpt.funer.c.conſilium de obſeruat. ieiuniorum, Nauarr.in man.prælud.1.& nu.1.& n. 4 & ſeq.& c.25 n.6. Reminald.conſ.358 à n.260.*

Et

Et leges pœnales, quæ ſubditorum animæ cõſulunt fauorabiles ſunt cenſendæ, & extendi debent, *Tiraquell. vbi proximè priuil.* 161. *Couar. de ſponſal. p.* 2. *c.* 6. *in princip. nu.* 12. *Azeu. l.* 2. *num.* 4. *tit.* 1. *lib.* 5. *nou. recopil. Perez l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *ordin. pag.* 39. *P. Sanch. de matr. lib.* 1. *diſp.* 39. *n.* 5. *& lib.* 3. *diſp.* 1. *n.* 8.

89 Antecedenti conceſſo, conceditur, & conſequens, vel antecedens videtur, qui voluit conſequens, *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omn. iudic. Euerard. in topic. legal. loco* 94. *Antonin. Monach. Florent. deciſ.* 29. *n.* 15. Intellige, quando antecedens eſt neceſſarium ad conſequens conſequendum ex reſolutis per *Ferrer. in conſt. Cathal. gl.* 5. *n.* 78. *& n.* 82.

90 Antecedenti deſtructo, nullum eſt dare conſequentiam, *l.* 1. *§. huius rei ff. de officio eius, l. veteres ff. de iti. actuque priua. Euerard. in topic. legal. loco* 96. *Crauet. conſ.* 231. *n.* 2. *Antonin. Monach. Florent. deciſ.* 29. *nu.* 16. vbi tenet, quod remoto antecedenti, eius conſequens remouetur.

91 Approbare quis non poteſt, quod ſemel impugnauit, *l. diſpenſatorem ff. de ſolut. Menoch. conſil.* 395. *n.* 89. *Surd. conſ.* 157. *n.* 10. *& conſil.* 196. *n.* 2. *cum ſeqq. & conſ.* 364. *n.* 27. Et actum impugnans non poteſt illum approbare, nec ſe in illo fundare, *Rota Rom. apud Farin. deciſ.* 636. *n.* 8. *tom.* 2. *p.* 1. *& deciſ.* 596. *n.* 5. *ibid.*

92 Approbatione totius quælibet eius pars approbata cenſetur, *Ant. Mon. Bon. deciſ.* 55. *n.* 11.

93 Approbatum ſemel, non poteſt amplius reprobari, *l. Pomponius ff. de negot. geſt. Surd. conſ.* 18. *n.* 2. *& conſ.* 351. *n.* 41. *& deciſ.* 132. *num.* 4. *P. Sanch. de matr. lib.* 9. *diſp.* 6. *n.* 9. *Anton. Monac. Bono. deciſ.* 34. *n.* 2. *Thom. Thomaſettis reg.* 37. *Mari. Ant. var. lib.* 2. *reſol.* 30. *n.* 25. Sed contra eſt in *l. ſed & reprobari, ff. de excuſat. tut. & l. vt gradatim, §. reprobari ff. de munerib. & honor.* At hoc in principe, illud in priuatis.

94 Arbitrio iudicis relinquitur, quod in iure definitum non eſt, *l.* 1. *ff. de iure deliber. l. in venditione. ff. de bon. auctor. iud. poſſid. cap. de cauſis, §.* 1. *de offic. deleg.* vbi Doctores, pluribus comprobant *Corraſ. lib.* 4. *miſce cap.* 12. *num.* 5. *cum ſeqq. Neuiz. in Sil. nupt. lib.* 5. *num.* 74. *Menoch. de arbitr. lib.* 3. *in proœm. num.* 5. *& quæſt.* 14. *num.* 3. *cum ſeqq.* quos citat *Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. par.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 4. *vbi num.* 5. oſtendit ex eodem *Menoch.* locum id habere non modo in iure ſcripto, ſed & in non ſcripto, ſeu conſuetudine, *& num.* 7. id locum obtinere etiam quo ad pœnam.

95 Argumentum valet ab abſurdo, *l. ſcire oportet, §. aliud ff. de excuſat. tutor. l. nam abſurdum, ff. de bonis libert. l. ſiue hæreditaria in fine ff. de negot. geſt. l.* 1. *§. vnde quæritur. ff. de publica. l. ita vulneratus, verſ. Quod ſi quis abſurde ff. ad leg. Aquil. l. diuortio, ff. ſol. matrim. l. aliud, §. fin. ff. de reg. iur. cap. venerabilem circa medium, cap. in Geneſi de elect. c. ex ore, de*

priuileg. cap ſolitæ, de maior & obed cap. cum inter, de except. cap. quemadmodum, de iure iur. cap: cum ſatis ſit abſurdum, de offic. archi. Euerard. in topic. legal. loco 8. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 42 Menoc conſil. 12. n 3 & conſ. 37. num. 118 & conſil. 76 num. 12 & conſ. 84. num. 23. & conſil. 95 num. 76. Surd. conſ. 116. num. 45. Seraph. de priuileg iuramen priuileg 30 num. 12. Flamin de confident. q 26. num. 20 Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 32. num. 12 & reſol 59. caſu 19. vbi aſſerit procedere etiam in ſtatutis. Et fortiſsimum, ac firmum eſt in iure noſtro, Anton. Oliban. de iure fiſci, c. 13 num 60 pag mihi 262, nouiſ. Rota Roma. apud Farin. deciſ. 256. nu 4 Valet tamen, quando verba nihil operarentur, etiam ſi inducatur iuris correctio, Seraph dict tract de priuil iuramen. priuil 107. num 40. P. Sanch. de matr. lib. 4 diſp. 23. n. 37. In omnibus vero diſpoſitionibus ſemper eſt vitandum, l. ſi ita 39. in fine ff. de oper. libert. d. cap. in Geneſi. Euerard. d. loco 8. Peregr. de fideicom. artic. 11. num. 46 Cardin Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 7. à princip & de tacitis & ambiguis conuent. lib. 2. tit. 13. per totum. Valaſc conſult. 174 num. 11 Farinac d. deciſ. 256. num 3. iunctis, quæ ſupra notantur hac ead. lit. num. 5. & infra lit. I. num. 26 Et in omni diſpoſitione, vel actu interpretatio fieri debet, vt abſurditas euitetur ex d. l. nam abſurdum l. fin. in princ. C. de vſu rei iudica. l. diuortio, ff. ſol. t. matrimon. l. de pupillo, § ſi

quis forte, ff. de nou. oper. nuntia. l penult. ff. ad exhib. Rota Romana apud Farinac. deciſ. 552. num. 12. tom. 2. par. 1.

96 Argumentum ab adulto ad pupillum non valet vt per Card. Tuſc. pract. concluſ. tom. 1. lit. A. concl. 510. n. 12.

97 Argumentum validum eſt ab æquiparatis, Menoch. conſ. 32. num. 17. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 298. num. 70. Procedit ſolum in caſu æquiparato, l. Stichus ff. de manum. teſtam. Surd. de alimen. tit 9. q. 1. num. 9 & conſ. 393 n. 36. Franciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q 46 n. 24. Quando ſcilicet eſt ſimilitudo in eo, in quo fit æquiparatio, Surd. deciſ. 119. num. 16 & 21. Card. Seraphin Rotæ Romanæ deciſ. 288. n. 5. Non habet tamen locum in correctoriis, Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 49. n. 13. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, c. 7. n. 5. Nec ſumitur vbi militat ratio diuerſitatis, Surd. conſil. 50. num. 25.

98 Argumentum affirmatiuum, non deducitur ex verbis negatiuis, vt in ſimili ſpecie probat text. in l. Titia. § Lucius ff. de manum. teſta. conſonat text. in l. ex facto 19 ff de hæred. inſt. ex quibus ita reſoluit Bald in l. 2. C de condit. inſert. communem fatetur Euerard. in topic. loco 4. verſ. Secundo iſtud limitatur, & conſtanter ſequitur Garc reg. 45. num. 1. & tenet Seraph. de priuil. iuram. priuil. 1. num. 4.

99 Argumentum non valet ab alienatione ad

locationem, vt per *Ant. Monach. Bonon. deciſ.* 16. *nu.* 9. Secus tamen ſi ſit locatio ad longum tempus, quia alienatione prohibita, illa prohibetur, *Cal. Pereira de renouat. emphy. q. q. 16. n. 7. & de reſolut. emphyt. c. 5. n. 32. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iuſt. & iure. p. 1. c. 9. n. 7. Cardoſ. in praxi iudicum verbo locatio n. 9.*

100 Argumentum validum eſt de alienatione facta in teſtamento, ad alienationem in contractu geſtam. *Menoch. conſ. 116. n. 44.*

101 Argumentum valet de alimentis ad legitimam, & è contra *Ceual. commun. contra commun. quæſt.* 780. *nu.* 243. Sed non eſſe hoc perpetuo verum aſſerit *Valaſc. de partit. cap. 18. num. 39. cum ſeq.*

102 Argumentum validum eſt de alimentis ad dotem, *Euerard. in topic. legal. loco 29. Cantiunc. in 19. ſpecie loci à ſimili, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 7. num. 120. pag. 729. Menochius de præſumpt. lib. 4. quæſt. 189. num. 29. Tiraquell. de iure primog. q. 62. num. 4. & num. 12. cum ſeq. Lar. in l. ſi quis à liberis, §. idem iudex, num. 24. cum ſeqq. ff. de liber. agnoſc. Sebaſtian. Næui. ad l. ob æs alienum, 12. num. 2. C. de prædiis minor. Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſ. 1. num. 33. P. Sanch. de matrimon. lib. 4. diſputat. 26. num. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 447. n. 7.* vbi intelligit ſi ſit eadem ratio. Non habet tamen locum, vbi eſt ratio diuerſi iuris, *Surd. de aliment. tit. 9. quæſt. 1. num. 8.* vbi *nu.* 10. reſoluit,

quod

quod ſumitur ſolum negatiuè, non affirmatiuè, ſed affirmatiuè valere dicit *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 12. tit. 16. num. 17.* Et è conuerſo valet argumentum de dote ad alimenta, *Menoch. d. lib. 4. q. 191. n. 2. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 8. Franciſc. Mol. de ritu nupt. lib. 3. q. 46. num. 10.* Valet tamen affirmatiuè, non negatiuè ex *Surd. d. tract. de alim. tit. 1. q. 6. nu. 16. Mantic. d. tit. 16. num. 16.* Dos enim, & alimenta æquiparantur, *gloſ. in d. l. ob æs, C. de prædiis minor. Bart. in l. vlt. num. 7. ff. quib. vt indig. Xuar. in l. quoniam limit. 2. C. de inoffic. teſt. Tiraq. de iure primog. q. 62. ex num. 4. Mol. Cald. Lar. & Mantic. dictis locis Brunor. à Sole in locis commun. verbo dos* 12. cum dos ſuccedat loco alimentorum, ex *Surd. d. q. 1. num. 14.*

103 Argumentum valet de alimentis ad piam cauſam, *Cantiunc. in topic. legal. in 14. ſpecie loci à ſimili.* Nam cauſa alimentorum dicitur cauſa pia, *Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ fol. 10. & ſeq. Card. Mantic. de coniecturis vlt. volunt. lib. 6. tit. 3. nu. 22. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 13. titul. 12. num. 1.*

104 Argumentum de anima ad corpus non eſt validum, vt per *Steph. Grat. diſcept. forenſ. c. 200. n. 22.* vbi è contra aſſerit valere de corpore ad animam. Anima enim pretioſior eſt corpore, vt ſupra dictum eſt hac ead. *lit. n.* 88.

105 Argumentum valet ab antecedenti, *Euerard.*

 in

in top.legal.loco 94.*&* 96 *Cantiunc.loco* 16. Et argumentum ab antecedenti neceſſario validum eſt in omni materia, quãtumuis ſtricta, & etiam in ſententiis, ex *Card.Seraph.Rotæ Rom.deciſ.*776. *num.*1.

106 Argumentum ab auctoritate Doctorum validum eſt, *l.antiqui ff.ſi pars hæred. c.cum haberet de eo qui duxit in matri.c.omnes Principes de maior. & obed.c.ſignificaſti,*2 *de homicid. Euerard.in topic. legal. loco* 48. *Petrus Andreas Gammarus in Dialectica legali, lib* 2. *loco ab auctoritate Menoch. conſ.* 9.*num* 8 *& conſ* 18.*n.*7.*&* 13.*& conſ* 33.*nu.*27. *Iacob Valdes de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ, c* 2.*n.*1. Valet etiam argumentum ab auctoritate alterius magni viri, *l.ſi pater ff.de ſolut. l.ſeptimo menſe, ff.de ſtatu hominum, Card.Tuſc to.*1. *lit.A.concl.*490 vbi *n.*2.limitat quando auctoritas magnorum virorum, prout Ariſtotelis, & ſimilium eſt contra legẽ, quia non attenditur.

107 Argumentum valet de bello ad peſtem, ita *Ripa tract.de peſte in princ n.*11. Peſtis enim dicitur bellum inter Deum, & homines, ex *Bart.in l.naturaliter, nu.*23 *ff.de vſucap. Ripa vbi proxime, Iodoc.in enchiridion parium, verbo peſtis.*

108 Argumentum validum eſt de beneficiis ad officia, vt per *Mandoſ.ad regul Cancel.regul* 32.*q.* 2.*n* 2. *Cabed.Luſit.deciſ.*91 *n.*4.*par.*2. Et è contra valet de officio ad beneficium, *Cald.Pereira in l. ſi curatorem, verbo læſis.n.*39.*C.de in integ.reſt.min. Anton.*

*Anton.Oliban. de iure fiſci, c.*13. *n.*61.nam beneficia dantur propter officia, vt notatum eſt infra *lit B.n* 3.

109 Argumentum non valet à caſibus expreſsis ad non expreſſos, vbi nõ eſt facta totalis æquiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, *Cardin Seraphin.Rotæ Romanæ deciſ.*353. *num.*3.

110 Argumentum à cauſa valet, *Claudius Cantiunc. in topic legal. loco* 20. *Ioan. Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c* 3. *de cauſa, Petrus Andreas Gammarus in Dialectica legali, lib.*1 *loco* 11. vbi *loco* 12. deducit argumentum à cauſa materiali, & *loco* 13. à cauſa formali, & *loco* 14. à cauſa efficienti, & *loco* 15. à cauſa finali.

111 Argumentum à ceſſante ratione valet, *l.quod dictum eſt ff de pact. Euerard.in topic legal loco* 85. *Menoch.conſ.*90.*num.*71.*& conſ.*93.*n.*9.*& conſil.* 95 *n.*84.*& conſ* 96.*n.*10.*& conſ.*124 *n.*76 *& de præſumpt.lib* 4 *q.*190.*n.*25.*Surd conſ.*383 *nu* 14. Et eſt infallibile in iure, ex *Seraphin de priu l g. iuram.priuil.*21.*n.*2.

112 Argumentum à charitatiuo ſubſidio ad decimam Papalem validum eſt, *Io.Pet.Monet tract. de decim c.*9 *q* 3.*n.*125 *& de diſtrib.quotid p.*3 *q.* 9.*n.*23.vbi citat *Bellenz.tract.de ſubſid.charitat.q.* 37 *n.*2.*& Remig eod tract q.*37 *n.*14 *&* 23.

113 Argumentum à ciuilibus ad criminalia potentiſsimum eſt, frequens, & vtile, *Euerardus in*

*in topi.legal.loco 77.Cantiun.in 35.ſpecie loci à ſimili,Maſcard.de probat.concluſ.332.n.6.*An,& quomodo valeat in materia confeſsionis, vide *Farinac.in praxi crimin. par.3.quæſt.81.num.64. & ſequent.*

114 Argumentum à collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit negatiuè, ſecus affirmatiuè,*Card.Seraph.Rotæ Romanæ deciſ.568. num.7.*

115 Argumentum à communiter accidentibus validum eſt, *l. certi condictio, §.ſi nummos ibi cum quotidie ff.ſi cert.pet.l idcoque vbi gl.ff de legi,l.quædam,§.nummularios ff.de eden.gloſ.ſi. in l.neque natales, C.de probat. c.1.de cleric. non reſid. Euerard.in topic.legal.loco 56 Petr.Andr.Gammar.in Dialectica legali.lib.1.loco 20. Pariſ.conſil.87. n.24.vol.3. Maſcard.de probat.concl.144.n.20.& concl.445.n.6. Menoch.conſ.5.n.2.& conſ.10.n.7.& conſ.670.n.7.& de præſumpt.lib.6.q.19.n.5.Brunor.à Sole in locis commun.verbo argumentum 1.Surd.deciſ.231.n.18.& de alim.tit.7.q.9.n.15.& conſ.132.n.22.& conſ.135.n.30.& conſ.452.n.46.& conſ. 540.n.26.Aldou.conſ.44.n.5.Ioſeph.de Seſſe Arag.deciſ.121.nu.23.Cæſar Argel.de contradictore legitimo,q.16.n.36.Card.Tuſc.to.1.lit.A.concl.493.*Et fortiter valet ad excludendam copulam carnalem, & probationem honeſtatis,*Farin.in praxi crimi.p.5.q.136.n.192.* Et in probanda meretricia turpitudine frequenter admittitur,*Euerard.vbi ſupra,Maſcard.concl.103.n.20.Tuſc.d.concluſ.493.n.6.*Nam à communiter accidentibus ſequitur præſumptio veritatis,*d.l.neque natales, C.de probat.*& quod communiter fit,cenſetur legitime fieri,*d.l.certi condictio,§.ſi nummos ff.ſi cert.pet.* & ad communiter accidentia lex ſe facilius adaptat,*l.nam ad ea.ff.de legib.* cum aliis infra citatis,*lit.l.n.43.*

116 Argumentum à connexis valet, *Cantiunc. in topic.legal.loco 15. Pet.Andr.Gammar.in Dialectica legal. lib.2. loco 2.* iunctis, quæ infra notaui *lit.C.n.41.*Et ab adiunctis colligit argumentum,*idem Cantiunc.loco 14.*

117 Argumentum à coniunctione plurium diſpoſitionum, vel ſtatutorum validum eſt, vt per *Card.Tuſc.to.1.lit.A.concl.503.* Et à coniunctione,ſeu combinatione duarum legum deducit argumentum,*Euerard.loco 11.*

118 Argumentum à conſequenti valet,*Euerar.in topic.legal.loco 95.& 97.Catiun.loco 17.Pet.Andr.Gammar.in Dialectica legali,lib.2.loco 6.*

119 Argumentum à conſtitutione municipali,& ſtatuto ad reſcripta validum eſt, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi,*Card.Tuſch.to.1.lit.A.concluſ.496.n.1.*

120 Argumentum à conſuetudine ad priuilegium valet, *cap. cum contingat, de foro compe. Flamin.de confident.quæſt.38.nu.17.*nam conſuetudine poteſt introduci, quicquid poteſt per pri-

priuilegium concedi, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit C. concl.* 808.

121 Argumentum de conſuetudine ad ſtatutum validum eſt, *Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. n. 27. & conſ. 2. num. 29. Mari. Antonin. var. lib. 1. reſol. 1. num 3 Card. Tuſc tom. 1 lit. A concl. 507. num. 20.* Et è contra de ſtatuto ad conſuetudinem valet argumentum, *l. de quibus ff. de leg. Remig. tract. de charitat ſubſid. q. 61. in fine num 64 Sigiſmund. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29 verſic. Tertia.* Nam conſuetudine, quæ non poſſunt introduci, neque ſtatuto valent, ex *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ* 810.

122 Argumentum de contractibus ad iudicia, & è contra valet, *l. ſi quis ſeruum & l. ſi quis cũ filio ff. de pecul. l omnem ff. de iudic. gloſ. communiter receptæ in auth. ſacramenta puberum, verbo contractibus, C. ſi aduerſus venditionem. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. num. 35. Melchior Phæb. Luſit. deciſ. 62 n. 5. to. 1.*

123 Argumentum de contractu ad quaſi contractum validum eſt, *l. ſi pupilli, §. ſi quis ita, ff. de negot. geſt. l. apud Iulianum, §. ſi. cum l. ſeq. ff. ex quib. cauſ. in poſſeſ. eatur, l. ait prætor in princ. iuncto, §. non ſolum, cum ſeq. ff. de minor. Euerard. in topic. legal loco 18. Cantiun. in 8. ſpecie loci ad ſimili, Cæſar Argel. de contradictore legit. q. 3. nu. 30.* Non procedit in præiudicium tertij, *Ioſeph. de Seſſe de inhibitio, c. 9. §. 3. n. 13.*

Ar-

124 Argumentum de contractu ad diſtractum valet, *l. Pomponius, § præterea ff de acquir. poſſeſſ. l. item veniunt in princ, iuncto, §. 1. ff. de petit, hæred. cap. de illis 1. in princip. de deſponſat. impub. iuncto cap. vni §. idem quoque, eod. tit. lib. 6 Euerar. in topic. legal. c. 19. Cantiunc. in 9. ſpecie loci à ſimili. D. Barb. in l hæres abſens, §. proinde, num. 13. ff. de iudic. Sebaſtian Næui. ad l. nihil tam naturale 36. num, 3. cum ſeqq & ad l. fere 195 ff. de regulis iuris.* Contractus enim, & diſtractus à pari procedunt, & ſunt eiuſdem naturę, *dict. §. præterea, l ab emptione 59. ff de pact. l. de tutela, C. de in integr. reſtit. min. Surd. de alim, tit. 8. priuil, 22. num, 6. Pichard in diſput. de mora, num. 141. Cald. Pereira de poteſt, eligendi, c. 7. num. 15. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 168. nu. 7. & 10 cum ſeqq. Ceual comm. contra comm. q 897. n. 886. to. 4 Card. Manti. de tacitis, & ambiguis conuen. lib. 1. tit. 2. à n 15. cum ſeqq. Eſcobar de ratiocin. cap. 14. n. 42. Barboſ. vbi proxime.* Vnde quando contractus celebratur per ſcripturam, non poterit probari ſolutio, vel diſtractio, niſi per aliam æquiualentem, *d l. nihil tam naturale ff. de reg. iur. Alex. conſ. 209. n. 23. lib. 2. Azeu. l. 1. n. 17 tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.*

125 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, vel è contra validum eſt, *l. pactum inter hæredem, vbi notatur, ff. de pact. l. quæ de legatis, l. ſeruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff de legat. 1. l. fin. C. de legat. princip. inſtitut, de leg.*

Fuſia.

Fuſia. Can.toll. l.eum, qui ita in princip. ff.de verbor. oblig. Euerard.in topic.legal. cap.17. Cantiunc.in 7. ſpecie loci à ſimili, Dec.conſ.69.num.8. Menoch.conſ. 58.num.23. & conſ.89.num.36. & conſ.97.num. 27.& conſ.162.num.8.& conſ.374. num.7.& de præſump.lib.4.quæſt.127.num.9.& lib.10. quæſt. 146.num.11.Surd.de alim.tit.2.q.10.num.7. & tit. 5.q.1.num.15.& tit.9.q.18.num.8.& 9. & conſ. 235.num.2.& conſ.470.num.14. Brunor. à Sole in locis commun.verbo argumentum, 2.Camil.Gallin.in commen.ad tit.de verb.ſignif.lib.5.cap.16.num.74. Pichard.ad §.ex conditionali,6.n.2.inſtitut.de verb. obligat.& in diſputat.de mora num.203.Thomas de Thomaſettis in floribus legum,reg.41. Franciſc.Mol. de ritu nupt.lib.3.quæſt.18.num.14. Cardin.Tuſch. tom.1.lit.A.concl.495.vbi intelligit affirmatiuè tanquam de minori ad maius, ſecus negatiue,& concl.507.num.22.Cardin.Mant.de coniectur.vltim. volunt.lib.3.tit.18.per totum,& de tacitis,& ambiguis conuent.to.1.lib.2.tit.15.num.1.vbi num.16. intelligit ſubſiſtente eadem ratione, & nu. 17. limitat, niſi ratio diuerſitatis probetur, quod etiam aſſerit Ioan.Petr.Monet.tractat.de diſtribut. quotid.p.3.quæſt.4.num.14. per text.in dict.l. quæ de legatis ff.de leg.1. Leges tamen loquentes de ſolemnitate adhibenda in contractibus, vel quaſi, non extenduntur ad vltimas voluntates, nec è contra, Peralta in l.cum pater, §.à filia, num.58.ff.de legat.2.quem refert Armendariz in proœm.

proœm. addit.ad recopil. legum Nauarræ num. 175. Et aliquando in caſibus à iure expreſsis fauorabiliores ſunt vltimæ voluntates contractibus, l.in teſtamentis, ff. regulis iuris, l. ſi cui §. ſi vinum, ff. de tritico leg. Thomas de Thomaſettis reg.121.

126 Argumentum de contractibus ad legata validum eſt, Menoch.de præſump. lib.4.q.144.n.10. & q.199.n.5. Et de contractibus ad fideicommiſſa, idem Menoch.conſ.97.n.71.

127 Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra valet, l.omnem,ff.de iudic.iuncta gloſ.in l. hæres abſens,§.1.ff.eod.l.2.§.fi.ff.de cuſto.reo.auth. qua in prouincia, C.vbi de crim.agi opor.cap.fi.de for. compet.Euerard.in top.legal.loco 20.Cantiunc.in 10. ſpecie loci à ſimili, Card.Tuſc.tom.1.lit.A.concl.495. n.8.& concl.507.n.26.

128 Argumentum de contractu dotis ad alios contractus non valet, Seraphin. de priuil. iuram. priuil.60.n.11.

129 Argumentum â contractu mutui ad contractum cenſus validum eſt, Menochius conſil. 49. num.16.

130 Argumentum â contrario ſenſu validum eſt l.1.§.huius rei ff.de offic.eius cui mand. eſt iuriſd. l. qui teſtamento, §.mulier, vbi gl.ff.de teſtam.l.ſi procuratorem, §.ſi ignorantes, ff.mand. l.ſi quis locuples 57. ff.de manum.teſtam.l.conuenticula, & ibi Cin.à princ.C.de Epiſc.& cler.l.apud antiquos 21.C.de furtis,

tis, cap qualis 25. *diſt. cap. cum apoſtolica de his, quæ fiunt à prælat. Euerard. in topic. legal. loco* 4. *Petrus Adr. Gammar. in Dialectica legali, lib.* 2. *loco à contrario ſenſu. Soccin. reg.* 28. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.* 39. *Pichard. in diſp. de mora, n.* 132. *Maſcard, de probat. concluſ.* 1146. *nu.* 3. *Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum,* 3. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *n.* 40. *&* *tit.* 6. *q.* 11. *n.* 2. *&* 3. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt.* 12. *nu.* 26. *Cæſar Argel. de contradictore legitimo, q.* 7. *n.* 3. *Card. Tuſc. to.* 1. *lit. A. concl.* 498 *Mari. Anto. var. lib.* 1. *reſol.* 1. *num.* 4. Et eſt fortiſsimum, frequens, & vtiliſsimum, *Maſcard. concluſ.* 1280. *n.* 65. *Farinac. in praxi crimin. par.* 4. *conſil.* 30. *num.* 219. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 10. *num.* 15. Et debet ſumi à tota oratione cum ſuis qualitatibus, ex *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 1. *num.* 10. *Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 1. *lib.* 2. *tit* 14. *num.* 2. Etiam in dictis Doctorum, vt per *Ludo. Rodolph. poſt tract. de ſuprema ſeu abſoluta principis poteſtate, concl.* 5. *n.* 7.

131 Intellige argumentum hoc validum eſſe, quando contrarium non eſt expreſſum in iure, nec abſurdum aliquod reſultat *text. eſt in l.* 2. *C. de condit. inſert. & in capit. cum virum de regular. cap. à nobis,* 2. *de ſentent excommun. Doctor in dict. l.* 1. *ff. de officio eius cui mand. eſt iuriſdict. & in d. l. conuenticula, C de Epiſc. & Cler. Euerard. d. loco* 4. *Garc. Falcon. reg.* 45. *Menoc. de præſumpt. lib.* 3. *q.* 93.

num. 5. *& lib.* 4. *q.* 83. *n.* 55. *Fachi. contro. iur. lib.* 13. *c.* 3 *cũ ſeqq. Valaſ. conſul* 136. *n.* 7. *Gam. Luſit deciſ.* 167 *num* 8. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 13 *& tit.* 17. *num.* 1. *&* 7 *& dict. tit.* 14. *per totum. Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum* 3. *Guter. pract. lib.* 3. *q* 44. *nu.* 4. *Surd. deciſ* 75. *num.* 7. *& conſ.* 25. *n.* 37. *Ioſeph. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2 *cap.* 28. *nu.* 32. *Moil. in empor. iur. p.* 1. *tit.* 1 *q* 3 *n. fi. & tit.* 5. *q.* 1. *n.* 41. *P. Sanch de matrim. lib.* 6 *diſp.* 21. *n* 9. *Seraph. d. priuil.* 1. *num* 6 *Ignat. del Villar in ſylua reſponſ. reſp.* 16. *c.* 3. *n.* 10. *Ioſeph de Seſſe Aragon. deciſ.* 146. *num.* 13. *Ferrer in conſtit. Cathal. gloſ.* 4. *n.* 304. *Anto. Monach. Bonon. deciſ.* 67. *n.* 38. *Sayr. de cenſur. lib.* 5. *cap.* 18 *n.* 18. *Card. Tuſc. d. concl.* 498 *á n.* 84. *Hieron. Ferdin. de Otero interpret. c fi de pactis, num.* 62. Etiam ad legum correctionem ſumendum eſt, quoties lex, ſtatutum, ſiue teſtatoris diſpoſitio in ſenſu directo nihil operari poſſunt, vt per *text. in authentic. ex teſtamento, iuncta l.* 1. *C. de collat. l. dos à patre, C. ſolut matrimon.* & plures quos citat, reſoluit *Pichard. d. n.* 132. Si tamen hoc argumentum ſumatur ex noua diſpoſitione, etiam ſi inducatur iurium correctio, validum eſt, dummodo in ſenſu directo noua diſpoſitio non reddatur inutilis, vt per *Ferrer. in conſtitut. Cathalon. gloſ.* 3. *num.* 44 vbi *num* 45. tenet, quod deſumitur etiam ex coniecturata mente teſtatoris.

132 Valet argumentum hoc,quando verba legis ſunt conditionalia,*Surd.d.q.*11.*n.*3.Item in cõtractibus validum eſt, maximè quando in caſu contrario eſt eadem ratio, *Ant.Monach. Lucenſ. deciſ.*55.*n.*22.*&* 23.*Tuſch.d.concl.*498.*à num.*11. *Franciſc.Molin.de ritu nupt.lib.*3.*q.*51.*n.*9. vbi nu. 10. reſoluit procedere in contractibus, tam bonæ fidei, quam ſtricti iuris, cui ſubſcribit *Euerard.d.loco* 4. vbi etiam aſſerit procedere in feudis. Deinde procedit in ſtatutis, *Portol. de conſortibus,& fideicom.legal.cap.*36.*num.*17.*Ceual. commun.contra comm. quæſt.*336. *à num.*2.*Tuſch. d.concl.*498 *à num.*38.licet aliter teneat Doctor quidam modernus, cuius opinio procedere debet, quando ex vno ſtatuto alterius correctio reſultaret ita *Portol. dict. cap.* 36. *num.* 18. Intellige etiam de ſtatuto, quod diſponat in caſu non prouiſo à iure communi, ſecus verò ſi diſponat circa caſum prouiſum à iure communi, quia tunc regulariter non habet locum hoc argumentum in tali ſtatuto, ad corrigendum ius commune, vt notat *Euerard. dict. loco* 4. *Rota Romana apud Farinac. deciſ.*185.*num.*7.*to.* 1.*par.*1.

133 Non eſt tamen validum hoc argumentum, quando ex eo ſequitur iurium correctio, *gloſ. in c.ſignificaſti,de foro compet.gl.in clem* 1.*verbo obſeruare,de ſent.excõ.Euerar.d.loco* 4.*Hier.Ferdinãdez de Otero d.interpret.c.fi.de pact.n.*61. *Rota Romana*

apud

*apud Farin.deciſ.*491.*num.*9.*tom.*2.*par.*1.Nec admittitur in diſpoſitione concepta negatiuè, *Cacher.Pedam.deciſ.*69.*num.*28.*Surd.d.tit.*6.*q.*15. *num.*7.*& deciſ.*185.*nu.*24. *Franciſc.Molin.d.q.*51. *num.* 5.*&* 6. quamuis contrarium dicat verius *Euerard. dict.loco* 4. item nec ſumitur ex verbis narratiuis legis, *gloſ. in l.*1. *C. quando non petent. part.Brunor.à Sole d.verbo argumentum* 3. *Euerard. d.loco* 4. Nec etiam procedit ex dictis Doctorum, *Card.Seraph.Rotæ Romanæ deciſ.*822.*num.*6. Nec admittitur in deciſionibus Rotæ,*Seraphin. deciſ.*1342.*num.*1.Nec procedit in materia ſtricti iuris,*Seraph.deciſ.*1466.*num.*3.Vnde non habet locum in priuilegiis per *gloſ. in cap. licet in princ.de priuil.in.*6.*Euerard.d.loco* 4. Nec valet in pactis, *Franciſ.Molin.dict.q.*51.*à num.*2.& *num.*7. reſoluit,quod non ſumitur vbi inducta ad vnũ effectum diuerſum producerent. Nec procedit, quando per illud eſſet inducenda trebellianicæ,vel falcidiæ detractio. *Ferrer.dict.gloſ.*4. *num.* 303. Nec quando ex eo reſultaret abſonus intellectus, *Portol.dict.tract.de conſortibus,& fideicomm.legal.cap.*1.*num.*18. *Ioſeph.de Seſſe dict. deciſ.*146.*num.*13.*Hieron.Ferdinandez de Otero nu.* 60. *dict. loco.* Deinde non procedit, quando in caſu contrario militat eadem,vel maior ratio, *Surd.deciſ.*18.*num.*24.*P.Sanchez de matrim.lib.*9. *diſp.*32.*num.*11.*Molin.dict.quæſt.*51.*num.*8. Nec denique ſumitur in materia irregularitatis,

ex *Sayr. dict. tract. de cenſur. lib 7 cap. 5. num. 16.*

134 Argumentum à contrariis validum eſt, *Euerard. in topic. legal. loco 75. Cantiunc. loco 13. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c. 6. Pet. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à contrarietate, Menoch. conſ. 89. n. 54. Thomas de Thomaſetris in floribus legum reg. 47.* vbi aſſerit procedere, quo ad cognitionem, quia vno cognito contrariorum cognoſcitur, & alterum, vt in *§. 1. inſt. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris.* Et de argumento à repugnantibus, vide *Cantiun. loco* 18.

135 Argumentum à correlatiuis validum eſt, *l. 1. C. ne liceat potentioribus, l. fin. C de indic. viduit. tol. Euerard. in topic. legal. loco 76. Cantiunc. loco 19. Pet. And. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à correlatiuis, Menoc. cõſ. 32. n. 18.* etiã in pœnalibus, *Surd. de alim. tit. 1. q. 19. num. 4.* Intellige, quando militat eadem ratio in vtroque correlatiuorum, *Farinac in praxi crimin p. 4. conſ. 85. n. 74.* Si verò detur diuerſa ratio, non valet, *l. curatorem, C. de interdic. matrim. Euerard. d. loco 76. Surd. dict. q. 19. n. 3. & nu. 10. & q. 41. n. 4. & tit. 4. q. 44. n. 28. & deciſ. 47. n. 7. & conſ. 52. n. 62. Menoch. conſ. 1192. à nu. 15. & 21. lib. 12. P. Sanch. de matr. lib. 6. diſp. 21. num. 9. Stephan Gratian. diſcept. forenſ. cap. 26. num. 15. Luſitanus noſter Franciſc. à Souſa in repet. l. fœminæ ff. de reg. iur. p. 1 n. 143. Antonin. Monach. Bonon. deciſ. 51. nu. 14. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 1442. n. 12.*

Ar-

136 Argumentum de crimine læſæ maieſtatis, ad crimen hæreſis non valet, ita *P. Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 28. n. 5.*

137 Argumentum à definitione validum eſt, *l. 1. § dolum, vbi Bart. not. ff. de dolo, l. fin. iunct. gloſ. ff. de verb. ſignific. c. dudum, 2. poſt princ. de elect. Euerard. in topic. legal. loco 44. Cantiunc. loco 2. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c. 1. à definitione vocis. Petr. And. Gammar. in Dialectica legali lib. 1 loco 1. Surd. conſ. 304 num. 5. Ioan. Pet. Monet. tract. de diſtrib. quotid. p. 1. q. 4. n. 4. Thobias Nonius ad princ. inſtit. de teſt. n. 25.*

138 Argumentum de delicto in faciendo ad delictum in omittendo, validum non eſt, *Seraph. de priuil. iuram. priuil. 31. num. 39.* Nam delictum in omittendo leuius eſt, quam in committendo, vt notatum eſt infra *lit. D. n. 17.*

139 Argumentum à diſpoſitione tacita ad expreſſam valet, quando eſt eadem ratio, *l. cum quid, vbi omnes, ff. ſi cert. pet. Menoch. de præſ. lib. 4. q. 189. n. 97.* nam taciti, & expreſsi idem eſt iudicium, vt dictum eſt infra *lit. T. n. 3.*

140 Argumentum à diſpoſitione legis, ad diſpoſitionem teſtatoris validum eſt, *l. non impoſſibile, ff. de pact. l. ſeruus hac lege, ff. de manumiſſ. l. ſi ita fuerit ſeruis duobus in fin. & ibi Bartul. not. ff. de manumiſſ. teſtament. l. cum quidam, verſic. Quemadmodum enim, C. de verbor. ſignific. Euerard. in top. legal. loco 52. Cantiun. in 29. ſpecie loci à ſimili.*

Menoch.conſil.97.num.24. Surd.conſil.278.num 9. Nam in teſtamentis ſemper voluntas teſtatoris pro lege obſeruatur, *l.1.C.comm.de leg.l.3.C. de liber. præt.* cum fuerit antiquiſsima lege 12. tabul. ampliſsima teſtatoribus tributa facultas,vt vti quiſque rei ſuæ legaſſet, ita ius eſſet, cuius meminit,*l.verbis legis 120.ff.de verbor.ſign. l.1.ff.ad leg.falcid.auth.de nupt. §. diſponat collat.4. Iuſtin.in §.1.inſtit.de lege falcidia,refert.Pichard.ad rub.inſt.eo.tit.de lege falcidia,n.15.& in diſp.de mora,n.202.*

141 Argumentum à diſpoſitione ſtatuti, ad diſpoſitionem teſtamenti valet,*Card.Tuſch.tom.1. lit.A.concl.496.n.4.Menoch.conſ.50.n.21.& conſ. 95.n.84.& conſ.150.n.46.& de præſum.lib.4.q. 83.n.24.*vbi *n.25.*ſecus aſſerit,ſi non eſt eadem ratio,quamuis de ſtatuto ad teſtamentum non valere argumentum reſoluat *Cened.canon.q.35. n.18.*Et è contra valet argumentum à diſpoſitione teſtatoris ad diſpoſitionem ſtatuti ex *Menoch.d.n.21.*

142 Argumentum à diſpoſitis in teſtamento, ad codicillorum declarationem validum eſt, *Menoch.conſ.333.n.3 & n.22.*

143 Argumentum à diuerſis ad diuerſa non valet,*Card.Tuſch.tom 1.lit.A.concl.510.num.2.*nam illatio non fit à diuerſis,vt dictum eſt infra *lit.I. num.6.*

144 Argumentum à diuiſione validum eſt, *Ioan.*

Appellus

Appellus de ratione explicandi Dialecticam, cap. 2. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.2. loco 8.

145 Argumentum de dote ad legitimam validum eſt,*auth.res quæ,C.comm.de legat.Bart.in l.Titio centum §.Titio genero in ſi.ff.de cond.& demonſt. Cald.Pereira in l.ſi curatorem verbo ſine curatore, n. 96.C.de in integr.reſtit.min.Thomas de Thomaſettis in florib. legum reg. 45.* vbi aſſerit procedere in caſibus à iure expreſsis, & vbi militat eadem ratio. Et è conuerſo valet de legitima ad dotem,vt per *Cald.vbi proximè.*Dos enim ſuccedit loco legitimæ,*Menoch.conſ.8.n.8.Mari.Ant.var. lib.1.reſol.27.n.5.*

146 Argumentum de dote ad ſtudium non concludit,vt per *Cardi.Mantic.de tacitis, & ambiguis conuent.tom.2.lib.13.tit.14.n.5.*quamuis contrarium videatur colligi ex *text. in l. aſſiduis, §. ſi quis enim, C. qui potio. in pigno.habean.* cum cauſa ſtudij æquiparetur cauſæ dotis, ex *D.Barb.in l. 1.ff.ſol.matri.p.7.n.20.& n.23.& nu.49.cum ſeq. & n.53.*

147 Argumentum ab effectu ad cauſam validum eſt,*l.non codicillum,C.de teſt.c.at ſi clerici in princip. de iudic.c.cum ceſſante de appel. Euerar.in topi.legal. loco 77.Cantiunc.loco 21.Io.Appell.de ratione explicandi Dialecticam c.4.de effectu ſiue officio.*

148 Argumentum de emphyteuſi ad locationem longi temporis, procedit, data rationis pari-

paritate, ita nouiſsimè *Luſitanus noſter Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iuſtit. & iure part. 1. cap. 9. num. 8.* Aequiparatur enim locatio longi temporis emphyteuſi, vt per *Pinel. in l. 1. par. 3. nu. 64. C. de bonis mater. Valaſc. de iure emph. q. 29. num. 6. Sarm. lib. 3. ſelect. cap. 2. num. 31. Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 2. num. 55. P. Molin. de iuſtit. tractat. 2 diſp. 445. verſ. Hinc oritur. P. Leſſi. eod. tract. lib. 2 cap. 24. dub. 1. n. 4. Ioan. Martius à Coſta in addit. ad tractat. libellorum annotat. 15. num. 9. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 10. num. 8. Bartholomæ. Perett. ad extrauagan. ambitioſæ, de rebus eccleſ. non alien. cap. 2. num. 38.*

149 Argumentum de emphyteuſi ad feudum validum eſt *Menoch. conſil. 16. num. 2* Et è contra de feudo ad emphyteuſim valet, quando datur eadem ratio, & iuris regulæ non repugnant, *l. 1. §. fin. iuncta gloſ. ff. ſi ager vectigal. cap. 1. §. rei autem, de inueſti. de re alien. fac. in vſi feudo. Euerard. in topic. legal. loco 12. Cantiunc. in 2. ſpecie loci à ſimili. Tiraquell. le mort, par. 4. declarat. 6. num. 2. Couar. var. lib. 2 cap. 18 num. 1. Brunor. à Sole in locis commun. verbo arguere 1. Menoch. conſil. 111. num. 59. & conſil. 129. num. 2. Surdus deciſ. 188. num. 5. & deciſ. 290. num. 15. & conſil. 75. num. 13. & conſil. 208 num. 9. & conſil. 338. num. 33. & conſil. 402. num. 24. & de alimen. tit. 4. q. 10. n. 15. Valaſc. de iure emphy. q. 39. num. 19. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, cap.*

c. 11. n. 43. & de nominat. emph. q. 17 n. 28. & de renouat. emph. q. 9. n. 17. & de extinct. emphy. c. 3. n. 1. Anton. Monac. Florent. deciſ. 61 n. 3. Cæſar. Argel. de contradictore legitimo, q. 16 nu. 18. Melchior Phæb. Luſit. deciſ. 13. n. 7. Card. Tuſc. to. 1. lit. A. concl. 507. num. 34. De feudo vero ad alios contractus non valere argumentum aſſerit *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 49. n. 24.*

150 Argumentum de emphyteuſi ad majoratum valet, niſi detur diuerſa ratio, ita *P. Mol. de iuſt. tract. 2. diſp. 631. n. 1. Melchior Phæb. Luſit. deciſ. 96. num. 8.*

151 Argumentum de emphyteuſi ad vſumfructum validum eſt, vt per *Cald. Pereira de renouat. emph. q. 18. n. 15. D. Barb. in l. diuortio, § fi. p. 2. num. 49 ff. ſol. matrim.*

152 Argumentum ab ethymologia plurimũ ad rei ipſius, de qua agitur naturam, & eſſentiam declarandam conducere ſolet, vt per *Sayr. de ſacram. in genere, lib. 1. c. 1. in princ.* Ethymologia namque veriloquium appellatur ab ethymon, quod Græce verũ dicitur ſecundum *Cic. in topi. Quint. inſt. lib. 1. Agricol. Dialecticæ inuent. lib. 1. c. 23.* & optimis exemplis oſtendit *Fonſ. inſt. Dialect. lib. 5. c. 2.* Et licitum eſt, ac validum in iure, & non dum probabile, ſed vtile, & multum frequens, *l. 2. §. appellata, ff. ſi cert. pet. l. 1. ff. de furt. l. 1. ff. de acquiren. poſſeſ. l. 1. ff. de iuſtit. & iure, l. 1. ff. de teſtam. l. 1 ff. de nouat. l. 1. ff. de pact. princip. inſtit.*

quibus mod.re contrah.obligat.princip.inſtit.de teſt. Euerard. in topic.legal.loco 6. Cantiunc.loco 3. Petr. And.Gammar.in Dialectica legali,lib.1.loco 3.Garc. Falcon.reg.46. Thobias Nonius ad princip. inſtitut. de teſtam.n.31.Gonzal.ad reg.8. Cancel.gloſ.9.§.1. num.5. Luſitanus noſter Benedict. Ægid.in repet.l. 1.C.de ſacroſanct.eccleſ.p.1.in initio n.14. Pichard. in diſp.de mora,num.5.Flamin.de confident.q.26 nu. 8.Ioan.Petr.Monet. tract.de diſtribut. quotid.par.1. q.1.num.7.vbi num.8.intelligit modo negatiuè concipiatur, quem ſenſum præſtāt etiam Euerard.d.loco 6. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 38. Non valet tamen, vbi repugnat comunis vſus loquendi, Euerardus vbi proxime Anton.Monach.Lucenſ. deciſ.13. num.53. ſed non concludere neceſſariò aſſerit Card.Tuſch.tom.1. lit.A.concluſ.500. num.1. De argumento ab alluſione vocabuli, quod arrideat, ſed non concludat, reſoluit Anton.Monach.d.deciſ.13.nu.52. Et quod neque affirmatiuè, neque negatiuè neceſſario concludat probat Thobias Nonius ad princip. inſtitut. de teſtament. num. 30. Immò alluſionem damnant antiqui omnes, vt oſtendit Rip.in dict.l.1.num.18.ff.de acquir.poſſeſſ. & ex Cic.contra Stoicos Cuiac.obſeruat. lib.1.c.17. Et argumentum â vi verbi validū eſſe notari ſolet, vt per Mand.ad regul.Cancel.reg.2.q.5.n.5.Pichar. in diſp.de mora, n 5. quod vtiq; negatiuè omninò eſt efficax,non affirmatiuè,niſi ratio inuen-

tionis

tionis vocabuli aliud inducat, aut ab eo, quod olim, & frequentius obſeruatur deductum ſit ex eod.Pichard.in §.1.n.11.inſt.de tutel.

153 Argumentum de exhæredatione ad inſtitutionem non valet,ita Luſitanus noſter Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct.vltimarum voluntatum,lib.2.cap.5.n.9.

154 Argumentum ab experientia validum eſt Surd.conſ.132.nu.23. Experientia enim eſt omnium rerum mater,& magiſtra,vt infra notatum eſt lit.E.n.29.

155 Argumentum de falcidia ad trebellianicam, & è contra in iure admittitur, l. Marcellus verſ. Quod autem, ff. ad Trebell.l.iubemus, C.eod.l.1.ff.de legat.1.Euerard.in top.legal.loco 16. Cantiunc. in 6. ſpecie loci à ſimili Ferrer.in conſtit.Cathal.gl.4.n.31. Appellatione enim falcidię,trebellianica quoque continetur,ex tex.in l.in quartam,& ibi doct. ff.ad l.falcid.

156 Argumentum de feudis ad maioratum confici poteſt, Gam.Luſit deciſ.51.num.5. Non eſſe tamen validum,niſi in feudis ſit expreſſum aliquod ius commune dicit Mol.de primog. lib.1.c. 7.à princ.& n.5. Vel niſi detur eadem ratio, & iuris regulæ non repugnent,de quo etiam Cou. lib.2.var.c.18.n.1.

157 Argumentum â feudo ad regnum valet,Mol. de primog.lib.1.c.7.n.1.Alexand.Rauden.de ſucceſſ. Regni Portugal.reſp.2.n.96.

Ar-

158 Argumentum de feudo ad ius patronatus validum eſt, vt per *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori. eccleſ.deciſ.199. num.223.& deciſ.220.num. 319.in 1.edit. & reſol.181.nu.4.in 2.edit.* quo ad modum ſuccedendi, vt poſt *Card.in clem.pluries col fin.de iure patr.tenent Lambert. lib.1.art.8.q 3. princ.1.p.& Decian conſ.32.n.12 lib.1.* Et è conuerſo de iure patronatus ad feudum, *Menoch. conſ.161.n.43.*

159 Argumentum de feudo ad fideicommiſſum valet, *Menoc.conſ.89.n.65 & conſ.116.nu.19 & conſ.124.n.39.& conſ.161.n.40. & conſ.315.nu. 38.*vbi limitat.Et è contra à fideicommiſſo ad feudum, *Menoch conſil.16 n.3.& conſil.104 n.60. & conſ.400.n.42.Surd conſ.427 n 37.*

160 Argumentum à fideicommiſſo ad maioratum valet, *Peralt.in l.3.§.qui fideicommiſſa,n 91. ad ſi ff.de hæred inſtit. Mol.de primog.lib.1.c.1.n.7. Valaſc.de iure emph q.50.n.29.*Fideicommiſſum enim familiæ relictum in omnibus fere aſsimilatur maioratui tanquam ſanguinis ſucceſsioni, vt ex omnibus Hiſpanis doct. tradit explicans *Mol.vbi proximè*, & alij, vt per *Ioan.Garſi. de expenſis,c.16.n.3.in fine.*

161 Argumentum de fideicommiſſo ad regnum, vel aliam ſucceſsionem debitam ex cauſa neceſſaria valet, vt per *Alex.Rauden.de ſucceſ.Regni Portugal.reſp.2.n.36.*

162 Argumentũ de fructuario ad emphyteutam validum eſt, vt per *Cald.Pereira de renou.emph.q. 18.n.15.D.Barb.in l.diuortio in princ.p.2.n.19.ff.ſol. matr.Valaſc.de partit.c.31.n.8.& 9.*

163 Argumentum à gabella ad laudemium valet, *Doct.in l.ab emptione ff.de pact.Surd.deciſ.31.n. 10.Steph Grat.diſcept forenſ c.180.n.10.*

164 Argumentum de genere ad ſpeciem validum eſt, *l.1 ff.ſi cert.pet.Euerard.in topic.legal.loco 6 Cantiunc loco 7 Petr.And.Gammar.in Dialectica legal.lib.1,loco 7.* Valet tamen affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè, ex *Ludou. Rodolph. var quæſt.lib.2.q 51.n.22.* Et quod valeat negatiuè ſumptum, non verò affirmatiuè reſoluit *Thobias Nonius ad princip.inſtit.de teſt. n.32.* Et è contra de ſpecie ad genus valet argumentum, *Euerard.loco 7.Cantiunc.loco 8.Gammar.loco 8.*

165 Argumentum ab impoſsibili validum eſt, *l.ſi deceſſerit ff qui ſatiſd cog Euerard.in topic.legal.loco 78.Pet.Andr.Gammar.in Dialectica legali lib.1.loco 16.Menoch.conſ.332.n.10.& conſ.339.n.8.*

166 Argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius valet, *Menoc.conſ.14.num.14 & conſ.98.num.76.*nam incluſio vnius eſt excluſio alterius, vt notatum eſt infra *lit.I.num.17.*Non procedit, vt abſurdum euitetur, *Menoc.conſ 82. num 49.*

167 Argumentum ab inconuenienti eſt efficax, vt per *Euerard in topic.legal.loco 92.Marc.Anton. Genu in pract.Eccl.q.160.*

Ar-

168 Argumentum de iudiciis ad vltimas voluntates validum eſt, *l. qui teſtamento, §. quæcunque verſ.in omnibus ff.de teſta.Cantiunc.in topic.legal.in* 11 *.ſpecie loci à ſimili.Menoch.conſ.*162*.nu.*10*. Cald. Pereira de empt.c.*9*.num.*14. Et è contra ab vltimis voluntatibus ad iudicia, *l.*2*.§.*1*.ff.de tutel.diuiden.Cantiunc.vbi proximè.Card.Tuſc.tom.*1*.lit.A. concl.*507*.num.*3*. Euerard.in topic.loco* 21. vbi intelligit ſi formetur affirmatiuè rationem adducens, quia quod poteſt teſtator, poteſt & Iudex, *ex text. in l.non eſt mirum, & ibi Bart. ff.de pig.act.l.ſolent, vbi gl.& Bart.ff.de alim.& cib.leg. l.ſeruus hac lege.ff.de manumiſſ.*

169 Argumentum de iudiciis ad arbitria valet, *l.*1*.ff.de arbit.Cantiunc.in topic.legal.in* 1 *.ſpecie loci à ſimili, Euerard.loco à iudiciis ad arbitria.*

170 Argumentum à iuriſdictione temporali ad terminos eccleſiarum non procedit nouiſſ. *Rotæ Rom.apud Farin.deciſ.*441*.n.*8*.Card.Seraphin. Rotæ Rom.deciſ.*1422*.n.*17.

171 Argumentum de iuriſdictione territorij ad dominium rerum particularium non valet, *Sbrozz. de Vicario Epiſcopi q.*55*.n.*28*. Narbona de appellat.Vicarij ad Epiſcopum,p.*1*.nu.*92*. nouiſſima Rota Rom.apud Farin.deciſ.*696.

172 Argumentum de legato ad donationem validum eſt, quia legatum eſt quædam donatio, *l.legatum* 119 *.ff.de legat.*1*. §.*1*.inſt.de legat.Gilber. Coſtan.lib.*1*.quæſt.c.*14*.à princip.Gom.vari. tom.*1*. cap.*12*.num.*3*.Donel.comment.iur.ciuil.lib.*8*.cap.*1*. Cardin.Mantic. de coniect. vltim.volunt. lib.*1*.tit.*4*. num.*9*.Cardin.Tuſch.tom.*1*.lit.A. concluſ.*495*.n.*3*. & concl.*511*.nu.*4*. Mari.Anton.var.lib.*1*.reſol.*59*. num.*5.

173 Argumentum à legato ad beneficium valet, *l.legatum ff.de legat.*2*.cap.quia diuerſitatem de conceſſ.præbend.Cardin.Tuſch.tom.*1*.lit.A.concluſ.*506*. num.*3.

174 Argumentum de legato libertatis ad legatum piæ cauſæ validum eſt, *Menoch.de præſumpt. lib.*4*.q.*116*.n.*31.

175 Argumentum de legibus communibus Romanis ad ordinationem ſucceſsionis regnorum valet, *Alex.Rauden.de ſucceſſ.Regni Portugal. reſp.*2*.n.*63*.&* 64.

176 Argumentum de legitima ad debitum ex ſtatuto validum eſt, vt per *Surd.deciſ.*119*.nu.*7.

177 Argumentum de legitimatione ad adoptionem valet, *not.in l.in adoptionem la.* 1*. C.de adopt. & in l.*1*.ff.ad municip. reſoluunt Gom.l.*9*. Tauri,n.*62*.verſ.Secundo.Surd.conſ.*317*.nu.*33*.D.Barb.in l. quæ dotis,n.*164*.ff.ſol.matrim.*

178 Argumentum de libertate ad legitimationem validum eſt, vt per *Tiraquell. in l.ſi vnquam verbo donatione largitus, num.*287*. C.de reuocandis donat.*

179 Argumentum de libertate ad pias cauſas, & è contra procedit, *l.*1*.§.ſin autem,C.de comm. ſeruo*

ſeruo manumiſ l.contra, C.de teſtamen.manum.l.cum inter, C.de fideicomm.libert. l.2.tit.22.par.4. & ibi Gregor. & in l.3.verbo razon, tit.12.par.5.Euerard. in topic.legal.loco 23.Cantiun.in 13.ſpecie loci à ſimili.Surd.de aliment.tit 8.priuil.17.num.4. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ in præfat. verſic Item legatum libertatis, pag.15. & priuileg.9. ad finem, & in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num.269. & nu. 329.C.de reuocandis donat. & de iure mariti.gloſ 8. num.166. Benedict. Ægid.in repet. l.1. C.de ſacroſanct. Eccleſ.par.3.§.2.n.16.& par.5.§.3.num.2. verſ.Cuius text.Card.Tuſc.tom.1 lit.A.concluſ.507. num.32.

180 Argumentum à locatione ad ſocietatem non valet, vt per Menoch.conſ.122.n.80.

181 Argumentum de loco ad perſonam, & è contra validum eſt, l.1. §.offilius, ff.ne quis eum qui in ius voc.eſt vi exi iunc.l.2.eod tit. cap.peruenit iunct.c.cum eccleſia, de immun.eccleſ.Euerard.in top. legal.loco 41.Cantiunc in 28.ſpecie loci à ſimili.Card. Tuſch.tom.1.lit.A.concl.505.n.3.

182 Argumentum de loco ad tempus valet, l. vinum, vbi Bart.num.2.ff ſi cert.pet. Iaſ.in l admonendi, num.201 ff.de iure iur.Euerard in topic.legal. loco 48.Mari.Anton.vari lib.2.reſol.40 num.8. & lib.3.reſolut.fin.num.6. Menoch conſ.132.num.12. Ferrer.in conſtit Cathalon.gloſ.2.num.148. D.Barb. in l.hæres abſens in princip n.169 ff.de iudic.Cardin. Tuſch.tom.1.lit.A.concluſ.505. Non valet tamen, vbi ſubeſt ratio diuerſitatis, Iaſ.in l.etſi inutiliter, num.10.C.de fideicommiſſ.quem citat Mari. Antonin. dict reſol.fin. num.7. Et è conuerſo de tempore ad locum validum eſt, dict.l.vinum, & ibi Bart.l.ratio. §.ſi per venditorem, vbi etiam Bart. ff. de action.empt.Euerard.dict.loco 40. Cantiunc in 27.ſpecie loci à ſimili.Surd conſil.270.num.14. Farinac. in praxi crimin. par.1.quæſt.34. num. 171. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 128. num. 8. Card.Tuſch.dict concl.505.& concluſ.507.num.24. Barb vbi proxime.Mari.Anton.vari.lib.3.reſol.30. num.6.

183 Argumentum de maioratu ad Regnum validum eſt, vt per Molin. de primogen. lib.3.cap.7. num.17.Alexand.Rauden.de ſucceſſ.Regni Portugal. reſp.2. num.114. Et è contra de Regno ad maioratum ex multis citatis per Cabed. Luſit. deciſ. 51.num 9 par.2.quibus adde Alexan.Rauden.vbi proximè.

184 Argumentum de maioratu ad vſumfructum valet, vt per Mol.de primog.lib.1.cap.7.n.1. Gam. Luſit.deciſ.350.n.1.

185 Argumentum de maiori ad minus validum eſt, l.in ſuis in fin.ff.de lib.& poſth.l nec in ea 22.ff. de adult.auth.multo magis, C.de ſacroſ.eccleſ.c.ſi ergo 8.q.1 c.ſi Paulus, & ibi gl.32 q.5.c.per venerabilem, qui filij ſint legitimi. Euerard in topic.legal.loco 66. Petr.Andr.Gammar. in Dialectica legali lib.2. loco à maiori ad minus. Roland. conſil.15. num.41. volum.

volum.1.Aym conſ.290.num.7.& conſ.326.num. 10. Flamin.de reſignat.lib.1.quæſt.13.num.19.& de confident.quæſt.20.num.4. Ceual.commun.contra comm.q.780.num.205.Gonzal.ad reg.8. Cancel.gl. 9.§.2.num.24.P.Sanch.cum ab eo citatis de matr. lib.8.diſput.1.num.21.Farin.in praxi crimin.par.4. conſ.60.num.109. Si enim id, de quo magis videtur ineſſe non ineſt, ergo nec id, de quo minus, vt tradit Ariſtot.topic.lib.2.cap.2. Intellige, quando ſumitur negatiuè, non affirmatiuè, vt per Surd.de alimen.tit.9.quæſt.1.num.11.Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 53. Ignat. del Villar in ſylua reſp.reſp.16.cap.4.num.4.Card.Tuſc. tom.1. lit.A.concluſ.501. vbi num.10. declarat, quod valet affirmatiuè, quando maius, & minus ſunt eiuſdem qualitatis, ſecus ſi diuerſæ. Et validum eſt in ſtatutis, & etiam in correctoriis, quando verba poſſunt trahi ad caſum, in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, ita Anton.Monach.Lucenſ.deciſ.64.num.26.& 27. Flamin.d.q.20.num.6. vbi num.5. aſſerit locum habere etiam in materia odioſa. Non valet tamen in mandatis, Tiraq.in l.ſi vnquam, verbo libertis, num.59.C.de reuoc.donat.Nau.de reddit.eccleſ. q.3.monitu 10.num.2. Nec habet locum in diſpenſationibus, vt per Couar.de ſponſal.par.2.cap. 2.cap.8.§.8.num.11. Molin.de primog.lib.5.cap.4. num.48.& ſeq. Nauarr.vbi proximè, Brunor.à Sole in locis, commun. verbo diſpenſationes ſunt odioſæ.

Surd.deciſ.268.num.20.& 21 Cald.Pereira de nominat.emphyt.q.21 n.65.Guter.canon.lib.2.cap.15 nu.124.Rendina in promptuar. recept ſentent. to 1. tit.29. num.12. P.Molin. de iuſtit. tom.3. tract.2. diſp.591.num.2.Sanch.d.diſp.1.num.32.& diſp.24. num.17. Diſpenſatio enim eſt odioſa, & ſtrictam recipit interpretationem, cap.1. in fin. de filijs presbyter in 6 cap.quod dilectio, de conſanguin. & affin.Matienſ.l.10.gloſ.1.num.7.tit.8.lib.5. nouæ recop. Girond. de priuil. ſeu exempt.explicat.numer.1111.Mari. Anton. vari.lib.3.reſol.2. nu.18. & 21.& lib.1.reſol.19 num.14. Et è conuerſo de minori ad maius validum, & receptiſsimum eſt argumentum, d.auth.multo magis Euerad loco 65. Gammar. loco à minori ad maius, eod. lib.2.Surd.deciſ.254.num.15.& d.q.1.nu.12 Thomas de Thomaſettis reg.52. Farin. d.p.4. conſ.65. num.84. Et valet negatiuè ſumptum, Surd.conſil.453.nu.18. Ac locum habet in delictis, Maſcard.de probat. concl.1253. num.2. ſi affirmatiuè concipiatur, ex eod.Farin.p.1.q.24.nu.10. Non habet tamen locum in mandatis, vt per Tiraquell.vbi ſuprà.

186 Argumentum à maioritate, vel paritate rationis, validum eſt, Surd.conſ.383. nu.14. etiam in correctoris ad declarandum dubium, non ad extēdendum diſpoſitionem, Anton.Monach. Lucenſ.deciſ.64. à num.35. Cæſar Argel.de contradictore legitimo q.2.num.204. Non procedit ta-

men in ſtatutis, *Farin in praxi crimin. p. 4. conſ. 65. num. 123.* quando ratio non eſt expreſſa, *idem Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 66. num. 20.* Nec in pœnalibus, ex *Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 10. num. 206.* Nec denique procedit in priuilegijs, ex *tex. in l. quod verò, iunc. l. ius ſingulare ff. de legi. cap. porro de priuil. cap. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6. P. Ioan. de Salas tract. de legib. diſp. 17. §. 6. & 8. P. Suar. eod. tract. lib. 8. cap. 28. à num. 11. cum ſeqq. & alij de quibus P. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 1. à nu. 31. cum ſeqq.* quibus adde *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. n. 11.* vbi *n. 12.* aſſerit, quod priuilegium extenditur, quando alias redderetur inutile, per *cap. in his, de priuil.* & *nu. 13.* vel quando derogaret ſpeciali ſtatuto, & res reduceretur ad ius commune, per *gloſ. in cap. ſtatutum, verſ. Numerandum, de præben. in 6.* & *nu. 14.* vel quando priuilegium contra ius iure ſuadente conceditur, & *num. 15.* aut quotieſcunque conſtaret de mente principis volentis præiudicare tertio.

187 Argumentum à mandato procuratorio ad mandatum iuriſdictionis valet, vt per *Menoch. de præſumpt. lib. 2. q. 18. n. 32.*

188 Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt, *auth. niſi rogati, vbi notat C. ad Trebel. cap. cum inter canonicos, de elec. cap. pen. & vlt. de translatione prælati, Euerar. in topic. loco 33. Cantiunc. in 23. ſpecie loci à ſimili, Hyppol. ſing.*

215. incipit validum eſt. Thomas de Thomaſettis in floribus legum regul. 51. Gom. l. 29. Tauri num. 14. Vincent. de Franch. Neapol. deciſ. 46. nu. 2. p. 1. Viui. Neapol. deciſ. 255. nu. 30. lib. 2. Sarm. de reddit. p. 4. cap. 6. num. 11. Palat. in repet. cap. per veſtras, de dona. inter vir. & vxor. §. 11. nu. 3. Bocr. deciſ. 1. n. 18. Menchaq. illuſtr. cap. 35. n. 20. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 83. nu. 21. & q. 189. nu. 90. & conſ. 245. num. 8. Guter. in repetit. cap. quamuis pactum, verbo dum nuptui tradebatur nu. 1. de pact. lib. 6. Benedict. Ægid. in repet. l. Titia p. 1. nu. 53. ff. de condit. & demonstrat. & in repet. l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. p. 4. §. 2. num. 10. Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccleſ. quæſt. 138. num. 2. & quæſt. 261. nu. 2. & q. 778. num. 2. Cened. canon. q. 35. nu. 2. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 3. num. 20. & different. 7. num. 69. & lib. 3. q. 99. num. 2. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 506. num. 2. & concl. 507. num. 18. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 171. num. 2. & deciſ. 45. num. 24. & nu. 51. vbi dicit non procedere in odium tertij.

189 Argumentum de milite armato ad aduocatum valet, in pœnalibus tamen, & odioſis non procedit, ita *Luſitanus noſter Benedi. Ægid. tract. de iure, & priuil. honeſtatis articul. 8. num. 28.* Nam aduocati militibus, ſeu æquitibus æquiparantur, vt enim hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *text. eſt in l. aduocati, C. de aduocat. diuerſ. iudic.* re-

ſoluunt Caſſan. in catal. gloriæ mundi p. 7. conſid. 28. Tiraq. de nobilit. cap. 29. à nu. 11. Matienc. in dialogo relatoris p. 1. cap. 9. n. 4. Ioan. Garſ. de nobilit. gloſ. 35 n. 10. Baec. de inope debitore cap. 16. à nu. 148. Sayr. in claui regia lib. 12. c. 22. Bernard. Græue ad pract. cam. imper. lib. 1. concl. 43. num. 7. Camill. Borrell. in ſum. deciſ. tit. 65. nu. 20 & 21. Mendez à Caſtro in praxi Luſitaniæ lib. 1. cap. 3. nu. 27.

190 Argumentum de milite armatæ militiæ ad militem cœleſtis militiæ recipitur, & valet, *gloſ. & doct. in l. miles in princip. ff. de re iud. gloſ. in l. milites, C. locati c. degradatio de pœn. lib. 6. Euerard in topic. loco 22. Cantiunc. in 12 ſpecie loci à ſimili Melchior Phœb. Luſit. deciſ. 88 num. 3. Benedict. Ægid. in repet. l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. p. 2. § 1. nu. 16.* vbi *n. 22.* idē aſſerit in exorbitantibus, & *n. ſeq.* quod procedit in caſibus eandem rationem habentibus. Non intelligitur in clerico minorum ordinum, nec quando diſsimilis ratio inter vtrumq; reperitur, vt per eundem *Ægid. tractat. de iure, & priuil. honeſtatis art. 8. nu. 27.*

191 Argumentum de morte ciuili ad naturalem validum eſt in caſibus à iure expreſsis, in quibus eundem operatur effectum, vel quādo militat eadem ratio, vel mens diſponētis ita ſuadet, *tex. in l. Deo nobis fin. C. de Epiſcop. & cler. gloſ. in cap. placuit, verbo mortuus 16. q. 1. & in c. ſuſceptum in verſ. Non morte de reſcript. in 6. Alex. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 2 ff. de liber. & poſth. vbi Luſitanus noſter Emmanuel à Coſta p. 2. nu. 13. Caſſan in conſuet. Burgund. rub. 4 § 4. Xuar. allegat. 20. num. 20 Pelaez de maiorat. p. 2 q 3. num. 36. Boer. deciſ. 323. nu. 6. Molin. de primog. lib. 1. cap 13 nu. 94 Menchaq de ſucceſſ. creat. §. 21. num. 172. verſ. Eſt tamen, Sebaſtian. Medic. in tract. mors omnia ſoluit, p. 1. num. 47. Menoch. conſ. 388. num. 23. & conſ. 980. lib. 10. Anton. Robert. lib. 4. rerum iudicat. cap. 16. Alexand. Trentaſinq. de ſubſtit. p. 4. cap. 6 num. 4. Auend. l. 4. Tauri gloſ. 4. num. 2. & 3. Craſſ. § fideicommiſſum q. 41. in fine, Hōded. conſ. 62. vol. 1. Alexand. Rauden. de annalogis lib. 1. cap. 34. num. 319. & num. 520. Guter. canon. lib. 2. cap 1. num. 44. & num. 60. cum ſeqq. & prac. lib. 3 q. 71. num. 10. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. num 35. Camil. Gallin. de verbor. ſignifi. lib. 3. cap. 20. nu. 34. Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 4. num. 6. & lib. 9. quæſt. 22. n. 2. Ceual. commun. contra com. quæſt. 63. num. 1. Doct. Barb. in l. 2. par. 1. num. 154 ff. ſolut. matrim. Fr. Emman. Roder. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 78. art. 12. verſ. Nec minus, Surd. conſ. 90. num. 23. cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. §. 5. prœm. nu. 26. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. M concl. 393. à princip. & præcipuè num. 24. & 25. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 44. num. 2. cum multis ſeqq. Bernard. Græu. ad pract. cam. imper. lib. 2. cōcluſ. 14. conſid. 1. num. 1. Aloyſ. Ricci in collec. deciſ. par. 3. collect. 531 Stephan. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 102. num. 7. Cald. Pereira de empt. cap. 15. num. 34.* Rota Romana

 apud

apud Farina.deciſ.240.num.7.tom.1.par.1.latè & *eleganter Caſtil. quotid. lib.1. de vſufructu.cap.64. num.2.& cap.67.num.18.& lib.3.cap.12.nu.23. cum multis ſeqq.* An autem mortis appellatione ſimpliciter veniat mors ciuilis, ſicut naturalis? quæſtio eſt, quam *doct.tractant in d.§.& quid ſit tantum, vbi Crot.nu.5.cum ſeqq.Ioan.Corraſ.nu.7. & num 9.Lancelot.Galeaul à num.7. Ioan.Bolognet. num 57. cum multis ſeqq. Fortun.Garc. à num 40. vſq; ad nu.54. Luſitan.Coſt. à nu.7.Sarmi.à nu.41. Succin.iuni. à num.13. vide tamen Carol. Tapiam in auth.ingreſſi C.de ſacroſan. Eccleſ.verbo ſua.cap.17. Petr.Loriot. de iuris apicib.tract.5. de morte axi.1. 2. & 3. Menoch. dict. conſ.388.num.23.& conſ. 536.num.4. & 5. Fachin. lib.1.controuer cap.45. Surd.dict.conſ.90. Garc.reg.456. Guter.dict.cap.1. à num.37.& dict. quæſt 71.num.10.Matienſ.l.3. gloſ.2.tit.4.lib.5.recopil.Medic.dict.par.1.à nu.22. Camil.Gallin. dict.cap.20. à num.33. Spin.gloſ.13. princip à num.32.& gloſ.27.à num.24. Peregr.de fideicommiſſ.art.28.num.62.& ſeq. & de iure fiſci tit.de deportatis, num.21. Anton. Fab. lib.9. coniect. cap.3. Tuſch.dict. lit M. concluſ.394.* plures doct. refert hanc quæſtionem eleganter examinans *Caſtil. dict. cap.12.num.2. cum multis ſeqq.*

192 Argumentum de operis libertorum ad feuda deducitur, ita *Card.Mantic. de tacitis,& ambiguis conuent. tom.2.lib.23.tit.30.num. 8.& 21.*

Valet enim argumentum de liberto ad vaſallum, vt per *Euerard.in topic.loco 59.*

193 Argumentum ab oppoſitis validum eſt, *Euerard.in topic legal.loco 75.Maſcard.de probat. concl. 312.num.17 Menoch.conſ.97.nu.67.& conſ.147. num.47.* Non valet tamen vbi datur diuerſa ratio, *Surd conſ.450.nu.40.*

194 Argumentum ab ordine litteræ validum eſt, *l.quoties ff de vſufr.Euerard in topic.legal loco 1.& loco 57. Cantiunc. loco 10. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib 2. loco 5.Burg.de Paz.conſ.43. num.32. Mandoſ.ad regul.Cancel.reg.16.q 48.n.2. Rendina in promptuar.recept.ſentent tom.1 circa finem in miſcellan nu.2.* Et frequens in iure eſt vt per *Benedict.Ægid.tract.de iure & priuil.honeſtatis in initio nu.5.* Non procedit tamen, vbi ordo litteræ non concurrit cum intentione, ex *Card. Seraphin.Rotæ Romanæ deciſ.24.nu.2.* Vide ad ornatum huius argumen. notata infra lit.*O n.16. cum ſeqq.*

195 Argumentum de pacto ad ſtatutum validum eſt, *l.fin. in fine, C. de fideiuſſor. Euerard. in topic. legal. loco 89. Maſcard. de probat. concluſ.1157. num.46. Mennoch. conſil.4 numer.7. Surd.de alim.tit.1.quæſt.42.num.29.& conſ.85. num.30.& conſ.220.num.7.& conſ.260.nu.14. & conſ.401.num.7.& deciſ.160.num.17.nouiſſ. Rota Romana apud Farin.deciſ.256.num.8. Franciſc. Molin.de ritu nupt.lib.3 quæſt.44.nu.2. Car-*

*din.Tuſch.tom.1.littera A.concl.*497 *num.*4. Procedit ſolum affirmatiuè, & non negatiuè, ita *Cardin.Mantic.de tacitis & ambiguis conuentio to.*2 *lib.*18 *tit* 6 *num.*21. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ cap.*300.*num.*20. quamuis procedere non ſolum in affirmatiuo, ſed etiam in negatiuo argumento aſſerat *Tuſch. dict. num.*4. Non valet, quando agitur de præiudicando tertio, vt per *Surd.dict. conſil.*85. *num.* 30. Et è contra valet argumentum de ſtatuto ad pactum, ex *Menoch. conſil.*335. *num.*34. *Stephan. Gratian. cap.*348. *num.*28.

196 Argumentum de pacto ad legem non valet, *l.non impoſſibile, ff de pactis, Card.Tuſch to.*1. *lit. A. concl.*510. *num.*18. Valet tamen quando bene formatur, vt per *Euerard. in topic. legal loco* 89. Et è conuerſo validum eſt argumentum de lege ad pactum, *l.*1. *§.ſi conueniat ff.depoſiti, l.contractus ff.de regul.iur.cap contractus, eod. tit. in* 6. Quicquid enim poteſt fieri per pactum, poteſt etiam fieri per legem, *l.fin.vbi Bart.& Bald.C de fideiuſſor gloſ.in cap* 2. *verbo officiali in fine de conſuetudine lib.*6.cum ſimilibus infra notatis *lit.P, num.* 1.

197 Argumentum de pacto ad conſuetudinem, & è contra validum eſt, *l. non impoſſibile, ff. de pactis, Euerard.in topic.legal. loco* 89. *Cald. Pereira in l.ſi curatorem, verbo ſua facilitate, num.*6.*verſ.Et quod minor, C.de integ.reſtitut.minor. Stephan. Gratian.*

*tian.diſcept.forenſ cap.*88.*num.*20 *cum ſeqq.* Nam conſuetudo habet vim pacti, imo eſt fortior pacto, vt per *Farinac. in praxi crimin par.* 6. *quæſt.*175.*Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.gloſ.*33.*num.*4. Et facere poteſt quicquid agere valet pactum. *Afflict. Neapol. deciſ* 91. *num.* 9 *& deciſ.* 258. *num.*2. quod intellige verum eſſe affirmatiuè, non negatiuè, ex *Cardin. Tuſch. tom.*2. *littera C. concl.* 807.

198 Argumentum de pacto ad præſcriptionem valet, vt per *Surd.deciſ.*239.*n.*9 Quicquid enim poteſt pacto acquiri, poteſt, & præſcriptione, vt notatum eſt infra *lit.P. n.*2.

199 Argumentum de poſsibili ad eſſe non procedit, vt tradit *Seraphin.de priuileg. iuram.priuil.* 71. *n.*17.

200 Argumentum de potentia ad actum non valet, vt per *Seraphin de priuileg.iuram.priuil.*23. *num.*9. In materia tamen iuriſdictionis, & iurium incorporalium validum eſt, vt reſoluit *Ioſeph.de Seſſe tract.de inhibitio.cap* 30.*n.*209.

201 Argumentum de præſentatione ad Eccleſiam, ad nominationem emphyteuſis non procedit, ita notat *Luſitan.noſter Benedict.Ægid. in repet.l.*1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.p.*1.*§.*2. *num.*20. *& num.*21.

202 Argumentum à præſenti ad præteritum non concludit, vt conſtat ex *nouiſſ.Rota Romana apud Farinac.deciſ.*524.*num.*7.Et non valet in his,

his, quorum facies eſt tempore mutabilis, ex *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.* 1075. *num.* 7. Valet tamen, quando ſtatus præſens conuenire poteſt cum origine rei, temporeq́; præterito, vt per *Menoch conſ* 374. *nu* 83. *&* *conſ.* 378. *num.* 81. Procedit deinde argumentum à præteritis ad futura, vt tradit *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.* 50. *n.* 37. Valet enim argumentum de tempore ad tempus, ex *text. in l. omnes, § à barbaris, ff. de re milit. l. non eſt neceſſe ff. de probat. Euerard in topic. legal. loco* 42.

203 Argumentum de primo ad vltimum validum eſt in iure, *Euerard. in topic. legal. loco* 67. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 9. *Ludou. Rodolphin. tract. de brachio ſeculari, & eccleſ. num* 55.

204 Argumentum ab eo, quod fit principaliter, ad id, quod fit in conſequentiam non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 21. *num.* 11. Valet tamen à principali ad acceſſorium, ita *Petr. Andr. Gammar in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 3.

205 Argumentum à priori, & à poſteriori, & ab vtroque ſimul iuncto validiſsimum eſt ſecundum, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 56. *nu.* 29.

206 Argumentum de procuratore iudiciali ad delegatũ validum eſt, vt notat *D. Barb. in l. cum prætor, §.* 1. *nu.* 105 *ff. de iudicijs.*

207 Argumentum à procœmij generalitate validum eſt, vt per *Mandoſ. ad regul. Cancel. regul.* 28. *quæſt.* 1.

quæſt. 1. *num.* 1. *Flamin. de confident q.* 27. *nu.* 160. & vide in ornatum huius argum. notata infra *lit. T. num.* 56

208 Argumentum de promiſsione dotis ad traditionem validum eſt ex *tex. in l. fin. C. ad leg. Falcid. notat Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 46. *num.* 15.

209 Argumentum de pupillo ad Eccleſiam valet, ita tradunt *Euerard in topic. legal. loco* 31. *Cantiunc. in* 21. *ſpecie loci à ſimili Marc. Anto. Genu. in pract. Eccleſ. q.* 276. *nu.* 2. *Mari. Antonin. vari lib.* 1. *reſol. fin. caſu* 44. Eccleſia enim æquiparatur pupillo *gloſ. fin. in l. ſi procurator. ff. de iure fiſci. gloſ. in l. ciuitas, vbi Bald. & Bologn. ff. ſi cert. pet. gloſ. in l. imperatores, verbo negotio, ff. de re iud. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. verbo quicquam, nu.* 23. Et Eccleſia fungitur iure, ſeu vice minoris in reſtitutione conſequenda, *l. fin. C. de ſacroſan. Eccleſ. cap.* 1. *cap. auditis, de in integ. reſtitut. Bernard. reg.* 219. *Falcon. reg.* 316. *Sfort. de reſtitut. in integrum p.* 1. *q.* 3 *art.* 4. *Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo minoribus nu.* 60. *C. de in integrum reſtitut. min. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo Eccleſia n.* 35. *Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 103. *nu.* 3. *in* 1. *edit. & reſolut.* 88. *in* 2. *edit.*

210 Argumentum de pupillo ad rempublicam non ſolum probabile eſt, ſed forte, frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic. legal. loco* 28.

Cantiunc.

Cantiunc in 18. *ſpecie loci à ſimili.* Reſpublica enim æquiparatur minori, *l. Rempublicam, cum ibi not. C. de iure Reipub. lib* 11. *l. Reſpublica, C. ex quib. cau. maio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo Reſpublica* 1.

211 Argumentum de re ad perſonam validum eſt, ita *Cantiunc. in topic. legal. in* 25 *ſpecie loci à ſimili, Surd. conſ.* 262. *nu.* 38. *& conſ.* 460. *nu.* 36. *Eſcobar de ratiocin. comput.* 15. *n* 9. *Hieron Ferdinandez de Otero in repetit. cap. gratum de officio delegat. num.* 68. *Cardin. Tuſch. tom.* 1 *lit. A. conc.* 502. *nu.* 4. vbi aſſerit procedere affirmatiuè. Et è contra valet argumentum de perſona ad rem *l. qui fuere, ff. de ſtatu homin. l. ſi quis inquilinos, §. ſi ita legatum ff. de legat.* 1. *cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignificat. Euerard. in topic. loco* 38. *Cantiunc vbi proximè Surd. conſ.* 380 *nu.* 20. *Card. Tuſch. to.* 1. *lit. A. cõcl.* 502. vbi *n.* 2. ampliat procedere circa verborum interpretationem, *& concl.* 507. *n.* 25.

213 Argumentum de re ad tempus valet, *l. miles ita hæredi, §. qui addiximus ff. de teſtam. milit. Euerard. in topic. legal. loco* 39 *Cantiunc. in* 26 *ſpecie loci à ſimili Menoch. conſ.* 122. *n* 62. *Surd. cõſ* 460. *n* 36 *Mandoſ. ad regul. Cancel. reg.* 30. *q.* 3. *n.* 7. *Card. Mantic. de tacitis & ambiguis conuent. to.* 1. *lib.* 6. *tit* 23. *num.* 22. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 128. *num.* 8. *Card. Tuſch. tom.* 1 *lit. A. concl.* 504. *num.* 1, vbi *num.* 2. aſſerit, quod è contra etiam valet de tempore ad rem.

Argu-

213 Argumentum de re ad locum validum eſt, *l. penult. ff. de iuſtit. & iure, Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q* 34. *nu.* 171. *D. Barb. in l. hæres abſens in princip. n* 70 *ff. de iudicijs, Stepha. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 128. *n.* 8.

214 Argumentum de recuſatione ad appellationem, & è contra valet, vt per *Boer. deciſ.* 269 *nu.* 3. *Guter. pract. lib.* 1. *q.* 94. *n.* 4. *Moral. in empor. iur. p.* 1. *tit.* 2. *q.* 11. *n.* 4. Nam appellatio, recuſatioq; â pari procedunt, *l. apertiſſimi, verſ. Cum poſt C. de iudicijs, cap. ſuper eo.* 2. *de appellat. Brunor. à Sole in locis commun. verbo appellatio* 30.

215 Argumentum à Religioſis ad Clericos ſeculares non valet, vt per *Card. Tuſch. to.* 1. *lit. A. concl.* 510. *n.* 13.

216 Argumentum à repetitione non concludit, quando etiam ea data vtrumque poteſt ſimul eſſe citra deſtructionem alterius, vt notat *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.* 55. *n.* 44.

217 Argumentum á rubrica optimum eſt in iure, *Ioan. Petr. Monet. tract. de optione canon. cap.* 2. *num.* 4. Et validum eſt, *l.* 1. *verſ. Quoniam, vbi Bart. ff. ſi cert. pet. Euerard. in topic. legal. loco* 45. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 7. *Menoch. conſ.* 3. *num.* 15. *& conſ.* 485. *num.* 2. 11. *&* 12. *Aldouin. conſ.* 101. *num.* 6. *Cabed. Luſitaniæ deciſ.* 1. *n.* 15. *p.* 1. *Mandoſ. ad regul. Cancel reg.* 13 *quæſt.* 1. *num.* 2. *& reg.* 20. *quæſt.* 4. *num.* 8. *Cened. canon. lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 16. Et addmitti ſolet,

vt

vt concludens, *Ferrer.in conſtitut.Cathalon.gloſ.1.num.*118.Non procedit tamen, quando rubrica non eſt per ſe clara, & ex omni, parte perfecta, ſed indiget aliqua ſupplicatione, *Alder. Maſcard. de generali ſtatuto interpretando conclu 2. nu.202.cum ſeqq. Anton. Monach. Florent. deciſ.46. num.*78. Vnde rubricæ non poſſunt allegari ad deciſionem cauſarum, niſi orationē perfectam contineant, vt per *Mich. Craſſ.tom.1. comm.opin. lib.1. tit.17. de legibus nu.245.pag mihi.232. Cottam. in memorab. verbo rubricæ pag.*740. Et generalitas rubricæ eſt reſtringenda â congeſtis in nigro, ſi ſequeretur abſurdum, & iniquitas, *Triuiſan. Venetiæ deciſ.50 n.13 lib.1. Alderan. Maſcard. d. concl.2.nu.206. Anton. Monach. Florent. deciſ.47. nu.*40. Et in dubio ea interpretatio elegi debet, quæ rubricæ magis conſona eſt, ex *Maſcard. de probat.concl.*1284.*n.*4. Nota tamen quod rubrica eſt terra rubri coloris, qua fabri materiarij lineas ducũt, quoniam verò librorum indices, & capita terra hac rubra, ſeu minio notabãtur, effectum eſt, vt per metonimiam rubrica pro ipſis librorum, ſeu legum titulis acciperetur, quemadmodum purpura pro Rege, ea de cauſa quia Regũ eſt inſigne, ita *Luſitanus noſter Petrus Alphonſus de Vaſconcellos in harmonia rubricar. iuris canon. ad tit. de ſumma Trinitate in Decretal. nu* 2. Quare autem rubricę inſcribantur rubris litteris, vide *Raynald. lib.2. ſuarum indagat. cap.2.*

*cap.*2. nam primi ſcribentes fuerunt ſecundum *Iſidor.* vocati ſenites, qui ſcribebant in rubro, & quia erant ſecundum quoſdam adhærentes mari rubro, litterarum inuentores fuiſſe phænices conſtat ex *Lucano lib.*2. dum inquit.

Phænices primi, ſi famæ creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

218 Argumentum de ſententia ad ſtatutum, & è contra validum eſt, vt per *Card. Tuſch. to.1. lit. A. concl.*496.*n.*5.

219 Argumentum de ſententia ad teſtamentum valet, *l. ſeruus hac lege ff de manumiſſ. Euerard. in topic legal. loco* 71. *Cantiunc. in* 32 *ſpecie loci à ſimili, Cardin. Tuſch. tom.1. lit. A. concl.*507.*n.*2. vbi *n.*4. ampliat etiam à ſententia ad confeſsionem procuratoris. Et è conuerſo procedit de teſtamento ad ſententiam, *Euerard. loco* 72. Teſtamentum enim dicitur ſententia, ex *text. in l. hac conſultiſſima, §. at cum humana, C. qui teſtam. face. poſſ.*

220 Argumentum à ſeruo ad monachum probabile eſt frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic. legal. loco* 58. *Cantiunc. in* 30. *ſpecie loci à ſimili.* Monachus enim æquiparatur ſeruo, iuxta reſoluta per *Nau. tract. de regular. commet.*.2.*num.*4. *&* 5. *& nu.*30. *& nu.*42.*verſ.*14. *& nu.*44. *Clar. §. teſtamentum quæſt.*30. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt.*6.*num.*1. *P. Azor. inſtit. moral. par.*1. *lib.*12. *cap.*10. *colum.*1204.

Melchior. Phæb. Luſitaniæ deciſ. 13. num. 19. & deciſ. 63. nu. 6. to. 1. Scacci de appellat. quæſt. 5. nu. 54. Et quemadmodum ſeruus quicquid acquirit, domino ſuo acquirit, l. placet 78. ff. de acquir. hæred. §. item vobis inſtit per quas perſonas nobis acquiritur cum plurib. alijs citatis per Pichar. ibidem. Ita etiam monachus omnia, quæ acquirit, monaſterio acquirit iuxta vulgarem reg. tex. in auth. ingreſſi C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in cap. in præſentia de probat. latè proſequitur poſt alios P. Azor. d. lib. 12. cap. 8. q. 1. Card Tuſch. to. 5. lit. M. concl. 31. Fr. Emman. Roder. quæſt. regular. tom. 3 q. 29 art. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1938. Spin. in ſpeculo teſtam. in gloſ. rub. p. 6. nu. 3. Cabed. Luſitan. deciſ. 163. n. 1. p. 1. P. Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſp. 140. Peregr. vari. lib. 6. à n. 68. cũ ſeqq. Fr. Paulin. Beri Lucenſ. in praxi crimin. regular. tit. 1. cap. 2. num. 17.

221 Argumentum à ſimili non multum vrget, Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 74. num. 185. Barthol. Perett. ad extrauagan. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. pag. 100. num. 56. Nec tollit claram iuris diſpoſitionem, vt per Garci. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num. 555. Et ideo fragile eſt, quoties diuerſa decidendi ratio datur, Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap. 2. num. 26. Vel quando non probatur ſimilitudo in eo, de quo agitur Socin. regul. 47. Surd. de alimen. tit. 9. quæſt. 1. num. 7. Seraph.

Seraph. d. priuil. 74. num. 103. & ſeq. data etiam parua diſsimilitudine, ex Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 762 Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 39. nu. 34. Vel etiam quando ſequitur iuriũ correctio, Menoch. de arbitr. caſu 84. nu. 6. & conſ. 180. nu. 51. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 1. conſid. 48. verſ. Quartus caſus, Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis p. 3. num. 68. Lar. in l. ſi quis à liberis, § idem iudex nu. 30. ff. de liber. agnoſc. Surd. conſ. 200. nu 15. & conſ. 259. nu. 27. & d. q. 1. n. 4. cum ſeqq Cald. de poteſt. eligendi cap. 16. num. 6. & d. cap. 2 nu 26. Girond nu. 553. & ſeq. d. loco, Marc. Anton. Genuenſ. in pract Eccleſ. q. 38. num 3. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 507. num. 29. & 30. Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum 4. vbi aſſerit, quod valeat argumentum à ſimili oportet, quod per omnia ſint conuenientia ſimilia, vel ſaltem conueniãt in eo, de quo agitur, cui ſubſcribit Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 43. Vnde non procedit, niſi in æquiparatis, vt per Bertazol. in repet. d. l. ſi quis maior num. 761. Procedit tamen in delictis, ex Maſcard de probat. concl. 1253 num. 4. Alia, quæ notari ſolent ad hoc argumentum vide per Euerard. in topic. legal loco 10. Cantiunc.. loco 11. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à ſimili.

222 Argumentum à ſimpliciter ad ſecundum quid non valet, vt per Seraph. de priuileg. iuram.

*priuil.*107.*nu.*43. In argumento tamen è contra à ſecũdum quid ad ſimpliciter colligit vitium *Petr.Andr.Gammar.in Dialectica legali lib.*3. *de vitio ſecundum quid ad ſimpliciter.*

223 Argumentum à ſolitis validum eſt, *l. ſi quis donaturus ff.de vſufr.l.quod ſi nolit.* §*.qui aſſidua,ff. de ædilit.edic.l.certi condictio,* § *ſi nummos.ff ſi cert. pet.l.vel vniuerſorum, ff.de pign. act. l.Titianus.ff. quod cum eo, l. certe in fi. ff.præca.l.vt liberis circa fin.C.de collatio.* §*.fin. inſtit. de ſatiſdat. Euerard.in topic.legal.loco* 63*.Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg* 40 *Menoch. de præſumpt.lib.*3. *q.*7. *n.*5.*& q.*14.*n.*13. *& conſ.*121.*n.*50.*& conſ.*122. *num.*73*.Surd.deciſ.*231.*n.*18. *& conſ* 173.*nu.*88. *& conſ* 452.*nu.*45.*& conſ.*540.*nu.*26. *Vgolin. de offic & poteſt.Epiſcopi, cap.*36.§.6.*nu* 1.*Seraphin. de priuil.iuram.priuil.*1. *nu.*35.*& priuil.*33.*nu.*56. *Strach de mercat.p.*2.*num.*29. *& tit.de nautis p.*3. *nu.*18. *Cald. Pereira de poteſt.eligendi cap.*6. *nu.*2. *Farin.in praxi crimin.p.*3.*q.*103.*nu.*160.*Rota Romana apud eundem deciſ.*596.*nu.*1.*tom.*2.*p.*1. *Cardin.Tuſch.tom.*1.*lit.A.concl.*507.*nu.*31. *Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.*201.*num* 8. Multum confert ad præſumendum, quod quid eſt, ex eod. *Farin.p.*4.*deciſ.*47 *n.*3. Procedit in contractu emphytheutico, ſecundum *Brunor.à Sole in locis commun. verbo argumentum.*5.

224 Argumentum ab ſpeciali validiſsimum eſt, vt tradunt *Euerard.in topic.legal.loco* 68. *Coſm. in pragmat.*

pragmat.ſanct.tit.de elect.cap ſicut. §*.deinde verbo ordinibus nu.*2.*pag mihi* 101.*Menoch.conſ.*9.*n.*10. *Ioſeph.de Seſſe Aragon. deciſ.*97.*n.*15.

225 Argumentum de ſtatuto ad conuentionem vel contractum validum eſt, quia parem ſtrictam ſignificationem habent, vt ſecundum ius commune intelligantur, ex *Cardin.Tuſch.tom.*1. *lit.A.concl.*496.*nu.*2.*vbi n.*3. dicit etiam valere è contra affirmatiuè.

226 Argumentum de ſubſtitutione pupillarĩ ad exemplarem validum eſt, vt per *Ferrer. in conſtit.Cathalon.gloſ.*5.*n.*273. An autem, & quãdo procedat argumẽtum à ſubſtitutione vulgari ad pupillarem, è contra, vide *Menoch.de præſumpt.lib.*4 *q.*34.*n.*33.

227 Argumentum de ſucceſsione ad accuſationem valet, vt proſequitur *Farin. in praxi crimin.p.*1.*tit.*2.*de accuſat q.*13.*nu.*55.

228 Argumentum à ſufficienti partium enumeratione validum eſt, *l. patre furioſo. ff.de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l. ex maleficijs,* §*. hæres.& l obligationum fere,* §*.placet. ff. de actionib. & oblig. princip. iunct. gloſ. inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contractu naſcuntur, cap. cum dilectus de iure patron. cap. venerabilem, de elect. cap.* 2. *poſt medium de ſumma. Trinitate, cap. per tuas, de ſent. excommunic. cap. quanto, circa medium de iure iuran. Ariſtot. lib.* 2. *topic. Euerard. loco* 51. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.* 50.

Roland.conſ.60.num.48 volum.4.Pichard.ad dict. princip.inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contractu nu.5. Ferrer. in Conſtit. Cathalon gloſ.5.num.298. Cæſar Argel. de contradictore legitimo quæſt. 2. num. 55. & quæſt.5.num.8. Anton Monach.Florent.deciſ.1. num.62. Cardin.Tuſch. tom.1.litt.A. concluſ.492. Et eſt fortiſsimum in iure, prout aſſerit *Ceual. commun contra commun.tom 4.quæſt.fin. nu.182.* Intellige, quando enumerat omnes partes ſufficienter, quia non procedit, niſi omnes enumerentur, & euacuentur, *l. filius, §. filiusfam. miles, vbi gloſ. ff. de lib. & poſth. d. cap. venerabilem de elect. Euerard. d. loco 51. Thomas de Thomaſettis d.reg.50.Surd de alim.tit.1.q.35.num.10.& conſ. 489 nu.26.*

229 Argumentum á ſuperfluitate euitanda validiſsimum eſt in iure, vt per *Stephan. Gratia. diſcept.forenſ. cap.306. nu.16.* Lex enim ſuperflua remedia non inducit, *l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt lega.no.caue.l.qui bis idem ff. de verborum oblig.*

203 Argumentum ex tabulis depictis, & aris validum eſt, *gloſ. in cap. apoſtolus, 3. quæſt. 7.* notat *nouiſſime Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagroſa de la Capilla Angelica y Apoſtolica de la madre de Dios del Pilar cap. 3. prope finem pag.22.*

231 Argumentum de tempore ad perſonam valet, vt per *Surd.conſ.247. num 9.& conſ 568. num.5.*

num.5 Card.Mantic.de tacitis, & ambiguis conuent. tom.2.lib 14.tit.34.num.7 vbi intelligit, niſi diuerſa ratio reddi poſsit. Et ê contra procedit de perſona ad tempus, *l. qui plures liberos in princip. ff. de vulg. cap. ſuper quibuſdam de verborum ſignificat. Euerard. in topic. legal. loco 37. Cantiunc. in 24. ſpecie loci à ſimili, Surd.conſ.380.num.20. Cardin. Tuſch. tom.1. lit. A. concl.502. & concl.507. num.25.*

232 Argumentum de teſtamento inter liberos ad teſtamentum ad pias cauſas non ſemper valet, ita *Luſitan. Benedict. Ægid. in repetit. l. 1. C. de ſacroſan. Eccleſ. p.3. in initio n.21.*

233 Argumentum de teſte ad notarium validum eſt, vt per *Maſcard. de probat. concl 711. nu.6.* Imo notarij auctoritas habet vim duorum teſtium ex eod. *Maſcard. concl.1095. n.3.*

234 Argumentum de toto ad partem valet, *l. quæ de tota ff. de rei vend. Euerard. In topic. legal. loco 80. Cantiunc loco 5. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib 1. loco 4. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.46. Menoch. de præſumpt. lib 3 q.35. num.27. Surd.conſ 435. nu.21. Card. Tuſch. tom.1. lit. A. concl.499 Flamin. de confident. q.28 nu.106.* Procedit vbi datur eadē ratio, *Menoch.conſ.72. num.5. Surd.conſ.193.nu.6. & d.conſ.435. nu.21. Bertazol. tract. clauſular. inſtrum. clauſula 21. gloſ. 19 nu.1. Tuſch. d. concl.499. n.3.* vbi aſſerit, quod quando eſt eadem ratio in parte, quo ad par-

tem, valet argumentum de ratione totius ad totum, & *num*.4. quod ê contra non valet argumentum de parte ad totum, quia qui poteſt partem non poteſt totum, *Pichard. ad princip. inſtit. de heredit. quæ ab inteſt. defer. cap de repreſentat. n*.42. Ceſſat tamen vbi diuerſa ratio reperitur, ex *Surd. d. conſ*.435.*nu*.22. De argumento â partibus, vide *Cantiunc. loco 6*. & â parte integrali ad totum, *Gammar. loco* 5.*d. lib*.1.

235 Argumentum â tributo ad decimam probabile eſt, fore, frequens, & vtile, *cap. decimæ* 16. *q*.1.*cap. tua nobis de decim. Euerard. in topic. legal. loco* 72.*Cantiunc. in* 33.*ſpecie loci à ſimili*. Decima enim eſt tributum animæ, ex *Sigiſmund. Scacci. de appellat. q*.17.*limit*.18.*ſub nu*.1.*verſ. Ratio*.

236 Argumentum de venditionibus ad locationes validum eſt, *l. fin. in fin. C. de contrah. empt. Fabian. de empt. q*.2.*princip. nu* 30.*vol*.1 *Auil. ad cap*. 33.*prætor. verb à menos coſta nu*.5. *Eſcobar de ratiocin. cap*.16.*n*.3. Verbum enim, vendere, aliquando exponitur pro, locare, vt notat *Cald. Pereira de empt. & vend. cap*.2.*nu*.7.

237 Argumentum à verbis facti narratiuis tutum non eſt, vt *arg. gloſ. magnæ verſ. vel dic Tertio in l. vni, C. quando non petent. part*. docuit Roman. *in repet. auth. ſimiliter* 10.*ſpeciali, C. ad leg. Falcid. & conſ*.79,*circa fin, & conſ*.134. *col*.2. *& conſ*.191. *col*.1, cui eſt ſimilis, *gloſ. in cap. auditis* 29. *verbo ex poſt facto ad fin. de elec. & in cap. cum qui* 2.*verbo*

bo non teneris ad medium de dolo, & contu. lib.6. *& altera gloſ. in cap*. 1. *verbo collationem de rerum permut. eod. lib*. quod eſt omnium commune placitum, vt poſt *And. Abb. Imol. Alexan. Cum* & alios quos longa ſerie recenſet, reſoluit *Iaſ. in d. l. vni. n*.22. *& in l. qui Romæ* 122. §. *Callimachus num*.6. *&* §.*cohæredes n*.9.*ff. verb. oblig. Bernard. reg*.781. probatque in optimo caſu *Alexand. conſ* 74.*n*.13.*vol*.4. quos adducit *Pichard. in diſp. de mora nu*. 60. vbi *num*.62. aſſerit, quod quotieſcunque legislatoris intentio nititur ſuper narratis ex eis argumentum induci, ſumique poteſt per *tex. in cap. ſi papa, de priuil. lib*.6.*& in clem*.1.*eod. tit*. Vnde verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter ſe, ſed propter aliud, & incidenter, plenã probationem non efficiunt, *l. ex hac, vbi omnes notant ff. de donat. l. ex his verbis, C. de teſtamen. milit*. cum ſimilibus, de quibus *Garc. reg*.165. *&* 483. *Maſcard. de probat. concl*.622. *Menoch. de præſumpt. lib*.3.*q*.133.*à princip. Guter. pract. lib* 3 *quæſt*.17. *à nu*.63.*Caſtil. lib*.2.*controu. cap*.26. *n*.76. *Benedict. Ægid. ad l*.1.*C. de ſacroſan. Eccleſ. in initio p*.1.*n*.4. *in princip. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib*.3.*tit*.12.*Cald. Pereira de nominat. emphyt. q*.1. *à nu*.47. *& quæſt. forenſ. conſ*.33. *num*.58. *in fine, Cardin. Tuſch. tom*.8 *lit. V. concl*.81. *Mari. Antonin. vari. lib*.1.*reſol*.60.*n*.5.

238 Argumentum á veroſimili validum eſt, *l. non eſt*

eſt veroſimile, ff de eo, quod met. cau. l. cum auus ff. de condit. & demon. l. ex facto, §. ſi quis autem ff. ad Trebel. l. Titius, §. Lucius Titius ff. de liber. & poſth. l. generaliter, §. cum autẽ, C. de inſtit. & ſubſtit. l. cum acutiſſimi C. de fideicom. cap. quia veroſimile de præſump. cap. requiſiſti, de teſtamen. Euerard. in topic. legal. loco 5. Cantiunc. loco 25. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 23 Surd. de alim. tit 9. q. 12. n. 25. Flamin de confident q. 29. n. 24. & q. 32. nu. 31. Anton. Monach Bonon. deciſ. 10. nu. 16. Cardi. Tuſch tom. 1. lit. A concl. 494. Et eſt optimum in iure, Farin. in praxi crimin. p. 4 deciſ. 47. num. 2. in fine. Et in qualibet materia eſt receptũ, Cardi. Mantic de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 1. lib. 3. tit. 1. nu. 16. Et transfert onus probandi in aduerſarium, tex. iunc. gloſ. in l. ex perſona, & l. ſiue poſſidetis, C. de probat. & in l. circa ff. eod. Euerard. vbi ſuprà, Surd d. q. 12. num. 26. Maſcard. de probat. concl. 1163. nu. 3. Menoch conſ. 13. n. 12. & conſ. 122. num. 54. & conſ. 306. nu. 16. & conſ. 374. nu. 44. Non valet tamen ad condemnandum in criminalibus, Surd. conſ. 132. nu. 57. Validum verò eſt ad conuincendum, quem de malitia proteruia, ſeu delicto, ex text. in cap. ſcribam, & d. cap. quia veroſimile, de præſumpt. notat Euerard. in d. loco 5. Alia, quæ inſeruiunt huic argumento, vide infra lit. V. nu. 43.

239 Argumentum ab vltimis voluntatibus ad beneficia valet, vt per Mandoſ. ad regul. Cancel. reg. 32. quæſt. 31 num. 7.

240 Argumentum ab vniuerſo, ſi in vno reperitur falſum, in totum eſt falſum, l. ſi is, qui ducenta, §. vtrum, & ibi doct. ff. de rebus dubijs, Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 64. nu. 62.

241 Argumentum ab vſu patrisfamilias validum eſt, l. heredes palam, §. ſid etſi notam ff. de teſtam. l. ſi ſeruus, §. fin. ff. de legat. 1. Rota Romana apud Farin. deciſ. 584 nu. 11. tom. 2. par. 1.

242 Armis arma repellere licet, l. 1. §. vim vi ff. de vi, & vi arm. l. 3. § cum ego ff. eod. titul. quibus adde, quæ infra notaui lit. V. n. 56.

243 Ars imitatur naturam in quantum poteſt, §. minorẽ inſtit. de adopt. Menoch. de præſump. lib. 4. q. 2. num. 22. Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, l. vbi repugnantia, §. 1. ff. de reg. iuris.

244 Ars, & natura nihil faciunt fruſtra, l. qui bis idem ff. de verbor. oblig. l. non cogendum, §. Sabinus, ff. de procurat. l. hæc ſtipulatio, §. diuus ff. vt legator. ſeu fideicommiſſ. nomine caueat. §. minore inſtit de adopt. Ariſtot. lib. 2. Phyſic q. 1. art. 1. & notaui infra lit. N. n. 1.

245 Aſſerenti incumbit probatio, l. verius ff. de probat. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 117. num. 2. & tom 6. lit. P. concl. 768. cum alijs ſuprâ adductis hac lit. nu. 74.

246 Aſſueta fieri facile præſumuntur, l. certi condictio, §. ſi nummos, ff. ſi cert. pet. Et ab aſſuetis

licitum eſt arguere, *l. ſi quis donaturus. ff. de vſufructu*, cum alijs infra adductis in *argumento à ſolitis*. Et aſſuetum relinquere difficile eſt, *l. præcipua, ff. de ædilit. edict.*

247 Auctoritates maiorum non ſunt reprobandæ, *l. Iulianus ff. de iudic. l. ad exhibendũ, C. de exhib.* ſed quatenus rationi non repugnant. Expreſſum enim dicitur â lege, quod maiorũ auctoritate firmatur, vt per *Ioſeph. Seſſe Aragon. deciſ. 230. n. 7.*

248 Augmentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali, cui accedit *l. etiam, C. de iure doti. l. 3. ff eod. l. inter ſocerum, ff. de pactis dotal l. ſi conuenerit, §. ſi nuda. ff. de pignor. actior. Barthol. Terett. ad extrauag. ambitioſæ, de rebus eccl. pag. 93. nu. 22. l. cum fundus. ff. de leg. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 18. num. 51. & 52. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 124. n. 28. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 555.* Et beneficium, conceſſum principali trahitur ad augmentum, *Duenh. reg. 73.* Et augmentum fit cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. Labeo in 2. in princip. ff. de arbitr. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact. q. 1. n. 17.*

249 Augmentum, & diminutio pari paſſu ambulant, iuxta reg. *tex. in l. ſi ex toto in princ. ff. de leg. 1. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 85. num. 6.* Et ad augmentum inducta non debent operari diminutionem, *l. ſi à milite, §. 1. ff. de milit. teſtam. l. ſi*

l. ſi Rufinus, C. eod. tit. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 3. ff eod. tit. l. cum tale, ff. de condit. & demon. l. ſi mancipia in princip. ff de fundo inſtruc. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. n. 4. & deciſ. 195. n. 5. & deciſ. 238. nu. 10 Flamin. de reſignat. lib. 3 q. 7. nu. 23. Ioſeph de Seſſe tract. de inibitio. cap. 4. §. 1. n. 12. Eſcobar de ratiocin. cap. 30. n. 12. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 40. puncto 3. n. 51. Bertazol. de clauſul. inſtru. clauſul. 21 gloſ. 23. n. 6.

B

1 Benefacere inuitus, nemo cogitur, *cap. de iudæis 45. diſt. cap. ad fidẽ 23. q. 5. Dec. cõſ. 319. n. 5. Marc. Anton. Genuenſ in pract. eccleſ. q. 147. num. 5.*

2 Benefacere tenemur beneficienti. *l. ſed ſi lege, §. conſuluit ff. de petit. heredit. Card. Tuſch. to. 1. lit. B. concl. 48. Thomas de Thomaſettis reg. 55.* vbi aſſerit procedere de honeſtate, & conſilio. Nam beneficium accipiens ab aliquo eſt ei obligatus, *cap. cum in officijs de teſtam.* Et ad remunerationem tenetur, *d. §. conſuluit, l. ſi vero non remunerandi, §. idem Papinianus ff. mand. l. ſi non ſortem, § libertus ff. de condit. & demon.* Et nemo ex ſuo benefacto in periculum trahi debet, *l. ne ex liberalitate ff. de re iudicata.* 3

Beneficia

3 Beneficia dantur propter officia, *Ioan.Petr. Monet.tract. de diſtribut. quotid.p.2.q.2.num.40. Nicol.Garc.de benefic.p.1.cap.2 n.60.& p.7.c.11. num.1.*

4 Beneficium non debet percipere, qui negligit officium, *cap. diuerſis fallacijs,de cleric.coniug.* Beneficium propter aliquem conceſſum in eundem minimè retorquendum, *l.ſi Iudex in fi. ff. de mino.*

5 Beneficium non confertur in inuitum, *l.fin. C.vnde legitimi.l.nec emere.C.de iur.deliber.l hoc iure,§.non poteſt, ff. de donat.l.inuito, & l.inuitus,§. quod cuique ff.de reg.iur. Surd.conſ.167. nu.15.Tiraq.de nobilit.cap.6.nu.40.Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat.verbo beneficium num.65.Cardin.Tuſch. tom.1.lit.B.concl.52.Thomas de Thomaſettis in floribus legũ reg 60.* vbi limitat, quando tractatur de publica ſalute, & vtilitate, de quo etiam *reg.151.*

6 Beneficia principum latiſsimè ſunt interpretanda *l.3.ff.de conſtitut.principum l.quod vero, ff.de legibus,l.ſi quando C.de inoffic.teſtam.l.2. C.de noxal.action.l.cum multa,C.de bonis,quæ liberis,cap. cum dilecti,de donat. cap. quia circa de priuileg.cap. olim,de verbor.ſign.Menoch.de præſump.li.3.q.103 num.31. Tiraq.de nobilit.cap 37. num.59.Valaſc. conſ.58.num.11. Cot. in memorab.verbo priuilegia pag.704.P.Sãch. de matrim.lib.8.diſp.1.n.4.Card. Tuſch.tom.1.lit.B.concl 49.& 50. Cardoſ.in praxi iudicum,*

iudicum,& aduocat.verbo beneficium nu.67.Ioann. Petr.Monet.tract.de diſtribut.quotid.p.2.q.14.n.6. & nu.39.Ioſeph.Aldrete in allegat. iuris pro omnimodo regularium exempt.p.3.cap.6.nu.12 Thomas de Thomaſettis reg 56. Si tamẽ detur tertij piæiudicium recipiunt ſtrictã interpretationem, vt per *Pinel.in l.2.C.de reſcind. vend.p.1.cap.2. in princip.& nu.8. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.21.nu.56.Mol.de primog. lib.1.cap.42.num.24.* Non enim tribuuntur in alterius iniuriam, *l.nec auus, C.de emancipa.libero.*

7 Bona non dicuntur, niſi deducto ære alieno *l.mulier bona ff.de iure dot. l.non poſſunt, ff. de iure fiſci,l.ſubſignatum, §.bona, ff. de verborum ſignific. l.fin. §.ſin autem æs alienum, C.de bonis,quæ liberis, Rebuf.in comment.ad tit.ff.de verbor.ſignificat.ad l. bonorum appellatio 49.verſ.Et ſic infertur, cũ verſ. Seq.pag. mihi 260. & ad l. veniſſe 165.pag.566. Maxi.in tract.taſſæ panis concl.2.nu.94. Surd.conſ. 122.nu.22.& nu.81.& conſ.216.num.12.Guter. pract.lib.3.q.43.num.17.cum ſeqq.Cald.Pereira de empt.cap.10.nu.7. Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocatorum,verbo bona nu.4.Pichard. ad §.cum autem 3.n.2.inſtit.de lege Falcidia.*

8 Bona,qui nõ habet,luat in corpore,*l.vlt ff de in ius vocando,l.1.§.fin.ff.de pæn. Menoc. de arbitr. lib.2.cẽt.5.caſu 447 Farin.in praxi crimi.p.1.q.26 n.1.Card.Tuſch.to.2.lit.D.poſt concl.53 Aloyſ. Ricci.in praxi rerum fori eccleſ.reſol.251.n.1. in 2.edit.*

Bona

9 Bona fide non patitur, vt bis idem exigatur, *l.bona fides ff.depoſiti gloſ.verbo ſentētiæ in cap.ſuſcitata, vbi Abb.n.7.de in integr.reſtit.l.6.tit 3.p 5. in fi.Thomas de Thomaſettis in floribus legū reg.63* vbi aſſerit quandoque fallere in pœnalibus, *in §.vlt.inſtit.ſi quadrupes pauperiē feciſſe dicatur.*

10 Bonus quilibet præſumitur, *l.merito ff.pro ſocio.l.quoties, §.qui dolo ff.de probat cap.vni.de ſcrutinio cap. dudum, & cap.vlt. de præſumpt.Bernard. reg.65.Duenh reg 75. Socin.reg.39. Tiraq de præſcript.§.1. gloſ.2. verſ Sed ꝗ pag.mihi 87.Maſcard. de proba cōcl. 222.& 223 & cōcl. 878.& cōcl.1003. Menchaq. illuſtri.quæſ.cap 70.n.3.Flamin.de reſignat tom.2.lib.10.q 3 n.63.Pet. Alphonſus de Vaſconcellos in harmonia rubricarum iuris canonici ad rubr.de ſcrutinio in ordine faciendo nu. 3. cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis commun.verbo bonus, Cardin. Tuſch.to.1.lit.B cōcl.123.Cirond.de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat.n.1500 Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.5.cap.1.nu.64. Aloyſ.Ricci.deciſ. curiæ Archiepiſc.Neapol p.1.deciſ.62.n.6.*alios refert *Cened.ad ſextum collec.29.n.1.* Limita, quando agitur de ſalute animæ, vt per *Menoch. de præſumpt.lib.5.q.1.n.29* Bonus quis præſumitur, qui de bono genere natus eſt, *l quod ſi nolit. §.qui mancipia ff.de ædilit.edic. l.cum vnus, & ibi gloſ. ff. de adim.legat. Thomas de Thomaſ. reg. 67.* Et ex educatione bona quis bonus præſumitur, *Farinac.in praxi crimin.p.1.q.47.n.282.*

1 Calliditas

C

1 CAlliditas non debet alicui prodeſſe, & alteri nocere, *l ſed ſi hereditas, §.interdum, ff.ad exhib.l ſi duo in princip.ff.ſi quis cautio.l.1.ff.de dolo l.verum, §.tempus ff.pro ſocio.*

2 Caſus omiſſus habetur pro omiſſo, *l.commodiſſimè ff.de liber. & poſthu.cap.inter corporalia, de tranſlat.Epiſc cap.dilectus, de offic. ordin.cap.is qui, de ſentent.excom.Card.Tuſch.tom.5.lit.O.concl.116 Ferrer.in inſtit.Cathalon.gloſ.1.num.104.*Amplia primo in lege ſtatuto, vel conſuetudine, *Tiraq. de iure primogen.q.40.n.194.*Amplia ſecundo in contractibus, *l.1.& l.quicquid aſtringendæ. ff. de verbor oblig.Surd deciſ.195.nu.11. Franciſ Molin. de ritu nuptiar.lib.3.q.24.nu.277.& q.34.nu 6. & 8.Rendina in prōptuar.recept. ſent.to.1.tit.100. nu.17.*Intellige tamen, quod tacitum circa naturalia, vel accidentalia contractus pro expreſſo habetur, quando tacitè agitur ab vtraque parte, vt in *l cum quid ff.ſi cert petat.*ſi verò ab vna tantum parte, pro expreſſo non habebitur, vt in *l.ſi repetendi, C.de cond. ob cauſ.& l.ſi maiores, C.de tranſact.* ita notat *Rendina in promptuar.recept.ſentent.tom.1.tit.24.nu.2.& tit.100. nu.19.*vbi *n.18.*aſſerit, quod ſi forma eſt ſeruata in ſtipulatione, ſed aliquid ſubſtantiale eſt omiſſum, puta locus, vel quantitas rei non obligationem

ligationem

ligationem deductæ, tunc ſi illud, quod tacitè
agebatur probari poteſt; pro expreſſo habe-
tur, *l.triticum. ff.de verbor.oblig.* quod ſi probari
non poteſt; habetur pro omiſſo, *l.3.§ ſiquis in-
ſulă ff de eo quod cert.loco. l.ita ſtipulatus in princ.
& l.qui inſulam ff de verb oblig.* Limita in vltimis
voluntatibus, in quibus caſus omiſſus habetur
pro expreſſo, *l.fi. C.de poſthu hered.inſtit.Valaſc.
conſ.45.n 4.* cũ alijs, quos infra citauit *lit.T.n.3.*

3 Caſus omiſſus à noua diſpoſitione, intelligi-
tur ſecundum ius antiquum, *l.ſi vero §.de viro,
ff.ſoluto matrim.l.cõmodiſſimè ff.de liber. & poſth.
Girond.de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat.
nu.556. & n.886.*

4 Caſus omiſſus à partibus, intelligitur ſecun-
dum diſpoſitionem iuris communis, *l.commo-
diſſimè ff.de liber. & poſth l.cum prætor. ff.de iudi-
cijs, l.ſi extraneus ff.de cõdic.ob cauſ l.ſi cum dotem,
ff.ſolut.matrim.l. voluntatis, C.de fideiuſſor.Franciſ.
Molin.de ritu nupt.lib.3.q.54.nu.6. Mari.Antonin.
vari.lib.2.reſol.11.nu.16.Rota Rom.apud.Farin.de-
ciſ.171.n.2.to.1.p.1.*

5 Caſus exceptus firmat regulã in contrarium
*l.nam quod liquidè, §.fi.primo reſponſo ff.de penu.le-
gat.l.quæſitum, §.idem reſpondit,* & ibi notat *gloſ.
verbo non poteſt.ff.de fund.inſtruct. c.2.de coniugio
leproſor.Menoch.de arbitr.lib.1.q.30.n.4.& cõſ 4.
nu.23.& conſ.148.nu.31.cum.ſeq.Surd.conſ 303.
num.11, cum ſeq. Valaſc.conſult.45.num.1 in fine,*

*Card.Seraphin.*Rotæ Romanæ *deciſ.718.n.7. & de-
ciſ.459.nu.3 & deciſ.1251.n.11.& nu.23.Farin.
in praxi crimin p 4.conſ.65.num 74.* Rota Romana
*apud eundem deciſ 51 nu.10.& deciſ.189 num.2.
tom.1 p.1 & deciſ.69 num.4 Stephan.Gratian.di-
ſcept.forenſ.tom.3.cap 522.n.33.Gonzal.ad reg.8.
Cancel.gloſ 51.nu.2.Luſit.Fr.Anton à Souſa in re-
lect.de cenſuris bullæ cœnæ cap.20. diſp.96 num.2.
Marin.Antonin.vari.lib.1.reſol.5.nu.28.*

6 Caſus duo, quando ſunt æquiparati in iure,
diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in alio
*gloſ in l.mancipia, verbo aduocandum, C.de ſeru.fugi-
tiu.gloſ fin.in l.ſi quis ſeruo, C.de furtis.gloſ.in cap.ſi
poſtquam, de elect.lib.6. Gom vari tom.3 cap.11.
nu.1.verſ.Aduertendum tamen, Tiraq.de retract.lig.
§.15.gloſ.1.nu.10.Surd.de lim.tit.2.q.10.num.2.
Molin de primog.lib.2.cap.8.nu 16. Flor vari.q.3.
n.27 & 29. Cald.Pereira de poteſt.elig.cap.7 n.5.*

7 Cauſa debet præcedere effectũ, *l.Titius, §.ff.
quæ res pignori, l.neq; C de furtis.* Cauſa ſine effectu
eſſe non poteſt, *l.hac ſtipulatio, §.diuus ff.vt lega.
nomi cauea.l.non cogendum, § fi.ff.de procurato.* Et
ſublata cauſa tollitur effectus, *l.tutores, §.cura-
tores ff.de admin.tutor.*

8 Cauſa cognoſcitur ab effectu, *l.non codicillum
C.de teſtam.* Cauſa finalis dicitur principium
intentionis, *Bald. in l.eam quam col.1. C.de fidei-
com.* & dicitur ſubſtantia, *gloſ.in l.iuriſgentium,
§.quod fere.ff.de pactis, Barthol.Perett.ad extrauag.*

ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan. pag. 94. n. 27. & 28. Et diligenter eſt inſpicienda, *l. verum ff. de furt. l. fin. ff. de hered. inſtit.* Et defectus cauſæ finalis vitiat diſpoſitionem, *l. fin. ff. de teſtam. tutel. l. fin. de hered. inſtit.*

9 Cauſa ſecunda nihil poteſt, niſi quatenus vim, & robur capit â prima, *l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2. l. ſi quis domum, §. 1. ff loca. Ariſtot. phyſic. lib. 2. cap. 7. q. 12. art. 2. Surd. conſ. 420 n. 4.*

10 Cauſa cauſæ eſt, cauſa cauſati, *l. manumiſſione, ff. de iuſtit. & iure, Bart. in l. 4. §. actor nu. 2. ff. de re iudic. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. nu. 49. & conſ. 196. nu. 13. & conſ. 407. num. 34 Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 34 nu. 26. Cardin. Tuſch. to. 1. lit. C. concl. 138.* Item cauſæ, & cauſati idem eſt iudicium, *l. quominus. ff. de fluminibus, l. etſi amicis ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. ſi autem in fin. ff. de aqua plu. l. nõ ideo, C. de hered. inſtit. l. maritus*, vbi docto. *C. de procurato.* Et cauſa determinat ſuum cauſatum, *Surd. conſ 454. n. 30.* Deinde cauſa vbi pendet, cauſatum pendet, *l. ſed etſi quis. ff. de vſufr.* Cauſatum tanto dignus eſt, quanto à digniori cauſa procedit, *cap. 2. de præb. in 6. l. reſtituendæ in fin. cum gloſ. C. de aduoca. diuerſo. iudi.* Fauorabilius ſemper eſt cauſatum propinquius, quam remotius, *l. ſuus quoq; ff. de hered. inſtit. l. Publicus, §. 1. ff. de condit. & demon.* Omne ius potentius eſt in cauſa, quam in cauſato, *l. digna vox, C. de legi. Paul. conſ. 129. vol. 1.*

11 Cauſa ceſſante, ceſſat eius effectus, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. l. ſi pater, ff. de hered. inſtit. l. generaliter, C. de Epiſcop. & Cler. l. cum te, C. de pactis inter emptorem, cap. magnæ in fine de voto, cap. cum ceſſante 60. de appellat.* de cuius principij intellectu agunt, *Tiraq. in ſpeciali tract. ceſſante cauſa per totum,* & *de iure primog. q. 40. num. 170. cum ſeq. Duenh. reg. 82. Thomas de Thomaſettis reg. 71. & regul. 271.* tradunt *Brunor. à Sole in locis commun. verbo cauſa 2. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo cauſa num. 2. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 10. nu. 2. cum ſeqq. Pat. Sanch. de matrin. lib. 8. diſp. 30. num. 12. cum ſeqq. Ludou Rodolphin. vari. quæſt. lib. 2. q. 35. num. 10. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 15 num. 3. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 5. num. 13. & q. 10. num. 27. Franciſc. Molin. de ritu nupt lib. 3. quæſt. 62. num. 17. Anto. Monach. Lucenſ. deciſ. 14. num. 18. & deciſ. 21. n. 22. & Florent. deciſ. 1. n. 61. Rota Romana apud Farin. deciſ. 437. num. 3. tom. 1. par. 1. Ioſeph de Seſſe Aragon. deciſ. 185. num. 102. Scac. de appellat. q. 5. num. 117 Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. C. concluſ. 202.* Intellige de ſola cauſa finali, *P. Sanch. in præcepta decalogi lib. 4. cap. 2. num. 42. Euerard. in topic. legal. loco 85.* Intellige etiam vbi cauſa expreſſa eſt in lege, vel ſtatuto, *Ludou. Rodophin. d. quæſt. 35. nu. 16.* Amplia in foro animæ, *Tiraq. d. tract. ceſſante cauſa p. 1. num. 18.* Limita, quando cauſa produxerit effectum

perfectum, & conſummatum, *l. fin. in princip. ff. vnde liberi, l. ſancimus, C. de adminiſtr. tuto. Tiraq. d. tract. ceſſ. cauſ. limit.* 12. *num.* 2. *Gam. deciſ.* 27. *nu* 4. *Valaſc. conſ.* 57. *nu.* 1. *Thomas de Thomaſettis d. reg.* 271. *Franciſc. Molin. d. lib.* 3. *q.* 25. *n* 34. vbi *nu.* 33. idem aſſerit iure iam radicato. Limita etiam in cauſa impulſiua, *Tiraq. vbi proximè limit.* 1. *nu.* 2. *Hyppol. l. ſi quis iudicum n.* 2. *&* 3. *ff. de quæſtio. Rodolphin. d. q.* 35. *n.* 10. *Euerard. d. loco* Rota Rom. *apud Fari. deciſ.* 587. *n.* 6. *to.* 2. *p.* 1. Limita deinde quoties cauſa requiritur certo aliquo tempore, ſi eo enim tēpore fuit, licet poſtea ceſſet, non tamē ceſſat effectus, *l. ſi quis heredem, C. de inſtit. & ſubſtit. latè Tiraq. d. tract. cauſa ceſſ in* 4. *limit. Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo cauſa.*

12 Cauſa limitata limitatum producit effectū, *l. in agris ff. de acquir. rer. domin. l. cancellauerat, ff. de his qui in teſtamen. delent. l.* 3. *vbi Bald. ff. de ſeruis export. l. ex facto, §. item quæro, ff. de vulg & pupil. ſubſtit. l. cum pater, §. dulciſsimis. ff. de leg.* 2. *l. lege. cum Geminiano, C. de tranſact. cap. ea noſcitur, de ſentent. excomm. latè Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p.* 1. *num.* 147. *& de retract. lig. §.* 32. *gloſ.* 1. *num.* 49. *Surd. conſ.* 10. *num.* 49. *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap.* 57. *§.* 2. *num.* 6. *verſ. tertio Epiſcopus, Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 5. *proœm. num.* 6. *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.* 56. *num.* 5. *Aloyſ Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 518. *n.* 5. *& deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. part.* 1. *deciſ.* 29. *n.* 7.

num. 7. *Brunor à Sole in locis commun. verbo cauſa* 9. *Cardoſ. in praxi iudicum & aduocat. verbo cauſa num.* 3. *Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 168 *& num.* 244. *& q.* 4. *num.* 52. *& q.* 8. *num.* 11. *& q.* 3. *num.* 108. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 31. *num.* 7. *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *reſol.* 108. *num* 18. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 690. *nu.* 9. *tom.* 2. *p.* 1.

13 Cauſa proxima magis attenditur, quam remota, *l. ſed etſi plures, §. in arrogato ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. ligni in fi. ff. de lega.* 3. *Tiraq. de retract. lig. §.* 36. *gloſ.* 3. *n.* 19. *Luſit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iuſtit. & iure p.* 1. *cap.* 6. *n.* 54. *Aloyſ. Ricci. deciſ. curiæ Archiepiſc. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 216. *num.* 3. *Franciſc. Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo cauſa.*

14 Cauſa remota, quæ non eſt immediata, non debet attendi, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſio.* 187. *num.* 68. Cauſa mediata non multum remota, æque conſideratur, vt proxima, *l. vxori quis in fi. ff. de auro & arg. leg. Aret. conſ.* 6. *circa fin.*

15 Cauſa naturalis potentior eſt, quam accidentalis, *l. qui habent, ff. de tutel. l. filio quem pater, ff. de liber & poſth. cap. præſenti, §. idem, de præben. lib. ſexto. Gom. vari tom.* 1. *cap.* 5. *num.* 34 *& cap.* 6. *num* 8. *Menoch. conſ.* 1. *num.* 16. *Ceual. commun. contra commun. tom.* 4. *q.* 905. *num.* 53. *Cardin. Tuſch. tom.* 1. *lit. C. concluſ.* 147. *Mendez à Caſtro in praxi. Luſitan. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 20. *Franciſc. Galet. in mar-*

garita caſuum conſcientiæ verbo cauſa. Finita cauſa naturali, attenditur accidentalis, l. 1. C. de curatore furi.

16 Cauſa naturalis præualet ciuili, l. fin. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt, cum pluribus doctoribus, quos infra citaui lit. V. nu. 14.

17 Ex cauſa de nouo ſuperueniente licitum eſt ab omni diſpoſitione recedere, l. de ætate, § ex cauſa ff. de interrogator. action. cap. non debet, de conſanguinit. & affinit. cap. ſuggeſtum, de decimis, Ancha. conſ. 83. prima facie, Deci. conſ. 335. viſo conſilio, vol. 2. cum alijs, quæ notaui infra lit. E. num. 8.

18 Cauſa, quæ nocet inſpicitur, non quæ prodeſt, l. ſi quis in graui, §. vlt. cum l. ſeq. ff. ad Silan. l. 3. ff. de ſuſpect. tutor, Felin. in cap. 1. col. 5. in 2. limit. de re iudicata, Surd. conſ. 361. num. 16. Brunor. à Sol: in locis commun. verbo cauſa 14. vbi intelligit axioma hoc procedere, quando ambæ cauſæ eſſent æqualis potentiæ, ſecus quando ea, quæ prodeſt eſſet potior, & per eam actus eſt factus principaliter, ad hoc eſt tex. in l. 3. §. ſi quis palam ff. de iure fiſci.

19 Cauſæ continentia diuidi non debet, l. nulli, C. de iudic. cap. fin. de reſcript. Bart. in l. eum quem temere in fine princip. ff. eod. tit. de iudic. & in l. à Diuo Pio, §. 1. nu. 2. ff. de re iudicata, Boer. deciſ. 69. n. 21. & 25. Menoch. de arbitr. iudicum caſu 371. n. 2. cum ſeqq. & conſ. 130. nu. 1. Bernard. Græu. ad pract. ca-

meræ imper. lib. 1. concl. 32. & concl. 33. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. C concl. 159. & tom. 2. concl. 976. Trentaſinq. vari. reſol. lib. 2. tit. de iudicijs, reſol. 3. à nu. 1. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 3. num. 13.

20 Certus qui eſt, amplius certiorari non debet, l. 1. ff. de act. empt. cap. cum qui, de reg. iur. in 6. gloſ. cognouerunt in princip. in cap. cum inter 18. de elect. Tiraq. de retract. lig. gloſ. 2. §. 36. n. 24. Rimin. iun. conſ. 238. nu. 37. vol. 3. Surd. conſ. 272. nu. 12. & deciſ. 288. nu. 44. Menoch. conſ. 825. n. 11. vol. 9. Theſaur. deciſ. 221. in fin. Paria ſunt aliquid eſſe certum per ſe, vel per relationē ad aliud, l. eſſe toto ff. de hered. inſtit.

21 Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo, l. præſes, C. de ſeruit. l. qui. ſeruandarum, ff. præſcript. verbis, cap. ſi non licet, 23. q. 5. cap. niſi ſpecialis, vbi gloſ. verbo eligemus de auctorit. & vſu pallij, cap. dilecto de præben. cap. licet 3. vbi gloſ. verbo videamur, de tempor. ordin. Duenh. reg. 33. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. n. 1. & tit. 7. q. 8. & q. 29. nu. 1. & deciſ. 236. nu. 21. & conſ. 205. n. 12. & conſ. 345. n. 28. Gater. de tutelis p. 3. cap. 12. n. 1. in fine, Flamin. de reſignat. to. 2. lib. 9. q. 17. n. 117. Petr. Alphonſus de Vaſconcellos in harmonia rubricar. iuris canonici ad rub. de auctorit. & vſu pallij nu. 14. Cald. Pereira quæſt. forēſ. in cōment. ad tit. inſtit. de inoffi. teſta. in princip. n. 21. Aloyſ. Ricci. in praxi rerū fori eccleſ. deciſ. 131. n. 1. in 1. edit. & reſo. 116. n. 3. in 2. edit. & reſo. 518.

n.4 Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §.27.n.8. pag 159. & ead. p. 1. tit. de bonis clericorum. §.13.n.3. pag 533. Ioſeph de Seſſe Arag. deciſ.36.n.6. Mari. Ant. vari. lib. 3. reſol. 42.n.9. Pichar. ad §. iuris præcepta nu.29. inſtit. de iuſtit. Card. Tuſch. tom. 1. lit. C. concl. 220 à n.3. vbi *n.5. & 6.* ampliat in tantũ, vt quis ex ordinata charitate magis amet ſe in vngue pedis, quam aduerſariũ in vertice capitis, quia quis magis ſibi, quã alteri prouidere debet, ex tex in *l. ſi quis liberis. §. fin ff de liber agnoſc* Vnde dolo facere nõ videtur, qui ſe plus altero diligit, *Crau. conſ.8 num.18.*

22 Circuitus inutiles ſunt vitandi, *clem. auditor, de reſcript. Menoch. conſ.68. nu.19. Tiraq. de retract. tit.2. §.2. gloſ.1 n.24. & n. 71. Vincent. de Franch. deciſ.273. ad finẽ. Card. Tuſch. tom. 1 lit. C. concl. 229. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3 q.81. n.14 Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q. 5. n.5. & n.94. & q.7 n.113. & q.8. n.5. & q.10. nu.135. & n.223. & q 17. num.30. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.25. n 87. Thomas de Thomaſettis regul.73.*

23 Claris ſtandum eſt, *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.55. num 16.* Et ceſſant præſumptiones, *idem Anton. Monach. Florent deciſ 51. num. 49.* Et non eſt opus coniecturis, ex *eod. Anton. Monach. Florent. deciſ.1. num 20. & deciſ 23. num.16. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſac. num.238.* cum alijs, quæ infra notantur, *hac ead. lit. num.45.*

24 Com-

24 Commodum eius eſſe debet, cuius eſt periculum, *l fin. § ſed cum C. de furtis, l ſuperuacuam, C. de tempor. in integr. reſtit. l. Iulianus §. ex vendito, ff. de action. empti, l. ſecundum naturam, ff. de reg. iuris, §. item pretium inſtit. de empt. & vendit. Thomas de Thomaſettis reg. 105. Pichard ad §. placebat n.33 inſtit. de leg. agnat. ſucceſſ. 55. Mari. Anton. vari. lib. 1. reſol. 23. n.4* Et incommoda illum ſequi debent, quem & commoda ſequuntur, vt per *Card. Tuſch. tom.8 lit. V. concl. 374. Eſcobar. de ratiocin. cap. 42. num. 12. & comput. 20. num. 14.* Omne enim commodum cum ſuo onere pertranſit, *l. cum fiſco, ff. ad Syllani.* & omne incommodum aliquo commodo compenſandum, *l.1. §. fin. ff de aqua pluui.*

25 Commune quod eſt, meum non eſt *l. nemo ex socijs, ff. pro ſocio, Rebuf in comment. ad tit. ff. de verborum ſignificat. ad l. littus eſt 96. verſ. non procedit pag. mihi 413. Valaſc. conſult.64 n 12. Cald. Pereira de empt. cap.10. n.38. cum ſeqq. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure ff de iuſtit. & iure cap. 3. n 32.* Limitatur in *l. rectè dicimus ff. de verbor. ſignific. Surd. deciſ.263. n.2. & n.7. cum ſeqq. & deciſ.273. num.7 & 9.*

26 Communi in re melior eſt conditio prohibentis, *l. Sabinus ff de communi diuid. l. per fundum, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. in re communi, de reg. iur lib. ſexto, Surd. conſ 43. nu.3. Rendina in prompt. recept. ſent. to.1, tit.36. num.14.*

27 Com-

27 Communio ſolet excitare diſcordias, & nemo cogitur in communione perſiſtere, *l. ſi non ſortem, §. ſi centum ff. de condict. indebiti, l. in re communi, verſ. Propter inmenſas, ff. de ſeruit. vrbanor. præd. l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. l ſancimus, §. ne autem, C. de donat l. 2. ibi naturale quippe vitium, C. quando, & quibus 4. p. lib. 12. Maſcard. de probat. concl. 328. nu. 2. Tiraq. de retract lig. § 23. gloſ. 1. num. 17. Cezal. commun. contra commun. quæſt. fin. n. 220 tom. 4. Cardin. Tuſch. tom. 1. litt. C. concl. 535. Pichard ad rubr. inſtit. de ſocietate n. 18.*

28 Conceſſum dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus cauſ. maior. Campanil. in diuerſ. iur. can. rub. 7. cap. 5. n. 1.* cum pluribus alijs infra citatis *lit. P n. 60.*

29 Concluſio potius attenditur, quam facti narratio, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 558.*

30 Conditio inducit formam, qua omiſſa diſpoſitio non ſortitur effectum *l. Mæuius, l qui heredi, ff. de condit. & demon. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. nu. 667. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 4. nu. 30. Rota Romana apud Farin. deciſ. 515 n. 3. to. 2. p. 1.* Et non leuem ſolemnitatem, & formã inducit, *Tiraq. de retract. tit. 2. §. 2 gloſ. 1. n. 3. & 4. Menoch. conſ. 60. n. 48. & conſ. 69. nu. 72. Guter. pract. lib. 1. q. 17. nu. 11. Cald. vbi proximè cap. 2. n. 16. P. Sãch. de matrim. lib. 3. diſp. 5 num. 2.*

31 Conditio nihil ponit in eſſe, & ideo actus conditionalis non valet, niſi exiſtente conditione, *l. ſi quis ſub conditione, ff ſi quis omiſſa cauſa teſta. l. cedere diem, ff. de verborum ſignific. l. ſi quis fundum, ff de contrah. empt. l. ex facto ff. de hered. inſtit. Afflict. deciſ. 355. n. 4. Menchaq quæſt. illuſtr. cap. 55. nu. 6. Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 29. num. 13. & deciſ. 209. num. 1. & conſ. 38. num. 24. & conſil. 298 num 1 & conſ. 322. num. 26. & conſ 423. num 18. Franciſc. Molin. de brachio ſeculari cap. 18. num. 14. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 593. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſolut. 56, num. 3. & reſol. 88. num. 4.*

32 In conditione poſitum, non eſt in diſpoſitione, *l. ſi quis ſub condit. ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſta. Brunor. à Sole in locis comm. verbo conditio 3.*

33 Conditio debet impleri in forma ſpecifica, *l. qui heredi, & l. Mæuius ff. de condit. & demon. Menoch. conſ. 1. nu. 410. & conſ 35. à nu 4. Brunor à Sole in locis commun. verbo conditio 5. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo eod. num. 3. Surd. deciſ. 209. n. 2. & 3. Valaſc. conſ. 82. nu. 11. verſ. Præterea, Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt 3. nu. 15. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 56. num. 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. num. 56. Cardin. Tuſch. tom. 2 lit. C. concl. 595. nu. 4.* Et non debet impleri per æquipollens, *Surd. de alimen. tit 5 quæſt. 3. num. 16.* Et ſi in minimo deficiat, non dicitur illi ſatisfactum, *Flamin. d. q. 3. nu. 17.*

Item debet impleri antequam emolumentum quæratur, *Surd. de alim. tit. 9. q. 16. n. 55.* Et actus habetur, ac ſi non eſſet factus, non purificata conditione, *Flamin. d. lib. 1. q. 14. nu. 9.* Et conditio ſufficit eſſe ſemel impleta, licet non duret impleta, *Brunor. d. verbo conditio 4.* Et habetur pro impleta, quando ſtetit pro illo, cuius intereſt adimpleri, *Cardoſ. d. verbo conditio num. 7. Rota Romana apud Farin. deciſ. 493. num. 3 & 6. tom. 2. p. 1.* Et qui dicit conditionem adimpletam, debet probare, *Menoch de præſumpt. lib. 4. q. 182. Flamin. d. q. 3. num. 40. & lib. 10. q. 3. n. 17.* Et impleta conditione, non datur actio, niſi hoc prius iudici conſtet, *Surd. de alim. tit 8. priuil. 77 nu. 4*

34 Conditio impedita per tertium, legitimè habetur pro impleta, *l. ſi Titius 14. vbi doctor. ff. de condit. & demon. l. nepos Proculo 125. in fine ff. de verborum ſignific.*

35 Conditio fruſtra expectatur, cuius euentus nihil debet operari *l ſi quis ita ſcripſerit ff. de hered. inſtit. l. cũ hæres §. fin ff. de acquir. hereait Gom. vari. to. 1 cap. 2. n. 12. prope finem, & cap. 10. n. 17. in fine.*

36 Conditione deficiente, contractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio, *l neceſſario, §. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam, vbi Alex. num. 4 ff. ſi cert. pet. Menoch. conſ. 134. n. 30. & 31. & conſ. 139. & ſeq. & conſ. 322. num. 39. Surd. de alim. tit. 9. q 4. n. 23 Flamin. de reſignat. tom. 1 lib. 1. q. 3. nu. 27.* Et defectus conditionis habet oculos retro ad tempus diſpoſitionis, *Tiraq. in l. ſi vnquã, verbo reuertatur n. 277. C. de reuocandis donat.*

37 Conditione pendente, actus non dicitur perfectus, ſuſpendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, *l cedere diem ff de verbor. ſignific. Menoch. conſ. 63. à nu. 28. cum ſeq. Flamin. de reſignat lib. 1. q. 3 n. 20.*

38 Conditio ſemel extincta non reuiuiſcit, *Ceual commun. contra comm. q. 905. n. 70. to. 4.*

39 Connexorum idem eſt iudicium, *l 3. §. iudicio contrario ff. de contraria act. tutel. l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cum actum ff. de negot. geſt. cap. tranſlato de conſtit. cap. præterea, de offic. deleg. Surd. de alim. tit. 9. q 31. num 16. cum ſeqq. & conſ. 196. nu 9. & conſ. 338. nu. 3. & deciſ. 199. nu. 13. Hieronym. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de pactis nu. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 9. num. 2. Hyppol. ſing. 251. num. 1. Cota in memorab. verbo connexorum pag. 166. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 3. cap. 7. nu. 71. Eſcobar de ratiocin. cap 13. num. 11. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib 5 cap. 1. num. 43. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 626.* Et connexa dicuntur indiuidua, vt per *Surd. dict. deciſ. 199. num. 13.* & connexa reputantur vnum, *Scac. de appellat. q. 17. limit. 21. ſub n. 25.*

40 Confeſsio eſt probatio omnibus melior, *l. cum te, C.de prob.l.cum à matre, C.de rei vendic.l. generaliter, C.de non numer pecun. cap. per tuas de probat.cap.ſi cautio,de fid. inſtrumen. Sylu.conſ.62. num.1.Menoch.conſil.21. num.14. & de interdictis remed.1.recuper. num.217.& ſeq Maſcard. de probat concl.1326 num.4 Surd. deciſ, 10.num.12.& conſ 143.num.39 Gam.deciſ.165. num.2.Ioſeph. de Seſſe Aragon.deciſ.125 nu.31. Card.Tuſch.tom. 2 lit.C. concluſ 645. Rota Rom. apud Farin.deciſ. 436.num. 2.to.1.p.1. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 21.num. 8 & deciſ.55.num. 25.* vbi *num.26.* intelligit maximè facta in inſtrumento. Et facit maiorem probationem, quam publicum inſtrumentum, *Scac. de appellat. q.17 limit.9.num. 20 verſ.limita.* Et plenè probat in his, quæ pendent à voluntate confitentis, *Surd.de alim.tit.8. priuil.30. nu.11.* Et confeſsio partis omne aliud genus probationis ſuperat, & ſemper admittitur, etiam vbi alię probationes non admitterentur, vt per *Marant.de ordine iudic.p.6.art 5. num.25.Surd.conſ.60.num.1.& conſ.143.num.39. Anton.Monach.Florent.deciſ.1.nu 99.* Et facit rem notoriam, *Maſcard.concl.1326 nu.4.Stephan.Gratian,diſcept forenſ.cap. 142. num.9 & 10.Cardoſ. in praxi iudicum,& aduocatorum, verbo confeſſio iudicialis nu.36 Farin in praxi crimin.q.21 num.31. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap.7.nu.23.* Item habet vim publicę ſcripturę, *l.cum te, C.de tranſact.*

ſact.

ſact.Pariſ.conſ.99.num.12.lib.3. Roland.conſ. 6.n. 26.lib.3. Maſcard. concl. 1326. num 4. Flamin. de reſignrt. lib.11.q.14. num.73. cum præced. Cald.d. cap 7.num 21.Valaſc.de iure emphyt. q.7.num.27. Gam..deciſ.43.nu.1. Et confeſsio partis eſt fortior ea, quæ fit per teſtes, vel inſtrumenta, *Roland.conſ.71.n.41.& conſ.75.n.24.vol.2.Maſcard. de probat.in proœm.q.7.n.3.* Et vim conuentionis habet, *l tale pactum ff de pactis.*

41 Confeſsio erronea non nocet, & confiteri non videtur, qui errat, *l.non fatetur, ff.de confeſſis, l.error, C.de iur.& fact.ignor.Gom.vari, to.3.cap.1. n.66.Surd.conſ.345.n.17. Maſcard.de probat.concl. 378.Mari.Antonin.vari.lib.3.reſol.1.n.63.*

42 Confiteri non cenſetur aduerſarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, *cap.exceptionem 63. de reg.iur.lib ſexto, Cou.vari.lib.1 cap.1.num.2. verſ. eodem iure, Gom.vari,tom.3.cap.12.nu.16. Cacher. Pedam.deciſ.178 nu.9. Franciſcus Milanenſ. Siciliæ deciſ 3 nu.46 lib.2 Bellon. Genu. deciſ.38. nu.8.& deciſ 91.nu.1. Petr.Gregor.Syntag.iuris lib.21.cap. 17.nu.3.Stepha. Gratian. Marchiæ deciſ.19.nu.19. Cardoſ in praxi iudicum,& aduocat. verbo exceptio num.26.*

43 Coniecturis non eſt opus in claris, & præſumptio cedit veritati, *l.ille, aut ille, §. cum in verbis. ff. de legat.3. lege non aliter. ff.eodem titulo l.continuus, §. cum ita, ff.de verbor. oblig. lege.2.*

C.de

C. de legibus, Menoch. de præſumpt. lib. 1 q. 31. nu. 4. Surd. conſ. 242. nu. 9. & conſ. 454. num. 49. & deciſ. 210. num. 1. cum ſeq. Flamin. de reſignat. lib. 12. q. 5. n. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 3. n. 9. & reſol. 18. nu. 9. Rota Romana apud Farinac. deciſ. 21. nu. 5. tom. 1. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 4. proœm. nu. 68. cum ſeq. Ioan. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 7. num. 63. Anton. Monach. Florent deciſ. 1. nu. 20. & deciſ. 23. nu. 16. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verbum num. 35. Rota Romana apud Farin. deciſ. 45. nu. 5. tom. 1. p. 1. quibus adde, quæ notaui infra lit. P. n. 36.

44 Conſentire non videntur errantes, & ignorantes, l. ſi per errorem, ff. de iuriſdict. omn. iudic. Craueta conſ. 257. nu. 2. Cardin. Tuſch. to. 2. lit. C. concluſ. 754. Error enim excludit conſenſum, vt notatum eſt infra. lit. E. nu. 11.

45 Conſentire non dicitur dolo deceptus, Flamin. de reſignat. lib. 13. q. 3. n. 5. cum ſeqq.

46 Non conſentiens videtur contradicere, l. inuitum 4. ff. de ſeruit. vrban. præd. Et paria ſunt cõſentire, vel non contradicere, l. in adoptionibus, ff. de adoptio.

47 Conſequens qui vult, vult & antecedens. l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui proprio, §. qui alium, ff. eodem titulo, l. illud. ff. de acquir. rerum domin. l. 2. §. inſpectio. ff. quẽadmodum teſtamentum, aper. l. 1. §. 1. ff. ſi vſusfructus pet. lege denique, § interdum, ff. de pecul. legat. lege legatis, ff. de adim. legat. l. 2. ff. de iuriſdict. om. iud. §. idem iuris inſt. ex quib. cau. manum. non licet Euerard. in topic. legal. loco 95. Gom. vari. tom. 1. cap. 3. num. 23. Surd. deciſ. 70. num. 5. & deciſ. 194. nu. 6. & num. 32. & deciſ. 303. nu. 9. & conſ. 447. nu. 3. Pichard. ad princip. inſt. de acquiſit. per arrogat. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 53. Scac. de appellat. quæſt. 2. num. 26. in fine, Scobar. de ratiocin. cap. 25. nu. 11. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 757. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 27. §. 1. num. 1. Rota Roman. apud Farinac. deciſ. 44. num. 2. tom. 1. par. 1. & deciſ. 105. num. 5. ibidem Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali § 14. num. 22. pag. 265. Et conſequens vult, qui vult antecedens l. cuicunq; § pen. in fine ff. de inſtit. actio. Tuſch. vbi proximè. Intellige de conſequenti neceſſario, l. cum lex ff. de fideiuſſor. Et de coniunctis, & vbi militat eadem ratio, Thomas de Thomaſettis regul. 254.

48 Conſequens vbi eſt falſum, antecedens ſubſiſtere non poteſt, l. 2. §. mutui datio vbi gloſ. & doct. ff. ſi cer. pet. Euerard. in topic. loco 97. in princip. Surd. conſ. 428. num. 11. Nam ad poſitionem conſequentis, ſequitur poſitio antecedentis, l. illud, ff. de acquir. hered. & deſtructo conſequenti, deſtruitur & antecedens l. apud antiquos, C. de furtis Euerard. in topicis leg. loco 97.

49 In conſequentiam quæ veniunt, non ſunt

attendenda, & ita attendendum eſt quod principaliter agitur, non quod incidenter l. 1. ff. de auctorit. tutor. l. is qui ff. de liber. cau. l. verum ff. de furt. l. ſi quis nec cauſam vbi latè Iaſ. à nu. 3. ad 23. ff. ſi cert. pet. l. conditionibus pupillus ff. de condi. & demon. cum ſimilibus, de quibus, Mant. dial. 47. Put. deciſ. 519. nu. 3. lib. 2. Mohed. deciſ. 2. num. 2. de præb. cum alijs adductis à Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 1. nu. 35. quos citat Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. nu. 23. multa enim incidenter fieri permittuntur, quæ principaliter denegantur, l. quoties, C. de iudic. l. cum creditor, §. qui furem, vbi Bart. ff. de furtis.

50 Conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandam, non tamen obligat ad ſequendum l. cum pater 77. §. mando. & ibi Bart. ff. de legat. 2. l. 1. §. idem Pomponius, vbi gloſ. verbo quia rem ff. depoſiti, l. 1. §. ſi verò ſuaſeris ff. de pœnis, l. ſi enim ff. mand. cap. cum olim, de arbitr. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 34. nu. 25. cum ſeq. Coſt. in l. cum tale. §. ſi arbitratu limit. 11. nu. 1. ff. de condit. & demon. ou. in repetit. cap. quamuis pactum de pactis lib. 6. p. 2. §. 2. n. 6. & 7. verſ. Secundum, & de ſponſal. p. 2. cap. 3. §. 8. num. 3. Pichard. ad §. 3. inſtit. de pupil. ſubſtit. nu. 9. Thomas de Thomaſettis reg. 78. & 196. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 46. cum ſeq. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore num. 106. C. de integ. reſtit. minor. & de nominat. emphyt. quæſt. 1. num. 39. Acaci. Anton. in comment. ad l. 5.

ad l. 5. num. 67. ff. de condit. & demonſtr. & ad l. Titio centum, §. Titio centum num. 64. & 65. ff. eod. tit. plures refert Guter. de tutel. par. 1. cap. 8. num. 4. multo plures P. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 34. num. 24.

51 Conſilium mutare in melius ſapientis eſt, l. non nunquam, vbi gloſ. ff. de collat. bonorum, inſtit. de legat. in princip. & ibi Angel. Aret. Rebuff. in tract. nominat. q. 17. nu. 4. Scac. de appelat. q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 33. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 282. Et vnicuiq; licet, d. gloſ. l. non nunquam, auth. de nuptijs §. 1. collat. 4. cap. mutare de reg. iuris lib. 6. Surd. conſ. 167. nu. 10. Card. Tuſch. tom. 5. lit. M. concl. 435. Thomas de Thomaſettis reg. 186. vbi intelligit procedere, niſi lex in aliquo caſu reſiſtat, vel niſi mutetur in alterius præiudicium, & damnum.

52 Conſuetudo eſt altera natura, vt ex Philoſopho aſſerit Surd. de alim. tit. 1. n. 7. Frãciſco Nuñez de Velaſco en los dialogos de contencion de la milicia y ciencia dialogo 3. pag. 76. ver.

53 Conſuetudo parem vim habet cum lege, l. de quibus, ff. de legibus, §. ex non ſcripto inſtit. de iur. natural. gent. & ciuil. cap. fin. de conſuet. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo cap. conſuetudo 1. diſt. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 10. pag. 231. Guid. ſing. 803. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concluſ. 36. Thomas de Thomaſettis regul. 78.

Vnde venit appellatione iuris, *Menchaq. quæſt. frequent. cap 3. num. 32.* Item conſuetudo eſt optima legum interpres, *cap. cum dilectus de conſuetud. l. minimè, ff. de legibus, l. ſi de interpretatione, ff. eod. tit. Syluan. conſ. 88. num. 27. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 9. Afflict. Neapol. deciſ. 166. num. 9 & deciſ. 173 num. 3. Menoch. conſ. 32. n. 44. & conſ. 390. num. 21. & conſ. 577. num. 2. & 3. volum. 3. Maſcard. de probat. concluſ. 1415. num. 10. Brunor. à Sole in locis commun. verbo conſuetudo 6. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. eodem verbo num. 3. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo contractum num. 29. C. de in integrum reſtit. min. Rota Roman. apud Farinac. deciſ. 642 num. 15. in fin. tom. 2. par. 1. Ioann. Maria Bellet. dict. par. 1. tit. de Clerico debitore, §. 12. num. 27. pag. 461. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 2. cap. 1. num. 12. plures alios referunt Cened. pract. quæſt. 3. num. 11. Camil. Borrel. in ſum. deciſ. tit. 14. num. 88.* Et eſt interpres priuilegiorum, ac ſcripturarum, quæ ex decennij lapſu interpretantur, *Molin. de primog. lib. 2 c. 6. num. 57. Guter. pract. lib. 3. quæſt. 62. nu. 26. P. Molin. de iuſtit. tom. 3. diſp. 590. coniect. 9.* Et conſuetudine poteſt introduci, quicquid poteſt per priuilegium concedi, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 808* Item conſuetudo habet vim pacti, exque fortior pacto, & facere poteſt quicquid agere valet pactum, vt notaui ſuprà *lit. A, num. 197.* Deinde conſuetudo eſt interpretatiua

pretatiua contractuum, *l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua ff. de ædilit. edic. Magon. Florent. deciſ. 56. nu. 3. & Lucenſ. deciſ. 7 nu. 21. Menoch. de arbitr. caſu 83. nu 10. Camil. Borrel. d. tit. 14. nu. 93.* Et facit partes contrahere ſecundum eam, *Surd. deciſ. 223. à num. 11.* Item quælibet diſpoſitio recipit interpretationem â conſuetudine, ex *Surd. de alim. tit. 1. q. 66 nu. 4* Item conſuetudo poteſt, quicquid poteſt præſcriptio, *Tuſch. di. lit. C. concluſ. 809.* Denique conſuetudo facit licitum, quod aliâs eſt illicitum, *Roland. conſ. 58. num. 19. lib. 4. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 62. nu. 14. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 83. n. 56. Guter. pract. lib. 3. q. 29. num. 22. Maxi. in tract. taſſæ panis concl. 3. num. 25.*

54 Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, *l. 1. §. ſi conueniat, ff. depoſiti, l. contractus, ff de reg. iur. l. lege, ff. de pact. convent. l. 1. C. de oper. libert. l. 1. C commod. cap. contractus 85. de regulis iuris lib. 6. Surd. conſ. 383 num. 6. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt 11. nu. 19. & quæſt. forenſ. conſ. 38. nu. 1. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo contractus num. 12. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 980 Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 787. num 2. Pichard. ad §. ſi quis alium, inſtit. de inutil. ſtipulat. num. 2. Thomas de Thomaſettis regul. 83.* vbi dicit procedere, quando contractus ſunt legitimè facti. Amplia etiam ſi fuerit conuentum vltra, vel præter naturam contractus, Ro-

ta Romana apud Farin.deciſ.415. num.4.to.1.p.1. Et ſi partium conuentione recipit formam contractus, *Rota Roma. apud eund. deciſ.669.nu.4. to.2.p.1.*

55 Contractus claudicare non debet, *l. Iulianus, §. ſi quis ff de actio empti, l. ſi cum dies, §. pen. ff. de recept. arbitr. l. Labeo, ff. de verborum ſignific. Surd. deciſ. 52. nu. 9. Menoch. conſ. 122. nu. 39. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum num. 4. C. de in integ. reſtit. minor. Card. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 982. Luſit. Franciſc. à Souſa in repetit. §. actionum, inſtit. de actio p. 4. num. 27. Thomas de Thomaſettis reg. 84.* vbi dicit procedere, quando militat eadem ratio.

56 Contractus non debet operari vltra intentionem agentium, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet. l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l. 2. ff. de his, quæ in teſtam. delent. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. cum tale, §. vlt. ff. de condit. & demon. l. age cum Geminiano, C. de tranſact. Conan. cōment. iuris ciuilis lib. 7. cap. 1. nu. 13. Gom. l. 22. Tauri nu. 24.* cum alijs ſuprà citatis *lit. A. nu. 47.*

57 Contractus ab initio eſt voluntatis, ex poſt facto neceſsitatis, *l. ſicut ab initio, C. de actio. & oblig. l. in commodato, §. ſicut, ff commod. l. de contractu, C. de reſcind. vendit. l. quamuis, C. de tranſact. l. non idcirco in fine, ff. de contrahen. empt. l. eo quod, C. ſi cert. pet. l. ſi mandauero, §. ſicut, ff. mand. §. pen. inſtit. eod. tit. l. cuius bonis in princip. ff. de curatore furioſi,*

furioſi, l. ſi quis argentum. § fin. C. de donat. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 15. C. de reuocandis donat. Guter. pract. lib. 3. quæſt 43. num. 14. Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 13. nu. 7. Cardoſ. in praxi iudicum & aduocat. verbo contractus num. 8. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 983. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 427. num. 1. Thomas de Thomaſettis in floribus legum regul. 6. vbi dicit procedere, quando contractus iure ſunt perfecti, ſecus verò ſi ſuperueniat fraus, & dolus, vel ab eis de conſenſu vtriuſque partis recedatur.

58 Contractus aut totus acceptandus, aut totus repudiandus, *l. cum quæritur ff. de adminiſtrat. tutor. l. nam abſurdum, ff. de bonis libert. Tiraq de retract. conuent. ad finem tit. num. 4. cum ſeqq. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 301. nu. 57. Cald. Pereira quæſt forenſ. conſ. 39.*

59 Contractus omnis, ſeu quælibet diſpoſitio, promiſsio, vel pactum, etiam iuramento firmata intelliguntur rebus ſic ſtantibus, *l. continuus, §. cum quis ff de verbor. oblig. l. quod ſeruus, vbi gloſ. ff de condict. ob cauſam, l. quæro, §. inter locatorem ff. locati, Hyppol. conſ. 76. nu. 31. vol. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam in princip. nu. 166. C. de reuocan. donat. Maſcard. de probat. concluſ. 1131. num. 27. & 1157. nu. 7. Surd. conſ. 418. num. 8 & conſ 445. num. 35. & de alim. tit. 2. q. 15. num. 187. & tit 8. priuil. 56. n. 61. & deciſ. 326 n. 31. Guter. pract. lib. 3. q. 42. num. 37. & 38. & de tutel. p. 1. cap. 1. nu. 23.*

Flamin. de reſignat. lib. 1 quæſt. 14. nu. 11. & lib. 3. quæſt. 8. num. 123. Cald. Pereira *in reſpon. pro Duce Paſtranæ num. 6. & in reſp. pro D. Roderico à Sylua verſicu. Ad hæc. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 96. num 23. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par 5. collect. 1771. D. Marta de clauſulis par. 1. clauſ 127. num. 1. cum ſeqq. & par 3 clauſ. 73.* Rota Romana *apud Farinac. deciſ 606. nu 3 in nouiſſ. Hieron. Fernandez de Otero ſelect. interpret. lib. vni. in interpret. cap. fin de conſuetud. num 77. Mari. Antonin. varia. lib 2. reſolu. 55. num. 29. & 31. & 32.*

60 Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, *l. in conuentionalibus, ff. de verbor. obligat. Perez tit. 7 lib 5. ordin pag. mihi 188.* Et in contractibus potius mens, quam verba ſunt attendenda, *Molin. d. primog, lib 1. cap 4. nu. 20.*

61 Contractus concluſi attenditur, *l ſi dominus, ff. præſcript. verb. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 115. nu 35.* Et vniuſcuiuſq; contractus initium ſpectandum eſt, & cauſa, *l. ſi procuratorem in princip. ff. manda, l. 1. §. non ſolum, ff. depoſiti, l. ſi tamen. ff. ad Maced.*

62 Contractibus omiſſum habetur pro omiſſo, *l. quicquid aſtringendæ ff de verbor oblig. Pariſ. conſil. 117 nu. 6. Surd. de alim tit. 8. priuileg 76. & deciſ. 283. nu. 5.* cum alijs ſupra adductis *hac eadem lit. nu. 2.*

63 Contrahentes videntur ſe conformare cũ iure, idem procedit in teſtatore, *l. hæredes mei. §. cum ita, ff. ad Trebel. l quæro, §. inter locatorem, ff. locati. Menoch. conſ. 111. num. 17. Maſcard. de probat. concl. 1415. à num. 2. Surd. deciſ. 2. nu. 11 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 5. num. 81. Valaſc. conſult. 134 num. 11. Gam. Luſit. deciſ. 16 num 4. & deciſ. 193. num. 6 Cald. Pereira de empt. cap 9 num 10. Guter. pract. lib 3. q 70. num. 29 & q. 101. num. 3. & conſil. 18. nu. 7. cum ſeqq.* Et cenſentur ſe conformare cum ſtatutis loci, in quo contrahitur. *Card. Seraphin.* Rotæ Romanæ *deciſ. 264. num. 15.*

64 Contraria ſimul eſſe non poſſunt, *l mutuis ff. pro ſocio, l. 1 C. de furtis. Menoch. de interdict remed. 3 retinen, poſſeſſ. num. 516. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 25. num. 6.* Ideo ad poſitionem vnius, ſequitur remotio alterius, *l ſi inter, ff. de except. rei iudicatæ.* Et ſe inuicem elidunt, & mutuo ſe expellunt, & vno poſito remouetur alterum, *Surd. deciſ. 24. num. 10. & deciſ. 92. nu 11. & conſ. 211. num. 16.* Item contraria non poſſunt eſſe ſub eodem ſubiecto *gloſ. in l fin. ff. de diuort. l. vbi repugnantia ff. de reg. iuris. Alciat. de preſumpt. reg. 2. præſ. 3. num. 5. Bernard. reg 25. Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 59 Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. lib 1. cap. 15. numer. 22. Thomas de Thomaſettis reg. 101.* vbi aſſerit procedere ſimul, & eodem tempore, ac eodem ſu-

biecto vel ſecundum Logicos in habitibus mo ralibus, ſecus autem in ſpeculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abſtracto, & in imaginatione.

65 Contraria duo poſſunt procedere diuerſis reſpectibus, *Tiraq. de nobilit. cap. 28. nu 13. Farin. in praxi crimin p. 4 conſ. 30. n 62.*

66 Contraria plura in compatibilia ſi concurrant præualent vltima, *Card. Tuſch. tom. 2 lit. C. concl. 1011.*

67 Contraria allegans non eſt audiendus, *l. 1. C. de furtis l. tranſactione, C. de tranſact l. Titiæ, ff de cond. & demon. cap. imputari, de fide inſtrum. cap. ſolicitudinem de appellat. Menoch de præſumpt. lib. 2. q. 41. nu. 2. Gregor. l. 111. verbo ninguna tit. 18 part. 3. Cou. vari. lib 2. cap. 2. nu 2 in fine, Cabed. Luſit. deciſ. 34. nu. 9. p. 1 Stephan Gratian. Marchiæ deciſ. 54. n. 18. Cardoſ in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio. num. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 56. nu. 11. Anton. Monach. Bonon. deciſ 34. nu. 1. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 1005. Rendina in promtuar. recept. ſentent. tit. 100. nu. 10.* vbi cum antiquioribus, quos refert declarat regulam hanc locum non habere, quando quis vult contra diuerſas perſonas experiri.

68 Contrarietas eſt vitanda in omni diſpoſitione, *l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Surd. deciſ. 276. num. 3. Farinac. in praxi crimin. p. 4. conſ. 95. num. 7. Card. Tuſc. tom. 2. lit. C. concl. 1008.*

69 Con-

69 Contrariorum contraria eſt ratio, & contrarius effectus, *l. fin. ff. de edendo l. qui accuſare, ff. de accuſat. Euerard in topic. legal. loco. 75. Surd conſ. 350. num. 22. Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q. 3. nu. 79.*

70 Contrariorum eadem eſt diſciplina, *l. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l. fin. ff. de legat. 3. l. in fundo, ff. de rei vend. l. inter ſtipulantem, § ſacram, ff. de verbor. oblig. l. 1. § ſi quis vltro, ff. de queſtio. l. & ſi contra in fine ff. de vulg. & pupil ſubſtit. l. nihil tam naturale ff. de reg. iur. §. 1. & ibi gloſ. verbo intelligemus inſtit. eod. tit de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris. §. 1. inſtit. de tutel. cap intellectum de iure iur. cap. translato de conſtit. Euerard in topic. legal. loco 73. Ariſtot. lib. 7 topic. cap. 1. Surd. conſ. 1. num. 92. & conſ. 151 nu. 27. & conſ. 301. nu 22. Acacius Anton. in comment, ad rub ff. de condit. & demon cap. 1. nu. 56. Brunor. à Sole in locis commun. verbo contrarietas 2. Ceual. commun. contra. commun. tom. 4. q. 897. nu. 884. Ioſeph de Seſſe Aragon. deciſ. 52. nu. 38. Pichard. ad princip. inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris nu. 1. Mari. Antonin. vari lib. 1 reſol. fin. caſu 51. Galganet. de condit. & demon p. 2. cap. 1. q. 19. nu. 1.* vbi agit de intellectu huius axiomatis.

71 Contrarium effectum non debent operari in ducta ad vnum finem, *l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 2. ante fin. C. de iuram. cal. l. qui hominem, § fin. & ibi notat, ff. de ſolu. cap. maiores, §. ſed*

ſed adhuc, & ibi not. de baptiſ. Cardin. Tuſch. to. 2. lit. C. concl. 1010 *Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q. 3 nu* 136.

72 Contrarium effectum non debent operari inducta in fauorem, *l. legatum, ff de adim. leg l. quod fauore, C. de legib. cap quod ob gratiam, de reg. iur. in* 6. *Cæſar. Argel de contradictore legitimo q. 2. num.* 101. *& q. 3. nu.* 191.

73 Copulata plura, ſi requirantur ad aliquit diſponendum, non ſufficit vnum tantum interuenire, *l ſi heredi ff. de condit. inſtit. Card. Tuſch. tom. 2 lit. C concl.* 1035.

74 Correctio legum eſt vitanda, vide infra vbi notatum eſt *lit. L num.* 18.

75 Correctum, quod non eſt, ſtare non prohibetur, *l. præcipimus, C. de apellat. l. ſancimus, C. de teſtam. Surd decis.* 195 *num.* 6. Lex vna correcta, aliæ, quæ veniunt ad declarationem illius, coriguntur ex toto, *Caſtro in l. fin. num.* 3. *C. de edicto Diui Adri.*

76 Correlatiuorum idem eſt iudicium, & de vno diſpoſitum trahitur ad alterum, *l. fin. ff. de acceptilat. l. fin. C. de indicta viduit. tol. l ſi quis ſeruo, C. de furtis, l. 1. C. de tranſact. l. 1. C. de cupreſſ. lib.* 11. *Curſus Conimbricenſis in comment. ad. Logicam ad cap.* 7. *de relatis in commento attributo* 3. *Eucrard. in topic. loco à correlatiuis num.* 8. *Bellon. to.* 2. *commun opin. lib.* 1. *tit.* 17. *de legibus n.* 57. *& ibi Viui. n.* 203. *idem Viui. d.* 1. *tom. tit.* 28. *quæ res exportari*

portari non debet n. 11. *Oſaſc. deciſ.* 115. *n.* 10. *Ioan. Maria Bellet diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum à Statutis ſecularium, § 4. n.* 5 *pag.* 397. *Surd. deciſ.* 218. *n.* 10. *& de alim. tit.* 1. *q.* 19. *nu.* 3. *& nu.* 10. *& tit* 4 *q.* 18. *nu.* 54. *& ſeq. & tit.* 6. *q* 9. *n.* 6. *& conſ.* 34. *n.* 26 *& conſ.* 150. *n.* 120. *& conſ. conſ.* 201. *nu.* 3. *& conſ.* 338. *n.* 4. *Con. in cap. Raynutius.* § 3. *n.* 6. *de teſtam. Valaſc. de iure emphyt. q.* 29 *in fine. Pinel. in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. p.* 1. *cap.* 2. *à nu.* 1. *Boer. deciſ.* 48 *num.* 3. *&* 4. *Medic. reg.* 9. *Aldouin. cõſ.* 74. *n.* 14. *Alphan. collect.* 862. *Garc. reg.* 110. *&* 141. *Tiraq. de retr. lig.* § 1. *gloſ* 9. *nu.* 171. *& ſeq. P. Sanch. de matrim. lib.* 1. *diſp.* 54. *num.* 1 *& lib.* 6. *diſp.* 19 *num.* 10. *Farin. in praxi cri. p.* 7. *in fragm. lit. E. nu.* 235. *cum ſeqq. Melchior. Phæ. Luſit. deciſ.* 72. *num.* 8. *Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure p.* 1. *cap.* 8. *nu.* 4. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 6. *n.* 2. *Card. Tuſch. tom.* 2 *lit. C. concl.* 1041. *Bertazol. in rep. l. ſi quis maior. C. de tranſact. n.* 800. *&* 803. Et correlatiuorum vnum non poteſt eſſe ſine alio, *Nau. comment.* 3. *de regular. n.* 44. Et in correlatiuis ſi quid eſt prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, *Menoch. conſ.* 136. *num* 10. *&* 11. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ* 50. *num.* 12. Et ex correlatiuis ſublato vno, & alterum cenſetur tacitè ſublatum, *d. l. fin. ff. de acceptilat. l. alteri. ff. de adim. legat. D. Barb in rub. ff. ſolut. matrim. p.* 1. *num.* 37. *Surd. deciſ.* 52. *num.* 5. *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *reſol.* 56. *nu.* 6. Et vno expreſſo dicitur

expreſ-

expreſſum alterũ ex cod. *Mari. Anton.* cum ab eo citatis *lib.3.reſol.9.nu.2.* Regula enim correllatiuorum eſt regula pariũ, *l. Iulia. § ſi procurator ff de act. emp. Bertaz. vbi proximè.n.801.*

77 Corporis deformitas, animi deformitatem oſtendit argum. *tex. in cap. cum infirmitas, de pœnit. cap. fin. 41. diſtin. tradunt Tiraq. l.2. connub. gloſ.1.p.2.n.55. D. Auguſt. epiſ.209. ad Monachos. Eſcobar. de ratiocin. cap. 32.n. 1. Plaza in epitome delict. c.25. ſubſcribitq; ſentẽtia Cyni relata ab Alexã. cõſ.209. põderatis n.10. verſ. dictus vero iuuenis lib. 6.* quod in pulchro corpore pulchra reſidet anima. Nã *D. Amb. lib.2. de Virg.* afirmat ſpeciẽ corporis ſimulacrum eſſe mentis, figuramque probitatis, & refert *Lucas de Penna in l.1. verſ. 2. quæritur, C. qui ætat. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10. & l.1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib. 12. ac Math. de Fano in tract. de modo ſtudendi cap. 30.* Facies nanque ſępè indicat quale eſt cor, *l. obſeruandum. ff de offic. præſid. l.3. ff. de teſtibus*, & impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius, *cap. nec ſolo 32. q 5.* & per exteriora cognoſcuntur interiora, *§. ſeruos inſtit. de rer. diuiſ. l. naturalem, §. in his. ff. de acquir. rerum domin. l. Fulcinius, §. illud ſciendũ. ff. ex quib. cauſa in poſſeſſ. eat. cap. fin. de renunc. in 6.* & per ſigna corporis nobis nota, inquiũt Logici, ſyllogizamus diſpoſitiones animę nobis ignotas. *Ariſt. 2. Prior.* vnde *Propert.*

Ex operũ ſpecie clareſcunt intima cordis
& ad-

& adſtipulantur, quę *Ouid lib. 2. Faſtorum* Lucretiæ pudicitiam collaudas ſcripſit, ita illam facie pudicitiam pręportaſſe, ſicuti eius erat pudicus animus; nam qualis erat interius cognoſcebatur in vultu; dum inquit,

Et facies animo dignaq; , parq; fuit atq; iterum *lib. 6. Faſt. in fine* Martię venuſtatem, virtuteſque extollẽs, ſubſcripta prodidit carmina.

Par animo quoq; forma ſuo, reſpõdit in illa
Et genus, & facies, ingeniumque ſimul.

& *Martial. lib. 12. epigram. in Zoilum*, ex corporis deformitate illum opinabatur in improbum, remque mirandam eſſe ſubiungit, ſi fortaſſe bonus eſſet

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine
leſus
Rem magnam præſtas, Zoile ſi bonus es.

Medici tandem ex corporis turpitudine, animi deformitatem præſumunt, vt ſcribit *Raſis lib. 2. ad Almanſorem cap. 33. & cap. 54. Galenus* inſuper, faciẽ fędẽ, malos mores oſtẽdere affirmat *lib. 2. de tẽperam. cap. 6. & lib. 1. & 2. de vſu part. Bald. etiã in l. obſeruare, C. quorũ appellation. nõ recipiãtur* affirmat; quod ſicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuẽ ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes. Hinc etiã nomẽ turpe habet ſiniſtrã ſuſpicionẽ, ſicut per contrariũ, pulchrũ nomen, & honeſtũ honeſtatis, & totius probitatis eſt indiciũ, vt per *Doct. in cap. 1. de depoſito,*

poſito, Bernard. in praxi cap. 7. vbi Salzed. lit. A. plures refert Cened. ad. decretal. collect. 24. nu. 3. Vnde licet arguere à nomine, cum talis quis credatur, & preſumatur, qualis nominatur ſecundum *Menoch de præſumpt. lib. 6. q. 30. nu. 10.* Et aliquos effectus ex eo, quod quis turpe nomẽ habeat colligit idẽ *Menoch lib. 1 præſumpt. 89. n. 131.*

78 Crimina ſuos debent habere authores, *l. crimen, ff. de pœnis, l. ſancimus, C. eod. tit. cap. 2. de conſtit. cap. quæſiuit de his quæ fiunt à maiori parte capituli, cap. Romana in fine de ſentent. excom. lib. 6. Cald. Pereira quæſt. forenſ. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunctorum p. 3. nu. 8.* quibus adde, quæ notaui infra *lit. P. n. 12.*

79 Culpa vbi maior eſt, ibi grauior debet eſſe pœna, *cap. cum bonæ. de ætate. & qualitat. cap. tanta, de exceſſibus prælatorum Perez ad l. 1 verſ. in oppoſitum prope finem tit. 1. lib. 5. odin. pag. mihi 31.*

80 Culpa ſuos debet tenere actores, *l. ſancimus, C. de pœn. Surd. de alim. tit. 1. q. 38. num. 30. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 23. n. 1.*

81 Culpa non caret, qui ſe immiſcet rei alterius artis, & profeſsionis, *l. idem iuris. §. vlt. ff. ad leg. aquil. l. illicitas, §. pen. ff. de offic. præſi. reg. non eſt ſine culpa de reg. iuris lib. ſexto, cap. tua de homicidio. Thomas de Thomaſettis reg. 203.* Tractent enim fabrilia fabri, & quam quiſque norit artem eam exerceat, *Strach. de mercat. p. 3. tit. de nautis nu. 33. Car. Tuſc. to. 2. lit. F. concl. 2.*

82. Culpa

82 Culpa non poteſt imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur *Surd. conſ. 345 num. 31.*

83 Culpa non imputatur ei, qui non fecit, quod factum non profuiſſet *Surd. deciſ. 87. n. 6. & deciſ. 260. n. 5. cum ſeqq. & deciſ. 326. n. 69.*

84 Culpa vbi non eſt, ibi non debet eſſe onus, vt per *Ludou. Rodolphin. vari. quæſt. lib. 2. q. 44. n. 7.* Et culpa quod caret in damnum reuocari non poteſt *l. Grachus C. de adulte.*

85 Culpa vbi non eſt, nec pœna eſſe poteſt *l. ſi putator ff. ad l. Aquil. cap. ſine culpa de reg. iur. in 6. Thomas de Thomaſettis regul. 283. Ioſeph. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 10. num. 8.* Nam vbi non eſt culpa, ibi non eſt delictum *cap. cum voluntate de ſentent. excom. Bartholam. Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis pag. 94. num. 30.*

D

1 DAmnum dediſſe videtur, qui occaſionem damni dat *l. ante § ſi cum ſeruum ff. de vi bonor. raptor. l. videamus §. fin. l. qui domum in fine ff. locati l. nihil intereſt ff. ad leg. Cornel. de ſicar. l. qui occidit § in hac ff. ad leg. Aquil. cap. ſæpe 50. diſt. cap. fin. de iniur. cap. de cætero de homicid. Dec. conſ. 218. nu. 4. Surd. deciſ. 326. nu. 23. & 24. Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ. 5. nu. 287. Cardin. Tuſch.*

tom. I.

*tom.1.lit.C concluſ.138.num.4.& tom.2. litera D. concluſ.6.Thomas de Thomaſettis reg.244.*vbi explicat procedere quādo cauſam propinquam dedit.

2 Damnum qui ſentit, debet, & ſentire lucrum,& è contra *l. ſecundum naturam ff.de reg. iuris Cardin.Tuſch tom.2. lit.D.concluſ.13.* In pari cauſa damno magis,quam lucro conſulendum *l.fi.§.licentia C.de iu.delibe. l.atſi quis §.ſed etſi ff de religio & ſump.fun.* vnde non debet quis ex alieno damno lucrari *l.itaq; §.1 ff.de dolo.*

3 Dare beatius eſt, quam accipere *cap.prædicator 16.quæſt.1. cap.1. vbi gloſ. verbo, vt debere de donat.*

4 Dare, & remittere paria ſunt *l.ſi fundum §. Titio ff.de legat.1.l contra § ſi filius ff.de pact.l.1.ff. de tranſact.l.ſi mulier ff.de condict. ob cauſ.l.ſicut §. an paciſci ff.quib.mod. pig vel hypothec. ſoluat. l.in ædibus verſ.Poteſt ff.de dona. l.3. § fin. cum l ſeq. vbi gloſ.verbo habere in fine ff.de donat.inter virum, & vxorem cum pluribus alijs iuribus, quæ adducit Tiraq.in l.ſi vnquam verbo donatione largitus n.173. C.de reuoc.donat.notant Gom.vari.to.2.cap.4.nu.9. Cou.vari.lib.2.cap 4 n.8.Valaſc.conſ.vlt.135.n.16 cum ſeq.Gam.luſit.deciſ.118. n.1.vbi alios referunt.* Et paria ſunt dare, vel non adimere *l.conficiuntur in princip. ff.de iure codicil.l.1. §.ſciendum ff.de legat.3.*

Dat nemo,quod non habet notaui infra *lit.N. num.15.*

num 15. Paria ſunt non dare, vel dare inutile *l.quamuis §.ſi conuenerit ff.ad Velleia.*Et paria ſunt rem non reddere, vel reddere deteriorem *l.3. §.1.ff commodati.*

6 Debitor nemo poteſt eſſe ſui ipſius *l.Vranius 82. ff. de fideiuſſor.* cum traditis per *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.14. numer. 33.* Nihil enim agit in ſe ipſum *l.ille à quo §.tempeſtiuum ff.ad Trebel.* vel actio, & paſsio in eodem ſubiecto non concurrunt *ex tex.in d.l.Vranius.*

7 Declarare voluntatem verbis, vel factis paria ſunt *l.de quibus ff.de legibus l.Paulus ff rem ratam haberi l.recuſari ff.de acquir.hæredit.*

8 Declaratio facta à principe, non confert aliquod ius de nouo *l. adeo § cum quis ff. de acquir.rer.domin.Cardin.Tuſch.tom.2.lit.D. concl.86.* Nam declarans nihil ponit, nec facit de nouo *l hæredes palam §.ſi quid poſt ff.de teſtam. d l.adeo §. videtur clem. exiuit §.harum declarationum de verbor. ſignific.gloſ.in cap. per tuas verb.de nouo de donat. Giron l. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num 579. Brunor.à Sole in locis commun. verbo declaratio 1. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſ.30.gloſ.4. num.1. Socin.ſen. conſ.49. num.5. volum.1.Rolan.conſil.15. num.27. volum.3. Gab de reg.iur lib.5.concluſ.3. num.1. & 48. quos cit. Mar.Ant. vari.lib.1.reſol.3. num 12. Franciſc.G let.in Margarita caſuum conſcientiæ verbo declar*

re Rota Romana apud Farinac. deciſ.454. num.2. tom.1.p.1.

9 Definitio debet cum ſuo definitio conuerti *l.1 §. dolum ff.de dolo malo l.omnis definitio ff. de reg.iuris Doct. in l.1. in princ. ff.de acqu.poſſeſ.Cic. lib.4.academic.quæſt.nu.79.pag.17.Tiraq. de iure primog.q.1.n.1.Pichard ad rub.inſt. de obligat.n 9. & in diſp.de Mora.nu.25 Flamin. de reſignat.lib.1. q.1.nu.31.cum ſeqq. Cæſar.Argel de contradictore legitimo q 10.nu.161 Card.Tuſch.tom.2.lit.D concluſ.418. Ioan.Petr.Monet.de diſtribut. quotid.p.1. q.4.n.3.*vbi *n.2.* aſſerit, quod ſubſtantiam, & naturam rei explicat, & *nu* 5. quod quælibet definitio in iure eſt periculoſa, & *num.6.* quod cauti eſſe debent, qui rem aliquam definiunt, & *num.7.* quod definitio perfecta debet habere genus, ac propriam, & completam differentiam, quod etiam aſſerit *Pichard n.26.*vbi *n.24.* dicit quod cuiuſq; rei definitio, vt bona ſit nihil ſuperfluum nihilq; diminutum continere debet, citans *Philoſoph.Top.lib.6.cap.1.* Et â definitione incipiendum eſt *Flamin. d. q.1.num.1.* Et eſt initium omnis diſputationis *Monet. dict. p.1.q.1.à nu.1.* Et cuicunq; non conuenit definitio, non etiam conuenit definitum *l.2. §.appelleta, & ibi Doct.ff ſi cert.petat.*

10 Delicta puniri publice intereſt, & expedit Reipub. ne maneant impunita *l. ita vulneratus §.quod ſi quis verſ.Cum neque impunita ff. ad leg. aquil.*

aquil. l. licitatio §. quod illicite ff.de publican.l.congruit 13.ff.de officio præſid. l.Stichum §.tametſi ff. de ſolut.cap.eſt iniuſta 23.q.4.cap.vt famæ 35.§.1 de ſentent.excommun. Grammat. deciſ.36. Thomas de Thomaſettis reg.103.Azeu.l.14.n.1.tit.9.lib.3. nouæ recopil pag.mihi 359.Flamin.de reſignat.to 2. lib.14 q.1.nu.17.Cabed.Luſit.deciſ 75. num.1.p.1. Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat verbo delictum nu.9.& 10.Ioan.Maria Bellett.diſquiſit.clerical.p.1 tit. de diſciplina clericali § 15 à num.86.pag.121. Cardin.Tuſch.tom.2.lit.D.concl.157. Et iuxta delicti menſuram futurus eſt plagarum modus *cap.non afferamus 24.q.1. iunctis traditis per Menoch.de arbitr.lib.1.q 90. nu 38. Menchaq. illuſtri. quæſt.cap.8.nu.51.& cap 24.nu.17.*cum alijs infra citatis *lit.P.nu.11.*Paritas enim delicti paritatem pœnæ requirit *l.nihil intereſt ff.de adulterijs l.ſiquenquam in fin.C.de Epiſcop & cler.* Vt ſcilicet delicti pœna timeatur, & ſupplicium vnius, exemplum poſsit eſſe multorum, vt ait *tex.in l 1.Cod.ad leg.Iuliam repetund. Cardoſ. d.verbo delictum num.8.* Vnde oderunt peccare mali formidine pœnæ *cap.irrefragabili § cæterum vbi gloſ.verbo metu pœnæ de officio ordin.*

11 Delicta ex voluntate, & propoſito diſtinguntur *l.diuus ff.ad leg.Cornel.de ſicar. l.qui iniuria ff.de furtis Cardin.Tuſch. tom.2. lit.D.concluſ.160. Farinac.in praxi crimin p.4 conſ.65. & ibi additio lit.K.*

12 Delicta debent tenere ſuos auctores, vt per *Ludou. Rodolphin. vari. quæſt. lib. 2. quæſt. 44. num. 5 Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonij. §. 1. numer. 43. pag. 177.* iunctis multis infra adductis *lit. P. num. 12.*

13 Delicta paria mutua compenſatione tolluntur notaui infra *lit. P. n. 6.*

14 Delictum continuatum grauius punitur *Hyppol. in l. 1. nu. 47. cum ſeq C. de Sicar. Menchaq. quæſt. frequent. cap. 10. num. 47. Perez tit. 1 lib 5. ordin. pag. 49. Sebaſtian. Næui. ad l. capitalium nu 6. ff. de pœnis. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. pag. mihi 45. verſo & 46. Farinac. in praxi crimin. p. 4. conſ. 30. nu 67. & ibi addit. lit. R. & num. 129.* Et delictum ſæpius reiteratum fit maius, & ſolitus delinquere grauius peccat *Anton. Monach. Lucen. deciſ. 54. nu. 8. & 9.*

15 Delictum clam commiſſum grauius punitur, quam quod palam patratum fuit *Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 2. concl. 110. conſid. 1. num. 18. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 18. à nu. 67*

16 Delictum non præſumitur *Maſcard. de probat. concl. 495. nu. 1. Flamin. de reſignat. to. 2. lib. 13. q. 1. nu. 72. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 114. n. 25. & deciſ. 128. num. 4.* Et delictum minus præſumitur *l. prætor §. docere ff. de vi bonor. raptor. Maſcard. de probat. concl. 1418. num. 2. Farin. in praxi*

crimin. p. 3 q. 85 nu. 26 & p. 4. conſ. 61. num. 12. & conſ. 62. n. 6 & deciſ. 56. & ibi addit. & p. 5. q. 126. nu. 106. Card. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 165. Et vbi alia coniectura ſumi poteſt, non eſt delictum præſumendum *Flamin d. tom. 2. lib. 14. q. 7. n 55. cum ſeq.* Et interpretatio eſt facienda excluſiua delicti *Abb. in cap. cũ tu de teſtib. late Farin. d. q. 85. nu. 1. cum ſeq. Maſcard. de probat. cõcl. 496. Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 161. nu. 26 Natt. cõſ. 549. n. 11.* Et delictum in dubio non præſumitur *l. merito ff. pro ſocio cap. eſtote de reg. iur. in antiquis Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum nu 20.*

17 Delictum in omittendo lenius eſt, quam in committendo *l. metrodorum ff. de pœn. Tiraq. de pœnis tẽper. cauſa 44 Cou. de ſponſal. p 2. cap. 6. §. 8. nu. 13. Hyppol. in l. infans nu. 6. C. de ſicar. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol 39 num 25. & reſol 28. nu. 1. D Barb. in l ſi mora nu. 29. ff. ſoluto matrim. Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum nu. 3.* Nam in committente dolus, in omittente culpa, præſumitur *l. vtrum ff. ad leg. Pompe. de parricid. l. pen. C. de paganis.* Dolus autem grauiorem exigit pœnam, quam culpa *l. Iulianus in prin. iunc. l. ſi ſterilis §. cum per venditorem ff. de actio. empt.*

18 Delictum non imputatur, vbi dolus non eſt *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 192. num. 65.* Et lex pœnalis ſubaudit dolum debere interuenire in eo, qui delinquit contra diſpoſita per

eam cephal. conſil. 110 num. 10. volum. 1. Alexander conſil. 109. num. 9. volum. 1. Armendar. in proœmio additio. ad recopilat. legum Nauarræ num. 58.

19 Delictum alterius non debet alteri nocere l. eleganter in princip. ff. de dolo Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 313. nu. 7

20 Delictis, & fraudibus non eſt via aperienda Cæſar. Argel. de contradictore legitimo quæſt. 10. num. 104. Barthol. Perett. ad extrau. g. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis verbo illis exceptis num. 3. Et dolis ac fraudibus modis omnibus occurrendum l. 1 ff. de dolo cap. ſedes de reſcrip. & maleficijs minime indulgendum l in fundo ff. de rei vend.

21 Demonſtrari aliquam rem, vel perſonam in præſentia, vel proprio, & vero nomine nuncupari paria ſunt l. nemo ff. de hæred. inſtit. l. certum ff. ſi cert. pet. Gom. vari. tom. 1 cap. 12. nu. 9.

22 Denominatio ſemper fit à digniori, & potentiori, l. cum ex aliqua ff. de acquir. rerum domin. l. quæritur. ff de ſtatu hominum, l. 1. in princip. vbi gloſ. & doct. ff de verbor. obligat. Gonzal. ad reg 8. Cancel. gloſ. 5. §. 7. nu. 133. & gloſ. 14. n 66 Ioſeph. de Seſſe de inhibit. cap. 1. § 3. n. 13. Thomas de Thomaſ. in florib. legũ reg 2 vbi dicit falle e in matrimonio, quod denominatur à matre quæ nobilior non eſt, per §. 1. & ibi doct. inſtit. de patria poteſt. Prior enim nominatio maiorem dignitatem,

tem arguit Tiraq. de iureprim. q. 19. n. 2.

23 Denominatio ſępè probat qualitatem rei, D. Barb. in l. cum. prætor §. vlt. nu. 243. ff de iudicijs, quibus adde, quæ infra notaui lit. N. nu. 23.

24 Denominatio diuerſa ſignificat res eſſe in ſubſtantia diuerſas, vt ex tex in l. ſi. idem, C. de codicillis notant Crau. conſ. 6. nu. 1. Pariſ. conſ. 110. num. 45. lib. 1. cum alijs infra citatis hac lit. numero. 47.

25 Dictum vnius, dictum nullius, l. iurſiurandi. C. de teſtib. C cum dilecti in fin. de accuſat. Maſcard. de probat. concl. 347 nu. 30. Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 60. num. 15. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 307 cum alijs infra adductis lit. V. nu. 77.

26 Dies termini non computatur in termino, l. vbi lex. ff. de reg. iuris cap. 1. de reſtit. ſpoliat. lib 6. ordinat. regia Luſitanorum lib. 3. tit. 13. in princip. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 11. num. 18 cum ſeqq. Vant de nullit. tit. ex defectu. iuriſdict. ordinar. nu. 160. Perez. l. 2 tit. 2 lib. 3. ordin. pag mihi. 494. & l. 22. verſ. ſed eſt dubium in med. tit 2. lib. 7. pag. 408 Pichard, tom. 2. commun opin lib. 7. tit. 14 nu. 131. pag. mihi. 274. Azeu. ad curiam Piſan. lib. 4. cap. 6 num. 58 Flamin de reſignat. lib 12. q. 8. num. 8 Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 161. à princip. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduccatorum, verbo dies num 5. & 6. Trentaſinq. vari. lib. 2. tit. de dilatio. reſol. 1. Aloyſ. Ricci. deciſ. curiæ

curiæ. Archiepiſcop. Neapol. *deciſ.* 76. *nu.* 1 *p.* 2. *Cardin. Tuſch. tom.* 2. *lit* D. *concl.* 409. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 333. *in nouiſſimis.*

27 Dignum magis trahit ad ſe minus dignum, *l quæ religioſis ff. de rei vend. l. ſi communē. ff quemadm. ſeruit. amit l. iuſtiſſimè ff de ædilit. edict. § ſi in aliena, & § litteræ, inſtit. de rer. diuiſ. l. per minorem, ff. de iudic. cap. quod in dubijs de conſecrat. eccleſ. cap.* 1 *eod. tit lib. ſexto, gloſ in cap. vnic. de iur. patron. eod lib cap quanto, de iudic cap ſi duo. de officio delegati, cap ſacris de ſepulturis, cap per tuas de arbitr. Gom. vari. tom.* 3. *cap.* 10 *num.* 6. *Menoch. conſ.* 2. *num.* 127 *Tiraq. de retract. lig. §* 1 *gloſ.* 7. *num.* 82. *P. Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29 *num.* 8. *Hieron. Grach. conſ. ſyndicatus num.* 329 *Luſit. Benedict. Aegid. in repet. l.* 1. *C. de ſacroſ eccleſ. p.* 3. *§.* 1. *num.* 14 *Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap.* 9. *q.* 5. *num.* 285. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 2. *num.* 56 *Aloyſ. Ricci deciſ. curiæ. Archiepiſcop.* Neapol. *deciſ.* 228. *num.* 9. *p.* 2. *Pichard. ad §.* 7. *inſtit. de fideicom. hæredit. numer.* 3. *& ad princip. de empt. & vendit. numer.* 17. *Ioan. Maria Belleit. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonal.* 1. *§.* 16. *numer* 4. *pag.* 268 Quod axioma intelligitur, quando ęque principaliter datur concurſus, ſecus, verò, quando vna res principalis eſt, & altera acceſſoria, *l. cum in diuerſis* 44 *ff. de religioſ. & ſumptib. funer. cap. vnio ibi, principale ad ſe trahere videatur,* 10. *q.* 3. *Franciſc.*

ciſc.

ciſc. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo acceſſoriū. Dignum enim præfertur minus digno, *l.* 1. *&* 2. *ff. de alb. ſcrib. cap. ſolitæ, de maiorit. & obed. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap.* 16. *§.* 1. *num.* 1.

28 Diſpoſitio omnis inteligitur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, *l. quod ſeruius ff. de condict. ob cauſ. cap. in parrochia.* 16 *q.* 1. *gloſ. in cap* 2 *de reſcript. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *reſol.* 56. *nu.* 2. *Card. Tuſch. tom.* 2. *lit. D. concl.* 502. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 187. *n.* 23. *Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ deciſ.* 129. *nu.* 1. *&* 3 vbi ſecus aſſerit in his, quę recipiunt augmentum, & diminutionem. Et mutatione conditionis, & ſtatus variatur diſpoſitio, *l. ſi quis. ff. de ſolut. l ſi cum Cornelius ff. eod tit. cap. quemadmodum. de iureiur.* & ſpeciatim in iuramento conſtat, *ex Rota Romana apud Farin. deciſ.* 51. *n.* 3. *tom.* 1. *p.* 1. cui regulę adde plures Doctores ſupra citatos. *lit. C. n.* 61.

29 Diſpoſitio omnis intelligitur, vt conueniat naturę actus, qui celebratur, *Surd. de alim. tit.* 5. *q* 1. *nu.* 4. *Cardin. Tuſch. tom.* 2. *lit. D. cōcl.* 503. Diſpoſitio de aliquo actu facta non ad neceſſarium, ſed voluntarium actum refertur, *l peto. §. prædium ff. de legat.* 2.

30 Diſpoſitio non habet locum vbi verba non conueniunt diſpoſitioni, *l.* 4. *§. toties, ff. de dam. infec. l. quod conſtitutum, ff. de milit. teſta. Cardin. Tuſch. tom.* 2. *lit. D. concluſ.* 493. *Brunor.*

à Sole

à Sole in locis commun. verbo diſpoſitio 16.

31 Diſpoſitio regulatur ſecundum ius vigens tempore diſpoſitionis, *Auend. l. 40. Tauri, gloſ. 1. num. 28.*

32 Diſpoſitione principali nulla exiſtente, quæcunque ſibi acceſſoria vitiantur, *Brunor à Sole in locis commun. verbo diſpoſitio num. 22.* Diſpoſitio non debet eſſe eluſoria, *l. ſi prætor, ff de iudic. l. fin ff. ne quid in loco publ.* Diſpoſitio ne reddatur ſuperflua interpretatio eſt ſumenda, *Crau. conſ. 35. nu. 25. Becc. conſ. 41. nu. 20. Surd. conſ. 29. nu. 13. & conſ. 71. nu. 3. quos adducit Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 18. nu. 13.*

33 Diſpoſitio aliquid ſupponens, non verificatur, niſi in caſu, in quo verificatur præſuppoſitum, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 160. num. 24.* Diſponens, & diſpoſitum ſe ſub eodem genere non compatiuntur, *l. fin. ff. de fund. inſtruct.* Diſpoſitio loquens in caſu verò extenditur etiam ad caſum fictum, *l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth l. 1. §. lex falcid. ff. ad leg. falcid.*

34 Diſpoſitio vna, & eadem non debet diuerſo iure cenſeri, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 187. num. 24.* quia vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, vt infra dicetur *lit. I. nu. 48.*

35 Diſpoſitio omnis inſpicitur & interpretatur, prout verba diriguntur, *Cardin. Tuſch. to. 2. lit. D. concl. 497.*

36 Diſpoſitio omnis intelligitur de prima, & vnica

vnica vice, *l. boues, §. hoc ſermone, & ibi doct. præſertim Tiraq. ff. de verborũ ſignific. Surd. conſ. 18. n. 9. Azor. inſtit. mor. lib. 5. capit. 23 q. 5. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 499. Gabr. lib. 6. commun. tit. de legibus concl. 2. Armendariz in procemio ad recopil. legum Nauarre num. 169. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 74. nu. 4. Rota Romana apud Farin deciſ. 423. num. 4 tom. 1. p. 1.*

37 Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata intelligitur, & ampliatur, ac reſtringitur ſecundum ius commune, vt per *Cardin. Tuſc. tom. 2. lit. D. concl. 501. Tiraq. in tract. le mort p. 2. declarat. 2. nu. 2. Valaſc conſult 42. nu. 7. D. Barboſa in l 1. ff. ſoluto matrim. p. 1. nu. 61.*

38 Diſpoſitio omnis ſemper intelligi debet de actu valido, *Cardin Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 504.* quibus adde notata infra *lit. A. num. 62. & lit. I. num. 32.*

39 Diſpoſitio omnis intelligi debet de habili, *l. 1. vbi gloſ. C. de ſacroſ. eccleſ Cardin. Tuſch. to. 2. lit. D. concl. 505.* & recipit reſtrinctionem de habilitate, *Bart. in auth. de nuptijs num. 3 collat. 4. Armendariz in procem. addit. ad recopil. legum Nauarræ nu. 38. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 40. num. 5.* vbi *num. 6.* ſecus aſſerit in contractibus.

40 Diſpoſitio redigitur ſemper ad actum poſſibilem, & licitum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo. diſpoſitio num. 20.* Diſpoſitio ſimpliciter facta, intelligitur facta eo caſu, quo de iure

de iure fieri poteſt, *l. Gallus, § quidam rectè & ibi*
Iaſon in 2. not. ff. de lib. & poſthu.

41 Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelli-
genda, *Cardin. Tuſc. tom. 2 lit. D. concl.* 448. & com
prehendit omnes caſus, etiam quod in vno ſit
maior ratio, quam in alio, *l. 1. § quod autem, ff.*
de alcat. l. in fraudem in fin & ibi. Bald. ff. de teſt.
mil it. Aym. conſ. 92. num 4. Non extenditur ad
incogitata, *l. cũ. aquiliana ff. de tranſact. Roma. conſ.*
294. hæc cõfeſio circa fin. Includit tamẽ caſus, etiã
priuilegiatos, *l. in fraudẽ, § fin. ff. de milit. teſta.*

42 Diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratio-
ne particulari, *l. cũ. pater, § dulciſsimis, ff. de legat.*
2. l. ſi de certa re C. de tranſact. Girond. de priulegiorũ,
ſeu exempt. explicat. n. 277. Et non cõprehendit
caſum ſpecialiter diffinitum, *l. doli clauſula ff. de*
verb. oblig l. cum in teſtamento. § fin. ff. de hæred.
inſtit. l. ſeruo manumiſſo. ff. de pecul. leg.

43 Diſpoſitio limitata limitatum parit effectũ
Cardin. Seraphin. Rotæ. Romanæ deciſ. 911. *nu.* 2. Et
diſpoſitio limitata nõ extenditur, *Cardin. Tuſch.*
to. 2. lit. D. concl. 494. Extenditur tamen ſecundũ
limites adiectę, rationis *l. nomen, § fin. ff. de legat.*
3. l. regula, § fin ff. de iu. & fac. igno. Diſpoſitio
ſpecialis derogat generali, *l. Titia. 1. § pen. ff. de*
legat. 2.

44 Diſpoſitio legis facilius tollitur, quam
hominis, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 74 *nu.* 51.
Diſpoſitio legis, & hominis ęquiparantur, *l. ſi*
in

in teſtamento in fi ff. de vulga. Diſpoſitio homi-
nis non ęquè faciè extenditur, ac diſpoſitio
legis, *cap. ſuſceptum de reſcript. in 6. cap. cum illis*
de præb. cod. lib.

45 Diſtinguens proximus eſt veritati, *Surd.*
deciſ. 58. *num.* 5.

Diuerſitas circa eandem rem non debet in-
46 duci *l. eum qui ædes, ff. de vſucap. Card. Tuſc tom. 2.*
lit. D. concl. 518.

47 Diuerſitas nominum, diuerſitatem rerum, &
locorum inducit, *l. ſi idem. C. de codicil. Cardin.*
Tuſch. tom. 2 lit. D. concl. 517. *Seraph. Rotæ Romanæ*
deciſ. 1137 *nu.* 3. Diuerſitas rationis, diuerſita-
tem iuris inducit, *l. fin. ff de rit. nuptia.* Diuerſitas
cauſarum, diuerſitatem ſpecierum inducit, *l.*
cõuentionum in princip. ff. de pact. l. 3. § genera. ff de
acquir. poſſeſſ. Et quæ diuerſos habent tractatus,
diuerſam quoque habeant ſubſtantiam, *l. 2. §.*
quartus, C. de veter. iur. enucl l. 2. ff. de milit. teſtam.
Diuerſitas tamen effectuum, diuerſitatem ſub-
ſtantiæ non inducit *l. fin ff. de fundo inſtruc.*

48 A diuerſis non fit illatio, notaui infra *lit. I.*
num. 6. Diuerſa ratio reformat actum, *l. inter-*
poſitas, C. de tranſact.

49 Diuerſorum diuerſum eſt, iudicium, *l. inter-*
ſtipulantem, § ſacram. ff. de verborum oblig. Stephan.
Gratian. Marchiæ deciſ. 32. *nu.* 8. & *deciſ.* 42. *n.* 10.

50 Diuinare nemo tenetur, *l. ſi putator. ff. ad*
legem Aquil. l. ſi. fideiuſſor verſ. ignoſcendum, ff.
mand.

mand apud Celſum & ibi Sebaſt. Næui. num. 47. ff.
de doli mali except Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45.
51 §. 3 nu. 20.
Dolo facere præſumitur, qui fecit, quod fa-
cere non debuit, l. tutor, qui repertorium ff de ad-
miniſtrat tutor. l. dolo ff ad leg. Falcidiam, l. ſi procu-
ratorem, §. dolo ff mandati. Menoch con. 98. nu. 30.
Farin in praxi crimin. p. 3 q 89. nu. 92. & p. 4 conſ.
60 nu 18 vbi addit. lit. l.
52 Dolo facit, qui petit, quod reſtituere tene-
tur cap. dolo facit 59. de regul iur. lib. 6. Cardoſ. in
praxi iudicium, & aduocat. verbo dolus nu. 8 Duenb.
reg. 290. Menoch. de præſumpt. lib. 5. q 3. num. 88.
Maſcard. de probat. conclu. 571. num. 81.
53 Dolo non videtur feciſſe, qui fraudem alte-
rius excludit l. cum pater. 79. §. Titio in fine ff. de
legat. 2.
54 Dolus præſumitur in eo, qui facit, quod te-
netur non facere l. ſi procuratorem § dolo ff. mand.
Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 55. num. 10. Et in fa-
ciente rem prohibitam à lege ſemper præſu-
mitur dolus, & malus animus l. 1. C. de Sicar Pa-
riſ conſ 52. num. 33. & conſ. 78. num. 16. cum ſeq.
vol. 4 late Maſcard. de probat. concl. 495. num. 4. &
concl. 531. num. 50 & 102. Farin. de delictis q. 18.
num. 71. & q. 89. num. 77. cum ſeq.
55 Dolus caſu non purgatur l. ſi hæres 16 ff. de
noxal. actio.
56 Dolus nemini debet patrocinari l. nec ex do-

lo ff. de dolo, l. 3. ff. de tranſact. l. is qui dolo ff. de rei
vend cap audiuimus de colluſ. deteg. l. pen. in fin ff de
iur dot. l. ſi ex dolo. ff. de re iud. l. etiam §. 1 ff. ſolut.
matrim. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ 9 n. 62. Surd.
conſ. 15. num 13 Farinac. in praxi crimin. p 1 q. 31.
nu. 155 Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p. 1. tit.
de clerico debitore, §. 2. nu. 5. pag. 420.
57 Dolus vbi non adeſt, ibi non eſt delictum
pœna dignum, Menoch. conſ. 28. nu. 13. Hinc fal-
ſum ſine dolo non committitur Cott. in memo-
rabil. verbo periurium pag. 683. Menoch. de arbitr.
caſu 194 nu. 58. & caſu 309. Maſcard. de prob. con-
cluſ. 739. nu. 12. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 11.
nu. 14. Cened. ad decretum collect. 139. nu. 6. Campa-
nil. in diuerſ. iur. canon. rub. 11. cap. 28. num. 5. vbi
aſſerit quod non ſufficit quilibet dolus, ſed
ille tantum, qui ſit in lege expreſſus per Me-
noch. conſ. 221. nu. 15. & quod nec præſumptus
ſatis erit, ſed verus dumtaxat per l nec exem-
plum, C. de falſis, Hier. Gabr. conſ. 169 n. 16 & ſeq.
58 Dolus præponderat culpæ, l. item ſi obſte-
trix § fin ff. ad leg. Aquil. Car. Tuſch. to. 2. lit. D. con-
cluſ. 579. vbi nu. 2. declarat procedere in ciuili-
bus, ſecus in criminalibus, quia dolus vnius
non tollit dolum, vel culpam alterius, & nu. 3.
reſtringit, quia dolus, & culpa vnius circa
vnum factum, nunquam tollit, vel præponde-
rat dolum, vel factum alterius circa diuerſum
factum.

59 Dolus vnius non debet nocere alteri *l. eleganter in princip. ff. de dolo cum ibi notat. l. electio in fin. ff de noxal. l. 2. l. 51. procurator ff. de dol. except. Card. Tuſch. to. 2. lit D. concl 582. vbi nu. 2.* limitat in dolo adminiſtratoris, vel tutoris, qui nocet domino, & pupillo, quando ex tali dolo ſentiunt commodum.

60 Dolus non fit volenti, & ſcienti, *l. nemo ff. de reg. iur. l. cum donationis, C. de tranſanct. Card. Tuſch. tom. 2. lit. D. concluſ. 589. Thomas de Thomaſettis reg. 192* vbi intelligit procedere, quãdo ſciens & conſentiens liberè, & ſpontè conſentit, ſecus autem, quando neceſsitate impulſus aliquis conſenſum præſtat.

61 Dolus cum dolo compenſatur, *l. viro 40. ff. ſolut. matrim. l. ſi ambo ff. de cõpenſat. l. ſi duo 36. ff. de dolo, l. quidam Titium, ff ſi quis omi. cauſ. teſtam. l. ſi filium, C. de liberali cauſa, l. quoniam, C. de hæretic. cap. vlt. de adulter. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum nu. 37.* vbi intelligit, quando agitur ciuiliter, non autem, quando agitur criminaliter, de quo vide notata infra *lit. P. nu. 6.*

62 Donare eſt perdere, *l. filiusfamilias, ff. de donatio l. cum de indebito, verſ. Qui non ſoluit ff. de probat. Surd. de alim. tit. 6. q. 1. nu. 4. cum ſeqq. & q. 5. nu. 7 cum ſeqq. & conſ. 5. nu. 72.* ſcilicet cum donatur indignis.

63 Donare ſuum nemo præſumitur *l. cum de indebito 25. verſ. Si verò, ff. de probat. l. fin. C. de nouat. l. Campanus, ff. de oper. libert. Maſcard. de probat. concluſ. 554. nu. 1. Surd. de alim. tit. 6. q. 5. nu. 7. Flamin. de reſignat. lib. 8. q. 1. nu. 5. Flor. vari. q. 23. n. 90. Farin. in praxi crimin. p. 4. deciſ. 136. in addit. lit. C.* vbi plures refert *Brunor. à Sole in locis commun. verbo donatio n. 15 Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 182. n. 6. Pichard. ad princip. inſtit. quibus non eſt permiſſ. fac. teſt. nu. 66.* vbi *adducit Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus nu. 206. C. de reuocand. donat. Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 1. caſu 88. per totum, Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 23. num. 11. & 12 Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum, § 9. nu. 7. pag. 519.* Et donatio non præſumitur, ſed potius error, *Menoch. conſ. 1. nu. 215. Maſcard. de probat. concl. 554. num. 5. & concl. 639. nu. 10. & concl. 1173. n. 4. Flamin. de reſignat. lib. 9. q. 19 nu. 5. Ioſeph. de Seſſe d. deciſ. 182. num. 5. Luſit. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure ff. de inſtit. & iure p. 1. cap. 11. nu. 25.* Et præſumitur error in donatione, ſi eſſet in facto proprio, *Maſcard. d. concl. 554 n. 6 & concl 1263. nu. 6. & 7.* Et donatio potius præſumitur, quam delictum, *Menoch. de præſump. lib. 5 q. 2. nu. 23. Farin. d. p. 4. conſ. 60. vbi addit. lit. G.*

64 Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda, *l. cum creditor, ff. de furtis, l. proximè, ff. de his, quæ in teſtamen. delent. cap. eſtote de regul. iuris in antiquis, Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 4. num. 23. Franciſc. Molin.*

de ritu nupt lib. 1. comparat. 16 nu. 2. Limita cum Farinac. in praxi crimin. p. 3. q. 85. nu. 27 cum ſeqq.

65 In dubio tutior pars eſt eligenda, l. ſi fuerit, §. vlt. ff. de rebus dubijs cap. iuuenis de ſponſal. cap. ad audientiam de homicid. Cou. in cap. alma mater, de ſententia excommun. p. 1. §. 2. num. 5. caſu. 1. & de ſponſal p. 1. c. 4. §. 1. n. 9. Fr. Eman. Roderic. in Sum. tom. 2. cap. 51. nu 6 concl. 4. Vaſq. 1. 2. q. 19. art. 6. diſp. 65 cap. 3. & diſp. 66. cap. 1. P. Salas 1. 2. q. 21. tract 8. diſp. vni. ſect. 17. n. 152. P. Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 41. nu 9. Flor. vari lib. 1 q. 9. nu. 18. Sayr. de cenſur lib. 1. cap. 16. n. 30. caſu. 1. & lib 6. cap. 2. num. 16. Præcipuè vbi agitur de ſalute animæ, Nauar. in man. cap 27. nu. 193.

66 In dubio benignior interpretatio eſt facienda, l. ſemper ff. de reg iur. cap. vlt. de tranſact. Thomas de Thomaſettis reg. 154. Et in dubijs media via eſt eligenda, l. antiqui, ff. ſi pars hæredit. pet. §. fin inſtit. quib. manu non licet.

67 Dubijs conuentionibus contra dantem fit interpretatio, l. veteribus 40. vbi Bart. ff. de pactis l. ſtipulatio iſta §. alteri verſ. In ſtipulationibus ff. de verbor. oblig. l. Labeo ſcribit, ff. de contrah. empt. clarus tex. in l. quicquid aſtringendæ, ff. de verbor. oblig. apud Hiſpanos eſt l. 2 tit 33 p 7. Menoch: conſ. 110. nu. 36. & conſ. 179. nu. 19 Surd. de alim. tit 6. q. 1. nu. 26. & deciſ. 322. nu. 63. D Barb in l. ſi quis intentione ambigua 66. nu. 28. ff. de iudicijs.

68 Dubius ab ignorante non diſtat, l. manifeſtiſſimi,

tiſſimi, §. ſin autem neſcius, C. de furtis, Gam. Luſit. deciſ. 91. nu. 1. in princip. notatur infra lit. I. nu. 4.

69 Duplex funiculus, ſeu duplex vinculum magis ligat, & difficilius rumpitur, l. ſi non lex, ff. de hæred inſtit. l. diſcretum, C. qui teſta. facere poſſ. l. pen. §. ſi verò C. de adoptio auth. itaq; C. communia de ſucceſſio. §. ſed hodie verſ. Si verò pater in fin. inſtit. de actio. §. affinitatis, inſtit. de nupt. cap. 1. de treuga & pace, Surd de alim. tit 6 q 13. nu. 2. & deciſ. 154. nu. 9 & conſ. 61. nu. 6. & conſ. 173. num. 28. & conſ. 175. num. 39. & conſ. 329. num. 18. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap 9. num. 24 Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 13. à num. 90. Cardin. Tuſch. tom. 2 litera D concluſ. 810. cum tribus ſeqq. alios refert Mari. Anton. vari. lib. 1. reſol. 81. nu 3.

70 Duo ſpecialia non poſſunt concurrere circa idem, l. cum poſt §. gener. iuncta gloſ. ff. de iure dot. l. 1. C. de dotis promiſſione. cap. ſingula 89. diſt. Pichard. ad § 1. inſtit. de militari teſtam. n. 8. & 11. Thomas de Thomaſettis regul. 102. vbi dicit fallere, quando vnum venit in conſequentiam alterius, & in caſibus â iure expreſsis, & priuilegiatis, ex tex in l. ſub conditione, ff. de ſolut. l. qui in vtero ff. de ſta. hom. §. ſi ab hoſtibus inſtit. quib. mod ius patri. pot. ſol. qui allegari ſolent ad hoc, quod plura ſpecialia ſimul concurrere poſſunt, non quidem principaliter, ſed in conſequentiam, quod etiam aſſerit Thobias Nonius ad rub. inſtit. de teſtam. nu. 20.

E

1 Effectus cognoſci ſolent per ſuas cauſas, *l. verum la 2. ff. de furtis*. Et effectus eſt aliquando dignior ſua cauſa, *l. quod ex liberta, ff. de operis libert. §. 1. inſtit. de ingen & manumiſ.* Et effectus à cauſa regulatur, & cauſam demonſtrat *Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl.* 49.

2 Effectus durat durante cauſa, *l. ſemper, §. negotiatores, ff. de iure immunit. Tiraq. tract. ceſſ. cauſ. p. 1. nu. 17. Surd. conſ. 302. nu. 5.*

3 Effectus diuerſi non debent oriri ex vna re, eademque cauſa, *l. meminerit, C. vnde vi, l. quod Labeo, vbi Bart. not. ff. de compenſat. l. qui hominem, §. fin. ff. de ſolutio. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concluſ.* 55. Diuerſis tamen reſpectibus vna, & eadem cauſa diuerſos, vel etiam contrarios operatur effectus, *l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de damn. infec.*

4 Effectus in omnibus conſideratur, *l. 2. C. de alim. pupil. præſt. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 3. num. 5, & gloſ. 55. num. 11. cum ſeqq.* Et effectus principalis agentium attenditur, *Cardin. Tuſch. tom. 3 lit. E. concluſ.* 48. Et effectus contingens præter intentionem agentis non conſideratur, *l. qui foueas, & l. ſi putator, ff. ad leg. Aquil. l. 2. in fin. ff. de condit. & demon.* Hinc dicitur, quicquid agunt homines intentio iudicat

omnes,

omnes, *l. 1. vbi gloſ. & Doctores, C. ad l. Cornel. de ſicar.*

5 Effectus attenditur potius, quam verba, *cap. in tantum de ſimon. Socin. ſen. conſ. 36. num. 6. vol. 1. Surd conſ. 3. num. 26. cum ſeq. quos citat Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 1. nu. 7. Cardin. Tuſch. to 3. lit. E. concluſ.* 50. Et magis attenditur, quam natura rei, *Tuſch. dict. lit. E. concluſ.* 56. Et effectus attenditur nõ modus, *Tuſch. vbi proximè cõcl.* 51.

6 Electio vnius, eſt aliorum reprobatio, *l. cum ita legatum, §. 1 ff. de condit. & demonſtr. Surd. conſil.* 428. *nu.* 8. Et reprobatio, vnius ex duobus propoſitis videtur includere aprobationem alterius *cap. non ne de præſump. Surd. deciſ.* 195. *n.* 3. vide infra *lit. R. n.* 16.

7 Eligere nemo poteſt ſe ipſum, *cap. cum in iure peritus, & ibi gloſ. de elect. cap. cumana, vbi gloſ. verbo ad maiorem eod. tit. cap. per noſtras de iure patron. cap. fin. de inſtit. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 51. num. 1. Put. deciſ. 253 num. 2. p. 3. Lamb. de iurep. lib. 2. p. 1. q. 5. princ. art. 5. num. 2. Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1 tit. de bonis clericorum, §. 11. num. 23. pag. 527. Azeu. ad cur. Piſan. lib. 2. cap. 11. num. 7. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl. 72. Cened. ad decretal. collect. 99. num. 3.* Amplia in præſentatione, ex *tex. in dict. cap. per noſtras, Campanili in diuerſ. iur. canon. rub. 11. cap. 13. num. 398.* Limita, quando electio fit à pluribus, tunc enim poteſt vnus ſe ipſum eligere

 cum

cum alijs, vt ex *tex. in dict. cap. cum in iure, cum ab eo citatis notat Mari. Antonin. in dict. reſol.* 51. *num.* 5.

8 Emergunt, quæ de nouo, nouo indigent auxilio, & in rebus nouis nouum eſt remedium, & conſilium ſuggerendum, *l.* 1. *in princip. ff. de uentre inſpic. l. de ætate, §. ex cauſa, ff. de interrogat. actio. l. ſi iure ff. de rei vend. l. iure decedens ff. de inoffic. teſtam. l. oratione, ff. de ferijs cap. fin. de in integr. reſtit. min. Surd conſ.* 418. *nu.* 9. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *n.* 97. *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.* 21. *num.* 32. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *litera E. concluſ.* 45. Et nouis morbis noua conuenit antidota præparari, *cap. cæterum de iuram. calumniæ, Theſaur. Pedamon. deciſ.* 239 *à num* 11. Intellige, quando accidentaliter, & inopinato aliquid nouum emergit, ita *Thomas de Thomaſettis reg.* 240.

9 Errans non amittit rem ſuam, *l. ſi procurator* 35. *ff. de acquir. rer. domin. Tiraq. de retrac. lig. §.* 1. *gloſ.* 2. *nu.* 20. *Menoch. conſ.* 162. *à nu.* 28. *cum ſeqq.* Et nihil fatetur, vt notatum eſt ſuprà *lit. C. n.* 43.

10 Errantibus, non decipientibus iura ſubueniunt, *l. ſi is qui, C. ſi minor ſe maiorem dixerit.*

11 Error excludit conſenſum, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſdict. omn. iud. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.* 1190. *num.* 2. *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.* 59. *num.* 10. *Bertazol. tract. clauſularum inſtrument. clauſula vndecima gloſ.* 3. *num.* 2. *Thomas de Thomaſettis regul.* 198. *Surd. conſ.* 28.

nu. 122.

nu. 122 *Pariſ. conſ.* 150. *n.* 22. *vol.* 4. *Mari. Antonin. vari lib.* 1. *reſol.* 2 *nu.* 6.

12 Error in facto proprio allegari non poteſt, & non releuat, *Card. Tuſch. tom.* 3 *lit. E. concl.* 317. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error nu.* 2. *Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo nu.* 5. non enim præſumitur niſi probetur, *l. ſi hæres, §. fin. ff. ad Trebel.* Limita ſi agatur de damno vitando, *Mari. Anton. cum ab eo citatis vari. lib.* 3. *reſol.* 21. *num.* 4. Et error, & ignorantia in facto alieno excuſat, *l. fin. ff. pro ſua Ioſeph. de Seſſe Aragon deciſ.* 138. *nu.* 15. vbi *nu.* 16. reſoluit, quod ſi tractatur de lucro captando, vel damno vitãdo error in facto proprio excuſat, cui ſubſcribit *Brunor. nu.* 1. vbi proximè. Et error iuris non nocet, vbi agitur de damno, *l. iuris. la* 2. *ff. de iu. & fac. igno.*

13 Error nominis nõ vitiat diſpoſitionẽ, ſi conſtat de intentione. *l. ſi quis in fundi vocabulo, ff. de leg.* 1. *l. ſi me in vacuam* 34. *in princip. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi doct. Duenh. reg.* 256. *Azeu. l.* 13. *à nu.* 10. *tit.* 25. *lib.* 4. *nouæ recopil. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error nu.* 4. *Card. Tuſch. to.* 3. *lit. E concl.* 324. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 156. *à nu.* 3. *in nouiſſimis, & deciſ.* 687. *nu.* 5. *tom.* 2. *p.* 1.

14 Erubeſcimus cum ſine lege loquimur, *l. illã C. de collat. auth. de trien. & ſemis. §. conſideremus collat.* 3. *extrauag. execrabilis, Ioan.* 22. *col.* 13. *de præben.* cum ſimilibus de quibus *Euerard.*

rard.

rard.in topic.legal.loco 64.Surd conſ.158.num.13.& conſ.308.nu.3.& conſ 374.nu.12 Ioa Petr Monet. tract de option cap 3 num.2.Franciſc. Molin de ritu nupt.lib.3.q.39.num.2.Cardin. Tuſch. tom. 3 lit.E. concl 331.vbi nu. 2 intelligitur cum loquimur ſine lege communi vel municipali quia ſufficit alteram legem allegare, & num 3 quod imò etiam procedit, quando loquimur ſine lege, ſine ſtatuto, & ſine conſuetudine. Procedit etiam niſi allegaretur ratio naturalis, Thomas de Thomaſettis reg.109.

15 Eſſentia rei debet dari, vt qualitati ſit locus Cardin.Tuſch.tom.3.lit.E.concl.334. Eſſe vel eſſe debere paria ſunt, l.qui cum alio, vbi Deci.in fin. ff.de reg.iur.

16 Exceptio datur facilius, quam actio, l.1.§.cui damus, ff.de ſuperfi. Card. Tuſc.tom. 3.lit. E.concl. 374. quibus adde, quę notaui ſupra lit. A. num.20.

17 Exceptio debet eſſe de regula, l.quæſitum §. denique ff.de fund.inſtruc gloſ in rub.de regul. iur.in 6.Euerard.in topic. loco 3.Flamin.de reſignat lib 5. q.6.nu.186.Rota Romana apud Farin.deciſ.144.n.6. tom.1.p.1.Cardin.Tuſch.tom.3.lit.E.concl.423.Seraphin.Rotæ Romanæ deciſ. 980.n. 7.Intellige verũ eſſe hoc quo ad vim comprehenſiuam, ſed non quo ad iuris determinationem, l.in his iuncta gloſ.C.de reuoc.donat.Euerard. vbi proximè. Et declarat regulam, Surd. conſ.352.num.12.Euerar. d.loco

d.loco.vbi allegat tex.in l.nam.quod liquide §.fi. in fin.ff.de penu.legat.6 Rot.Ro.vbi proxime Card.Tuſc. d.lit.E.concl.424 vbi etiã aſſerit, quod non ampliat, vt comprehendat ea, quę non ſunt de genere regulę.

18 Exceptio vbi non reperitur poſita, non eſt â regula recedendum l. in præuaricationis §. vlt. ff.de præuaricat.l. diſſentientem C. de diuort.l. illam. C.de collat.Flamin.de reſignat.lib 3.q.7.num.45.

19 Exceptio repellit eundem, quem de iure tenet actio l. vendicantem 17. cum.l. ſeq. ff. de exceptio.l. exceptione doli C.de euict. Tiraq. de retract. lig §.1.gloſ 9.num.33.Boer. deciſ.23.num.13.Neguzant.de pignor.p.5.memb.1.num.53.Mol.de primog lib 4.cap.1.num 20.& 28 Gom.l. 50.Tauri num.63.Gam.Luſit.deciſ.67.D Barb l.1.p. 5.n.20. ff ſolut.matrim. Portol.de conſortib. & fideicommiſ. cap.22. numer. 18. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl.375.

20 Exceptus caſus firmat regulam in contrarium notaui ſupra lit.C.nu.5.

21 Excipiendo quis poteſt allegare contraria, ad ſe defendendum cap.nullus pluribus de reg.iur. lib.ſexto Cardin.Tuſch.tom.3.lit.E.concl.428.

22 Excipiens non videtur fateri Surd.deciſ.24. num. 5. Trentaſinq. vari. lib. 2.tit. de exceptio. reſolut. 2.numer. 1. Cardin. Tuſch. tom. 3 lit. E. concl. 427. Mari. Antonin. vari lib. 2. reſol. 50. num. 31. Intellige quo ad fundadam intentionem

nem actoris *l. non vtique ff. de exceptio. cap. exceptionem de reg. iur. lib ſexto Gom vari. tom. 3 cap. 12. nu 16. Cou. vari. lib. 1 cap. 1. num. 2. verſ. eodem iure Cacher. Pedam deciſ. 178 num. 9 Franciſc. Milanenſ. Siciliæ deciſ. 3. num 46. lib. 2. Bellon. Genu. deciſ 38. nu. 8 & deciſ. 91 nu. 1. Petr. Gregor. ſyntag. iur lib. 21. cap. 17 nu. 3. Card. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio nu. 26. Steph. Gratian. Marchiæ. deciſ. 19. nu. 19.* Et excipiens non videtur fateri ea, quę exceptione includuntur *cap. cum venerabilis de exceptio.*

23 Executio iuris nec metum, nec iniuriam infert *l. nullus videtur, & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Surd. deciſ. 21. nnm. 14. cum ſeqq Gam. Luſit. deciſ. 35. nu. 1.* Executio non facienda iuris ordine prętermiſſo *l. ſi cum nulla. ff. de re iudica. l. 1. C. de executio. rei iudica.*

24 Exempla declarant regulam, & aperiunt *l. præter alias Iulianus § quoties ff. de collat. benef ibi quod dico exemplo vt manifeſtius fiat Cardin. Tuſch. to3.. lit. E. concl.* 548. & vt dicit *Bald. conſ. 53. col. pen vol. 5.* exempla ſicut digitus rem oſtendunt, & tactui quodammodo ſubijciũt *l. 1. ff. de præſcript. verb. & §. ſed cum magis inſtit. de gradibus.* Vnde extat illud vulgo tributũ adagiũ, quod exẽpla magis mouent, quam verba, relatũ à *D. Thom. 1. 2. q. 34 art. 1 in corpore* cũ magis veritas oculata fide, quã per aures animis infigatur inſtit. de gradibus cognat. in fin, iuxta illud ſapientiſsi-

pientiſsi-

pientiſsimi *Senecæ epiſt. 6.* Homines amplius oculis, quam auribus credere, ac longum eſſe iter per præcepta, ſed breue, & efficax per exempla. Nam ſcientia per viſum certior eſt ea, quę fit per auditum, vt conſtat ex Horatij arte poet.

Segnius irritant animos demiſſa per aures
Quã quę ſunt oculis ſubiecta fidelibus, atqui
Certior aure arbiter eſt oculus, &c.

Et vt dicitur in Herodoto. Magis incredulæ ſunt hominum aures, quam oculi, &c. Et diſpoſitio clara dicitur, quæ oculis cernitur, & non mente ſecundum *Anton. Monach. Florent. deciſ. 46. n. 86.* Deinde ocularis inſpectio excellentiſsima probatio eſt, vt per *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 111. num. 12. Affl. deciſ. 23 nu. 6. Natt. conſ. 235. n. 13. late Maſcard. de probat. vol. 1. q. 8. n. 1. & quæſt. 17. nu.* 58 Licitum enim eſt allegare dicta poetarum vbi iuri non contradicunt *cap. quemadmodum, & ibi Panor. not. de iureiur.* Et ſimiliter loco iurium allegari poſſunt vulgaria prouerbia *cap. & ſi iudæos, & ibi Io. And. not. de iudæis cap. ne tales de conſecra. diſt. 5. l. ſolent. circa fi. ff. de off. procon. & leg. & l. ſi chorus §. 1. ff. de leg. 3. & d. cap. quemadmodum.*

25 Exempla non reſtringunt regulam *l. damni infecti ſtipulatio ff. de damno infect. l. pen. §. vlt. ff. de iur & facti ignor. l. 1. § quod vulgo ff. de vi. & vi arm. l. ſcire oportet §. oportet ff. de excuſat. tutor.* Ti-

raq.

raq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 37. C. de re-uoc. donat Surd. conſ. 308. num. 10 Mol. de primog. lib. 2. cap. 8. num 4. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 563. nu. 73 Cardin. Tuſch. tom 3. lit. E. concl. 547. Flamin. de confident. q. 9. nu 75. & q. 27. nu. 68. & q. 32. num. 28.

26 Exempla non excludũt ſimilia *l. 1. §. quod dicitur ff. de vi & vi arm. l. regula §. vlt ff. de iuris, & facti ignorant. §. hactenus inſt. de gradibus Aym. conſ. 544. num. 25. Azeu. l. 4. num. 24. tit. 20. lib 8. nouæ recopil.*

27 Exempla non eſt iudicandũ, ſed legibus *l. ſed licet ff. de officio præſid. l. nemo C. de ſentent. & interloquut omn. iud. cap. 1. de poſtulat. prælat. Surd. conſ. 34. nu. 21. Menoch. conſ 996. nu. 27. vol. 10. Ludouic. Rodolphin. tract. de diuerſis concluſ. concl. 10. pag. 153. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl. 549. Anton. Monach. Flor. deciſ. 1. num. 93. cum ſeq. Thomas de Thomaſettis reg. 110.* vbi aſſerit procedere in malis exemplis, & in practica erronea iudiciorum.

28 Exitus acta probat *l. quidam ff. de rebus dubijs l. cum ſilanianum C. de his quibus vt indignis l. rem non nouam in fine C. de iudicijs l. ſi mater* vbi *Bald. C. ne de ſta. defuncto. cap. quatuor. 12 q. 3 cap. quod autẽ 22. q. 2 Surd. deciſ. 288. n. 8. & conſ. 181. nu. 24. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. n. 23. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 631. num. 3.*

29 Experientia omnium rerum eſt mater, & magiſtra, *§. quæ omnia inſt. de fideiuſſor. § pen. inſtit. de ſatiſdat. cap. quam ſit de elect. lib. ſexto Surd. conſ. 61. num. 36 & conſ. 132. num. 23. Ludou. Rodolphin. vari quæſt. lib. 2 q. 35. n 24. Cardin. Tuſch. tom. 3 lit. E concl. 648. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol 33. num. 10.*

30 Expreſſum dicitur illud, quod ſubintelligitur à iure *l. licet imperator ff. de legat. 1. l. 1. C. de teſtam. milit. Tiraq in l. ſi vnquam verbo donatione largitus nu. 158. C. de reuoc. donat.*

31 Expreſſum dicitur, quod ex mente, & coniecturis neceſſario colligitur *Surd. deciſ. 254. nu. 37. Flor. vari q. 21 nu. 26. Gam. Luſit. deciſ. 51. n. 8. Cald. Pereira de empt. cap. 9. n. 8 & n. 12. Franciſc. Molin de ritu nupt. lib. 3. q. 36. nu. 19.*

32 Expreſſum dicitur, quod continetur ſub generalitate verborũ *gloſ. in l. vlt. verbo ſpecialiter C. quod cum eo ſecundum primam opin. ibi relatam l. Lucius ff. de vulga Flor. vari. q. 21. nu. 26. Brunor. à ſole in locis commun. verbo expreſſum 4. Flamin. de reſignat lib. 6 q. 2 num. 54. & lib. 8. q. 10. num. 23. Anton. Monach. Lucen. deciſ. 62. n. 13. & Flor. deciſ. 69. nu. 17. Rendina in promptuar. recept. ſentent. to. 1. tit. 100. num. 15.* vbi aſſerit eſſe doctrinam *Bart.* communiter approbatã in *l. prætor ait in prin. num. 1 ff. de oper. nou. nunciat. & in l. 1. col. 2. nu. 7, verſ. ad quod ſciendum ff. de vulg. & pupil.* & communem regulam appellare, *Curt. iun. in rub. C. de collat. col. 3. numer. 9.* & ibi plures alios

alios antiquiores citat. Limita quando requiritur aliquid expreſſe vel ſpecialiter fieri in aliqua diſpoſitione correctorio iuris communis,nam tunc non ſufficit id contineri ſub verbis generalibus *Menoch.conſ.331.nu* 24 Et expreſſum dicitur, quod continetur ex vi verborum *Flor d.q.21.nu.26. Flamin.d.q.2 num* 55. *Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.3 cap.11. nu.8. Ioſep.de Seſſe Aragon.deciſ 65.nu.29.& deciſ 113. nu.170 Ferrer.in conſtit.Cathalon. gloſ. 4. num.52.* Expreſſum enim dicitur,quod ex conſequentia verborum neceſſario colligitur *Ioſeph de Seſſe d.deciſ.113.num.170.& deciſ 189.num 52.* Et expreſſum cēſetur proprie,& totaliter,quod per relationem exprimitur *Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.202.nu.31. Anton. Monach. Lucen.deciſ. 33.num.10.*

33 Expreſſum dicitur, quod ſub ratione comprehenditur *l.quæſitum ſcio. ff.de teſtib.l.ſi poſtulauerit §.ſed ſi negauerit ff.de adult. Tiraq.in l.ſi vnquam verbo ſuſceperit liberos nu.37.C.de reuoc.don. Rot.Roma.apud Farin.deciſ.10.num.3 tom.1.par.1. Mol.de primog.lib.1.cap.5.n.11.& 12.Guter pract. lib.3.q.17.nu.82.* Et quod ex eadem ratione deducitur *Surd.deciſ.254.nu.40.& deciſ. 255.num. 23 Cald.Pereira de reſol.emphit.c.1.num.20.&.21.* Et expreſſum cenſetur, quod virtualiter ineſt *Ioſeph.de Seſſe Aragon. deciſ.Lucena, & 30.nu.22. Ferrer.in conſtit.Cathalon.gloſ.4.n.61.*

34 Expreſſum vbi requiritur, non ſufficit tacitum, neque præſumptum *cap.2. de præbendis cap fin.de procurator lib.ſexto Cabed.Luſit.deciſ.12. num.7.p.2.Card.Tuſch to 3.lit.E.concl.654.* & alij relati per *Valaſc.de partit.cap.14.nu.18.*

35 Expreſſi maior eſt vis,quam taciti *l.non nunquam ff. de condit. & demon. l. expreſſa nocent vbi Dec.nu.5.ff.de reg.iur.l.precibus C.de impube.Surd. conſ.10 nu.24.& conſ.310.n.14 Card.Tuſch.to.3. lit.E.cōcl 655.Scac.de appellat.q.12.n.87. Pichard. ad.§.1.inſt. de vulgari ſubſtitut.nu 9.*

36 Expreſſum facit ceſſare tacitum *l.cum ex filio §.filio impuberi ff.de vulg & pupil.ſubſtit.l maritus C.de procurat.Surd.conſ.157.nu.22. Franciſc.Molin. de ritu.nupt.lib.3 q.15.nu.49.Cardin.Tuſch.tom.3. lit.E.concl.656 Caſſan.in conſuetud.Burgund.rub.13. §.1. nu 5. Armendariz in proœmio addit. ad recop. legum Nauar.nu.13.*

37 Expreſſo vitiato, vitiatur tacitum in eo comprehenſum *l.3. §.fin in fin.ff.de ſeruit.ruſtic. præd.l cum vnus § plane ff. de bonis auctorit. iud. poſſid.l.1. §.hæc verba verſ.Proinde ff ne vis fiat ei l.per ſeruum § fin ff.de vſu, & habitat. l.fin. ff de conſtit pecun. l.non dubium C.de legibus,* quæ iura adducit.*Gom.vari.tom.1 cap.3.num 29.* Non tamen vitiatur tacitum æquæ principale *l. ſi fideiuſſor in princ. ff.de legat.1.*

38 Extrema omnia ſunt vitioſa *l.ſolent §.fin. ff.de offic.proconſul.Card.Tuſch.to 3.lit.E.concl.683.*

Flamin.de confident.q.7.num.39. vbi etiam dicit, quod ex duobus contrarijs fit medium optimum, & citat *Paul.de Caſtr.per text.ibi in l. continuus §.cum ita ff.de verb.oblig.*

F

1 FAcere per ſe videtur, qui per alium facit, *l.1. §.deiecisſe ff.de vi, & vi arm.l.ita § quod ſi quis ff.de adminiſtrat.tutor. l.ſi per alium ff. ne quis cum l.is damnum dat vbi Dec & Cagnol.ff.de reg iur.l.non ideo C.de accuſat cap.qui per alium 72. de reg.iuris lib.ſexto cap.mulieres § illi verò de ſent.excomm. Menoch.de interdict.remed.1 recuper. poſſeſſ nu.407 & conſ.1.nu 304. Flamin de confident.q.28.nu.83. & q.31.nu 12. Duenh.reg.378. ampl.3 Corraſ lib.2.miſcel.cap.22. Clar.§.vlt q.38. nu.6 Gom.vari tom.3.cap.3.nu.39.& l.45. Tauri nu.91 Plac de delictis lib.1.cap.15 nu.17. Decian. in tract.crim.lib.4 cap.17 nu.2. Ioan.Maria Bellett. diſquiſit.cler p.1.tit.de fauore cl.can. §.1.nu.6.pag. 172.Thomas de Thomaſettis reg.249.Surd.cōſ 360 nu.19. Card.Tuſch tom.3.lit.F.concl.7. Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ.reſolut.564 n.3. in 2.edit.* Et qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium *l.neq; per ſe C.de hæred. inſtit. Thomas de Thomaſettis reg.246.* Et paria ſunt aliquid facere, vel per ſe, vel per interpoſitam perſonam *l.hac*

edictali §.ſi verò plus C. de ſecun.nupt. Et facere, vel facto auctoritatem præbere paria ſunt, vt notatum eſt infra *lit.N.nu.37.*

2 Facere non dicitur, qui cauſam ad finem non perduxit, *l qui cum natu maior, § accuſaſſe, ff.de bonis libert Mexi. in tract.taſſæ panis concl.5. num.61. Farinac. in praxi crimin. par. 4. conſ.75. num 83.* Facere dicitur, qui cum poſsit non prohibet, *l adigere in princip. vbi gloſ. ff. de iur. patron.*

3 Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet, *l.ſi non fuerit, vbi gloſ ff.de iure iuran Menoch. de interdict. remed.1. recuper. poſſeſſ.num.89. Surd.de alim.tit.8 priuil.53. nu.10.*

4 Qui non facit, quod facere tenetur, præſumitur doloſus, *Farin in praxi crimi.p.3 q.89.nu. 92.cum ſeqq.Cald.Pereira de empt.cap.19.n.18.*

5 Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur, *l.patre furioſo*, vbi *Iaſ.* latè exornat *ff.de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l.circa ff.de inoffic.teſt.l.1 §.biduum, ff.quando appellan.ſit, cap. ad apoſtolicam 46.de regular.cap.1.de matrim.contracto contra interdictum Eccleſiæ cap fin. de diuort. cap. rurſus qui cler, vel vouen. Lambert. de iure patron.p.1.lib.10.art.7.Surd.conſ.174.n.12 & conſ. 175.n.41. & conſ.360. nu.14.Card.Tuſch tom.3. lit.F.concl.12. Stephan.Gratian. Marchiæ deciſ.64. num.11. Cæſar Argel.de contradictore legitimo q.3. num.98. Anton. Monach.Bonon deciſ.19 num.22.*

Eſcobar de ratiocin. cap. 6. nu. 38. Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 29. num. 6 pag. 163. & tit. de clerico teſte, §. 4. num. 7. pag. 482. quod axioma intelligitur, quando prohibitio fit in accidentalibus, ſecus verò ſi forma, & actus ſubſtantialis prohibeatur, iuxta doctrinam gloſ. verbo ſacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbit. probat Sot. in 2. 4. diſt. 28. q. 1. art. 1. Procedit etiam quando â principio actus non eſt omninò inualidus, ita Thomas de Thomaſettis reg. 185.

6 Facta non præſumuntur, niſi probentur, l. in bello, §. facta ff. de captiu. & poſt lim. reuerſ. l. ſi emãcipati 9. vbi Iaſ. C. de collat. l. 1. C. de probat. l. quæcunq; § ſi ff. de publican. l. aſſeueratio, C. de non numer. pecun. cap. cum Ioannes, §. verũ de fide inſtrum. cap. licet, de conſtit. lib. ſexto, Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 14 num. 1. & per totam Caputaq; deciſ. 11. num 1. p. 1. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. 320. n. 49. Thomas de Thomaſettis regul. 118. Maſcard. de probat. lib. 2 concluſ. 732. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volun. lib. 2. tit. 1. nu. 4. & tit. 12. num. 22. Gonzal. ad regul 8. Cancel. gloſ. 43. num. 95. & gloſ. 62. num. 28. Cardin. Tuſch. tom. 3. litera F. concluſ. 10. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 407. nu. 1. & deciſ. 681. nu. 3. in 1. edit. & reſolut. 580. num. 3. in 2. edit. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 98. num 8. Ioan. Maria Bellett diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 15. n. 6. pag. 539.

pag. 539. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 9. num. 2. Flam. de reſignat. tom. 2. lib. 10. q. 8. num. 43. vbi nu. 44. cum ſeq. reddit rationem huius axiomatis. Quomodo autem facta præſumantur, Vide Surd. conſ. 164. n. 24 Flamin. d. tom. 2 lib. 11. q. 14. n. 7. 8. & 20. cum ſeqq.

Facta pro infectis haberi non poſſunt, l. in
7 bello, §. facta ff. de captiu. & poſt lim. reuerſ. l. verum, vbi Dec. ff. de reg. iuris, Surd. conſ. 93. nu 8 Ferrer. in Conſtit. Cathalon. gloſ. 6. num. 121. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 28. nu. 51. & deciſ. 30 n. 25. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 1. nu. 27. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 365. num. 7. Thomas de Thomaſettis regul. 117. vbi aſſerit procedere, niſi aliquid contra leges, vel bonos mores fit.

8 Facta de facto, etiam ſunt reuocanda de facto, iuxta not. in l. 1. §. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. cap. 1. vt lite pend. Lancell. de attentat. p. 3. cap. 25 num. 46. Vant. de nullit. in rub. quid ſit null. num. 16. quos citat Mari. Anton. vari. lib. 2. reſol. 29. n. 6 Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. F. concl. 11. vbi n. 2. declarat procedere in ijs, quæ facta ſunt non debito modo, & contra ius, ſecus ſi ius permittat. Facta ſunt potiora verbis l. de pupillo §. meminiſſe ff. de oper. no. nuntia.

9 Facti narratio non facit ius cap. ex litteris de fide inſtrum. Tiraq. in l. ſi vnquam vero libertis n. 37. C. de reuoc. donat.

10 Facti ſeries iuris diſpoſitionem inducit *l.quidam referunt ff.de iure codicil.Card.Tuſch.to.3.lit.F. concl.* 13.

11 Facto alterius nemo debet pregrauari *l.ſi quis in ſuo §.legis C.de inoffic.teſtam Surd.conſ.*173. *num.*84 Alieno facto nullus oneratur *l.in cauſæ ff.de procurator.* Et alieno facto ius alterius non mutatur. *l.nam ſatis §.fin.ff. quemadmod.ſeruit. amitt.*

12 Facto ex eodem non debet quis præmium, & pœnam habere *l.ſiue hæreditaria ff.de negot. geſt. l.relegatorum §.fin ff.de interdictis.* Pro facto habetur, quod proximè futurum eſt *l.penul ff. de milit.teſtam.*notaui ſuprà *lit.A.nu.*14.

13 Ex facto ius oritur *l ſi ex plagis* 53.§.*in cliuo ff.ad leg.Aquil l.fin.in princip.ff.de iure iur.Menoch. conſ.*2.*n.*208. *D.Barb.in l.Titia nu.*25 *ff.ſolut.matrim Anton.Monach.Flor.deciſ.*48.*nu.*7.

14 Facto non minus, quam verbo conſenſus elicitur, & ratificatio *l.non tantum ff.rem rat.haber. Cardin.Tuſch.tom.*3 *lit.F.concl.*15.

15 Factorum diuerſitas exigit diuerſitatẽ pœnarum *l ſi ſeruus* 49.*ff.ad leg.Aquil* Et à diuerſitate temporum ſequitur diuerſitas factorum *l.nunquam plura ff.de priua.deli.cap.nihilominus vbi gloſ.*3 *q* 9. cum alijs de quibus *Euerard. in topic. legal.loco* 87.

16 Factum vnius non debet alteri nocere *l. ſi vnus § ante omnia ff.de pactis l.de pupillo §.ſi plu-*

*rium ff.de nou.oper.nunciat.l.paterfam. ff.de hæred. inſtit.l.non debet alteri, & ibi Dec. ff. de reg.iuris l. cohæredi, C.familiæ herciſc.l.hæredes, §.in illa ff.eod. l.debitorum pactionibus, C.de pactis, & argum tex. in l.id quod noſtrum ff.de reg iuris facit l.tranſactione matris, C. de tranſact. l.poſt certis, C.de liberali cauſa, Thomas de Thomaſettis reg.*125.*Menoch.conſil.*346.*n.*26. *Surd.deciſ.*102.*n.*1.*& conſ.*22.*n.*29. *Farin.in praxi crimin.p.*4 *conſ* 40.*n.*45. Et factum alterius non debet nocere ei, qui nihil fecit, *d.l.de pupillo, §.ſi plurium, Farinac. d p.*4 *conſ.*65. *num.*100.

17 Factum proprium nemo impugnare poteſt, *l.poſt mortem ff. de adoptio. l. & per fundum ff de ſeruit.ruſtic præd.l.ſicut, C.de actio. & obligat.l.cum à matre, & ibi notatur, C.de rei vendicat l.generaliter, § fin C.de non num.pecun l.non idcirco, C.de contrah empt.l.ſi creditoribus, C.de ſeruo communi pignori dato, l.cum profitearis, C.de reuocand.donat.l.*1. *C.de remiſ.pignor. cap.veniens, de filijs presbyt.cap. cum ſuper, de conceſſ.præben.Menoch.conſ.*160 *nu.*5. *Surd.conſ.*284 *nu.*5. & 8 *Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat.verbo factum nu.*3 *Ioſeph.de Seſſe Aragon deciſ.*230.*nu.*69.*Portol.in tract de conſortibus, & fideicommiſ legali cap.*22 *nu.*13. *Mari.Antonius vari.lib.*1.*reſol.*5.*n.*2. *Cæſar Argel.de contradictore legitimo q.*2.*nu.*256. *& q.*4.*nu.*43. *& q.*8.*num.*4. *& q.*10.*nu.*80. *Cardin.Seraphin.* Rotæ Romanæ *deciſ.*334.*n.*1.*Thomas de Thomaſettis reg.*26. vbi aſ-

ſerit procedere, niſi ex iuxta, & conceſſa cauſa deueniat. Declara etiam quemlibet poſſe venire contra actum à ſe geſtum, quando ille eſſet ipſo iure nullus, *cap. magnæ* 22. *q*.4. *Caputa. deciſ*.170 *n*.6 *cum ſeq*.3.*p*.*Magon*.*Florent*.*deciſ*.69. *num* 6.*Surd*.*conſ*. 183.*nu* 43 & *conſ*.284.*num*.1. & 14 *vbi decl*. *Gram deciſ*.12.*nu* 14.& *deciſ*.79. *num* 3 *quos refert Mari*.*Anton*. *vari*.*lib*.1. *reſol* 5. *num*.23.

18 Factum iudicis reputatur factum partis, *l*.*ſi ob cauſam vbi Bart*.*Bald*.& *alij*,*C de euictio*.*Menoch*. *de interdictis remed*.8.*recuper*.*poſſeſſ*.*num*.44.*Surd*. *deciſ* 266 *nu*.*vlt*.& *conſ*.36 *n*.17.& *conſ*.49 *n*.1. & *nu*.37.& *conſ*.374.*num*.9 *Ioſep*.*Ludou*.*Peruſ*. *deciſ*.65 *num*.5.*p*.2.*Guter*.*canon*.*quæſt*.*lib*.1.*cap*.2. *num*.2.& *nu*.16. *Cald*. *Pereira de reſolut*. *emphyt*. *cap*.5 *nu*.52.& *cap*.6 *num*.5.*Cardin*.*Tuſch*.*tom*.3. *lit*.*F*.*concl*.30. *Rota Romana apud Farin*. *deciſ*.184. *nu*.2.*to*.1.*p*.1.

19 Factum non reputatur id, quod non habuit effectum, *l*.1.§ *nihil*, *ff de inoffic*. *teſtam*. *l*.*ſi quis ſub cõditione ff*.*de teſtam*.*tutel*.*l*.2 § *ſed etſi ſint ſui*, *ff*.*de ſuis*, & *legitim hæred*. *l*.*ex conſenſu*, §.1. *ff*.*de appellat*.*Surd*. *conſ*.436 *n*.14.

20 Factum nihil videtur, quãdo aliquid ſupereſt ad agendum, notaui ſupra *lit*.*A*.*n* 34.

21 Factum non egreditur perſonam facientis, *Cæſar Argel*.*de contradictore legitimo quæſt*. 7. *num*.85.

22 Factum

22 Factum præſumitur, quod fieri conſueuit *l*.*ſi cui cum ibi nota*.*ff*.*de ann*.*leg*.*Brunor à Sole in locis commun*. *verbo factum nu* 14. *Salic*.*in l*. *excepto num*.1.& 3. *C*.*locati*, *Bero*.*conſ*.48.*num*. 11.*lib*.2. *Surd*.*deciſ*.199.*nu*.4.*latè Euerard*.*in loco ab vſitato nu*.6.& *ſeqq*.

23 Factum impugnare non debet, qui aduerſus alios illud defendere tenetur, *Cæſar Argel*. *de contradictore legitimo q*.7.*nu* 111.

24 Factum attenditur, non quod potuit fieri, *Cardin*.*Tuſch*.*tom*.3.*lit*.*F*.*concl*.23.

25 Factum non attenditur, ſed quod fieri debuit, *cap*. *peruenit de decimis*, *Card*.*Tuſch*.*tom*.3. *lit*.*F*. *concl*. 24. Paria enim ſunt non facere, vel facere non tamen debito modo, *l*.1.§. *penult ff*. *quorum legatorum*. Non factum, ſed faciendi cauſa inſpicienda, *l*.*verum ff*.*de furtis*.

26 Factum non dicitur, quod non durat factũ, *l ſi pro parte*.§.*verſum*,*ff*.*de in rem ver*.*Angel conſ*. 34.*Surd de alim*.*tit*.7.*q*.20.*num*.9 *cum ſeqq*. *Gonzal*.*ad reg*.8 *Cancel*.*gloſ* 63 *num*.24. *cum ſeqq Stephan*. *Gratian*. *diſcept*.*forenſ*. *cap*. 115 *num*.33.& *cap*.132. *num*. 25.*cum ſeqq*. *Brunor*. *à ſole in locis commun*.*verbo factum n*.16.*Farin*. *in praxi crimin*. *p*.4 *conſ*.60.*num*.72. Quod axioma intelligitur, quando actus habet tractum ſucceſsiuum, *Menoch*.*conſ*.334.*num*.19. Paria enim ſunt non facere, vel in facto non perſeuerare *l*. *quicquid calore ff*.*de regul*.*iur*.

27 Fa

27 Factum alicuius ipſum indicat, *l. cum probatio. ff. de probat.*

28 Factum, quod non releuat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probat. Surd. deciſ.* 260. *nu.* 5. *cum ſeqq.*

29 Factum contra ius, pro non facto habetur, *l. iubemus, §. prædia, C. de ſacroſanc. ecleſ. cap. quæ cõtra iuris* 64. *de reg. iuris lib ſexto, Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo fallum n.* 2. *P. Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *quæſt,* 17.

30 Factum fora iuris, & ſtatuti non ſeruata, eſt nullum, *Brunor. à Sole in locis com mun. verbo factum n.* 12. *notaui* ſupra *lit. A. n.* 45. & infra *verbo forma num.* 49.

31 Factum quid non fuiſſe, vel nulliter factum, paria ſunt, *l. quoties, ff. qui ſatiſd. cog. Surd. conſ.* 359. *nu.* 1. cũ alijs, quæ infra notãtur *lit. N. n.* 32.

32 Falſem in meſſem alienam quis ponere non debet, *Cardin. Tuſch tom.* 3. *lit. F. concl.* 35.

33 Falſum quod eſt, nihil eſt, *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. actio gloſ. in l.* 2. *in verbo non habent. C. de hæreti.* Paria ſunt falſum exprimere, vel ſupprimere veritatẽ, *l.* 1. *in princip ff. de falſis. cap. ſuper litteris de reſcrip.* qui enim verũ tacet, falſum committit, *l. presbyteri C. de epiſcop. & cler.*

34 Falſum non dicitur, quod iuuatur primordio veritatis, *l. cum filius, §. hæres ff. de legat.* 2. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 109. *numer.* 5 Et verum eſſe non poteſt, quod falſo principio in-

firmatur vide infra *lit. V. num.* 49. Falſitas enim nihil aliud eſt, quam immutatio veritatio, *auth. de inſtrum. cautel. & fide in princip. collat.* 6.

35 Fama bona eſt theſaurus in ineſtimabilis *Flamin de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 92. Et eſt maximum bonum *Luſit. Fr. Anton à Souſa in relect. de cenſuris bullæ cænæ cap.* 13. *diſp.* 70. *num.* 3. Et melius eſt nomen bonum, quam diuitię multę *Prou.* 22. *Maſcard. de probat. concl.* 234. *cum ſeq. & concl.* 1219. *nu.* 9. *&* 10. *Sayr. in claui regia lib.* 11. *cap.* 3. *nu.* 1.

36 Familiaritas nimia parit contemptum *l. obſeruandum ff. de officio præſidis cap. quando* 86. *diſt. cap. nullam* 18. *q.* 2.

37 Fauore, quod conceditur, non retorquetur in odium, *l. nulla iuris ratio* 24 *ff de legibus, l. quod fauore, C. eod. tit cap quod ob gratiam* 61. *de reg. iuris lib ſexto, Surd. deciſ.* 195. *n.* 5 *Cardin. Mantic de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *nu.* 27. *Ioan. Petr. Monett. tract de option. cap.* 3. *nu.* 142. *Thomas de Thomaſettis reg.* 143. vbi aſſerit procedere, niſi aliquis in legem ipſam peccauerit, & *reg.* 258 intelligit, niſi ſua culpa retorqueatur. Et in ducta in odium, in fauorem redundare non debent, *l. relegatorum in fin. ff. de interdic. & relega.*

38 Fauori ſuo quilibet renuntiare poteſt, *l cum pater §. libertis, ff. de legat* 2. *l. ſi iudex circumuento, ff. de minor. l. poteſt, ff. ad leg. Falcid. l. ſi, quis*

quis in conſcribendo, C.de pactis, l quoties, C.de fideic. l.2. C.vt in poſſeſſ.legat. l.pe.C.de Epiſcop. & cleric. cap.ad apoſtolicam, de regular.cap ſi de terra in fine de priuileg. Bart.in l.1.C.de pactis, Gom.vari.tom.2. cap.13. num. 17.Menoch. conſ.89.num. 97. Surd. conſ.198 nu.2.Cardin.Mantic.de tacitis, & ambig. conuent.lib.12.tit.18.n.20.Ioan.Petr.Monet. tract. de option cap.3 nu.107.& cap.6.num.4. Ferrer.in conſt.Cathalon gloſ.4. num.86. Vitalis de Cambanis. tract.clauſularum pag.241.num 9 Rota Rom. apud Farin.deciſ.265 n.3.to.1.p.1.Mari. Anton.vari.lib. 1.reſol fin.caſu 13.

39 Fictio naturam imitatur Franciſ. Mol. de ritu nupt.lib.1.comparat.26.nu.22. Pichard.ad princip. inſtit quib mod.teſtam.infirm.num.5.

40 Fictio idem operatur, quod veritas, l.1.ff.de adoption.l.cum ex oratione, ff.de excuſat. tutor. Pichard.ad princip.inſtit.quib.mod.teſtam. infir.nu.8. Et tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu verò, l 1. in princip. C. de rei vxoriæ actio l.1. §.hoc Senat. ff. ad Trebel. capit. ad audientiam de clericis non reſid. Pichard. vbi proximè num.5.Rota Romana apud Farinac deciſ.104.nu.3. tom.1.p.1.& deciſ.266. num.8. ibid. & deciſ.319. nu.3. Gonz.gloſ.51.nu.28. Et vbi veritas locum habere poteſt, ceſſat fictio, l.nec ei, §.primum. ff.eod.tit.de adopt.

41 Fides non ſeruatur ei, qui eandẽ fidem frangit.l.eum qui.§.1.ff.de inoffic.teſta.l. quæro 56. §.

inter

inter locatorem ff locati, l.qui fidem, ff.de tranſ.l.cum proponans 21.ad finem, vbi gloſ.vlt. Bart. Bald. & Alex.C. de pactis, l.pollicitatione 3.C.de ſponſal.cap. eſto ſubiectus vbi gloſ. verbo deferatur 95.diſt.cap. peruenit 3.verſ.nec tu, vbi gloſ.vlt.de iureiuran cap. fruſtra 75.vbi gloſ.1.de regul.iur. lib.ſexto, Ioſeph. Ludou.tom.3.commun.opin tit.de probat. concl.vni. verſ.quælibet enim pag.mihi 473. Tiraq.de retract. conuent §.3.gloſ.vni.num.19.Menoch. conſ.1.num. 364.Thomas de Thomaſettis reg.129.Maria. Antonin.vari.lib.2.reſol.17.n.11.& 13. Surd.conſ.359. n.9.Chriſtophor.de Paz in ſchol.ad leges Stylli. l.41. n.26 Seraphin.de priuil.iuramenti, priuil.64.n.154. Cardoſ.in praxi iudicum.& aduoat.verbo fides nu.2. Farin.in praxi crimin.p.1.q.29. nu.65. Trentaſinq. vari lib.3.tit.de verbor.oblig. reſol.2.Cardin. Tuſch. to 3 lit.F.concl.337 vbi n.3. ampliat etiam ſi interuenerit iuramentum, cui ampliationi ſubſcribit cum ab eo citatis Mari Anton. vari. lib.1. reſol.87.n.22. Quod axioma habet locũ etiamſi in minimo fides deficiat, Surd.de alim.tit.8.priuil.61. num. 26. Gonzal. ad reg 8. Cancel.gloſ. 27. Sebaſtian.Næui.ad l.2.ff.de iure immunit.nu.2. cum ſeqq. & ad l.ſi pater, C.de nouatio. Nam graue eſt fidem fallere, & promiſſa non adimplere.l.1.in princip ff. de conſtit.pecun. Thomas de Thomaſettis reg.135. Flamin. de confident. q.6. num. 3. Hippol. ſing.42. Cou.de ſponſal.p.2.cap.3.§.4.num. 14.Tiraq.l.13 connub. num.42. Lara in l ſi quis à liberis, §.ſi ma-

§.ſi mater n.23.ff.de liber.agnoſc.Menoch conſ.156. nu.22.Matienc l.2.gloſ 1.à.nu.1.tit.16.lib.5 nouæ recopil.plures refert Cened.ad decretal.collect.110. num.1. Non eſt tamen fides ſeruanda in malis promiſsis, cap. in malis promiſſis, & cap. non eſt obligatorium de reg.iur. in 6. Thomas de Thomaſettis reg. 156. vbi declarat procedere in malis promiſsis,quę ſeruari non poſſunt ſine peccato mortali.

42 Fides hoſti eſt ſeruanda l.conuentionum, ff.de pactis.cap.noli 23.q.1. Duben reg. 16. verſ.fin. Menoch conſ.100. num. 187. & num. 218. cum ſeqq. Cardin Tuſch tom.3.lit. F.concl. 335. Intellige de perſonis publicis,non de priuatis,Franciſc.Molin de ritu nup.lib.2.different.13.num.4.Et vbi minus offenditur Deus ſeruando, quam frangendo.

43 Fieri aliquid contra legem, vel non ſeruata forma legis paria ſunt,auth.qui res, cũ ibi not. C.de ſacroſanctis eccleſiis.Forma enim dat eſſe rei, vt infra dicitur num.49.

44 Fieri aliquid tempore prohibitio, vel conferri in tempus prohibitũ paria ſunt, l in tempus, ff de hæred.inſtit l Stichus ſeruus meus ff. de manu teſtam.l.quod ſponſæ 4. C. de donat. ante nuptias,Tiraq tract.de iure cõſtituti p.3.limit.2 n.3.cũ ſeqq.& de iure mariti gloſ.1.& de iure primog.q.40. n.178.Maſcard.de probat.concl.1076.nu.1. Valaſc. conſult.77 nu.4 Conan comment.lib.8. cap.2.nu.7.

45 Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile paria ſunt,l.in tempus ff de hæred.inſtit.Cald.Pereira quæſt.forenſ.conſil. 17 n.12.

46 Finis eſt primus in intentione,& vltimus in execution l.1.C.de execuc.rei iudi. Ariſtot.lib.2. phyſic.cap 7 q.20.art 2.Tiraq. tract. ceſſante cauſa limit.1.nu.6.Surd.conſ.67.nu. 30. Et finis eſt nobilior omnibus, quæ ſunt ad finem, l. etſi non ſint.§.perueniamus,ff.de aur.& arg.leg. Ariſtot.3. topic.

47 De fine cui competit iudicare, conuenit etiam iudicare de medijs, Philoſop. lib.1. ethic. cap.1.text.in cap.præterea de officio delegati. Media enim ſequuntur naturam ſui finis,& ab eo regulantur,l.oratio,ff.de ſponſali.Et habito fine, de medijs nõ curatur,l.ſi ſui natura, ff.quemad.teſta. aperi.

48 Finis actus eſt expectandus, l. diximus. ff. de excuſat.tutor cum alijs,de quibus Euerard.in topic.legal. loco 100. Tiraq. de retract.lign. ad finem tit.nu.18.19.& 23. Et à fine res denominatur, l. ex imperfecto,ff.de legat.3 l.rem non nouam, §.fin.C. de iud.ciijs,l.ſed & ſi quis §.1 ff.de vſufruct.§. omne autem ius inſtit.de iur.nat.gent.& ciuil.cap.fraternitatis.§. fi. de frigid.& maleſi. Barthol. Perett ad extrauag. ambicioſæ de rebus eccleſiæ non alienand. pag.93 num.23 & 24.Et finis intelligi debet,vt conueniat ſuo principio, Surd.deciſ.43.num.15. Vnde non datur finis,vbi principium nõ præceſſit,

ceſſit, & non dicitur deſinere, quod nunquam cæpit, *l. Titio vſusfructus, ff. de condit. & demonſtrat.*

49 Forma dat eſſe rei, l. Diuus, ff. de integrum reſtit. *l. Iulianus* 9. § *ſi quis rem, ff. ad exhibi. l. qui hæredi, l. Mæuius ff. de condit. & demon. l. cum hi, § ſi prætor aditus ff. de tranſact. l. qui per ſalutem, ff. de iure iuran. l. in conuentionibus, ff. ad municip. l. is qui quadraginta, §. quædam, ff. ad l. falcid. l. cum antiquitas §. cum autem, C. de teſtam. clemen. 1. de rebus eccleſ. non alien. Ariſtot. phyſic. lib. 1. cap. 9. quæſt. 10. art. 1. cum alijs, quæ latè explicat Euerard. in topic. legalibus loco* 53. *Tiraq. de retract. lig § . 2. gloſ. 21. à num.* 11. *& § . 36 gloſ. 2. num.* 28. *& de retract. conuent. §. 4 gloſ. 6 num. 31. Gom. vari. tom. 1. cap. 2. n. 7 Eſcobar de ratiocin. cap. 6 n 39. & capit. 11. num. 18. & cap. 31. nu. 16 Thomas de Thomaſettis reg.* 130. Vnde mutata forma, tota res mutata, & extincta cenſetur, *ex d. § ſi quis rem, l. Seia 6. ff. de aur. & arg. leg.*

50 Forma ad vnguem eſt ſeruanda, & ſi deficiat in minimo actus corruit. *l. cum hi, § ſi prætor ff. de tranſac. l. non dubium, C. de legibus, Tiraq. tract. de iudicio in rebus exiguis, verſic, hoc tamen intellige pag. mihi* 51. *Azeu. ad l. 18 n. 4 tit. 21 lib. 4. noue recopil. Guter. pract. lib. 3 q. 15 nu. 5. cum ſeqq. Rendina in promptuar. recept. ſent. to. 1. tit. 100. nu. 5. & 6. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 6. num.* 227. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4 *numer.* 137. *Card.*

Tuſch. tom. 3. lit. F. concluſ. 415. *Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 11. nu. 4. & reſol. 92. nu. 4. Valaſc. conſult.* 133 *nu. 3. & conſult.* 149. *n. 6. & conſult.* 183. *n. 2. Gam. Luſit. deciſ. 45. n. 3. Cald. Pereira de empt. cap. 3 num. 15. Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 76. nu. 13. Rota Romana apud eund. deciſ.* 671. *nu. 2. tom. 2. p. 1.* Et formæ nihil addi, vel detrahi poteſt, *l. 1. §. opus nouum ff. de nou. ope. nunt.* Nam forma eſt de genere indiuiſibilium *not. in l. ſi veritas, Cod. de fideicom. Tiraq. de iure mariti, gloſ. 6. num. 4 Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. nu. 17. Flamin. d. tract. de reſignat. lib. 8. q. 8. nu.* 94. *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 18. nu. 76 cum ſeqq. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 7. nu. 13. prope finē, Eſcobar. de ratiocin. cap. 11. nu. 19. Anton. Monach. Lucen deciſ. 18. num. 2. & 3. Rendina d. tit. 100. nu. 5. Rota Romana apud Farina. deciſ. 30. nu. 3. p. 1. to. 1.*

51 Forma legis omiſſa corruit actus, notaui ſuprà *lit. A. num.* 45. In formis non admittitur æquipollens, *l. 3. § . fin. cum duabus ſeqq. l. qui per ſalutem ff. de iure iur.*

52 Forum ſortiri, & ſtatutis ligari paria ſunt *gloſ. in l. 2. ff. de eo, quod cert. loco, & in cap. quod clericis de foro compet. Alexan. conſ. 157. nu. 15 vol. 2. Theſaur. Pedam. deciſ. 123. n. 11. Menoch. conſ. 351. num. 14. Surd. conſ. 343 nu. 33 Brunor à Sole in locis commun. verbo forum 1. Cardin. Tuſch. to. 4 lit. F. concl. 444 Bell. diſq. cl. p. 1. tit. de exemp. cl. à ſtatutis ſecul. § . 1. n. 7. p.* 373. Vnde forenſis contrahens

in loco tenetur ſeruare ſolemnitates eius loci, Brunor. à Sole ver. forenſis nu. 5.

53 Fraudibus via non eſt aperienda, l. in fundo, ff. de rei vend. clemen. 1. vbi Card. de vſur. clemen. 1. § fin. vbi etiam Card. de conceſſ. praben. cap. porrò de diuort. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 50. num. 31. & reſol. 62. n. 5. Cardin. Tuſch. to. 4 lit. F. concl 475. cum alijs ſuprà citatis lit. D. nu. 20.

54 Fraus, & dolus nemini debent patrocinari, l. itaq; fullo, ff de furt. cap dictum 30. q. 1. cap. intelleximus de iudic. cap. tuæ 12. de cleric. non reſid. cap ſedes, cap ex tenore de reſcript. cap. 2. de dolo cap. 2. de cognat. ſpirituali, cap. 1. de colluſione detegenda cap. tuas de vſur. Menoch. de arbitr. lib. 2 caſu 182. n. 60. & conſ. 121. nu. 5. & conſ. 136. nu. 8. & conſ. 198. nu. 13. Cou. vari. lib. 1. cap. 18. n. 5. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 9. num. 67. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo dolus 3. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. F. concl. 474.

55 Fruſtra expectatur alicuius rei euentus, cuius effectus nihil operatur l. aliquando § fin ff. ad Velleian. l. ſi quis ita ſcripſerit ff. de hæredibus inſtit. l. cum hæres §. 1 ff. de acquir. hæred. l. non videtur ff. de iudicijs l. fin. C. qui admitti l. ad probationem C. de probat. cap. cum contingat, de offic. deleg. Surd. deciſ. 184 nu. 8 Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 10. nu. 57.

56 Fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem l. auxilium § in delictis ff. de min. l. ſancimus

cimus C. de iudic. cap. vlt. de immun. eccleſ. cap. bonæ in 1. de elect. cap. contingit 45. de ſentent. excom. cap. in audientia eod. tit. cap. quia fruſtra de vſur. Surd. conſ. 37. nu. 3. Acacius Anton. in comment. ad l. Titio centum 71. nu. 47. ff. de condit. & demon. Ioannes Franciſc Leo in theſauro fori eccleſ p. 1. cap. 11. n. 3. & p. 2. cap. 3. nu. 8. Scac. de appellat. quæſt. 5. nu. 74. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 16. num. 9. pag. 125. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 954. & tom. 5. lit. L. concl 270. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. num. 276. & num. 646. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. reſolut. 250. nu. 2. in 2. edit. nam in 1. erat deciſ. 291. Neq; gaudere debet beneficio legis, qui delinquit in legem l. iſti quidem ff. quod met. cau. cap. 2. ne cler. vel monac. d. cap. quia fruſtra de vſu.

57 Fruſtra fieri dicitur omne illud, quod aliquo iure valere non potuit Ferrer. in conſtit. Cathalon gloſ. 7. nu. 133 Fruſtra quæritur de eo, quod nullum operatur effectum l. 3. ff. quando dies lega. ced. l non oportet ff. de leg. 2. Et fruſtra diſputatur de validitate actus, cuius nullus eſt effectus l. 1. C. ne vxor pro mari.

58 Fruſtra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur l. 1 ff. ad municip. l imperatores ff. de priuil. credit. l. 1. C. de theſauris lib 10. Surd. deciſ. 173 nu. 18. & conſ. 216. nu. 23. & conſil. 298. n. 26. Eſcobar. de ratiocin. cap. 6. n. 29. in fin.

59 Fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora l.1.ff.quod met. cau l.1. § in refutatorijs C.de appellat. l.generaliter C.de inſtit.ſub cond fact. l.in donatione C. de donat. princip. inſt. quod cum eo qui in aliena poteſt. Ariſt.lib.8. topico. Thomas de Thomaſettis reg.73.

60 Fruſtratoria, & eluſoria non debet eſſe lex, neq; prouiſio legis, Cardin. Tuſch. tom.4. lit.F. concl. 520.

61 Fundamento deſtructo corruit ædificatum l.nam origo ff.quod vi aut clam, l.egi tecum ff.de except.rei iudic.cap.cum Paulus 1 q.1. Flamin. de reſignat.lib.9.q.25.nu.36. Anton.Monach. Lucen deciſ.13.nu.24.& Florent.deciſ.48.num.3.& Bonon. deciſ.18.nu.45.

62 Funiculus triplex magis ligat, & difficilius rumpitur, notaui ſuprâ lit D.nu.69.

63 De futuris contingentibus non eſt determinata veritas l. ventre ff.de acqu. hæred. l.ſi putator ff ad leg. Aquil. l.qui bona § cum inter ff.de damn. inſect. D.Thom. 1.p. q.14. art.13. & lib.1. contra gentes cap.67.& de malo q.16.art 7.& de veritate q 2.art.12. conimbricenſes in comment. ad Logicam Ariſtot.de interpretat. lib.1.c.8.art.3.q vni. Surd. de alim.tit.8.q.1.nu.8. & conſ.454 nu.14. Roma. conſ 503. incipit diligenter num.12. verſ.Non enim ſcire poterat quem adducit Cardin.Tuſch.tom.4 lit.F. concl. 568.

G

1 GEminatio verborum inducit enixam voluntatem legiſlatorum argum.l.Baliſta ff.ad Trebel.Decian.conſ.1.n.42.& 43.vol.3.Guter. pract.lib.3.q.17.nu.134.Aym. conſ.20.num.2.& conſ.54.n.7.Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.230.n.14. Ferrer.in conſtit.Cathalon.gloſ.1.n.123.Franc.Becc. conſ.70.n.10.Surd.conſ.10.n.54.& conſ.73.n.64. quos refert Mari.Antonin.vari lib.1 reſol.3 num.7. quem etiam vide lib.2.reſol.35. nu.9. Rota Rom. apud Farin. deciſ.166.n.11.p.1.Bertazol.in repetit. l ſi quis maior C.de tranſact.num.260. vbi num ſeq. idem aſſerit etiamſi ſit facta in vno inſtanti.

2 Geminatio actus maiorem firmitatem affert, notaui ſuprâ lit.A.nu.59.

3 Generalis locutio comprehendit omnia l.cum quærebatur ff. de verbor. ſignificat. Ioſeph. de Seſſe Aragon.deciſ.48.nu.12.Franciſc Molin.de ritu nupt.lib 3.q.54 nu.4.

4 Generalis locutio perſonam loquentis non comprehēdit l.inquiſitio C.de ſolut cap.1.vbi gloſ. vlt.de probibita feudi alienat per Federicum, & argum. tex. in l.quicquid ff.commun. prædior. Cardin. Tuſch tom 4. lit.G. concl.33. Non procedit vbi ſubiecta materia aliud ſuadet Cyn.in d l.inquiſitio C.de ſolut.Aym.conſ.274. poſt nu.12. cum alijs per Menoch.præſumpt.44 nu.27.lib 3. & quando eſt

eadem ratio in perſona loquentis, quæ in alia *Salic.in d.l.inquiſitio,Cagnol.in l.frater à fratre n.*114 *ff.de condict.indebiti,Gabr.de verb.ſignifi.cõcl.*9.*n.*7. *Menoch ibid. nu.*28.

5 Generalis mentio idem operatur quoad omnia,quod ſpecialis quoad ſingula,*l.ſi chorus ff de legatis* 3.*l.ſi duo ff.de adminiſtrat.tutor.*

6 Generalis diſpoſitio omnes ſpecies ſub ſe contentas continet *l ſi chorus ff.de legat.*3. *Franciſc.Molin.de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.*87.*nu.*17.*Cardin.Tuſch.tom* 4.*lit.G.concl.*29.

7 Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus *l.obligatione generali ff.de pignor.l.*3 *ff.de euict.l.qui peculij ff.de pecul.cap.veniens,& cap.Quintauallis de iure iur.cap.vlt.de offic.vicar.lib.ſexto Surd.conſ.*73. *n.*17.Et generalis diſpoſitio non extenditur ad non veriſimilia,non cognita,non cogitata,illicita,neq; ad ea, quæ ſpecialiter quis non expreſſiſſet *l.quod ſeruus ff.de acquir. poſſeſ.l.ſi pater ff.de his quæ in frau.credit. l.ſi procurator ff.de condic.indeb.Card.Tuſch to.*4.*lit.G concl.*31.

8 Generalis prohibitio etiam minima comprehendit *cap.maioribus de præben. D.Barb. in l. cum prætor* §.1.*nu.*112.*ff.de iudic.*

9 Generi per ſpeciem derogatur *cap generi* 34. *de regul.iur.lib.ſexto Menoch.conſ.*141.*nu.*26.*cum ſeqq.& nu.*37.*Armendar.in proœm. addit.ad recopil.legum Nauar.nu.*5.*Surd.de alim.tit.*2.*quæſt.*15. *num.*130.

*num.*130.*& tit.*9 *q.*8. *& deciſ* 255. *num.*21.*& conſ* 352.*num.*1.*Guter.pract.lib.*3.*q.*24.*num.*6. *Cæſar Argel.de contradictore legitimo q*2.*num.*212. *Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib* 2.*cap.*7. *num.*26.*Cardin.Tuſch.tom* 4.*lit.G.concl.*32.*& concluſ.*36. Amplia in legatis *Surd. dict. quæſt.* 15. *num.*130. Limita primo in iuriſdictionalibus fauore publico *Guter. dict. quæſt.* 24.*num.* 6. Limita ſecundo quando genus eſt certum, determinatum,& præciſum ex *Surd.dict.conſ.*352. *num.*11.Limita deniq; quando genus exprimitur per verba diſpoſitiua, ſpecies autem per verba enuntiatiua *Surd. dict. conſ.*352. *num.*17. Vel quando lex in aliquo caſu declarat, quod derogari non poſſit vt per *l legata ff.de ſuppel. leg.*aſſerit *Thomas de Thomaſetis reg.*132.

10 Genus includit omnes ſpecies *l. omnes, vbi Angel.notat. C. de præſcript.* 30. *ann. l.ſemper ff.de regul. iur. Mari. Antonin. vari. lib.*2.*reſolu.* 33. *num.* 2. vbi *num.* 3. intelligit verum eſſe etiamſi in vna ſpecie maior ſit ratio, quam in alia per *tex.in l.*1. §.*quod autem, ff.de aleat.Surd. deciſ.*255.*num.*20. *& conſ* 359.*num.*19. Et genus,quod non poteſt niſi in vna ſpecie verificari,pro ſpecie reputatur *l.*2.*ff.de lib & poſth. l.ſi optio ff.de optio.leg.*Et de genere,quæ prædicantur, debent prædicari de ſingulis ſpeciebus *l.iuris gentium,* §.*ſed ſi fraudandi in fine, ff. de pact. l.ſi quid earum* 45. §. *interemptum, ff. de legat.*3.

gat.3. cum alijs de quibus *Euerard.in Topicis legal.loco* 61. Et genus vere, & proprie repræſentatur in qualibet ſpecie *d.§.interemptũ Surd.conſ.121.n.3.* Et tantum operatur genus in ſuo genere, quantum ſpecies in ſua ſpecie *l.ſi chorus in princip ff.de lega.3 l.ſi duo ff de admi. tuto.l.omnes C.de præſcript.30.an.*

11 Genere licet, quod non licet in ſpecie *cap.ſi ſacerdos vbi gloſ. not. de offic.ordin. Io.Maria Bellet. diſquiſi.clerical.par.1.tit.de diſciplina clerical. §.26. num.12.* Non permittitur in genere, quod in ſpecie denegatur *l. ſpem præmiorum C.quæ res pigno.obl.poſ.*

12 Genere remoto remouentur ſpecies *l.iuriſgentium §.ſed & ſi fraudandi, vbi Bart. ff.de pactis l fundi. §.fin.ff.de fund. inſtru. l.ſancimus vbi Bart. C.de vſu.rei iudi.l. 1.§.quod autem ff.de aleat. l.1.in fin.ff.de ſuis. & legit. hæred.l.ſi cauſa cognita iuncta gloſ.verbo peremiſti quam ſequuntur Bart.& Bald. C.de tranſac.§.vulgo inſt. de ſucceſſ.cogna. cum alijs de quibus Euerard. in topic.legal.loco 62. Sigiſmund. Scac.de appellat.q.19.remed.1.cõcl.2.n.11.* Et poſito genere, ponitur & quælibet eius ſpecies *l.1.ff.de au.& arg.leg.l.itẽ legato §.1. ff. de legat. 3.*

13 Genus perire non poteſt *l.in ratione §.in certis ff.ad leg. falcid.l.ſi te bonis C.de iure deliber.l.incendium C.ſi cert.pet.Gom.vari.tom.2,cap.2.nu.32. col.3. Surd.de alim.tit.4 q.16. n.16 cum ſeqq. & cõſ.391. n.3. Mari.Antonin vari.lib.2.reſol.13.n.3.*

14 Gratis quod fit, non debet ad neceſsitatem deduci *l ſolen vbi gloſ. verbo qualitatem ff.de offic. proconſ.*

15 Grauare non poſſum, quẽ non honoro *l.ab eo.C.de fideicom.l ſi adrogator ff. de adopt.l vnum ex familia §.1.ff.de legat.2 l.1.§. ſciendum ff.de legat. 3.Menoch.conſ.707.num.1.Surd.de alim.tit.8. priuil.14.num.1. & conſ.236. num. 16.Tiraq.de priuilegijs piæ cauſæ priuil.37 Donel.comment.iur.ciuil. lib.8.cap.7 Pereg.de fideicomm.art.33.num.33 & lib 4.conſ.63.Cardin.Mantic.de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit. 1. num.33.Mol. de primog.lib.1. cap.1.num. 8. & lib.2. cap.4.num. 15 cum.ſeqq. Luſit. Benedictus Pinel. ſelectar. iuris interpret. lib. 1.cap.1.num. 13. Cald. Pereira quæſt.forenſ. conſ. 31.num. 3.* Ratio huius principij conſiſtit in eo, quia ſucedit in onore, qui in honore ſubſtituitur *cap. aduerſus de immunit. eccleſ.* Et onus ſentit, qui ſentit lucrum *cap.1. de eccleſ. ædific.*

16 Grauare non dicitur iuſte faciens *cap. paſtoralis 53.in fi.princip.de apellat.*

17 Grauari nemo debet facto alterius vide ſupra *lit.F.num.11.*

18 Grauari nemo debet onore duplici, vide infra *lit.O.n.7.*

19 Grauari nemo debet alterius odio *l. quis in ſuo in fine C.de inoffic. teſtam. l. non debet alteri ff. de reg. iur. cap. nobis de ſimon. cap. non*

debet.22.de reg.iur in.6.Rebuf.in commentar.ad tit. ff.de verbor.ſignific. ad .l.vrbis appellatio 2. verſ.in quantum prope finem pag.mihi 19.*Surd deciſ.*102. *num.*1.*Farin.in praxi crimin.p* 4 *conſ*.40.*num*.45. Et iniquum eſt alium alterius odio pregrauari,*d.l.ſi quis in ſuo* §.*legis cap ſi compromiſſarius* §. *porro de elect.lib ſexto cap.non debet de reg.iur. eod. lib.Palat.in repetit c.per veſtras de donat inter vir. & vxor.*§.8. *nu.*6.7.& 8.*Tiraq.de iur.mar. gloſ.*8. *num.*141.*Rebuf.tract de except.num.*138. *Farin d. p.*4.*conſ.*65.*num.*98.Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam ſentire, *l.ſi quando C.de teſt ib.Surd.de alim.tit.*7.*q.*37 *nu.*55.

20 Grauatus in vno, in alio debet releuari, *l. eum qui.*30 *ff de iure iur l.iure ſuccurſum*, *ff.de iure doti.l.ſecundum naturam*, *ff.de reg iur.Ioan Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ par.* 2. *cap.*15. *num.* 57. *Thomas de Thomaſettis reg.* 135. vbi dicit fallere ſi vnum veniat in conſequentiam alterius.

H

1 Habere dicitur, qui facit quominus habeat, vt per *Surd. de alim. tit.*9.*q.*4.*numer.* 31.Paria ſunt habere, vel habere poſſe,*l. item veniunt,*§.*petitam,vbi Angel ff.de petit.hæred.* Et habere, vel habere debere paria ſunt, *l.pen.* §.1. *vbi Bart. ff. de aur. & arg. leg.* Et paria ſunt

ſunt rem non habere, vel habere inutilem, *cap. inter corporalia*, §.*ſicut de translat. epiſcop.*Et non habere remedium, vel habere inane paria ſunt, *l.nam is ff.de dolo.*

2 Habitus non facit monachum, ſed monachus facit habitum, & ſola profeſsio regularis §.*ſi quando.verſic.tondi eam auth.vt nulli iud.collat.* 9 *cap.conſuluit.qui cler. vel vouen.cap. vt clerici,& cap porrectum* 13. *regular. vbi gloſ. in verſ. habitus* ſubnecti expreſſam non modo, ſed tacitam quoque profeſsionem, id operari, ac monachum facere, & comprobant illic Doctores maximè *Hoſtienſ. num.*13. & tradunt *Campanili in diuerſorio iuris canon.rubr.*12.*cap.*4.*num.*5.*Ioan. Maria Bellett.diſquiſit.clerical.par.*1.*tit.de diſciplina clericali,*§.15.*num.*10.*pag.*111.

3 Hominis miniſterium fruſtra requiritur, vbi natura, vel ars operatur,*l.ſi in duobus*, §.1. *ff quemadmodum teſtam.aper.* Et vbi lex ipſo iure operatur, hominum miniſterium non requiritur, *l.ea quæ,C.famil erciſcund.*Et vbi homo non prouidet, lex ſupplet,*l.ſi ſe*, § *quæſitum, ff. de re iudi.*

4 Hominis diſpoſitio facit ceſſare diſpoſitionem legis,*l.ſi.maritus,C.de procur.l.vlt.C. de pact. conuent. Anton.Gabr.tom.*3.*commun.opin. lib.*6.*tit. de reg.iur.concl.*8.*Gom.vari.tom.*1.*c.*9.*n.*50.*Mol.de primog.lib.*1.*cap.*2.*n.*27.*Ceual. commun.contra commun.q.*265 *num.*1.*Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.*

cap.376.num.1 Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib. 3.cap.11.num.8. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ 829. num.3. Vitalis de Cambanis tract. clauſular.pag.4.nu.5. Limita, quando hominis prouiſio poteſt concurrere cum prouiſione legis, *Rota Romana apud Farin.deciſ 392.n 4.tom.1.p.1.*

5 Honoris cauſæ, & vitę æquiparantur, *l.iuſta cauſa, ff.de manum.vin.Gr.l.4. verbo las leis tit.13. part.1. Cordub.in l.ſi quis à liberis in princip.nu.34. ff.de liber.agnoſc Menoch.conſ.96. num.15. & conſ. 98.num.8. & conſ.302.à princip. Caſſan.in catal. gloriæ mundi p.1.conſid.2.Surd.deciſ.89.n.21.Cald. Pereira in l. ſi curatorem; verbo cum non abſimilis num.10.C.de integrum reſtit. minor. Menchaq. illuſtr.quæſt. cap.18. num.13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo honor.n.4. Mari. Antonin. vari. lib. 3.reſol.11.nu.2* Et honor lucro, imò etiam vitę præfertur, *l iſti quidē ff quod met cau.l. reprehendenda.C.de inſtit.& ſubſtit.l.quiſquis, C.de poſtulan. cap.nolo 12.q.1.Menoch.de arbitrar.caſu 277 n.19. Surd.conſ.426.nu.57. Farin in praxi crimin. p.1.q. 15.nu 6.* Et honor eſt maximum bonorum *gloſ. 1.in extrau.ad conditorem in verſ honorem, de verborum.ſignific. Philoſoph.ethic lib 4 Nauar.in tract. de finibus bonorum actuum n.45.D. Thom.1.2.q.2. art.2.*

6 Honor rebus cunctis proferendus eſt, *ad l. Iulianus ſi quis omiſſa cau.teſtam.col repræhendenda c.de inſtitu. & ſubſti.Pregri.de fideic.art.11.n.70.*

I

1 IActare ſuum nullus præſumitur, *l.cum de indebito 25.verſi qui non ſoluit, ff de probat.* quod axioma exornant *Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus à num.206. C. de reuocandis donat.Menoch.de arbitr.lib.2. caſu 88 à princip. Maſcar.de probat.concl.554.nu.2.Surd.conſ.7.num.44. & conſ.80.D.Barboſ.in l quæ dotis nu.17. cum ſeqq. ff ſolt.matrim Brunor. à Sole in locis commun. verbo lactatio, latè Nicol.Mozzi. de contractib.tit.de donat. in art.de naturalibus donationis nu.2.cum ſeqq.*

2 Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius ſuum, *l.nec ignorans, C.de dona.Surd. deciſ.25.num.30.& conſ.7.nu.15.cum. ſeq & conſ. 454.nu.51 Farin.in praxi crim.p.4.conſ.96.nu.33.* Et ignorans non dicitur ratificare, *Menoch.conſ. 120.num.37.*

3 Ignoranti non currit tempus, *l.quandiu, C.qui admittit ad bon.poſſe.poſ Flamin.de reſigna. lib.11.q. 4.nu.38. cum ſeq.Cald. Pereira de renouat.emphyt. q.7 nu.13.cum ſeqq.*

4 Ingnoranti dubius comparatur, *Surd.deciſ. 265.num.17.*vbi *nu.47. & nu.62.*limitat, quando dubitans tenetur inquirere, & de facili potuit certificari.

5 Ignorantia præſumitur, niſi ſcientia probetur, *l. verius. ff. de probat. cap. præſumitur*

47. de reg. iuris lib. ſexto, *Anton. Gabr. tom. 3. commu. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 5. Meno. de interdictis remed. 16. recuper. poſſeſſ. n. 28. & de præſump. lib. 6. q. 23. num. 51. Maſcard. de probat. concl.* 879. *Surd. deciſ. 221. in princip & num. 14. & deciſ. 246. num. 8. & conſ. 7 num. 35. & conſi. 73. num. 42. Flor. varia. q. 3. num. 5. Sayr in claui regia lib. 3. cap. 5. num. 4. cum ſeqq. Pat. Sanch. de matrimo. lib. 9. diſpu. 32. num. 4. Azeue. l. 2. num. 10. cum ſeqq. tit. 20. lib. 6. nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ignorantia num. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1015. Ozaſac. deciſ. 71. nu. 23. Anton. Monach. Florent. deciſ. 7. num. 15. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. I. concl. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 29 num. 12.*

6 Illatio non fit â diuerſis, *l. vlt. in fine. & ibi Bart. ff. de calumniator. l. Papinianus exuli, vbi etiam Bart. ff. de min. l. inter ſtipulantem, §. ſacram ibi, ſed hæc diſsimilia ſunt, ff de verbor. oblig. l. naturalem, §. nihilominus, ff. de acquir. poſſeſſ. Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 2. num. 2. Pariſ. conſ. 18. num. 10. vol. 1. Socin. ſen. conſ. 18. numer. 41. vol. 1. quos refert Mar. Antonin. vari. lib. 106. numer. 42. & lib 2. reſol. 1. numer. 9. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 516. num. 6. & cap. 524. nu. 58. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 5. n. 17. & deciſ. 6. n. 5. & decſ. 19. nu. 34.* Et conſequentia non fit â remotis, *l. non hoc, C. vnde cogna.*

7 Impedimentum non præſtat, quod de iure

non

non ſortitur effectum, *c. non præſtat 52. de reg. iuris lib. ſexto, Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 13. num. 5. P. Sanc. de matrim. lib 8. diſp. 22. nu. 21. Gonzal. ad. reg. 8 Cancel. gloſ. 57. num. 30. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 58 num 6. cum ſeqq. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 139. num. 2. Thomas de Thomaſettis reg. 205.*

8 Impedimentum ſcire, & ſcire poſſe paria ſunt *cap fin. de clandeſtina deſponſat.*

9 Impedito non currit tempus, *l. 1. §. final. C. de annali except. cap. quia diuerſitatem. conceſſ. præben. cap. fi. de elect. Menoc. conſ 38. num. 35. Surd. deciſ. 151. num. 4. Valaſc. conſult. 130. num. 31. Flamin. de reſignat. tom 2. lib 11 q. 13. num 11. Guter pract. lib. 3 q. 34. à num 21. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 84. num. 5* Nicol Garc. de beneſic. par. 10. *cap. 2. num. 17 Cardoſ. in praxi iudicum & aduocat. verbo impedimentum num. 2. Cardin. Serapin. Rotæ Romanæ deciſ 997. num. 3 deciſ. 1066. nu. 1. Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori eccleſ. reſolut. 550. num. 5. in 2 edit. Tiraq de retract lig. §. 3. glo. 4. num. 6. & de retract. conuent. §. 2. gloſ vni. num.* 78. quem citat *Monet. de option cap 6. q. 5. n. 40.* vbi cum eod. *Tiraq. d tract. de retract. lig. §. 35. gloſ. 4. num. 29.* intelligit dummodo impedimentum non ſit affectatum.

10 Imperare nemo poteſt ſibi ipſi, *l. prætor, l. penul ff de tutor. & curat. dat. ab his, l. ille à quo §. tempeſtiuum, ff. ad Trebell. l. penul. ff. de arbit.*

l. prin-

l. princeps. ff. de legib. Surd conſ. 152. nu. 46. Cardin. Tuſch tom. 4 lit. I. concl. 47

11 Impoſsibile allegans non auditur, *l. confeſſionibus cum allegatis in gloſ. ff. de interrogat. actio. l. inde Neratius, §. fin. in gloſ. ff. ad leg. Aquil. Anton. Monach Bonon. deciſ. 34 n. 8.*

12 Ad impoſsibile nemo tenetur, *l. ſi. quis in graui in princip. vbi Bart. ff ad Silanian. l. ſi. ſtipuler. ff. de verbor. oblig. l. Paulus. ff. quæ ſent. ſin. appell. reſcind l. impoſſibilium ff de regul. iuris. § impoſſibilis inſtit de hæred. inſtit. cap. nemo poteſt ad impoſſibile 6. de reg. iur. lib. ſexto, Surd. deciſ. 289. num. 21. Flamin de reſignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. num. 8. Thomas de Thomaſettis reg. 194. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 1 num. 4. pag. 415.*

Impoſsibile cenſetur, quod pendet â prin-
13 cipis voluntate, *l. apud Iulianum, § conſtat. ff. de legat. 1. l. continuus, § cum quis, & ibi glo. verbo relictè ff. de verbor. oblig. Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 3. num. 13. Eſcobar. de ratiocin. cap. 25. num. 5. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 2 num 15. & different. 3. num. 36.* Intellige, quando princeps regulariter illud concedere non conſueuit, quamuis ex plenitudine poteſtatis potuiſſet; longe quidem aliter ſi conſueuiſſet princeps illud de facili indulgere, tunc enim id venit conſiderandum, & poſsibile iudicabitur, adeò quod alicui imputari poterit, ſi illud non impetrauit

per l. quidam relegatus in princip. ff. de rub. dub. l. 1. §. permittitur ff. de aqua quotid. & æſtiu. tradit Raph. *Guma in d. §. conſtat nu. 5. & in d. §. cum quis col. 1. nu. 7.* cum alios refert Rendina *in promptuar. recep. ſentent. tit. 91. nu. 8. tom. 1.*

14 Impoſsibilium, & valde difficilium idem eſt iudiciũ. *l. apud Iulianum, §. conſtat. ff. de legat. 1. cum ibi notatis.*

15 Inanis eſt actio, quam excludit inopia debitorum, *l. nam is. ff de dolo, gloſ. in l. 1. verbo non eſt, ff. ſi ventr. nom. mul. cap. olim. 2. de reſtit. ſpol Marcheſan. de commiſſio. p. 3. cap. 1. §. 1. nu. 49. pag. mihi 315. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore, §. 1. nu. 3 pag. 415.*

16 Incertitudine rei vitiat actum, *l. idem Pompon. §. fin. ff. de rei vend. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut. l. tutor incertus, ff. eod. l. ita ſtipulatus, & ibi Bart. l. vbi autem non apparet. ff. de verb. oblig. l. ſi ſic, §. 1 ff. de leg. 1. l. cum poſt, §. gener. ff. de iur. doti. §. incertis, vbi Pichard. inſtit. de legat. Thomas de Thomaſettis regul. 146.* vbi aſſerit procedere, quando actus eſt omninò incertus. Intellige regulam hanc procedere ſecundum iuris ciuilis rigorem, ſed attenta æquitate canonica, incertitudine non obſtante actus valebit, & agi poterit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta qualitatem perſonæ, & patrimonij, dictum fuit elegans *Archid.* quod Doct. miris laudibus proſequuntur *in cap. ſunt nonnulli nu. 2. verſ. Si res*

alia 1. quæſt. 1. refert, & ſequitur Bald. in l. qui mutuam, §. ſalarium in lectu. antiqua num. 2. verſic. Item vide ff. mand. ſequitur etiam Anton de Butr. dicens eſſe notabile verbum, & perpetuo menti tenendum in cap ex parte num. 7. de cenſib. Panorm. in cap. 1 nu. 5 de decim. Afflict. deciſ 337. num. 10. firmat Gom. vari. tom. 2. cap. 11. in tit. de qualit. contract pag. 217. col. 4. verſ. Aduertendum, Guter. de iuram. confirm p. 1. cap. 69 n 6. quos cum alijs adducit Rendina in promptuar. recept. ſentent. tom. 1. tit. 100. nu. 7 Limita regulam hanc nonnullis caſibus, vt per Thobi. Noni ad princip. inſtit. de verbor. oblig nu. 27.

17 Incluſio vnius eſt excluſio alterius, l. cum prætor. ff. de iudic. l. cum maritus, C de procurator. l quamuis, C de pignor. l. ait prætor, §. ſed quod Papi. ff. de min. cap non ne de præſum. Menoch. conſ 106. num. 314. cum ſeqq. & conſ. 141. à num 9. & conſil. 406. num. 44. & conſ. 452. nu. 27. & conſ 583. num 11. & conſ. 1148. à nu. 13 & de arbitr. lib. 2. caſu 37. nu. 22. Surd. deciſ. 195 n. 12 & deciſ. 291. num. 20. & conſ. 25. nu. 3. & conſ. 56 nu. 2. & conſil 151. num. 55. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 1. nu 10. Vgolin de offic & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 13. verſ. Hæc regula, Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſ. 4. num 20. & conſ. 50. num 2. Cæſar Argel. de contradictore legitimo quæſt. 5. nu. 32. & quæſt. 19. nu. 47. Cardin Tuſch tom. 4. lit. I. concl. 71. Pichar. ad princip. inſtit. de exhæredat. liberorum num. 10. Thomas de

de Thomaſettis regul. 148. vbi aſſerit procedere, niſi vnius, & alterius eadem ſit ratio. Limita etiam, quando aliquid includitur ratione maioris frequentiæ, Flamin. de confident. quæſt. 29. num. 52.

18 Incommoda eum ſequi oportet, quem commoda, & vtilitates ſequuntur clemen. 1. de cenſibus, Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ 3. num. 89. Eſcobar de ratiocin. cap. 42. num. 12 & comput. 20. num. 14.

19 Incontinenti, quæ fiunt, à iure ineſſe creduntur, l. lecta 40. §. dicebam ff ſi cert. pet. l. petens, C. de pact. cap. officij 38 de elect. Gonzal. cum ab eo citatis ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. nu. 54 Cardin. Tuſch. tom. 4 lit. I. concl. 81. Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 69. nu. 5. & reſol. fin. caſu 62.

20 Indefinita æquipollet vniuerſali, l. ſi ſeruitus 22. ff. de ſeruit. vrban. præd. l. ſi ita relictum, & l. ſi pluribus 44. ff. de legat. 2 l. ſi plures 98. ff. de legat. 3. l. Iulianus ff. eod. tit. l. ſi quis filio §. 1. ff. de teſtam. tut. l. 2. ff. de liber. & poſth. l Cæſar ff. de publica. l. ſi quis, §. idem Iulian ff. de lib leg. cap. ſolitæ de maiorit. & obed. cap quia circa de priuileg. gloſ. verbo aliorum in cap. vt circa de elect. lib. ſexto, Menoch. conſil. 97. à num. 154. & conſ. 173. num. 16. cum ſeqq. & conſil. 329 num. 24. & de præſumpt. lib. 4. quæſt. 21. nu. 5. & quæſt. 62. nu. 7. Maſcard. de probat. concluſ. 1181. num. 38. cum ſeqq. Pichard. ad §. ſi eadem res, Inſtit. de legat. num. 43. Thomas de

Thomaſettis regul. 150. Mari. Antonin.vari.lib 3. reſol.29.num.6. Surd.de alim. tit.5. q.1. num.13. & 16. & tit.8 priuil.17 & tit.9 quæſt.13.n.10. 13. & 17 & deciſ.188.nu.4.& conſ 216 nu.25. & conſ.244 nu.21.& conſ.308 num.48.Cou.vari. lib.1.cap.13.nu.6. Menchaq quæſt frequent.lib.2. cap.30 à nu.28.Cardin.Mantic.de coniectur. vltim. volunt.lib.3.tit.4.nu.12.& lib.7.tit.5.nu.1 & 10. D.Barb.in rub.ff.ſolut.matrim.p.4.num.49. Luſit. Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct.vltim. volunt.lib.1.cap.11.num.37. Brunor. à Sole in locis commun. verbo indefinita 2. plenè Cardin. Tuſch. tom 4.lit.I.concluſ 86 cum ſeq Franciſc. Molin.de ritu nupt lib.3. quæſt.40. num 8 Farinac. in praxi crimin.par.4.deciſ.69 num.8.& ibi addit. & deciſ. 458.nu.1.Ioan.Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par.1.cap.9 nu.24 Intellige vt indefinita æquipolleat vniuerſali deſtributiuè, non collectiuè, Cardin Seraphin.Rotæ Romanæ deciſ.409.nu.7. Intellige etiam, vt indefinita vniuerſalis ſignificationis vim obtineat, non ex propria vocabuli ſignificatione, ſed ex æquitate, & benignitate quadam ita Bart.in l.1.nu.3.ff.de reg iur. & eſſe communem ſententiam proclamant Cou. d.cap.13.num.5. Menoch.d.conſ 97.num.155. quos refert Rendina in promptuar.recept.ſent.tit.82.nu.1. num.1. Amplia primo, vt poſita circa perſonas in fauorabilibus æquipolleat vniuerſali, Franciſc.Molin.d.lib.3.q.11.n.17. Amplia ſecundò

dô in alimentis, Franciſc.Molin.d.lib.3 q.46.n.12. Amplia tertiò in contractibus, Seraphin. deciſ. 1008.nu.2. Amplia quartò in ſtatutis Cou.d.cap. 13.num.8. & eſſe communem ſententiam profitetur, Menoch.conſ.4 num.28. quos vltra alios citat Rendina, vbi proximè. Amplia deinde in oratione indefinitè â lege, vel canone prolata ex Rendina d.tit.82.nu.3. Limita in odioſis, Franciſc.Molin d.lib.3. q.85.num.59. Limita etiam in probationibus, Maſcard. de probat.concluſ.1199. à nu.19.& concl.1205.n.20 Surd.deciſ.263.n.10. Cou.d.cap.13.nu.10.Rebuff.tractat. de reprobat. teſtium num.100. Menchaq d.cap.30.nu.27 Brunor. d.verbo indefinita 1.Morl.in empor. iuris tit. 11.in prælud.nu.55.Card.Tuſch d.concl.86.nu.31.& 39. Seraphin.deciſ 490.n.31. Rendina d.tit.82. num.2. Rota Romana apud Farin.deciſ.509 nu.5 to.2.p.1. An autem indefinita æquipolleat vniuerſali in confeſsione? vide eund. Seraphin.deciſ.544. num.1.

21 Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris, l.formam, C.de offic præf.præt.cap.cum inferior de maior. & obed. gloſ. in cap.fin.in verſ.Figura de hæretic. lib ſexto, clemen.ne Romani de elect. gloſ.in clemen.ſæpè in princip.in verſ.Mandamus de verborum ſignific. Bart. in l.omnes populi col.4. verſ Sed hic dubitatur ff.de iuſtit.& iur.Surd.conſ.58.nu.6. Menchaq quæſt.illuſtr cap.35. num.10. cum ſeqq. Gonzal. ad regul. 8. Cancel.gloſ 45. §.1. num. 69.

Azeu.l.2.nu.56.tit.14.lib.4. nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo inferior 4. *Cardoſ. in praxi iudicum,& aduocat.verbo lex n.*9.*Thomas de Thomaſettis reg.* 147. vbi aſſerit procedere,niſi maior ſubiiceret ſe iuriſdictioni minoris,& ab eo iudicari vellet.

22 Infinitas eſt vitanda,*l.qui bona,§.vlt.ff.de dãn. infect.l fideicommiſſa,§.ſi quis decem, ff. de legat.*3. *l fin.C.de ſacroſanct.Eccleſ.l.vni.C.de ſentent.quæ pro eo quod inter.Valaſc.conſult.*51.*nu.*49 *& de partit. cap.*9. *num.*50 *&* 51. *Cald. Pereira de poteſt eligendi cap.*3.*num.*18.*Stephan.Gratian.diſcept.forenſ. tom.*3 *cap.*600 *nu.*30.*Girond.de priuilegiorum,ſeu exemptionum explicat.n.*1392.*Eſcobar. de ratiocin. cap.*18.*num.*4 *Vitalis de Cambanis tract. clauſular. pag.*56. *nu.*3.

23 Iniuriæ inde naſci non debent, vnde iura naſcuntur,*l.meminerint C.vnde vi,cap.qualiter,& quando de accuſat. Aymo.de antiquit.par.*1. *cap.*2. *ampliat.*13.*nu* 10.*cum ſeqq.*

24 Iniuria nõ fit ſciẽti,& volenti,*l.*1.*§ vſq; adeo, ff. de iniur. l.*1 *ff de act. empt. l. nemo præſumitur, ff.de regul iur. cap.ſcienti eod. tit. in* 6. *l cum donationis, C. de tranſact. Surd. cum ab eo citatis deciſ.* 394.*num.*1. *Sebaſtian. Naui. ad dict. l.*1.*num.*15. *Cæſar Argel. de contradictore legitimo quæſt.* 10. *num.*66. *& num.*97. *Ioſeph.de Seſſe Aragon. deciſ.* 189 *num.*15. *Thomas de Thomeſettis regul.*275. vbi aſſerit procedere, quando ſpontè, & libero

bero animo conſentit, ſecus autem ſi per vim, aut metum, vel importunitatem, ſeu perſuaſionem doloſam quis conſenſum præſtauerit.

25 Inſtituere qui poteſt, deſtituere valet, *Flamin.de reſignat lib* 7.*q.*10.*nu.*11 *& q.*14.*nu.*5.

26 Intellectus abſurdus eſt vitandus, *Girond. de priuilegiorum,ſeu exemptionum explicat.nu.*284. Et ille debet recipi, per quem iura cum iuribus concordentur *Alex.in l. ſi cum dotem,§.maritus nu.*7 *ff.ſoluto matrim.Armendariz in proœm. addit.ad recopil.legum Nauarræ nu.* 60. notaui ſuprâ *lit.A nu* 5.

27 Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur *l.actor, C.de prob.l.qui accuſare, C.de eden.Ioſeph.Ludou.tom.*3 *commun.opin. tit.de probat. concl.vni.Brunor. à Sole in locis cõmun.verbo actor.* 3.*Mari Antonin.vari.lib.*1.*reſol.*70.*nu.*15. *& reſol.*106.*nu.*21.*& lib.*3.*reſol.*1.*num.*13. *& reſol* 9. *nu.*9. *& Cæſar Argel.de contradictore legitimo q* 13. *nu.*64.Nam qualitas, vbi eſt fundamentum intentionis alicuius,debet prius probari, *gloſ.recepta in l.ſi verò §.qui pro rei qualitate ff qui ſatiſd. cog.Menoch.conſ.*301.*nu.*10 *& de præſumpt.lib.*2. *q.*49.*Cou.vari.lib.*2.*cap.*6. *num.*2. *Guter.de iuram. confirm.p.*1.*cap.*1.*nu* 22.*& pract lib.*5.*q.*40 *nu.*5. *Rebuf.tract.nomin.q* 12.*n.*13.*Brunor.à Sole in locis commun.verbo qualitas* 6.*Farin. in praxi crim.p.*1. *q.*1.*nu.*23.*Mari.Antonin.vari.lib.*2.*reſol.*48.*n.*12.

28 Intentionem ſuam, qui non probat, dicitur carere iure *l. argentarius, §. cum autem ff. de edendo, Cardin Tuſch. tom. 1. littera A. concluſ. 117. num. 19.*

29 Intereſſe ceſſaute non auditur agens, vel excipiens *l. ſi vnus, §. ante omnia, vbi Bart ff. de pact. l. 1. vbi Bart. & alij ff. de apel. recip. Surd. de alim. tit. 1. q. 33. nu. 13. & deciſ. 120 nu. 11 & deciſ. 260, num. 3 Bernar. Græu, ad pract. cameræ imper. lib. 1. concluſ. 69. num. 1. Stephan. Gratian. diſcept forenſ. cap. 302, num. 30. & cap. 387. Cardin Tuſch. tom. 4. littera I. concluſ. 315. Mari. Antonin. vari lib. 1, reſol. 110. nu. 18 & lib. 2, reſol. 1. nu. 6. & lib. 3, reſol. 41. nu. 2.*

30 Interpretari eius eſt, cuius eſt condere, & gratiam facere, *l. ſi imperialis maieſtas, C. de legibus, l. leges ſacratiſſimæ, C. eod l. non ambigitur. ff eod, tit cap inter alia, de ſentent. excommun. cap cum veniſſent, de iudic Gom. l. 1. Tauri num 6. Surd. deciſ. 2. num. 5. Guter. pract. lib 4 q. 28 à num 2. Morl in emporio iuris par. 1. tit. de legibus num. 20. Vgol. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 36. num. 1. Fr. Ludouicus de Miranda de ordine iudiciar quæſt. 3. art. 2 concluſ. 1. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſolu. 103. num. 19. Dom. Chriſtophorus de Paz in ſchol. ad leges ſtylli l. 39. num. 22. Cardin. Seraphin, Rotæ Romanæ deciſ. 892. nu. 3. Thomas de Thomaſettis regul. 142.* vbi aſſerit procedere in ſubſidium, & quando non poteſt ex conſuetudine, & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis.

31 Interpretatio ſumenda eſt, cui verba reſpondent *l non aliter ff de legat. 3. l. 3. §. toties, ff de damno infecto, Anton. Monach. Florent, deciſ. 16. num. 11.*

32 Interpretatio illa ſemper ſumenda eſt, quæ inducat validitatem actus, *l. quoties. ff. de verbor. oblig. l ſi quando in princip. ff. de legat. 1. Ferrer in conſtit. Cathalon gloſ. 1. n. 151. Scacci. de apellat. q. 2. nu. 29. & q. 3. n. 4. & q. 7. ſub n. 5. & q. 15. n. 225. in fine* notatum eſt ſupra *lit. A num. 62.*

33 Interpretatio facienda eſt, ne diſpoſitio fiat illuſoria, *addit. ad Caſtr. conſ 255. in fin. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. nu. 30. Anton Monach. Florent. deciſ. 1 num. 86. Ferrer in conſtitut. Cathalon. gloſ. 1. num. 152.*

34 Interrogatus non reſpondens pro confeſſo habetur *cap. 1. de poſtulat. prælatorum*, præcipuè in poſitionibus, vt probat *tex. in cap. 2. de confeſſis lib. 6. conſtitutum eſt apud Luſitanos in Ordin. Regia lib. 3. tit. 53. §. 13. & apud Hiſpanos l. 2. tit. 7. lib. 4. nouæ recopil. Bellacomb. & Don. à Fina tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 20. à nu. 285. Soarez de Paz in pract. p. 1, tom. 1, temp. 8, num. 80, Camill. Borrell. in ſumma deciſ. tit. 46. num. 28.*

35 Iudex debet iudicare ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum propriam conſ-

conſcientiam, l. illicitas § veritas ff. de officio præſid. Ordinatio Regia Luſitanorum lib 3. tit. 63. in princip. D. Thomas 2.2. q. 67 art. 2 Oſaſch. deciſ. 1. num. 39. Viui Neapol. deciſ. 178 Tiber. Decian tract. crimin. lib 2. cap. 14. Menoch. conſ. 92. num 80. cum ſeqq. & conſ. 786. num. vlt Maſcard. de probat concl. 948. Caual. deciſ. 25. nu 5. p. 1. & deciſ. 19. num 61. & deciſ 23. num. 10. p. 3. Seraphin. de priuil iuram. priuil. 2. in princ. Clar. receptarum ſentent. lib. 5. § fin. q. 66 numer. 2. P. Leſsi. de iuſtit. lib. 2. cap. 29. dub. 10. numer. 84. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. q. 28. art. 3. Sayr. in claui regia lib 12. cap. 8. num. 6. cum ſeqq. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo iudex num. 7. Farin. in praxi crimin. p. 1. q 21. numer. 163. cum ſeq. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit I. concl. 398. Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 73. num. 7 Vgol. de offic. & poteſt. epiſcop. cap. 26 nu 3. plures refert Cened. ad decretal. collect.
36 101. nu. 11.

Iudex non poteſt comdemnare vltra petita Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. & tit. 66. § 1. Valaſc. conſ. 145. à nu 8. D. Barb. in l. ſi cum dotem in princip. nu. 44. ff. ſolut. matrim. Aliâs fatuus reputatur iudex, qui vltra petita iudicat, vt inquit Imperator in l. vlt. C. de fideicom. libert. l. vt fundus, vbi notatur ff. communi diuid. Azeu. l. 10. nu. 115. cum ſeqq. tit. 17. lib. 4. nouæ
37 recopil.

Iudicatus in ſenatu ſtãdũ eſt, l. 1. §. ait l. 1. ſex-

tus

tus ibi ſic eſſe ſæpius iudicatũ, ff. ad Silanian. l. 1. ibi extarentque exẽpla, ff. de officio præf. prætor l. filius ibi, ſic enim inueni ſenatum cenſuiſſe, ff. ad leg. Cornel. de falſis, Valaſc. conſult. 148. num. 34. Gam. Luſit. deciſ. 228. Cabed. Luſit. deciſ. 112 num. 5 p. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 127. num 49. cũ ſeqq. Nam ſententia ſenatus facit ius, quoad omnes ſimiles caſus, vt reſoluunt Cabed. vbi proximè. num. 1. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. in proœm. num. 5. 19. & 20. cum ſeqq. & num. 26. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 1. num. 27. & conſ. 59 à num. 10. & conſ. 180. num. 30. & conſ. 671. num. 21. & conſ 676. num. 2. Gam. deciſ. 33. in fin. & deciſ. 174. num. 10. Pinel. in l. 2. C de reſcind. vendit. p. 2. cap. 4 num. 2. Vincent. de Franch. deciſ. 238. num. 3. Guter. pract. lib. 3. q. 16. num. 74. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 15. num. 27. Afflict. Neapol. deciſ. 169. nu. 9. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 90. num. 8. p. 2 Surd. conſ 310. nu. 17. & conſ. 403. num. 83. Camill. Borrell. in ſumma deciſ. tit. 13. de legibus nu. 15. Et de deciſionibus Rotæ idem reſoluunt Maſcard. de probat. concl. 484. Bernard. Græu. vbi proximè num. 60. cum ſeqq.

38 Pro iudice ſemper iura præſumunt, l. 1. in fine, ff. de officio præſid. l. 2. § ſi publicanus, ff. de vi bonorum raptor. l. nimis, C. de acquir. poſſeſſ. cap. in præſentia de renunciat. Marant. de ordine iudic. 2. p. 6. princip. tit. 9. numer. 21. Cou. de ſponſal. p. 2. cap. 8. § 12. verſ. ex quibus pri-

mo

mo Menoc.conſ.10.nu.1.cum ſeqq.& de præſumpt. lib.2.q.67. Procedit etiam ſi à ſententia ſit appellatum,Surd.de alim.titul 1 q.120.num.11.

39 Iudicijs quaſi contrahitur l.3.§ idem ſcribit ff.de pecul.l.2.ff de prætor.ſtip. Ioan. Maria Bellett. diſquiſitione clerical.p 1.tit.de fauore cler.reali §.1. num.8.pag.275. Ceual.comm contra comm.tom.4. q.897.n.887 Et in iudicijs debet ſeruari æqualitas l.non debet,ff.de reg.iur.l.fin. C.de fruct.& lit. expenſ cap.vlt 3.q.5. Thomas de Thomaſettis reg. 155. Nec facienda eſt exceptio perſonarum, vt infra notatum eſt lit.P.num.20.

40 Iudicium ibi debet finiri,vbi fuit inceptum, l.vbi cæptum,ff.de iudicijs, Surd.conſ.57.num.2.& conſ.222.num.11.Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo lis num 35. Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori eccleſ.deciſ 596.num.3.in.1.edit.& reſol.523.num.3.in.2.edit. Hieronim. Ferdinandez de C.cro in interpretat. cap. gratum de offic. deleg. num.18.

41 Iuditium idem eſt de toto quoad totum, & de parte quoad partem, l.quæ de tota ff. de rei vend.l.a Titio ff.de verbor.oblig.l. iuris gentium §. adeo ff.de pac.l. qui ſcit ff.de vſur. cap paſtoralis §.1.& gloſ.verb. citationis de offic.deleg. l.an in totum ff.pro derelicto cum alijs de quibus per Euerard.in Topic.legal.loco 80. Limitatur hoc axioma quando datur diuerſa ratio Flamin.de reſignat.tom.1,lib.6,q.2.numer.111.

Ioan.

Ioan Pet.Monet.tract.de diſtribut.quotid p.2.q.14. num.32.

42 Iura iuribus expedit concordari l.ſed & poſterioresff.de legibus l.non eſt nouum ff.eod.tit.l.præcipimus in fine C.de appellat.l.vnic.C.de inoffic.doti cap.cum expediat de elect.lib.ſexto Mant.lib.3.dial. 59.à princip.& dial.71.D.Barb.in l.1.ff.ſolut.matrimon.p.1.num.7.cum ſeq.

43 Iura potius ſed adaptant ad ea,quæ frequẽter quam ad ea, quæ raro eueniunt l. nam ad ea ff.de legib.l.iura cum l.ſeq. C.de poſtul. Thomas de Thomaſettis reg.14. de cuius principij intellectu agit Menoch.de interdictis rem.2.adipiſc.poſſ. num.111.

44 Iuramentum non adimit naturam actus cui adijcitur probat tex.in l.vlt.C.de nõ numer.pecun. vbi communiter doct.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero vbi Iaſ.notab.9.ff.de iure iur.l.fin.ff. qui ſatiſd.cognat.cap quem admodum vbi Abb.notab.7. de iure iu.reſoluunt Bellac.to.1.commun.opin.lib.4. tit 1.de reb.credit.num.72.pag.mihi 438. Anton. Gabr.tom.3.commun.opin.lib.2.tit.de iure iur.concl. 10.pag.mihi 121.Dec.conſ.240.& conſ.351.nu.8. Menoch.conſ.24.num.7.Burg.de Paz conſ.14.n.21. Cacher.deciſ.49 n.9.Tho.de Tho.reg.164.Pichard. in diſp.de mora n.76.& ad princip.inſtit.de adempt. legat.num.18,Tiraquell.de iure conſtit.p.3.limit.7. num.35.& in præfat.l.ſi vnquam num.165.C.de reuocandis donat.Menchaq.de ſucceſſionum creat. §.9.

§.9 à num.19.Cou. in repet. cap. quamuis pactum de pact lib. ſexto p.1. §.4. num.1. & in rub. de teſtam. p.2. num.9. & vari. lib 3. cap.17. num.5 Coſt. in l. ſi ex cautione fallent.9. pag. mihi 108. cum ſeq. Lar. in l ſi quis à liberis. §. parens num 85. ff. de liberis agnoſ. Mol. de primog. lib.4. cap.2. num.56. Gom. l.22 Tauri nu.10. col. antepen. Guter. de iuram. confirm. p 1 cap 37 num 2. & in repet. auth ſacramenta puberum nu.26. C. ſi aduerſus venditionem, Flamin. de reſignat. tom.1. lib.1. q.8 num. 14 & tom.2. lib 13 q.1. num.21. & q.5. num. 17. cum ſeqq. valaſc. conſ.5. num.19. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap.2. num.35. & in reſp. pro Duce Paſtranæ verſ. quæ ſententia, Brunor. à Sole in locis commun. verbo iuramentũ 19. Morl. in emporio iuris p.1. tit. 5. q.1. num.51. verſ. qua de cauſa, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent lib.4. tit.32. num.89. P. Soar. de relig tract de iuramento cap.32. num.2. cum ſeq. P. Mol. de iuſtit. tract.2. diſp.151. verſ. ad quartum dicendum, Ceual commun. contra commun. tom.4. q. 900. numer.7. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit 60. numer.33. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. numer 281. & numer. 651. & num.710.

45 Iuramentum debet impleri in forma ſpecifica. cap. ad noſtram in 1. de iure iur. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. numer. 723. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. reſolut. 255. n.3. in 2. edit. Thomas de Thomaſettis. reg. 165.

46 Iu-

46 Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis l. cum vir ff. de vſucap. l. rem alienam ff. de pignorat. actio l. ſi quis alienam ff. de actio. empt. Gomez. vari. tom.2. cap.2. numer.35. in fine.

47 Iure dantis reſoluto, reſoluitur, & ius accipientis vide infra lit. R. num.23.

48 Iure diuerſo vna eademque res cenſeri non debet l. eum qui ædes ff de vſucap. cap. cognouimus 12. q.2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decimis Surd. de alim. tit 2. q.15 num.150. cum ſeq. & conſ.152. num 39. Mexi. in tract. taſſæ panis concl.2. num 63. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap.20. §.10. num.2. Tiraq. de retract. lig. §.1. gloſ.18. num.23. & §.8. gloſ.5. num.14 ante finem & de nobilit. cap.28 n 11. cũ ſeqq. Ceual. commun. contra commun tom.4. q 899. num.36. Gonzal. ad reg.8. Cancel. §.6. proœm nu 64. & 69. cum ſeq. & gloſ.43. num. 160. Ludouic. Rodolphin. vari. quæſt. lib.2. q.42. num.48. Narbona. de appell. a vicario ad epiſcopum p.1. num.81. Rota Romana. apud Farin. deciſi. 669. num.3. tom.2 p.1. Cardin. Tuſch. tom.3 lit. E. concl.54. Anton. Monach. Lucen. deciſ. 21. num.23. & deciſ.67. num.9. Reſpectu tamen diuerſorum diuerſo iure cenſeri debet idem Monach. Florent. deciſ. 28. num.12.

49 Iure ſuo, qui vtitur nemini facit iniuriam l. iniuriarum §.1. ff. de iniur. l.3. §. is tamen ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum §. is

qui

qui ff. de iure iur. l. iure iurando ff. eo tit de iniur. l. fluminum §. vlt. ff. de damn. infect. l. Proculus ff. eod. tit. l. ſi donaturus §. ſi quis indebitam ff. de condict. ob cauſam l. ſi in meo ff de aqua plu. ar. cap. cum eccleſia 31. verſ. quia de elect. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 29. Maſcard. de probat concl. 1051. n. 31. Surd. conſ. 374. num. 17. Mari. Ant. vari. lib. 3. reſol. 12. nu. 2. vbi citat Farin. q. 105. num 130. Nau. lib. 3. tit. de præbendis conſ. 32 num 4. Flamin. de reſignat to. 2. lib 13 q 1. num. 164 Ioan. Franciſc. Leo in Theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 3. num. 75 Thomas de Thomaſettis reg 251. Iniuriam nemini facere videtur, qui ſuę conſulit indemnitati l. filio pater ff. de lega. 1. d. l. ſi in meo ff. de aqua pluui arcen. Et in dubio præſumitur quis ius ſuum tueri, non iniuriam committere d. l. fluminum in fi. & l. Proculus ff. de damn. infect.

50 Iure ſuo nullus priuandus eſt abſque culpa ſua l. crimen ff. de pœnis l. ſancimus C. eod. tit. cap. 2. ad finem de his quæ fiunt à maiori parte capituli, ca. 2. in princip. de conſtit. cap non debet 22. de reg. iuris lib. ſexto.

51 Iure eius vti debet, qui in ius ſuccedit alterius l. ſi aquæductus ff. de contrah. empt. cap. is qui in ius 46. de reg. iur. lib. ſexto Rebuf. tract. nominat. q. 8. nu. 12 cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel gloſ. 15. §. 1. nu 79. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1784. Ioan. Petr. Monet tract. de decimis cap. 8 q. 4. num. 50.

52 Iure quod expreſſe ſancitum non reperitur, non eſt ſuperſtitioſis inuentionibus præſumendum l. ſi verò, §. de viro ff. ſolut. matrim. cap. conſuliſti 2. q. 5. Surd. de alim. tit. 1. q. 44 num. 2. & deciſ. 87 & deciſ. 255 nu. 2. & conſ. 158. num. 13. & conſ. 308. nu. 3.

53 Iure communi quod competit, fruſtra precibus impetratur vide ſuprâ lit. F. num. 58. Deceptus non videtur, qui iure communi vſus eſt l. inter eos §. cum inter ff. de fideiuſ.

54 Iuri ſuo quilibet renuntiare poteſt l. ſi quis in conſcribendo C. de Epiſcop. & Cleric. l. pen. C. de pact. cap. ſi de terra de priuil. cap. tuis verſ. Niſi de teſtib. Thomas de Thomaſettis reg. 58. Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 4 cum ſeqq. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. R. concl. 170. cum ſeq. D. Barb. in l. alia §. eleganter nu. 12. cum ſeqq. ff. ſolut. matrim. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. 203. num. 5 Hieronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. 1. de ordine cognit. nu. 27. Morl. in emporio iuris tit. 10. de locato q. 2. nu. 12. P. Azor. inſtit. moral p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10. P. Suar. de legib. lib. 8. cap. 33. Io. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 7. nu. 49. Iuri vero publico, cuius vterq; finis primus tàm ſecundum ordinem intẽtionis, quàm ſecundum ordinem executionis eſt publica vtilitas, nõ poteſt renũtiari, vt poſt Nau. to. 2. de finib. hum. act. nu. 29. reſoluit Armendariz in procœm. addit. ad recop legum Nauarræ num. 23. Non videtur tamen

quis renunciare iuri, quod ignorauit *l. mater decedens ff. de inoffic. teſtam. l. eum qui in princip. ff. eod. l. fin. C. de furtis.* Et iuri non dicitur renunciatum niſi expreſſe *Mari. Anton. vari. lib. 1 reſol* 100 *num. 9.*

55 Iuri ſuo cedere nemo tenetur *cap. quam periculoſum 7 q. 1.* Ius ſuum remittenti amplius non datur regreſſus vt notatum eſt ſuprà *lit. A. num. 26.*

56 Iuris beneficium nemini eſt denegandum *c. frequens §. ſolet de reſtitut. ſpoliatorũ gloſ. & doct. in l. 1. C. ſi aduer. vendi. facit tex. in l. ex aſſe ff. ad Trebellia.*

57 Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert vide ſuprà *lit. E. n. 23.* Tueri ius ſuum quis debet, non iniuriam committere *l. 1. § 1. ff. quod vi aut clam.*

58 Ius metimur ex perſona actoris, non ex perſona rei *Surd de alim. tit. 6. q. 4 n. 9. & coſ. 150 nu. 89. Card. Tuſch to. 1 lit. A. concl. 117. nu. 13.* vbi *nu. 14.* aſſerit procedere etiam reſpectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia ſi non eſt probata reus abſoluitur.

59 Ius ex facto oritur vide ſuprà *lit. F. num. 13.* Ius ſingulare non trahitur in conſequentiam *l. quod verò ff. de legib.*

60 Ius quæſitum eſt fortius, quam ius quærendum *l. ſi ita ſcriptum §. 1. l. ſi ita ſcripſiſſet ff. de legat. 2. Ernor. à Sole in locis commun. verbo ius n. 21.*

Vnde quando acquiſitum eſt ius alicui, ab eo etiam ſibi inuito auferri non poteſt *l. fin. ff. de pactis l. id quod noſtrum ff. de reg. iur. Thomas de Thomaſettis reg. 239.* vbi aſſerit procedere quãdo acquiſitum eſt in re, & ad rem, vel irreuocabiliter, ſecus autem ſi in re tantum, & reuocabiliter acquſitum ſit.

61 Ius proprium difficilius amittitur, quã quærendum *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 67. n. 3.*

62 Ius quærendum facilius remittitur, quam quæſitum *l. fin. C. de acqu. poſ. gloſ. & doct. in l. ſeruus ff. de pactis l. qui autem in princip. ff. quæ in fraudem creditorum Surd. conſ. 351. nu. 38.*

63 Ius quærendũ facilius impeditur, quã quod tollatur ius iam quæſitum *Alexand. conſ. 196. incip. viſis nu. 5. lib. 7. quem citat Card. Tuſch. tom. 3. lit. F concl. 12. nu. 7.* Ius ſpeciale facilius tollitur, quam commune *l. eius §. 1. ff. de mili. teſta.*

64 Iuſte faciens non dicitur grauare vide ſuprâ *lit. G. nu. 16.* Damnum iuſte illatum nemini imputatur *l. ſi ex plagis §. tabernarius ff. ad. leg. Aquili.*

65 Iuſte petita non ſunt deneganda *Cæſar Arg. de contradictore legitimo q. 2. num. 15.* Et iuſta petenti facile aſſentiendum *l. 2. ff. de his qui ſunt ſui l. & Attilicinus ff. de ſeruit. ruſtico prædior.*

66 Iuſte poſsidet, qui auctoritate iudicis poſsidet *l. iuſte poſſidet 11. ff. de acquir. poſſeſſ. Iaſ. in l. clam poſſidere §. qui ad nundinas num. 20 ff. eod. tit.*

& in l.ſi quis id quod nu.33.ff.de iuriſdict. omn.iudic.Tiraq l.9 connub.in princip.

67 Iuſte fit, quod lege permittente fit, de quo notatur infra *lit.L.nu.3.*

68 Iuſte quod fit, pœnam non meretur *l.Grachus C.ad leg. Iuliam de adulter. §.iniuria inſtit. ad leg.Aquil.Thomas de Thomaſettis reg.260.*

L

1 LArgius expendit, qui ſperat ſibi aliqua euenire *l.ſed & ſi 25 ff.de petit.hæreditatis.*

2 Lege quod non cauetur in practica non habetur *Bald. in cap.nihil circa fi.de elect.Ludouic. Rodolphin vari quæſt.lib 2.q.42 nu.39.*

3 Lege permittente quod fit, recte fieri dicitur *l.quis ſit fugitiuus § apud Labeonem ibi quia id facit quod publice facere licere arbitratur ff.de ædilit. edict.* Auctoritate enim legis quod fit, dicitur iuſte,& bene fieri *cap.quid dicam* 14.q.4. *Marc-Anton Genuenſ.in pract.Eccleſ.q.46.nu.4.Pichard. ad rub.inſt.de inoffic teſtamento num.9* Et ea quæ fiunt contra legem,pro infectis habentur *l.non dubium C.de legibus Thomas de Thomaſettis regul.* 107. Et ſuprà notatum eſt *lit.F.nu.29.*

4 Legem quærere vbi eſt ratio naturalis, eſt infirmitas intellectus *Philoſoph.lib.8.Phyſi cap.3.*

citati

citati per Surd.de alim.tit.1.q.28.n.9.& quæſt.44. num.12.& quæſt.45.num.58. Quia naturalis ratio vim, & robur legis habet *l.cum ratio ff.de bonis damnatorum l.ſcire oportet §.ſufficit ff.de excuſat.tutor.notat Cald.Pereira de empt.cap.1.nu.7.* Et allegari poteſt pro lege *Surd.dict quæſt.28. num.7.*

5 Legem ſuperioris non poteſt tollere inferior vide ſuprà *lit.I.nu.21.*

6 Per legem poteſt fieri,quod fieri poteſt per pactum *l.vlt.C.de fideiuſſor.* nam pacta æquiparantur legi vt dictum eſt infra *lit.P.nu.1.in fine.*

7 Leges nihil fruſtra faciunt *Cæſar Argel de contradictore legitimo q.2.num.200.& q.13.nu.48 & q.18.nu.18 Iaſ.in l.ait.prætor nu.1.de iure iur.Armendariz in proœmio addit.ad recopil.legum Nauar. nu.50.*Lex enim non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam *Gonzal. ad reg.8. Cancel.gloſ.22.nu.5.*Omne enim ſuperfluum eſt à iure reprobatum vt per *eundem gloſ.13 n.72. & eadem gloſ.22.nu.4.*iunctis quæ ſuprà notaui *lit.A.nu.229.*

8 Leges non ſolent quem duplici onere grauare vide infra *lit.O.n.7.*

9 Legibus,non exemplis eſt iudicandum vide ſuprà *lit.E.nu.27.*

10 Legis præcepto obtemperans conſulte agit *l.in ciuilem C. de furtis l.filiæ licet C.de collat.* Nam legis factum excuſat hominis negligentiam

l. ſi puellam C. ſi mancip. fue. alie. Et ſub clypeo legis nemo decipi dicitur *l. Paulus ff. de præto. ſtipul.*

11 Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem vide ſuprà *lit. F. nu. 56.*

12 Legis quod ſub generalitate continetur, dicitur eſſe in lege expreſſum *l. fin. ff. quod cum eo Farinac. in praxi crimina. par. 4. conſil. 30. num. 216.*

13 Legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius diſpoſitio *l. 4. §. toties vbi Paul. ff. de damno infect. l. quod conſtitutum ff. de mili. teſt. l. Mæuia ff. de manum. teſtam. l. ita autem in princip. & ibi Bart. ff. de adminiſtr. tutor. l. hos accuſare. §. omnibus ff. de accuſat. l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. & æſti. l. ſi ancillas omnes ff. de legat. 1. l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. l. 2. C. commun. de legat. cap. indemnitatibus §. ſed cum eas de elect. lib. ſexto Hyppol. conſ. 25. nu. 10. & conſ. 40. num. 12. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 2. C. de reuocandis donat. Surd. deciſ. 122. nu. 13. & conſ. 152. num. 38. & conſ. 174. nu. 8 & conſ. 179. nu. 38. Guter. pract. lib. 3. q. 17. nu. 227. & conſ. 1. nu. 8. & conſ. 21. n. 1. cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 24. & gloſ. 45. §. 1. nu. 51. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 518. nu. 6 in 1. edit & reſolut. 445. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap 57. §. 2. num. 6. verſ. Tertio Epiſcopus Brunor. à Sole in locis commun. verbo diſpoſitio 14. Anton.*

Monach. Lucen. deciſ. 13. num. 23. Eſcobar. de ratiocin. cap. 28. num. 17. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 9. nu. 4. Rot. Roman. apud Farina. deciſ. 697. nu. 7. tom. 2. p. 1.

14 Legis ratione ceſſante, ceſſat quoque eius diſpoſitio *l. in omni vbi Bart. ff de adoptio. l quod dictum ff. de pactis l. fin. ff. de ad Silanian. l. ſi maritus § ſcripſi ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. adigere §. quamuis ff. de iur patr. cap cum ceſſante de appellat. cap. & ſi Chriſtus de iure iur. Eucrard. in topic. legal. loco 85. late Tiraq. tract. ceſſante cauſa p. 1. num. 11. Surd conſ. 375. num. 24 Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. nu. 263. Mari. Antonin. variar. lib. 1 reſol. 35. nu. 8. Pichard. ad princip. inſt. de militari teſtam. nu 4. & in princip. inſt. de lege falcidia num. 28. & ad princip. inſt. de eo cui libertatis cauſa bona addicuntur num. 41.* vbi dicit quod ceſſante vna ratione legis, non ceſſat lex, & *n. 42.* quod ceſſante ratione legis negatiue, & contrarie ceſſat lex. Et legis ratione ceſſante in caſu particulari, non ceſſat eius diſpoſitio *l. proſpexit ff qui & à quibus d. l. adigere ff de iure patron.*

15 Legis caſus vbi eſt, ceſſat omnis diſputatio *gloſ. vlt in l. ancillæ C. de furtis Surd. conſ. 58 num. 3. Mago. Lucen deciſ. 12 num. 18.* quos cum alijs citat *Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 46. n. 1 & lib. 2. reſol. 51. num. 5 Flamin. de reſignat. lib. 9. in princip. nu. 2. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 15. num. 9. Ioſeph de Seſſe Aragon. deciſ. 153. num. 25.*

Et deficiente lege, vel canone ſola ratio poteſt allegari *l. ſcire oportet § conſequens verſ. Sufficit ff. de excuſat. tuto. cap. fruſtra diſt. 8.*

16 Legitimè factum, nullam pœnam meretur *l. nemo damnum ff. de iure iur. l. qui ſeruum ff. de verbor. oblig. l. Grachus C. ad legem Iuliam de adulter. l. ſancimus C. de adminiſtr. tutor.* cum alijs ſuprà adductis *lit. I. nu. 68.*

17 Legis mens magis eſt attendenda, quam verba *l. ſcire leges ff. de legibus l. non aliter. ff. de legat. 3. l. nominis, & rei § verbum ex legibus ff de verborum ſignific. Surd. deciſ. 35. nu. 14. March. Anton. Genuenſ. in pract. Eccleſ. q. 144. n. 3.* Lex enim, & legis mens idem ſunt *Surd. deciſ. 43. num 9.* A verbis tamen legis non eſt recedendum *d. l. non aliter ff. de legat. 3. cap. vlt. & ibi gloſ. de verbor. ſignifi. Thomas de Thomaſettis in floribus legũ reg. 5.* vbi ait procedere niſi conſtaret voluntatem loquentis aliter voluiſſe.

18 Legum correctio eſt vitanda *Surd. deciſ. 21. num. 19. Cardin. Tuſch. tom. 2. littera C. concl. 1036. & ſeq. Pichard. ad princip. inſt. de lege falcidia num. 34. Armendariz in proœmio addit. ad recop. legum Nauarræ num. 51. Cephal. conſil. 323. à num. 18. volum. 3. Ioan. Pet. Monet. de deſtribu. quotid. p. 2. q. 11. nu. 29.* Et in dubio legum correctio non eſt facienda *l. ſi quando C. de inofficioſo teſtam. l. 1. C. de inoffic. doti. l. præcipimus in fin. C. de appellat. cap. 1. de noui operis nunciat. cap. cum*

expediat de elect. lib. ſexto Menoch. de adipiſc. poſſ. rem. 4. num. 21. Franc. Becc. conſ. 1. nu. 13. quos citat *Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 18. num. 12.*

19 Legum interpretatione molliendæ ſunt potius pęnę, quam nimis exaſperandæ *cap. pœnæ de pœnit. diſt. 1.* quia in pœnis benignior fit interpretatio vide infra *lit. P. num. 16.* Mitius agitur cum lege, quam cum homine *glo. fi. in cap. illa de elect. l. celſus ff. de arbit. plene Bar. in l. amplius ff. rem ra. habe Borgh. de irregul. p. 6. num. 19 fol. 413.* quem citat *Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 19. num. 5. Cald. Pereira de emp. cap. 9 nu. 7.*

20 Lex non ad verborum formulam, & ritum, ſed ad effectum ſolum attendere debet *Ferrer in conſt. Cathalon. gloſ. 4. nu. 66.* Ratio enim generalis legis reſtringitur ex mente legis *Surd. deciſ. 9. num. 13. Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ num. 131.*

21 Lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus *l. 2. in fine C. commu. de legat. l. fin. C. de vſur. cap. ſecundo requiris de appellat. Surd. de alim. tit. 9 q. 21. num. 20. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 156. num. 17. Ferrer in conſtit. Cathalon. gloſ. 5 num. 160. Scacci. de appel. q. 17. limit. 10. numer. 14. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. L. concl. 272. Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ numer. 104.*

22 Lex quod negat, natura non audet *l. 2. § vlt. ff. de vſufr. earum rerum quæ vſu conſumuntur.*

Et lex naturam ſemper imitatur l. adoptio. 16. ff. de adoptionib. § minorem natu inſtit. eod. Pichard. ad rub. inſtit. quibus modis teſtam. infir. nu. 1.

23 Lex quamuis dura ſeruari debet, & caſus legis attenditur l. proſpexit ff. qui & à quibus Cardin. Tuſch. tom 5. lit. L. concl. 262. Scacci. de appellat. q. 17. limit 48. num. 11. Armendariz in proœm. addit. ad recopilat. legum. Nauarræ num. 152.

24 Lex poteſt plus, quam pactum l. dudum C. de contrah. empt. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 8.

25 Lex non debet eſſe iniquitatis vinculum, Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 19. numer. 72. Non debet alijs legem imponere, qui ipſam negligit obſeruari, cap. pro illorum de præben. & legem quam quis alijs preſcripſit, ipſe eandem ſeruare tenetur, l. ante pen. ff. de admituto.

26 Lex ſemper in potiori ſignificatu eſt accipienda ex reg. l. quæritur ff. de ſtatu hominum l. non aliter ff. de legat. 3. Surd. deciſ. 283. num. 5. & conſ. 288. num. 27.

27 Lex diſponere non dicitur illud, quod præſuponit, l. ex facto in 1. ff. de hæred. inſtit. Surd. deciſ. 195. nu. 8. & notatum eſt infra lit. V. nu. 38.

28 Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, l. de prætio, ff. de public. in rem act. l. non diſtinguemus, ff. de recept. arbitr. l. præſes, ff. de offic. præſid. l. 2. § conuenire, ff. de iudic. l.

quos

quos prohibet, ff. de poſtul. l. 1. §. generaliter. vbi gloſ. verbum in infinitum, ff. de legat. præſtand. l. quãuis, ff. de in ius vocando l. ſi ſeruum, §. non dixit, ff. de acquir. hæred. l. 1. §. quod autem, & ibi gloſ. verbo ſimpliciter ff. de aleator. l. vni. C. qui pro ſua iuriſdict. l. illam, C. de Collat. cap. Romanorum 9. diſt. cap. conſuluiſti 2. q. 5. capit. ſolitæ de maiorit. & obedient. cap. quia circa 22. de priuileg. clemẽ. vlt. de reſcript. Surd. conſil. 51. num. 7. & conſ. 182. num. 15. & conſ. 301. num. 50. & conſ. 308. num. 3. & conſ. 340. num. 2. & deciſ. 195. num. 4. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. num. 354. Ioſeph. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 28. num. 11. Narbona de appellat. à vicario ad Epiſcopum p. 1. num. 27. Iaſ. in l. non dubium num. 38. C. de legibus, Thomas de Thomaſettis reg. 300. Flamin. de reſignat. tom. 2. lib. 12. q. 5. num. 22. Gam. Luſit. deciſ. 105. num. 2. Eſcoba. de ratiocin. cap. 18. num. 42. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p. 1. §. 1. tit. de bonis clericorum num. 19. in fin. pag. 489. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concluſ. 508. Luſit. Fr. Anton. à Souſa in relect. de cenſur. bullæ cænæ cap. 2. diſp. 8. num. 1. Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 37. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 20. nu. 14. vbi nu. 24. declarat ſi nullo modo dicat nec virtualiter, nec realiter, ſecus ſi ſaltem virtualiter, Armẽdariz in proœm. addit. ad recop. legum Nauar. num. 27. vbi limitat cum alia lex diſtinguit, vel cum ratio

ex

ex illa, vel alijs legibus deſumpta id facit. Et quod lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum, *l. diſſentientis. C. de repudijs cap. illane ſede vacante*, *Surd. conſ. 219. num. 21.* Et lex vna in diſtinctè loquens, per aliam diſtinguitur, & limitatur, *l. ſciendum ff. qui ſatiſd cog. l. quamuis, ff. de in ius voc. auth offeratur C. de litis conteſt. l. filius fam. ff. de actio. & oblig. iunc. l. 1. ff. ad Maced. l. iuriſgentium, §. ſi paciſcar. ff. de pact. iunc l. tranſigere, & ibi gloſ. magna in fi. C. de tranſact. Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericorum, §. 1. nu. 20. pag* 489.

29 Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, *l. de pretio. ff. de public. in rem actio. l. in fraudem, §. vlt. de teſtam. milit. l. 1. §. generaliter ff. de leg. præſtã. l. 1. §. quod autẽ ff. de aleator. l. fin. in fin. vbi Angel. C. de dotis promiſſione cap. ſolitæ. §. fin. de maior & obed. Surd. conſ. 271. num. 28. Valaſc. conſ. 113. num. 21. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 419. numer. 1. & deciſ. 605. num. 2. in 1. edit. & reſol. 529. num. 2. in 2. edit. Thomas de Thomaſettis reg. 172. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 18. num. 3 Bertazol. in repetit. l ſi quis maior, C. de tranſact. num. 213 Ioan. Narbona de appellat. à vicario ad Epiſcopum p. 1. num. 27. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ num. 9. pag.* 85. Reſtringitur tamen ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel nequis damnum indebitè patiatur, *Armendariz in proœm. addit. recopil. legum Nauarræ num.* 76. Et non refertur ad caſus ſpecialiter notatos, *l. ſanctio legum ff. de pœn. l doli clauſula ff. de verbor oblig.*

30 Lex, vel diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, § dulciſſimis, de legat. 3 l. ſi de certa re, C. de tranſact. Flamin. de reſig tom. 2. lib. 9. q. 4. num. 19. Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num. 526. & num. 276.* Et recipit reſtrictionem de habilitate, *l. vt gradatim §. etſi ff. de muner. & bonor.* cum alijs de quibus *Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior num. 216. C. de tranſact.*

31 Lex ſi duplici nititur ratione, quamuis alia deficiat, ſuſtinetur tamen deciſio propter alteram, *§. affinitatis inſtitut. de nupt. Valaſc. conſ. 60. num. 6.*

32 Lex ſi aliud voluiſſet, expreſſiſſe iuxta regul. *l. vni. §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tol. l. ſi ſeruus, §. prætor ait verſ. non dixit, ff. de acquir. hæred. cap. ad audientiam 2. de decim. cap. 2. de tranſlat. prælati, cum traditis per Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 3. C. de reuocandis donat. Menoch. conſ. 1. num. 178. & conſ. 140. num. 4. Surd. deciſ. 88. n. 4. & deciſ. 322. n. 22. & conſ. 245. n. 45. vol. 2. Guter. pract. lib. 3. q. 22. numer. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. numer. 33. & gloſ. 42. num. 11. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex numer. 28. Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V. concluſ. 89. numer. 5. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 1.*

reſol.1. num.10. Lex id noluiſſe prǽſumitur, cum facile id exprimere potuiſſet, neque expræſsit, Menoch conſ.30. numer.8. Armendariz in procemio addit.ad recopil. legum Nauarræ n.150.

33 Libera quælibet res præſumitur â ſeruitute, l fluminum. §. vlt. l. Proculus, ff. de damn. infect. l. altius, & l. ædibus, C. de ſeruit. & aqua, & inſtit. de liberti. in princip. Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 89. n.1. & q 91. & lib.6. q. 29. & conſ.2. nu 43. & conſ.127. num.17. & de arbitr. iudicum lib.2 caſu 156. & conſ.395. num.2. cum ſeqq. Maſcard. de probat. concl. 79. & concl. 209. & concl. 1214. num. 17. & concl. 1305. Bertaz. tract. clauſular. inſtrum. clauſ. 21. gloſ. 1. nu. 1. Bonac. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 21. communia ſeruitutum nu. 56. pag. 425. Alciat. de præſumpt. regul. 2. præſump. 3. Rebuf. in tract. congruæ portionis nu. 127 Valaſc. conſult. 82. nu. 6. & de iure emphyt q. 51. Surd. deciſ. 177. nu. 1. Theſaur. deciſ. Pedam. 216. Myſing cent 5. obſeruat. 25. Caſtil. lib. 1 controu. cap. 7. nu. 10. Brunor. à ſole in locis commun. verbo res 4. Mari. Antonin. vari lib. 1. reſol. 95. n. 8. Amplia etiam extante quaſi poſſeſsione ſeruitutis, Menoch. d. q. 89. nu. 6. & conſ. 75 num. 4.

34 Liberalis nemo exiſtit in neceſsitatibus, l. rem legatam, ff. de adimend. legat. cum ſimilibus, de quibus per Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus nu. 106. C. de reuocandis donat. cum alijs infra citatis lit. N. num 9.

35 Liberalitatem non dicitur exercere, qui debitum ſoluit, l. proximè, ff. de ritu nupt. l. ſi ſeruo, ff. de hæred. inſtit. Surd. de alim. tit. 1 q 108. num. 5.

36 Limitata cauſa limitatũ producit effectum, vide ſupra lit. C. num. 12.

37 Locupletari nemo debet cum alterius iactura l nam hoc natura, ff. de condict. indeb. l. naturaliter, §. fin. l. hæc condictio 66. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de actio emptio. l. iure naturæ 206. ff. de reg. iur. l. vlt. C. de vſucap. pro empt. cap. ſuam de pan. cap. locupletari 47. de reg. iur. libro ſexto. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi. 15. num. 11. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 20. num. 48. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 23. num. 23. Pichard. ad §. ſed. naturalia inſtit. de iure naturali num. 3. & in diſp. de nobilit. communicat. num. 73. Thomas de Thomaſettis reg 24. Maria. Antonin. vari. lib. 1 reſol. 23. num. 3 & lib. 2. reſol. 41. nu. 13. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 18. §. 2 num. 4.

M

1 MAgis, & minus non differunt ſpecie, l. vlt. ff. de fundo inſtruct. l. ſed etſi manente ff. de preca. l ſi is cui ff. quemadm. ſeruit. amit. Surd. conſ. 305. num. 66. & conſ. 368. num. 13. cum alijs infra citatis lit. P. nu. 24.

2 Maior ratio elidit minorẽ l. ſi debitori in fine ff. de fideiuſſor. l. cui pacto ff. de ſeruis exportandis.

3 Maiori ſumma ineſt minor *l.1. §. ſi ſtipulanti ff. de verbor. oblig. cap.* 1 *vbi latiſſimè canoniſtæ de arbitrar. in* 6. *Cardin. Tuſch. tom.*7. *lit.S. concl.* 885. *Pichard. ad § præterea. num.* 8. *inſtit. de inutil. ſtipul Cardin Seraphin. Rotæ Romanæ. deciſ.* 267. *num.*4. vbi aſſerit, quod fallit, quando ſummæ diuerſitas conſtituit ſpecierum diuerſitatem. Verum huic regulæ oponi videtur *tex. in l. ſi decem* 54. *in princip. ff. locati*, vbi diſpoſitio concepta ſuper maiori ſumma non verificatur in minori. Cõmunis intellectus eſt ſecundũ *Bart. in d. § ſi ſtipulanti*, propterea ibi diſpoſitionem conceptã ſuper maiori ſumma, nõ verificari in minori quia agitur de cauſa onerosa, in qua nõ procedit principiũ ſed tantum in cauſa lucratiua, ſequuntur *Gom. de contractib. cap.*9. *n.*4. *Coſt. lib.* 1. *ſelect. cap.* 2. *num.* 1. *Conan. comment. lib.* 7. *cap.* 11. *num.*4. Conuincitur tamen ex *eod. tex. in d. l. ſi decem ſecundo caſu.* vbi probatur maiorem ſummam prolatam à conductore verificari in minori per ſe. Vnde reiecto hoc intellectu conſidero diſpoſitionem conceptam ſuper maiori ſumma non verificari in minori niſi appareat veroſimiliter diſponentem intendiiſe quamcunque ſummam contentam ſub maiori, cum verò primo caſu *d. l. ſi decem* maior ſumma proferatur à petente, ſcilicet à domino rei locatæ, ideo non videtur conſentire in minori ſumma, quia eſt ei præiudiciale,

le, attamen ſecundo caſu maior ſumma profertur à promittente, ſcilicet conductore, & ideo in minori conſenſiſſe videtur, nam veroſimiliter præſumitur conductorem, qui in maiori ſumma conſenſit à fortiori conſentire in minori, ſi intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipſius. Senſus autem *tex. in d. § ſi ſtipulanti*, ex quo deſumitur regula hæc (omiſsis varijs intellectibus, de quibus *Menchaq. de creat. ſucceſſ. §.* 10. *numer.* 142.) poteſt verificari legendo illũ continuatiuè ad *verſ. Niſi ſtipulatori* ſuprà proximè præcedentem, & ita loquitur caſu quo diuerſitas promittentis maiorem, vel minorem ſummam incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo, quod fuit ſequuta complacentia ſtipulatoris in diuerſitate ſummæ promiſſæ, propterquam valet ſtipulatio in minori ſumma.

4 Maius cui conceditur, & minus concedi videtur, *l. filiusfam. § fin. ff. de donat. l. Marcellus ff. de donat. cauſa mortis, l. non debet, ff. de regulis iuris, cap. ex parte* 27. *de decim.* nam minus ſemper ineſt in eo, quod plus eſt, *l in eo, ff. de regulis iuris, Farina in praxi crim. p.* 4. *deciſ.* 10. *num.*6. Regula hæc non habet locum in diſpenſationibus, vt per *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.* 227. *num.*4. *in* 2. *edit.* Et maius, cui licet, non debet quod minus eſt non licere, vt notatum eſt infra *lit. P. nu.* 23.

P 5 Mala

5 Mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bo-na, *ex D. Paulo ad Rom. 13 refertur in cap. ex tuarum de ſortileg. cap. ſuper eo de vſur. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 52. num. 8. Palat. in repetit. cap. notab. 6. num. 2. & 3.*

6 Male agens odit lucem ex auctoritate *Christi Domini Ioan. 3.* & probant *text. in l. 1. §. tria lumina, vbi gloſ. ff. de ventr. inſpic. l. donator, vbi gloſ. verbo occultè, C. de donat. refertur in cap. conſuluit 24. vbi gloſ. verbo qui malè de offic. deleg. cap. perniciosam 18 quæſt. 2. cap. 1. verſ. Porrò vt Eccleſiaſtica beneficia, cap. cum ex iniuncto de hæreticis, Surd. conſil. 132. num. 24.* Vnde *Horat. epiſtol. lib. 1. epiſt. 2.*

Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones

& tenebræ aptæ ſunt ad fabricandum falſum, *l. 1. §. tria, ff. de ventr. inſpic.* & quæ occultè, & clandeſtinè fiunt ſuſpicione non carent, *cap. 1. §. cum enim,* & ibi *gloſ. verbo occulta, vt Eccleſ. benef. ſine diminut. confe. d. cap. conſuluit, §. ne verò, l. ſi. ff. de ritu nupt.* cum ſimilibus de quibus *Tiraq. de pœn. cauſa 11. nu. 11.* & plenius *de retract. tit. 2. in præfat. à n. 13. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 12. n. 7. Maſcard. de probat. concl. 815. nu. 33.* Sicut à contrario ea, quæ in conſpectu aliorum, & palam ſiunt, ſunt ab omni ſiniſtra ſuſpicione aliena, *l. non exiſtimo verſ. Et multum refert ff. de adminiſtrat. tut. l. cum ipſe tutor, §. fuit quæſitum, & ibi Rip. ff. de*

ff. de contrah. empt. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. caſu 244. nu. 1. & per totum.

7 Male parta, male dilabuntur, *Card. Tuſch. to. 5. lit. M. concl. 25.*

8 Malitia creſcente, creſcere debet & pœna *l. quicunq; Cod. de ſeruis fugitiuis.*

9 Ex malitia ſua nemo debet commodum reportare *l. in fundo ff. de rei vend. l. itaq; fullo ff. de furtis cap. cognoſcentes de conſtitut. cap. ſedes, cap. plerunq; de reſcript. cap. intelleximus de iudic. Cardoſ. in praxi iudicũ, & aduocat. verbo delictum n. 7.* Intellige directè, & principaliter, nã indirectè, per accidẽs, & in cõſequentiã poteſt quis ex malitia ſua cõmodũ reportare *argum. tex. in l. ſed & milites 10. §. ſcribit ibi, tutelis excuſabũtur, quia vrbẽ eis ingredi nõ licet ff. de excuſat. tutor. l. decreto 10 ff. de ſuſpect. tutor. c. quia diuerſitatẽ verſ. ſi tamẽ, de cõceſſ. præben. notat Tiraq. de iure mariti gloſ. 8. n. 279.*

10 Malitijs non eſt via aperienda, *Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 13. nu. 90. Flamin. de confident. q. 35. nu. 70.*

11 Malitijs eſt occurrendum *Flamin. de confident. q. 32. num. 61.* Et malitijs non eſt indulgendum *Eſcobar de rotiocin. cap. 15. nu. 3.*

12 Malorum mores infirmitas animi non excuſat *l. 1. C. ſi aduerſus delictum.*

13 Malorum conſortia ſæpè bonos corrũpunt *cap. ſæpè 28. q. 1. Camill. Borrell. in addit. ad Bellugam in ſpeculo principum rub. 11. §. viſo, lit. C. verſ. Item*

verſ. Item hæreticus, Tiraq. l. 5. connub gloſ. 1 par. 5. num. 29.

14 Malum ſub ſpecie boni non eſt admittendum *Farina. in praxi crimin par. 4 conſ. 30 nu. 62.* Malum omne naſcens facile opprimitur, inueteratum fit plerumquè robuſtius ex *Cicerone veteri, nouoq; teſtamento* multis exemplis probat *Campanili in diuerſorio iuris canon. rub. 12. c. 8. num. 8.*

15 Malum maius minori eſt conſideratione præferendum *cap. omnes 7. quæſt. 1. cap. ſi quis 7. quæſt. 3.* Malum minus toleratur, vt grauius euitetur *l. abſentem ff. de pœn. l. 1. §. ſanctius ff. de vent. in poſſe mitt.*

16 Malum minus eligendum de duobus malis *cap. duo diſt. 13. cap. iurauit cap. non ſolum 23 q. 3. l. quoties. ff. de regul. iur. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. M. concl. 26 Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 2. num. 24. Menchaq. illuſtr. cap. 48 n. 2 Tiraq. de nobilit. cap. 31. nu. 547. Thomas de Thomaſettis reg. 93. P. Azor. inſtit. moral. p. 1 lib. 2. cap. 18 q. 5. Sayr. in claui regia lib. 1. cap. 13 nu. 30. P. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 11. nu. 15.* Nam reſpectu maioris mali minus habet rationem boni ex citatis per *P. Henriq. in ſum. lib. 12. cap. 6. §. 7. lit. F.* Item accidentaliter, & ſecũdum quid perplexus inter duo, quorũ alterum neceſſario eſt facturus, vtrunq; arbitratur eſſe peccatum, iuſte poteſt, & tenetur eligere, quod ſibi videtur minus, vt maius euitet,

euitet, ita colligitur, ex *tex in d. cap. duo mala,* in idem eſt *tex. in cap. 2. ead. diſt. 13. verſ. Eſt tamen, & verſ. Sed cum, & in cap. ſi aliquid 22 q 3.* obſeruant *Archid. Dom. Præpoſit. Bellam. & Turrecrem. poſt gloſ. in d. cap. duo mala, D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 6. ad tertium, vbi Medin. q. 1. Cordub. in ſuo quæſtion. lib. 3. q 4 ad fin. Valent. 1. 2 q. 14 puncto 5 ad 2 Vaſq. ad d. q. 19. diſput. 60. cap. 2. num. 6.* & ex omnium ſententia reſoluit *P. Molin. de iuſtit. tom. 2. diſp. 335 ſub nu. 10. Fr. Emman. in ſum. to. 2. cap. 51. num. 6. P. Suar. tom. 4 de pœnit. diſp. 4. ſect. 10. nu. 4.* An autem ſit licitum conſulere alteri minus malum, vt maius euitet? vide *Thomas de Thomaſettis d. reg. 93. P. Azor. inſtit. moral p. 2. lib. 12. cap. 16. quæſt. 8. P. Leſſi. de iuſtit. lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 34.*

17 Malus ſemel, ſemper præſumitur eſſe malus, *cap. ſemel malus 8 de regulis iuris lib. ſexto,* proſequuntur *Duenb. reg. 303 Hyppol. conſ. 44. num. 3. & 4. Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 32. Maſcard. de probat. concl. 1003. nu. 37 Fr. Emman. Roderic. to. 2. regular. q 12. art. 3. Cot. in memorab. verbo malus ſemel pag. 559. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 23. nu. 21.* alios refert *Cened. ad ſextum collect. 29 nu. 2.* Intellige vt habeat tantum locum in eodem, vel ſimili genere mali, ſecus eſt in diuerſo, vt docent *Greg. l. 1. verbo procurado tit. 18. p. 6 Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 2. nu. 215. Grammat. deciſ. 25. nu. 7. Hyppol. conſ. 15 num. 9. & d. conſ. 44.*

num.18.cum ſeq.Maſcard concl.222 num.20.& d. concl.1003.nu.38.Clar.lib.5.§.fin.q.21.num.1.ad finem,Farinac.d.q.23.num.30.Aloyſ.Ricci.in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ.4.p.2. Cardin. Tuſch. tom.5.lit.M. concl.28. Thomas de Thomaſettis regul.278. Franciſc. Galet.in margarita caſuum conſcient. verbo præſumere.

18 Mandatum ſpeciale detrahit generali, *Steph. Gratian.diſcept.forenſ. cap.95.nu.9. Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat. verbo mandatum nu.4.* Mandare, vel ratum habere paria ſunt *cap. ratihabitionem,vbi Din de reg.iur.in 6.Fr.Anton. à Souſa in relect.de cenſur bullæ cœnæ cap.3.diſput.22.num.4. & cap.12.diſput.64.nu.11.*

19 Media præſumuntur probatis extremis, *l.ſicut, §. non videtur, ff. quib.mod. pig. vel hypothe. Scacci.de appellat.quæſt.18.remed.1.concl.5.n.56.* Media tempora non nocent, *Pichard.ad § in extraneis 4 nu.11.inſtit. de hæred. qualit.* Media via eſt eligenda, *§ pen.inſtit.quib.ex cau.manumit non licet, §.cum ex aliena inſtit. de rerum diuiſ. Thomas de Thomaſettis regul.178.* vbi declarat procedere, quando ius, vel ſententia non poteſt magis adaptari ad vnam partem, quam ad aliam.

20 Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi, *l.fi.ff.de flumin.l.qui ſella,§.fin ff. de ſeruit.ruſti.l.tria prædia, ff.de ſeruit. vrbanorum prædiorum,Surd.conſ.8.nu.17.& conſ.136.nu.34.*

Anton.

Anton.Monach.Floren.deciſ.62,n.18. Cardin.Tuſch. tom.3.lit.E.concl 684.

21 Melius eſt intacta iura ſeruare, quam poſt vulneratam cauſam remedium quærere, ſeu melius eſt occurrere in tempore, quam poſt illatum vulnus remedium quærere, vel principijs obſta,ſer ô medicina paratur, *l.vlt.in fine, C.in quib.cau.in integrum reſtitutio non eſt neceſ.l.1. C quando liceat vnicuiq; ſine iudice ſe vendicare,Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent.lib.21. tit.8.nu.30.in fine,Cardin Tuſch.tom.6. lit.P.concluſ.648.Ioan.Maria Bellet diſquiſit.clerical. p.1.tit. de diſciplina clericali.§.5.nu.105. pag.68.*

22 Melius eſt pauca cautè agere, quam multis intereſſe periculosè, *authen. de tabellion. circa medium collat.4.* Et melius eſt pauca verba idonea effundere,quam multis inutilibus homines prægrauari, *l tanta,§ contrariū,C.de vet.iur.enucl.* quare ſcripſit ille ſapiens

Pauca loqui prudens, audireque plurima debet,
Os vnum, binaſque aures idcircò tenemus.

23 Melius eſt nocentem dimittere,quam innocentem punire, *l.abſentem, ff. de pœnis, Cardin. Tuſch.pract. concl. tom.1.lit.A.concluſ.41. num.3.* Exemplum enim graue eſt prætextu nocentis inſontem periclitari, *l.fin.in fi. C.de his qui latro. occulta.*

24 Membrorum ſuorum nemo eſt dominus,

 l.liber.

l, liber homo ff. ad leg. Aquiliam, cap ſi non licet cum plurib. ſeqq 23 *q.* 5. *Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. tit. de fauore clericorum canonis p.* 1 §. 1 *nu.* 15. *pag.* 174 cum huiuſmodi dominium ſit ſoli Deo reſeruatum, iuxta illud ſacræ paginæ *Sapient.* 16. *tu eſt Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem. & Deuter. cap.* 32. *Ego occidam, & ego viuere faciam & quintum Decalogi præceptum, non occides*, intelligitur non ſolum de alio, ſed etiam de ſe ipſo iuxta *text. in dict. cap. ſi non licet* 23. *quæſt.* 5. Vnde nemo poteſt tam in foro interno, quam externo vitam ſuam, aut propria membra impune diſsipare, & iactare ſine legitima cauſa, per ea quæ tradunt *D. Thom.* 2. 2 *q.* 64. *art.* 5. *Cou. lib.* 1. *vari. cap.* 2, *à num.* 8. *& lib.* 2 *cap.* 1. *num.* 11. *col. vlt. Gom. vari. tom.* 3 *cap.* 3. *num.* 13. *Simanch de catholic. cap.* 18. *à num.* 21. *Tiraquell. de nobilit. cap.* 31. *à num.* 559. *Clar. in pract. lib.* 5. §. *fin. quæſt.* 68. *num.* 37. *Menoch. de arbit. caſu* 284. *P. Molin. de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 1. *P. Leſſi. de iuſtit. lib.* 2. *c.* 9. *à n.* 98. *& n.* 101. *refert plures Cened. ad decretum collect.* 29 *nu.* 4.

25 Mendacium in vno dicens, in omnibus præſumitur dixiſſe *Anton. Monach. Lucen. deciſ.* 38. *n.* 11. *Stephan Gratian. Marchiæ deciſ.* 227. *n.* 8. *&* 9 *Bartho. Peret. ad extrauag. ambitioſæ, de rebus eccleſ. non alien cap* 3. *n.* 51.

26 Mens magis debet attendi, quam verba, *Scacci de appellat. quæſt.* 4. *num.* 21. *Armendariz in proœm.*

proœm. addit. ad recopil legum Nauarræ num. 19. quibus adde, quæ infra notantur *lit. V. num.* 5. Mens enim eſt potentior verbis, ex *in l. Labeo in fine ff. de ſuppel. lega l. nominis, & rei, §. verbum. ff. de verb. ſignifi.*

27 Mentiri plus eſt, quam lenocinium facere, *cap. poſtulaſti de reſcriptis.* Mendacium enim eſt delictum, & turpitudo, *Farin in praxi crimin. p.* 4 *conſ.* 60 *num* 130.

28 Meum quod eſt, amplius meum fieri non poteſt, *l. ſi rem meam. ff. de verbor. oblig. l.* 4. §. 1 *ff. de acquirenda poſſeſſ.* §. *ſi cui fundus verſ. ſed ſi rem legatarij inſtit. de legat.* §. *ſic itaque. inſtit. de action. cap. inter dilectos de fide. inſtru. Surd conſ* 305. *nu.* 56 *Ioſeph de Seſſe Aragon deciſ.* 46. *nu.* 23. *&* 24. *& deciſ.* 87. *num* 3. *Cardin. Tuſch tom.* 5 *lit. M. concl.* 226. *Bertazol de clauſulis inſtrum. clauſula* 19. *gloſ.* 2. *n.* 9. *Pichard. ad d. verſ. ſed ſi rem legatarij n.* 2.

29 Minima non ſunt in conſideratione. *l ſcio, ff. de in integr. reſtit. l* 4. *in fine, ff. de ædi. edic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo minima, Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ* 691. *in* 1 *edit. & reſol.* 585. *à num.* 7. *in* 2. *edit. Cardin. Tuſch. tom* 5 *lit. M. concl.* 239 Intellige quando agitur de iure ſpeciali contra iuris communis regulas, putà per viam reſtitutionis in integrum, & ita procedit *tex in d. l. ſcio & in l. ſi oleũ* §. *vlt ff. de dolo, & l. res bona, ff. de contrah. empt.* quia vbi agitur de iure cõmuni, de minimis curatur, & procedit *tex. in*

l. 1. §. *illud, ff. de coniung. cum emancip. liber. l. quamuis. ff. vt in poſſeſſ. legat. l.* 1. §. *cum dicitur ff. ſi cui pluſq; per leg. Falcid.* etiamſi ſimus in pœnalibus, puta in furto, quod committitur in anſere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem*, §. *gallinarum. ff. de acquir. rer. domin.* §. *gallinarum, & vtrobique gloſ. & Doct. inſtit. de rer. diuiſ.* ita diſtinguit *Bart. in d. l. ſcio num.* 1. *verſ. nota quod de minimis, & in l. proprietarius col.* 2. *in princip. num.* 2. *verſ. ſed dic aut agitur, ff. de damn. infect.* quæ diſtinctio communiter ab omnibus recepta eſt, vt per citatos à *Rendina in promptuar. recept. ſentent. to.* 1. *tit.* 100. *num.* 13.

30 Minus cui prohibetur, multo magis id, quod maius eſt interdicitur *cap. nulli* 44. *diſt.* nam minus ſemper ineſt in eo, quod plus eſt, *l. in eo ff. de regulis iuris*, *Farin. in praxi crim. p.* 4. *deciſ.* 10 *num.* 6.

31 De modico non eſt curandum, *l. ſi oleum*, §. *fin. cum l. ſeq. ff. de dolo, l. in rebus*, §. *poſſunt, ff. commodati, l. res. ff. de contrah. empt. l. ſcio; ff. de in integr. reſtit. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 39. *num.* 3 *in* 1. *edit. & reſol.* 36. *in* 2. *edit. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. num.* 422. *Thomas de Thomaſettis reg.* 94. vbi aſſerit procedere, niſi modica eſſent eſſentialia, vel multa.

32 Modica non nocet, *cap. ſi preponente* 42. *vbi gloſ.* 1. *de reſcript. Tiraq. in l. ſi. vnquam verbo donatione largitus num.* 107. *C. de reuocandis donat.*

nat. & in tract. de iudicio in rebus exiguis verſ. 29. *P. Azor. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 10. *verſic. tertio quæritur.* Hinc modica mora non nocet, *Tiraq. vbi proximè num* 77. *& de retract. lig.* § 8. *num.* 9.

33 Mora vltima nocet, *l. illud* 17. *ff. de peric. & commod. rei vend. l. ſi mora, & l. ſemel mora, ff. ſoluto matrimon. l. cum prætor*, §. *ſi aliquando, ff. de noui operis nunciat. l. ſi & per emptorem* 53. *ff. de actio. empt. l. ſi ſeruum* 91. §. *ſequitur, ff. de verb. oblig. cap. ſi iudex laicus* 12. *vbi gloſ. verbo clericali de ſentent. excom. lib. ſexto, Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q* 29. *num* 86. *Caſſan. in catal. glor. mund. par.* 12. *conſid.* 100. *num.* 16. *Medic. in tract. de nouation.* 2. *p. verbo mora. Saport. tract. de mora cap.* 1. *num.* 41. *Forcatul. eod. tract.* 3 *p. num.* 13. quos refert *Pichar. in diſp. de mora num.* 212.

34 Morem antiquorum, qui non ſeruat, non ſeruat honorem eorum, *Bald. conſ.* 318. *incipit quidam nobilis lib.* 2. refert, & ſequitur *Aymo. Crauet conſ.* 238 *num.* 10.

35 Moriens nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ *l. fin. C. ad l. Iuliam repetund. cap. ſancimus* 1. *q.* 7. *Menoch. conſ.* 350. *num.* 9 *Eſcobar de ratiocin. cap.* 11. *num.* 30. *Franciſc. Molin. de ritu nup. lib.* 1. *comparat.* 18. *num.* 66. *Thomas de Thomaſettis reg.* 193. *Cou. vari. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. *Flamin. de reſignat. lib.* 12. *q.* 1. *à num.* 7. *Bertaz. conſ.* 118 *num.* 13. *Anton. Monach. Florent. deciſ.* 2. *num.* 27.

36. Mors

36 Mors omnia ſoluit *auth. de nup. §. deinceps collat.* 4. *Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.* 7. *nu.* 82 *Card. Tuſch. tom.* 5 *lit. M. concl.* 391. *Sebaſtian. Medic. in ſpeciali tract. mors omnia ſoluit Pichard. ad § recte quoq;* 5. *num.* 8 *inſtit. de mandato. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *à num.* 3.

N

1 NAtura, & ars fruſtra nihil agunt *Ariſtot. lib.* 2. *de cælo tex* 59 *& lib.* 3. *de anima tex.* 45. probatur *in l. qui bis idem ff. de verbor. oblig. l. hæc ſtipulatio §. diuus ff. vt lega. no. cauea.* cum citatis per *Brunor. à Sole in locis commun. verbo natura.* Et natura non deficit in neceſſarijs, neque abundat in ſuperfluis *Ariſt. d. lib.* 3. *de anima cap.* 5.

2 Natura rei potius attendi debet, quam ſimplex nominatio *argum. tex. in l. ſi vno ff locati cap. ea quæ. de ſimon. Gonzal. ad reg* 8. *Cancel gloſ.* 5. *num.* 18.

3 Naturalis coniectura præualere debet accidentali *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib* 3. *q* 85. *num.* 55.

4 Naturaliter quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundum legem poſitiuam, & eius ordinationem *l. qui ad certum ff locati l. lex Cornelia in fine ff. de vulgari, & pupil. ſubſtit. l. Gallus §. ſi eius, ff. de liber. & poſth.* Vnde paria ſunt aliquid eſſe

eſſe impoſsibile naturaliter, vel de iure *l.* 1. *vbi gloſ. & l. filius ff. de condit. inſtitut.*

5 Neceſſaria omnia ad vnum conceduntur illi, cui conceditur illud vnum *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omn iudic. l. ad rem mobilẽ § qui procuratorem ff. de procurator. l.* 1. *§.* 1. *ff. ſi vſusfr. pet. l.* 3. *§. qui habet ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l.* 3 *ff pro ſocio l.* 1. *§ fin ff. de officio eius cui manda eſt iuriſd. §. minorem inſtit. de adopti. cap. præterea de offic. deleg.* cum his quæ ad hoc principium exornandum tradunt *Euerard. in topic. legal. in loco à conceſſione antecedentis, & in loco à conceſſione conſequentis, Nau. in princip. de pænit. diſt.* 5. *num.* 24. *& lib* 4. *de ſponſal. conſ.* 14. *num.* 2. *Surd. conſ.* 347. *n.* 20. *Rendina in promptuar. recept. ſentent. tit.* 100. *num.* 3. *tom.* 1. *Gam. Luſit. deciſ.* 206. *nu* 9. *Thomas de Thomaſettis reg.* 29. Vbi aſſerit procedere in materia fauorabili, vel indiferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio. Vel intellige quando illud conceſſum non poteſt ſtare ſine illis ex *Franciſc. Galet. in margarita caſuum conſcient verbo concedere.*

6 Neceſsitas legi non ſubiacet *l. tutor qui repertorium ff. de adminiſtr. tutor. l. vt gradatim §.* 1. *ff. de muner. & honor. l. non ſolum § fin. ff. de excuſat. tutor. l. aliquando ff. de offic. proconſ. l. ſi quis filio ff. de iniuſt. teſtam l.* 1. *C. de oper libert. l. pro. tyronibus C. de priuileg. domus Auguſtalis lib.* 11. *cap. licet de ferijs cap. quanto in fin. de conſuetud. c. exijt col.* 4. *in fi. de verbor ſignific. lib. ſexto Thomas de Thomaſettis reg.* 189.

GRANADA

reg.189. Surd. deciſ.86.num.8. Gail. pract. lib.1. obſeruat.102.num 8. Plac de delictis lib.1.cap.28. num.3.Matien.l.1.gloſ.21.tit.10. lib.5.nouæ recopil.P.Sanch.de matrim.lib.3. diſp.10. num.27. Ceual commun.contra commun. tom.4. q.fin. num 50. Aloyſ.Ricci.in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.711.in 1 edit.& reſol.602 num.3.in.2.edit.Cardin.Tuſch. tom.5.lit N.concl.19.Luſit.Benedict. Aegid.in repetit.Lex hoc iure ff.de inſt.& iure p.1.cap.8. nu.26. in fine elegantiſsime Muñoz de Eſcobar qui multa ex ſacra pagina refert, de ratiocin. adminiſtr. cap.14.à num.10.Bartho.Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien.verbo præterquam nu.4 pag.176. Ioan Petr.Monet. tract.de diſtribut. quotid.p.2.q 11.num.38.Io.Maria Bellet. diſquiſit. clerical.p.1.tit.de dicipiina clerical.§.4.n.55.pag.41. & §.20.num.13.pag 135.

7 Neceſsitas facit licitum, quod de iure non eſt licitum cap. quod non eſt licitum de reg iur. Tiraq.de pœnis tempera.cauſa.33.num.3.Ceual. commun.contra commun q.fin.num.6. tom.4. Cardoſ.in praxi iudicum. & aduocat verbo neceſſitas num.2. Anton.Oliban.de iure fiſci cap.4. num.36. Eſcobar de ratiocin. cap.14. num.13. Ioan.Petr.Monet.de diſtribut.quotid.p.2.q.11.num 38. Beltett. d.§.20. num.13.

8 Ex neceſsitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem Gozadin. conſ.87. num.15. quem refert, & ſequitur Flamin. de reſignat. to.1.lib 2.

q.3 num 40.

9 Neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit l.rem legatam ff.de adimend. legat. Tiraq. in l ſi. vnquam verbo donatione largitus num. 106.C. de reuocandis donat.Valaſc.conſ 153.n.24.Gam.Luſit.deciſ.71. num.3.Piohard.ad rub inſtit. de adopt. nu 43. Neceſsitatibus leges non ſeruantur l. vt gradatim §.1 ff.de mu.& hono.

10 Negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio cap.bona de elect. cap. ſuper hoc de renunciat.Hieronim.Ferdinandez de Otero in repetit. cap.fin.de conſuetud.num.30.Negatiua enim probari non poteſt vt per Anton.Gabri.tom.3.commun. tit. de probat. concl.6. Maſcard. de probat. concl.187. Fului.Pacian. eod tract. lib.1. cap.38. Donat.à.Fin.tom.1.commun.opin.lib.4 tit.9.nu.35. & num.20.& 28.Menoch de præſumpt.lib.2.q 50. num 8. cum.ſeqq. Vincent.Carot. tract.de locato, & conducto.tit.de negatiua probanda p.3.Cardoſ.in praxi iudicum verbo probatio num.29.Rebuf.de except. num 160.cum ſeqq.

11 Negaatio facit rem dubiam cap.veniens 13. de ſupplenda negligent.prælato. Felin. in cap.ſuper eo à num.2.de teſtibus cogendis Surd.conſ.4. num.28. Guter.pract.lib.3.quæſt.9.num 10.

12 Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet gloſ. in cap.cum dilectus de conſuetud. Cardin. Tuſch. tom.5. lit.N. concl.26. Mari. Antonin. vari. lib.1. reſol.20. num.7. Surd. deciſ.

243.*num*.7. vbi *num*. 6 aſſerit quod negatiua diſpoſitio nullum caſum excipit. Et negatio plus tollit,quam ponit affirmatio, quia malignantis naturæ eſt,& quidquid ſequitur negat *l.filius fam.§.1.C.de donat. gloſ.1. in l.iuriſgentium §.ſed ſi fraudandi ff.de pact.gloſ. verbo à ſuſpenſis in cap.cum dilectus de conſuetud.gloſ. verbo non poteſt in cap.1. de reg.iuris lib.6.* quas ſequuntur frequentiſsime ſcribentes per *tex.ibi, in l.ſi is qui ducenta §.vtrum ff. de rebus dubijs* cum multis alijs quæ latè proſequitur *Tiraq de iure primog. q.24.num.12.Cou.vari.lib.1.cap.13.nu.7.*

13 Negligentia imputari non debet ignoranti *l.ſi quis in graui §.ſi quis ignorans ff.ad Silani.cap. apoſtol.de excep.* Negligentia alterius ei, qui diligens eſt nocere non debet *l.ſi non expedierit §.ſi pupillus ff.de bon.auct. iud.poſſid.* Et negligentia numquam alicui debet imputari, vbi diligentia nihil proficeret *l.fi.§.ſi ea conditione ff.ad leg. Rhod.de iactu.Io.Maria Bellett.diſquiſit.clerical.p.1. tit.de diſciplina clericali.§.20.num.14.*

14 Negligentia vnius alteri nocere non debet *l.rem hæreditariam in fine ff.de euict.l.3.ff.de tranſact.l.fin.ff.ad Silanian.l.non debet ff.de reg.iur.Thomas de Thomaſettis reg.190.*

15 Nemo dat, quod non habet *l.traditio ff. de acquir.rerum domin.l.nemo plus vbi Dec.& Cagnol. ff.de reg.iuris l.ſi filius C. de donation. cap. quomodo de conſecrat.diſt.4. cap. quod autem de iure patron.*

cap.

cap.nemo plus de reg.iuris lib.6.Surd.conſ.194.n.17 & conſ.247.n.10.& conſ.265.n.6.Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.5.nu.28. Anton.Monah. Bonon.deciſ.19.num.4. Franciſc.Molin.de ritu nupt. lib.3 q.10.nu.19.Card.Tuſch.tom.2.lit.D.concl 17. Thomas de Thomaſettis regul.191. vbi exponit procedere de per ſe; ſecus autem auctoritate legis.

16 Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe in ſe habeat *l.2.C de pœnis l.1.C.qui pro ſua iuriſd. cap.nemo poteſt 79.de reg. iuris lib. ſexto Ioſeph.de Seſſe Aragon deciſ.188. n.15.& 23. Cæſar.Argel.de contradictore legitimo q.9. num.58. Pichard. ad princip. inſtit. de acquiſit. per arrogat. nu.49 Surd.conſ.126.nu.31.*

17 Nemo videtur eligere viam, per quam iudicium ſuum ſubuertatur *l.3. verſ.Nec credendus ff.de milit.teſtam.l.quoties 13.ff.de rebus dubijs l.quoties ff.de verbor.obligat.tex optimus in cap abbate iuncta gloſ.verbo potius de verbor ſignific.cum alijs de quibus Menoch.de præſump.lib.6.q.4 à princip. Cardin.Mantic. de coniect. vltimar.volunt lib.2. tit.1.*

18 Nemo tenetur ad impoſsibile vide ſuprà *lit.I.nu.12.* Nemini conſulendum eſt cum alterius detrimento *l.nec auus C.de emancip. libero. cap.1.22.q.2.*

19 Neſcire,& dubitare paria ſunt *l.manifeſtiſsimi C.de furtis Tiraq.in l.ſi vnquam in princip.n.96.*

Q *C.de*

C.de reuocandis donat.Sarm.lib.2.ſelect.cap.10.n.5. Menoch.de arbitr.caſu 75 nu.7. Et neſcire, vel non poſſe paria ſunt *l.in actione verſ.Plane ff.de furtis.*

20 Nihil, & inutile æquiparantur *l.4 §.condemnatum ff.de re iudic. cap.ſicut vigeri 1.q.1.*

21 Ex nihilo nihil fit *l.Seiæ ff.de tutor.& curator. l.eius ff.de reb.credit.* facit *l.ſi Mæuia ff. de hæred. inſtit. Ariſto lib.1. de gene. & corrup. Cald.Pereira de empt cap.3.nu.15. Farin. in praxi crimin.par.4. conſ.60 nu.90.& ibi addit.*

22 Nolle, & non poſſe paria ſunt *l.1.§.vſus ff. de procurator.l.3 C.de hæredibus inſtit.*

23 Nominatio ſæpe probat qualitatem rei, *D Barb.in l.cum prætor §.vlt nu.243.ff.de iudicijs.* Vnde contractus talis præſumitur, qualis fuit denominatus *Honded. conſ.35.nu.4.lib.2. Menoch. de præſumpt.lib.3.q.105.nu.2. Anton.Monach.Florent.deciſ 51.num 5.*

24 Non entis nullæ ſunt qualitates *l.eius qui in prouincia verſ.Quoniam ff ſi cert pet.l.4.§.condemnatum ff.de re iudic l.2. ff.de vſufr. l.Pomponius §. fin.ff.de acquir. poſſeſſ. l.ſi ſeruum §.fin.ff.de action. empt l.nec vllam §.ſi quis abſentis ff. de petit hæredit l.qui ſuperſtitis ff.de acquir.hæredit l.1.ff.de hæred. vend. cap. bonæ de elect. cap.ad diſſoluendum de deſpon.impub Tiraq. de iure primog.q 55.num.10. & tract.ceſſante cauſa p.1.nu.212.Gom.vari.to.1. cap.1.nu.9 & cap.10.nu.43.& l.17.Tauri nu.19. verſ.Primo*

verſ.Primo latè Remig.tract.de immunit.Eccleſ.ampliat.20.à num.5.Thomas de Thomaſettis reg.202. Guter.pract lib 3.q.35.nu.10.Surd.deciſ.316.n.6. & conſ.61.nu.57.& conſ.246.n.15.Brunor.à Sole in locis commun. verbo qualitas 9 Card.Tuſch.to.6. lit.Q concl.6 Hieronym.Ferdinandez de Otero in interpretat.cap.gratum nu.73.de officio delegati, Eſcobar.de ratiocin.cap.15.nu.17 & cap.19.nu.26. Anton Monach.Florent.deciſ.56.nu 5. Ceual. commun. contra commun. tom 4 q.905.nu.80. Cald.Pereira quæſt forenſ.conſ.15.nu.50.Ioſeph.de Seſſe Aragon. deciſ 188.nu.14 & 24.Cæſar Argel.de contradictore legitimo q.4.n 13.Mari.Antonin.vari lib.1 reſol.26 nu.4.& lib.3.reſol.48 nu 18. Vnde ens magis imprimitur in hominum memoria, quam non ens, vt aſſerit *Farina.in praxi crimin.p.4.conſ.55. num.76.*

25 Non entis, & non apparientis idem eſt iudicium, & paria ſunt rem non eſſe, & non apparere *l.duo ſunt Titij ff.de teſtam. tutel. l.in lege 77. ff. de contrah. empt. l.cum res §.itaq; ff. de legat.1. Surd.deciſ.149 nu.2.& deciſ.306 n.13.& conſ.245. nu.13. & conſ.377 num.23. Rota Rom.apud Farin. deciſ.167.nu.35.tom.1.par.1.*

26 Non eſſe, & non poſſe probari paria ſunt, vt per *Surd.deciſ.149.num.2.* Et paria ſunt non eſſe, vel reperiri non poſſe *l.cum vnus §.fin.ff.de bon.aucto.iud poſſid. ot. Bald per illum tex.in l cum ita §.ſpecies ff.de legat.2.*

27 Non eſſe, vel eſſe nullum paria ſunt *l. duo ſunt Titij ff. de teſtam tutel. l. nō putauit § nō quæuis ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. Surd. deciſ. 51. num. 14. & deciſ. 222. nu. 2. Flamin. de reſignat. tom. 2. lib. 8. q. 8. nu. 34. cum ſeqq. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap 5. nu 8. Farina in praxi crimin. p. 1. q. 15. n 45. cum ſeqq. & p. 4. conſ. 60. nu. 90. & p. 5. quæſt. 114. num. 128.*

28 Non fieri, vel non ſortiri effectum paria ſunt *l. 1 § nihil ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione ff. de teſtam. tutel. l. ex conſenſu § 1. ff. de appellat Surd. conſ. 245. nu. 14.*

29 Non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret paria ſunt *Anton. Monach. Bonon. deciſ. 40. puncto 7. nu. 18.* Nam factum non dicitur, quod non durat factum, vt ſuprà notatum eſt *lit. F. num. 26.*

30 Non fi ri, & inutiliter fieri paria ſunt *argu. tex in l. pen in princip. ff de ſuis, & legitimis hæred. l. quoties vbi gloſ. & doct. ff. qui ſatiſd. cog. § ſciendum inſt. de ſatiſdat. tutor. gloſ. verbo inutilem in cap. 2. de tranſlat. prælati, Tiraq. ad l. connub. gloſ. 1. p 6. à nu. 12. Palat. in repetit. rub. de donat. inter virum, & vxorem § 70. num. 29. Cou. pract. cap. 7. nu. 2. verſ. eſt & in hoc, Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 9. nu. 22. Surd. conſ. 28 nu. 89.*

31 Non fieri, vel minus legitime fieri, ſeu aliter fieri, quam debeat de iure paria ſunt *l. quoties vbi Iaſ. ff. qui ſatiſd. cog. l ſi autem nullum C. de leg. t. hæred. cap. inter corporalia de tranſlat. Epiſcop. cap. veniens de presbyt. non battiz. cap. fi. de reſtit ſpoliator. Surd. conſ. 45. nu. 42. & conſ. 88. n. 16. & conſ. 3. nu. 12. & deciſ. 122. nu. 6. & deciſ. 269 nu. 12 Flamin. de reſignat. tom 2. lib. 11 q 7 num. 8. Valaſc. de partit. cap 8. nu. 44. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum n. 17. Anton. Monach. Florent deciſ. 26 num. 2. Thomas de Thomaſettis reg. 117. in fine, & reg. 220 Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 19. Mari. Antonin. vari lib. 2. reſol. 8. num. 8.*

32 Non fieri, vel inualidè fieri paria ſunt, *l. non putauit, § non quæuis, vbi Bart. ff de bonorum poſſeſſ. cont. tab. l. 1. § quod autem, vbi Bald. ff. de officio præf. vrb. l. quoties, vbi Iaſ ff. qui ſatiſd cog. Surd. conſil. 157. num. 13. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 11. num. 10.*

33 Non omnia, quæ licent honeſta ſunt, *l in cauſa 16. § idem Pompon. ff de minor. l. 1 in princip ff. de aqua quotid. & æſti. l. non omne, ff. de reg. iuris, Pinel in l. 2. C. de reſcind. vendit p. 1. cap. 1 nu. 35.*

34 Non poſſe reperiri, vel non poſſe poſſideri paria ſunt, *l. cum vnus, § vlt. ff. de rebus auctorit. iudic. poſſid.*

35 Non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum *cap. non præſtat 52. de reg. iuris lib ſexto, Cardin. Tuſch. tom. 5. l. t. N. concl. 66.* de quo vide etiam ſuprà *lit. I nu. 7.*

36 Non ſuccedere, vel non eſſe in rerum natura

ra paria ſunt, *l. pater filium ff. de inoffic. teſtam. l. 3. §. ſed ſi ſunt ſui, vbi Bart. ff. ad Tertul. cum pluribus alijs apud Tiraq. de iure primog. q. 53. num. 16. Surd. conſ. 237. nu. 3.*

37 Noſtra omnia facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur, *l. 1. §. omnia, C. de veter. iur. enuclean. gloſ. inſtit. de iure nat. §. plebiſcitum in verſ. Conſule, Gom. l. 40. Tauri nu. 89. verſ. Tertio, & l. 48. n. 3. Rebuf. in praxi p. 3. tit. de infirm. reſign. gloſ. 2. nu. 3. pag. 204. Valaſc. conſult. 105. num. 63. Melchior Phab. Luſit. deciſ. 28. num. 12. to. 1. Cardin. Tuſch. to. 5. lit. N. concl. 67.*

38 Nullum quod eſt, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonorum poſſeſſ. cont. tab. l. 2. ff. de auctor. tutor. l. ſi aut nullum, C. de legitimis hæred. l. non dubium, C. de legi. l. fin. C. de ſentent. ex breuilo. recitan. cap. illud de iure patron. facit cap. quod nullum, & cap. non præſtat. 52. de regul. iuris lib. ſexto. proſequuntur Surd. deciſ. 40. num. 8. & conſ. 3. num. 11. & conſ. 373. nu. 24. Bartol. Perett. de rebus Eccleſiæ non alien. ad extrauag. ambitioſæ verbo infringere nu. 4. Flamin. de reſignat. lib. 7. q. 1. nu. 26. Cot. in memorab. verbo actus nullus, Mendez à Caſtro, cum ab eo citatis, in praxi Luſit. lib. 3. cap. 21. nu. 43. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 7. nu. 146. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 623.* Et paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, *Surd. deciſ. 51. num. 21. & 22. & conſ. 3. à num. 8. & conſ. 157. à num. 13.*

à num. 13. & conſ. 179. à num. 49. & conſ. 381. à num. 13. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 40. puncto 7. num. 20. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 61. num. 24. Nec ius aliquod tribuere poteſt quod nullum eſt, *Rota Romana apud Farin. deciſ. 572. nu. 9. to. 2. par. 1.*

39 Nullum ipſo iure, non præſtat impedimentum *l. 4. § condemnatum cum ibi not. ff. de re iudic. cap. conſiderauimus de elect. cap. qui contra ius, & cap. non præſtat 52. de reg. iuris lib. ſexto, Cardin. Tuſch. to. 5. lit. N. concl. 140.* præſertim quatenus concernit præiudicium tertij, *Vant. de nullit. in rub. quoties, & intra quod tempus &c. num. 53.* quem adducit *Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 18. num. 3.*

40 Nullum ab initio, non conualeſcit ex tempore, *cap. quod ſicut, de elect. cap. non firmatur 18. de reg. iuris lib. ſexto, l. quod in initio ff. eod. tit. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. N. concl. 122. cum ſeq. Thomas de Thomaſettis reg. 255.* vbi intelligit, quando ab initio actus omninò inualidus erat. Amplia fauore animæ, *Frãciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 12. nu. 13.* Limita in actu conditionali, *D. Barb. in l. 1. ff. ſolut. matrim. p. 4. nu. 96.* Et quod ab initio inutile eſt, ex euentu non confirmatur, *l. ſi tutoris, ff. quod iuſſu.*

41 Nullum quod eſt, confirmari non poteſt' *Menoch. cõſ. 351. n. 19. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 34. & deciſ. 33. num. 11. & deciſ. 289. num. 8.*

Molin de primog. lib 2. cap. 7. num. 7. Cald. Pereira de poteſt. nomin. in reſp. pro Duce Paſtranæ verſ. Quæ ſententia, Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. lib. 2 concl. 1, nu. 32. cum ſeqq. Nam confirmatio ſemper refertur ad id, quod eſt validum, ita *Surd. deciſ. 289. nu. 8 cum ſeq.*

42 Nullum quod eſt ab initio, ipſo iure ratificari non poteſt, *gloſ. vlt. in cap. cum nos de his quæ fiunt à prælatis, Tiraq. in l. ſi vnquam verbo reuertatur n. 415. C. de reuocandis donat. Rota Romana apud Farina. deciſ 492. nu. 9. & deciſ. 535. nu. 11. tom. 2. par. 1.*

43 Nullum quod eſt, reſcindi non poteſt *l. nam etſi ſub conditione, ff. de iniuſto rupto, irritoq́, facto teſtam. l. obligare, §. tutor ff. de auctorit. tutor. l. ſi tutor. C. in quibus cauſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria, cap. ad diſſoluendum de deſponſat. impuberum, Surd. conſ. 52. nu. 58. & conſ. 73. nu. 77. & conſil. 160, nu. 61.*

44 Nulla, & non facta parificantur vt per *Flami. de confident. q. 46 nu. 30.* Nullum quod eſt, nihil eſt, *l. 4. § condemnatum ff. de re iudic. Alex. conſ. 33. in princip. vol. 1. Franc. Becc. conſ. 12. nu. 54. quos refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 78. nu. 10.*

O

1 OBſcurè reſpondere, & nihil reſpondere paria ſunt, *l. de ætate* 12, *§. nihil intereſt, ff. de*

ff. de interrogat. act. faciunt notata per *Soar. to. 1. commun. opin. lib. 7 tit. 19. num. 139. pag. 293 vbi Bellacomb. num. 285. Anton. Del Re. Tiburt. in tract. de iuram. calum. cap. 14. num. 73.*

2 Odia reſtringenda ſunt, & fauores ampliandi *l. cum quidam ff. de lib. & poſth. cap. renouantes 22 diſt. cap. odia 15. de reg. iuris lib. ſexto, cap. ne aliqui de priuil. eod lib. Ioſeph. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 14 num. 6. Ioann. Petr. Monet de diſtribut. quotid. p. 1. q. 10. titul. 1. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 18. num. 102. & deciſ. 45. num 27, Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg. 209.* vbi dicit procedere, quando aliquid eſt omninò odioſum. Eccleſię tamen fauore non reſtringuntur, ſed ampliantur, vt per *Marc. Anton. Genuenſ in pract. eccleſ. q. 541.*

3 Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *l. ſed etſi quis, ff. quemadmodum teſtam. aperiant l. inter officiam, ff. de rei vendicat. l. poſt legatum, §. aduocatum ff. de his quibus vt indignis, l. videlicet ff. ex quib. cauſ. maior. l. ſi ſeruus, § quod verò, ff de furtis, l. cum quidam C. de adminiſtr. tutel. cap. per venit de fideiuſſor. cap. cum non deceat 30. de elect. lib 6. facit cap. cum dilecto, vbi gloſ. de renunciat. in antiquis, Surd. conſ. 19. num. 12. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. O. concl 94. Eſcobar. de ratiocin. comput. 17. num. 5. & cap. 7. num. 57. Thomas de Thomaſetttis reg. 211. Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2 q. 11. num. 8.*

4 Omne qui dicit, nihil excludit, *l. Iulianus in princip.ff.de legat.3.l.hoc articulo, ff de hæred.inſtit l.pediculis, §.Labeo, ff.de aur.& argen.leg.l.fin ff. de pen.leg.l.ſi quis, ff.de peculio legat.l.ſi cui ſeruo omnes, ff de legat.1.l pœnales, § fin ff.ad leg. falcid.l.à procuratore,C.mand.cap ſolitæ de maior. & obed laté Burg. de Paz conſ.25.num.28. Tiraq. in l.ſi vnquam verbo totam n 1.C.de reuocandis donat.Menoc. conſ.156.num.23.Surd. deciſ.265. num.30. Flamin de reſignat.tom.2. lib.11. q.3.num.16. Gonzal. ad reg 8. Cancel.gloſ.6. num 21. Cald. Pereira de empt. cap 9. num.5. Eſcobar de ratiocin. cap.7. num.47. & cap. 18.nu.3.Bertazol.tract.clauſular.inſtrum. clauſula 4. gloſ.3. num.1. & clauſula 21.gloſ 3. num.1. & in repetit l.ſi quis maior C.de tranſact.num.205 & n.707. Barthol.Perett.ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien.pag.92.num.17. Thomas de Thomaſ. reg 252.Pichard. ad princip inſtit de adempt. legat. numer.30. Mari. Antonin. vari. lib.1. reſol 70. numer.18.*

5 Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur, vide ſupra *lit.N.num 37.*

6 Onera plura quis ſubire non debet eodem tempore,*l.ſi cum dotem, §.ſi pater ff.ſolut.matrim. Cardin.Tuſch.tom.5.lit O.concl.137.*

7 Onere duplici nemo grauari debet, *l.nauis onuſta, §.cum autem ff.ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho in fin. ff.de vſufr. leg.l. Titio cum teſtamento 35.§.qui in vita,ff. de legat.2. l. vnum ex familia § ſi rem,ff.eod.tit. gloſ.in l.1.C. de mulier. & in quo loco,Aym.Crau.conſ.111.nu.8. & conſ.201.n.23. Franchis deciſ.87.num.5.Menoch.conſ.9. num.4.& conſ.14 num.1. & conſ.21. num.13. & conſ.32. num 40.cum ſeq.& conſ.75 nu.9. Surd. conſ.115. num.14.cum ſeq.Pereg.de fideicom.art.1. num.33. & art.34.nu.72.Mol.de primog lib.1.cap.4.n.10. Cardin.Tuſch.tom.5. lit.O. concl.136.Rota Romana apud Farin.deciſ.672.num.3.in fi.tom.2. p.1. Mari. Antonin.vari lib.1. reſol.97.n.4 & reſol.111.n.40.*

8 Onus qui ſentit, debet ſentire etiam commodum,*l.ſecundum naturam, ff.de reg. iuris, l. 1. ff.de inſtit.actio.* facitque tritum, & vulgare illud, commoda, qui ſentis iungas onus emolumentis,*Cardin.Tuſch.tom.5. lit.O.concl.144. Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.15. Io. Maria Bellett. diſquiſitione clerical p.1. tit.de fauore clericorum canonis §.2.num.28.pag.184.*

9 Onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo vide infra *lit.R.num.17.*

10 Onus extrinſecum non minuitur, etiam diminuto emolumento, *l.liberto,§.1. de annu leg. Cardin.Tuſch.tom.5 lit O.concl.143.*

11 Operarius dignus eſt mercede ſua *cap. quicunq.12.q.2.* & vnuſquiſque ſecundum laborem ſuum mercedem accipiet, ex *Paul.ad.Corint.1. cap.3.* & conſtat *Deuter. cap.24. & Thobiæ 4.* & iuxta illud *Math.20. Voca operarios, & redde illis mercedem, Surd. de alim. tit.1. q. 59.n.2.*

59.num.2. Rebuf in repet l. Barbarius num.8.ff.de offic.prætor.Marant.de ordine iudic.p.4.diſt.9. num. 197. Azin.in praxi §.3. cap.31. num.35. Valaſc. 125.num.2.Bouadil.in ſua polit.lib.1.cap.13. n.48. Gonzal. ad regul.8. Cancel. gloſ.4. num.17. Mexi.in trac taſſæ panis concl.2.num.87 Perez l.1.tit.2. lib.1.pag.mihi 36.& l.1.tit.5.lib.7.ordin pag.427.

12 Oppoſita iuxta ſe poſita, magis eluceſcunt, *l.vni, §.& cum triplici, in princ. C.de cadu. tollen. Ariſtot.2.de Cœlo, latius Bald.in l.1 Cod. quando lic. ab empt.diſc.*

13 Oppoſitum idem operatur in oppoſitio, quod propoſitum in propoſito, *l.fin.§ fin.ff.de legat.3.l.qui quartam, ff.de legat.1.l.ſi ex toto in princip.ff.eod.l.ſi vt proponis 2.C.de nupt.l.Iulianus §.ſi venditor, & § ſi procurator, ff.de actio.empti. Petr. Andr.Gammar.in dialectica legali lib.2. loco de propoſito ad oppoſitum Dec conſ.382.nu.5.Mari. Antonin.var.lib.2.reſol.52.num.12.*

14 Ordo verborum deſignat ordinem intellectus, *Surd.de alim.tit.5.q.4.num.17.Melchior Phæb. Luſit.deciſ.38.num.10. Aloyſ.Ricci.deciſ. curiæ archiepiſcop.Neapol. deciſ.275. num.4.p.2.* Et ordo ſcripturæ reducitur ad ordinem intellectus, *l.2 § prius,ff.de vulga.& pupil.l.talem ff de hæred. inſtit.*

15 Ordo de nominationis deſignat ordinem dilectionis, & charitatis, *l.qui ſoluendo la 2.ff. de hæred inſtit.l.quoties. ff.de vſufr. Eſcobar de*

ratiocin. tract.de computat. cap.10. num.2. Et ex ordine honoris colligitur ordo affectionis *l. Pupillus in fin ff.de condit.& demon.*

16 Ordo ſcripturę ſemper attenditur in diſpoſitionibus, *l.generaliter, §.ſi quid, ff.de fideicom. libert. l.quoties ff. de vſuf.cap pen.de reſcript lib.6. cap.mandato de præben.eod.lib.Garc. Girond.de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat.num.177.Cardin.Tuſch.tom.5.lit.O concl.196.Pichard ad §.ante hæredis 33.num.5.inſtit.de legat.*

17 Ordo ſeu ſeries ſcripturæ, ordinem voluntatis demonſtrat, *Bald.poſt tex.in l.quoties, ff. de vſufr.l.hæredes mei, § fin.ff. ad Trebel.l. generaliter, §.quod ſi legatum, vbi gloſ.ff. de fideicom libert. cap.mandato de præben. lib.ſexto, Anton. Monach. Lucenſi deciſ.13. num.51.* Niſi aliterconſtaretde certa intentione ſcribentis per *tex. expreſſum cap. auctoritate Martini de conceſſ.praben.in 6.*

Ordo ſcripturæ denotat affectionem, & or-
18 dinem mentis *Anton. Monach. Lucen. deciſ 64. nam.38.*vbi *num.39.* dicit, quod vltimi vocati cenſentur in ſubſidium priorum nominati.

Ex ordine ſcripturę intentio dignoſcitur
19 diſponentis, *l.quoties, ff.de vſufruc.cap.mandato in fin.de præben.in 6.cap.pen in princip. de elect.eod. lib.Anton.Monach.Florent.deciſ.1.num.63.*

1 P

PActa ſunt ſeruanda, *l.1 § ſi conueniat, ff.depoſiti l.1.ff.de pactis, l. iuriſgentium, § prætor ait, ff.eod.tit.l.fin.ff.naut. caup.ſtabul.l.1.ff. de conſtit.pecun.l.cum amplius in fin.ff.de reg.iuris.cap 1. eod.tit. Menoch. conſ.1.n.226. cum ſeq.& conſ.92. num.33.& conſ.93. num.30 & conſ.156.nu.46. & num.54.& de arbitr. lib.1.q.57.num.6.Gom. vari.tom.2.cap.8.num.4.col.2. Surd.de alim. tit 7. q.18.num.12. & deciſ.259.num 5.& deciſ.260. num.12.& conſ.345.num.9.Cald. Pereira de renouat.emphyt.q.11.num.3. ad.fin. Mari. Antonin.vari.lib.2.reſol.53. num.5. Hieronym. Giach. conſil.de moneta Marcheſana à num.33. Card. Tuſch. tom.6. lit.P.concl.3.& 4. Luſit.Fr. Anton.à Souſa in relect. de cenſur.bullæ cœnæ cap.26 diſput.102.num.1.* Et æquitate nihil magis conuenit, quam pacta ſeruare, *l.1.ff.de ædil. ædic. dict.l.1.ff.de conſtit. pec.Surd. conſ.183. numer.11.* Et nulla eſt maior iuſtitia, quam ſeruare pacta *d.l.1 ff.de conſtit.pec.Surd.conſ.183.nu.11.* Et nulla eſt maior iuſtitia, quam ſeruare pacta *d.§.ſi conueniat cap.1.§.ſi id propter, quod, quæ fuit prima cauſa benef. amit.* Et rumpere pacta graue eſt apud Deum, ne dũ apud homines, ex *d.l.1.ff.de pactis.* Nam pacta dant legem contractui, *Cald.d.q.11.n.19.* Et æquiparantur legi *l.vlt.C. de rebus alienis non alien.l.vlt.C.de fideiuſſ.* Imò rumpũt leges, ex *gloſ.*

in

in cap.1. de regul.iuris lib.ſexto. Cagn. in l.2. col.2. verſ.2.limitata, C.de pact.inter empt.& in d.l.contractus, ff.de reg.iur. quem citat *Mari.Antonin.d.reſol.53.nu.6.* Procedit niſi ſint contra leges, & bonos mores, ita *Thomas de Thomaſettis reg.216.*

2 Pacto quidquid poteſt acquiri, poteſt & præſcriptione, *l.alienationis verbum ff.de verbor. ſignificat.& ibi Alciat.& Rebuf.Surd.deciſ.3.n.23. & deciſ.236. numer.9. Valaſc.conſil.132.num.32. Gam.Luſit. deciſ.379. incipit. inter fratrem num.5.* Nam preſcriptio habet vim pacti, *Surd.deciſ. 24.à.num.1.Gam.deciſ.276.num.2*

3 Par in parem non habet imperium, *l.nam & magiſtratus, ff.de recep.arbitr.l.ille à quo §.tempeſtiuum, ff.ad Trebel.cap inferior.cap.deniqde 21.diſt. cap.innotuit.20 §.quamuis de elec.cap.1. de locato.* probat apud Hiſpanos *l.2.tit.7.par.3.vbi gloſ.1. q.6 & gloſ.2.& l.15. tit 1.p 7. Barthol. Perett.ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſ. non alien.verbo prædeceſſorum num.5. pag.226. Menoch. de arbitr. lib.2.caſu.438.num.9. Rebuf tom.1. ad leg. Galliæ. tract.de euocat num.46. pag.265. Cot.in memorab. verbo par pag.mihi 657. Surd conſ.47.numer.10. & conſ.106.num.12.& conſ.167.num.16.Aloyſ. Ricci in collect. deciſ.p.5. collect.1094. Sigiſmund. Scacci. de appellat. q.2. num.10. Ioſeph. Aldrete in allegat.iuris pro omni moda regularium exempt.par. 3 cap.4.nu.28.* Intelligi niſi par ſe ſubijciat iuriſdictioni alterius paris vel etiam minoris,

vel

vel procedit, niſi tractetur de publica ſalute, & vtilitate, *Thomas de Thomaſettis regul. 218.* Multo minus minor in maiorem non habet imperium, *l. minor, ff. de minor. d. cap. inferior cap. denique cap. nunc autē, & cap. in tantum 21 diſt. cap. cum inferior, & ibi Abb. in princip. & num. 1. de maior. & obed.* iunctis ſupra notatis *lit. I. num. 21.*

4 Pares cum paribus vteri prouerbio facilè congregantur, *l. pupillo, §. 1. ff. de tutor. & curator. dat ab his l. 1. §. 1. ff. de excuſat. tutor.*

5 Pares in tempore, ſunt pares in iure, *l. aliena §. 1. ff. de pignorat. act.* Et qui prior eſt tempore, potior eſt iure, vide infra *hac lit. num. 43.*

6 Paria delicta mutata compenſatione tolluntur, *l. viro, atque vxore 40. ff. ſolut. matrim. l. 2. ff ne quis eum, l. cum proponas in 2. vbi doct. C. de pact. cap. nihil. 32. q. 6. cap. ſignificaſti. de diuort. cap. intelleximus, & cap. fin. de adulter. Hyppol ſing. 234. Palat in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem. §. 20. num. 4. Bertozol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n. 430. P. Sanch de matrim lib. 10 diſp. 8. num. 29. Cardin Tuſch. tom. 1 lit. C. concl. 489 num. 15. & ſeq. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 10. num. 101. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 142. numer. 39. & p. 7. in fragment. lit. D. numer. 110.* Intellige in ciuilibus, ſiue ſit circa idem, ſiue circa diuerſa, *Farin. d. lit. D. numer. 114. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo delictum numer. 37.* Etiamſi pœna ſit parti aplicanda, *Cæſar Argel. d. q. 10. nu. 102.* Amplia in ſpolio, *Farin. d. lit. D. n. 127.* Limita, quando delicta ſunt cōmiſſa crica diuerſa, & ſeparata, *Farin. d. lit. D. num. 128. Thomas de Thomaſettis reg. 219* Limita deinde, quando agitur criminaliter, & ad pœnam, *Cardoſ. vbi proximè, Farinac. dict. littera D. num. 139.*

7 Parium eſt eadem iuris diſpoſitio, & iudicium, *cap. inter corporalia, cap. ſicut ergo, de translat. Epiſcopi.* Et eadem eſt natura *l. ſi ſocer, in fin. ff. ſolut. matrim.* Et eadem eſt potentia, nec maior, *l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi reus, ff. de duo. re.* quæ regula eſt eadem cum reg. correlatiuorum, vt per *Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 801.* de qua vide *littera C. num. 78.*

8 Parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis, ff. de condit & demon. gloſ. in l. ſi pupillus, §. ſi ego, in verbo ex contrario ff. ad leg. falcid. cap. coram dilecto 34. de offic. deleg. Hyppol ſin. 276. Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis verſ. Octauo pag. 53. & in conſuet. Pictau tit. 6. § 5. gloſ. 5. Surd conſ 197 n. 2. Sebaſtian. Næui. ad l. minus 32. nu. 2. ff. de verbor ſignific. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 18. n. 6* Limita, quando datur diuerſa ratio, *Surd. conſ. 197 n. 21*

9 Pecuniam retinere ſatius eſt, quam ſolutam repetere, *l. 3. ff. de compenſat. l. ſi ſtipulatus 15 in princip. ff. de fideiuſſor. Tiraq. de retract. lig. §. 29. gloſ. 2. num 3.*

R 10 Pœna

10 Pœna præſupponit culpam, *D.Thom.2.2.q.108.art.4.in ſolut.art.& 1.2.q.87.art.7.& 8.Sot. de iuſtit.lib.1.q.6.art.5.col.2 verſ.Profectò,& verſic.Verumtamen, Sylu. in ſum.verbo pœna num.25. Cou.varr lib.2 cap.8.in princip.& nu.1.verſ.Tertio, Surd.deciſ.277.num.19.Guter.canon.lib.2 cap.30. num.12 cum ſeqq.* plures refert *Cened. ad ſextum collec.1.nu.2.*Et pœna debet culpæ reſpondere, *l.ſancimus 22.C.de pœn.cap.non afferamus 24.q.1. cap.2. de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, Menoch.de arbitr.lib.1.q.90.num.38 Menchaq.quæſt. illuſtr.cap.8.nu.51.& cap.24.nu.17* Nam pœna propriè non dicitur niſi,quæ imponitur propter culpam,ita *D.Auguſt.lib.1.retractat.cap.9.* quem ſequitur *Lud. Carbon. in tractat. de legibus lib 8. diſp.1. verſ.Tertium notandum,* & ante eum *Alphonſ. de Caſtr. de poteſt. leg.pœnal. lib.1.cap.3.* Et propter frequentiam delinquendi augetur pœna,*Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.97.n.7.* Et publicè intereſt pœnam delinquentibus non remitti, *l.ſi operis,C.de pœn.*

11 Pœna debet commenſurari delicto, de quo *Deuter.cap.25.pro menſura delicti erit,& plagarum modus* refertur in *cap.felicis verſ.Cæterum de pœn. lib.6.& Apocal.cap.18.quantum ſe gloriauit,& in delicijs fuit tantum date illi tormenti,cap.quæſiuit de his quæ fiunt à maiori parte capituli, d.cap.felicis, § aliud autem in fi.cap.non afferamus §.ſtateras in fin. 24 q.1.Bertazol.in repetit.l.ſi quis maior,C.de tranſact.*

ſact.num.68.Cardin Tuſch.tom.6. lit.P.concl.211. Thomas de Thomaſettis regul.216. Farina. in praxi crimin.tit.de inquiſit.quæſt.4 num.10.& quæſt.17. num.9.

12 Pœna debet tenere ſolos auctores,& delinquentes,*l.ſancimus.C.de pœn.l.abſentem.ff.eod.Bertazol.in repet.l.ſi quis maior,C.de tranſact. nu.111. Eſcobar de ratiocin.cap.42.nu.7.Cardin.Tuſch.to 6. lit.P.concl.212.*Noxa enim caput ſequitur *l.crimen.ff.eod.tit.de pœn.l.rem mihi.ff.cõmodati,§.omnis inſtit.de noxa.act. cap.1. de iniur.& dam. dat.* cum alijs, quæ adducit *Surd.de alim.tit.1.q.38. nu.30 Farin.in praxi crimin.p.1.q.23.n.1.Eſcobar d.loco.* Vnde nullus pro alterius delicto puniendus eſt, vt conſtat ex teſtimonio *Exech. cap.18. anima, quæ peccauerit ipſa morietur* relato in *cap.iam itaq; 1.q.4.& in cap.ſi habes 24.q.3.& in cap.quæris de conſecrat.diſt.4.* & ex illo *Exod cap.23. inſontem, & iuſtum non occides,& Daniel.cap.13.innocentem,& iuſtum non interficies, & Iob.c.4 quis enim vnquã innocens perijt,aut quãdo recti deleti ſunt, Nau.de pœnit.& remiſſ.lib.5.cõſ. 26.n.1.Farin.de delict q.24.n.1.cum ſeq.* Intellige verũ hoc eſſe accepta pœna, prout eſt culpæ correlatiua,& prout importat rationẽ pœnę, per quam iuſtitiæ æqualitas reparatur, nam ſi pœna accipiatur ſub ratione medicinę,vt quis minori bono priuetur,& in maiori augeatur, vel data iuſta cauſa ad maiorem reipubl.vtili-

tatem,vt dum vnuſquiſque torquetur, cæteri cautius,& promptius à criminibus abſtineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pœna temporali,non tamen æterna, neq́; ſpirituali ad ſalutem animæ pertinente, ita notat *gloſ.verbo de quarta in ſum.1. q.4.* & diſtinguentes tenent *D.Thom 1.2.q.87.art.8.in ſolut.articul. & in reſp.ad 1.& 2.2.q.108.art.4. in ſolut.etiam art.in princip.Thomas de Thomaſettis reg.228.Cou.vari.lib.2.cap.8.n.1.verſ Quarta,iuncto verſ.Quinta,Caſtr.de iuſta hæretic.punit cap.11. Guter.canon.lib.2.cap.30.nu.25.*

13 Pœna non irrogatur, niſi expreſsè iure caueatur,iuxta *auth.de non elig. ſecundo nub. §.ſin autem*, & quæ notantur in *l.cum quidam, ff.de liber.& poſth gloſ.in cap.fin.de iure patr.*plures refert *Mari.Antonin.vari.lib.3.reſol.39.n.11.& 32 Garc.Girond.de priuilegiorum,ſeu exemptionum explicat num.563.* Pœna vnius,alterius præmium eſſe non debet,*l.ſi ſequens ff.ad Sillania.*

14 Pœnam non meretur,qui facit lege permittente, *l.Grachus, C.ad leg.Iuliam de adulter. l.illud, ff.quod quiſq; iuris,Card.Tuſch.to.6 lit.P:concl.208 Campanili in diuerſorio iuris canon.rub.11. cap.33. num.26.verſ.Inſuper, Flamin.de confident.quæſt.5. num.47. Mari. Antonin. vari. lib.3. reſolut 42. num. 2.*

25 Pœnæ non ſunt extendendæ,ſed reſtringendæ,*Burg.conſ.8.num.2.* Nec debent extendi ad

alios caſus, *l.factum cuiſq; §.in pœnalibus vbi Dec. ff.de regul.iuris, cap.in pœnis eod.tit:lib:6.Thomas de Thomaſettis reg.227. Surd. cum multis per eum relatis de alim.tit.1.q 51.nu.12.* Etiam ſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis,*Ioã.Andr.in reg.odia, de reg.iuris lib.6. Imol. in l.ſi vero, §. de viro col.8 ff.ſolut.matri.Duenh.reg.287 Garc.Girond.de priuilegiorum,ſeu exemptionum explicat. num.540.* Vt autem extenſio fiat in pœnalibus, oportet eſſe in omnibus æquiparationem,*gloſ.verbo ſane in cap.1. de voto lib.6. gloſ.verbo prorogamus in cap.conſtitutus,de regular.Girond.nu.539 & 561. dicto loco.*

16 Pœnis benignior fit interpretatio, *l.pen ff.de pœn cap.in pœnis 49.de reg.iuris lib.6.cap. ex litteris de conſtit. Tiraq.in l.ſi vnquam verbo reuertatur num.246. C.de reuocandis donation. Aloyſ.* Ricci *in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.303 num 2 in 2. edit. Thomas de Thomaſettis reg.158.Vgolin. de offic. & poteſt.Epiſcopi.cap.6.§.1.nu.3.*

17 Periculum vbi maius intenditur,ibi plenius eſt conſulendum,*l.1 §.ſed etſi quis ff.de Carb edic. l.manifeſtiſſimi, C.de furtis, l.addictos, C.de appellat. cap.vbi periculum, de elect. lib.ſexto, Bertazol in repetit.l.ſi quis maior,C.de tranſact.nu.6. Card.Tuſch. tom.6.lit.P.concluſ.281. Stephan.Gratian.Marchiæ deciſ.133.n.19.Farina.in praxi crimin.p.4.conſ.65. num.115.*

18 Permiſſum ad tempus, poſt illud cenſetur

prohibitum, *l.ſi vnus, §.1. vbi Bald. ff. de pact. l. epiſtola, §.fin. vbi Caſtr. ff. eod. tit. l. imperator, ff. de poſtulan. l. cum pater, §. à filia, vbi Bart. ff. de legat. 2. l. ſtatuliberum §. Stichum & l. Titia cum teſtamento §. vlt. ff. eod. l. pater filium, §. fundum ff. de legat. 3. l. 2. C. de iure emphyt. cap. vlt. §. in alijs verſ. Si verò, vt lite non conteſt. deciſ. Pedam. 83. num. 13. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1 gloſ. 2. num. 44. Menoch. conſ. 68. num. 10. Surd. de alim. tit. 5. q. 3. num. 9. & 10. & deciſ. 75. nu. 1. & deciſ. 189. nu. 9. & deciſ. 244. num. 10. & conſ 57 num. 9 & conſil. 354. num. 18. Bertazol. tractat. clauſular. inſtrum. clauſul. 15. gloſ. 2. num. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. § 5. proœm. num. 3. Cald. Pereira de extinct. emphyt. q 1. num 8. & de renouat. emphyt. q. 10. n. 1. D. Barb in l. cum prætor in princip. nu. 45 ff. de iudic. Rota Romana apud Farin. deciſ. 617. num. 2. tom. 2. par. 1.*

19 Permiſſum poſt tempus, ante illud cenſetur prohibitum, *l. promiſſor. ff. de conſtit. pecun. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 2. nu. 48.*

20 Perſonarum acceptio non eſt habenda in iudicijs, *l. ſi cum dies, §. ſi arbiter, ff. de arbit. cap in iudicio, de reg. iuris lib. 6. cap. nouit de iudicijs.* Multa de hoc vitio tradunt *Abb. in cap. de multa nu. 8. de præben. Aldobrandin. in §. iuſtitia num. 4 inſtit. de iuſtitia, & iure. D. Thomas 2. 2. quæſt. 63. vbi poſt Caiet. optimè, & plenè Aragon. & Salon. Gabr. in 4. diſt. 15. q. 7. Soto lib. 3. de iuſtit. q. 6. D. Antonin. 2. p.*

tit. 1. cap. 19. & 20. Abulenſ. ſuper cap. 25. Mathæi q. 108. cum ſeqq. Alexand. Alenſ. 2. p. q 119.

21 Pluralis locutio in duobus ad minus verificatur, *l. vbi numerus, ff. de teſtib. l. libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. l. inter illa. § fin. ff. de verborum oblig. cap. pluralis locutio 40. de regul. iuris lib. ſexto, Euerard. in topicis legal. loco 54. Maſcar. de probat. concl 838. nu. 12. Cened. pract. quæſt. ſing 80. nu. 3. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 109. num. 37 Eſcobar. de ratiocin. cap. 18. num. 43.* Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 333. num. 1. & lit. P. concl. 367.*

22 Pluralitas actuum non præſumitur, *l. omnium C. de teſtam. vbi gloſ. l. fin C. de rebus creditis, cap. in præſentia verſ. Verum in 2. de probat. Euerard. in topic. legal. loco 86. Maſcard de probat. concluſ. 1174. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 93 nu. 32. Gom. vari. tom 3. cap. 11. num. 6. in fin. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actuum num. 31. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 93. num. 12. Farin. in praxi crimin. p. 2. quæſt. 64 num. 319. & par. 4. deciſ. 98. & Rota Romana apud eund. deciſ. 119. num. 7. to. 1. p. 1.* Nec etiam præſumitur pluralitas perſonarum, niſi probetur ab allegante, *l. 1. C. de probat. Surd. conſ. 61. nu. 74. vol. 1. Rota Romana in nouiſſ. deciſ. 5. n. 4 p. 1. Menoch. de præſump. lib. 6 q. 15. n. 36. cum ſeq.* Limita in rebus, in quibus præſumitur pluralitas, *Afflict. deciſ. 23. n. 3.*

Crau. conſil. 112. *num.*4. *Surd. conſ.*61. *num.*13. *& num.*74.

23 Plus ſi licet, quod eſt minus, licitum eſt, *l.non debet, ff.de reg.iuris, auth.multo magis, C. de ſacroſanct.Eccleſ.cap.cui licet* 53 *de reg.iuris lib.*6.*l.Marcellus ff.de donat.cauſa mortis, Fari.in praxi crimin. p.*4.*conſ.*60 *n.*109.*Thomas de Thomaſettis reg.*85. Limita in diſpenſationibus *Surd.deciſ.*268.*n.*20 *&* 21.*P.Sanch.de matrim.lib.*8 *diſp.*1.*nu.*32.*Cald. Pereira de nominat.emphyt q* 21.*n.*65.Et cui non licet, quod eſt minus, nec licere debet, quod eſt plus, ita *Ferrer in conſtit.Cathalon.gloſ.*4.*nu.*43.

24 Plus, & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie, *l.fin ff.de fundo inſtruct.& inſtrum.leg.l.legato generaliter, ff.de legat.*1. *Mari. Antonin.vari. lib.*3. *reſol.*39. *num.*4. *Ferrer.in conſtit.Cathalon.gloſ.*8.*num* 155.*Thomas de Thomaſettis regul* 225 vbi dicit procedere, quando differunt accidentaliter, ſecus autem eſſe ſi differant eſſentialiter.

25 Plus eſt facto exprimere, quam verbo, *Sigiſmund.Sccac.de appellat.q* 6.*nu.*41. Nam voluntas facto magis, quam verbis declaratur, vt dictum eſt infra *lit.V.nu.*68.

26 Plus iuris nemo transferre poteſt in alium, quam ipſe in ſe habeat, vide ſupra *lit.N.nu.*16.

27 Poſſe videtur, qui facit quominus poſsit, *l.ſi bona fide* 12. *ff.de noxa. act.* Et paria ſunt quem aliquid facere, vel per ſe non ſtare quo-

minus fiat, *l.vter in fin.ff.de condit.inſtit.*

28 Poſſe quis non dicitur, quod contra ius poteſt, cum verba ſint intelligenda ſecundum ius, *l.quæro, §.inter locatorem ff.locati, l.nepos Proculo, ff.de verborum ſignificat. cap.cauſam quæ, de reſcript. cap.cum dilectus, de conſuetud.Stephan.Gratian. Marchiæ deciſ.*13.*num.*34.

29 Poſſe non dicitur quis ea, quæ honeſtè non poteſt, *l.nepos Proculo ff.de verborum ſignifi. Surd. conſ.*203.*num.*44.

30 Poſſeſſor olim, & hodie poſſeſſor præſumitur, *gloſ.Bart. & Doct.in l.ſiuè poſsidetis, C.de probat.cap.cum eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet.cap. olim in* 3. *de reſtit.ſpoliatorum, Gratian. reg.*375. *Anton. Gabr. commun.tit. de præſumpt. concl.*10. *Alciat.de præſumpt.reg.*2.*præſumpt.*21. *Menoch.conſ* 21.*n.*7.*& de præſumpt.lib.*6.*q.*62 *& q.*64.*n.*1. *& de interdictis remed.*15 *recuper.poſſeſſ. n.*386.*Maſcard.de probat.concl.*540.*& concl.*1195 *nu.*45.*& concl.*1321.*nu.*5.*Couar. in regul.poſſeſſor* 2.*p.*§.1 *in princip.& in cap. Rainuntius* §.11.*nu* 2. *Menchaq.quæſt. illuſtr. cap.*58.*nu.*5 *Flamin de reſignat.tom.*2.*lib.*13.*q.*5.*nu.*115. *Stephan Gratian diſcept forenſ.cap.*310.*nu.*57.*Nicol.Garc de benefic p.*6.*cap* 3.*n.*75.*Rota Romana apud Fari.deciſ.*419 *nu.*1.*tom.*1.*p.*1. *& deciſ.*634 *num* 6. *tom.*2.*p.*1 *Cardin.Tuſch. tom.*6. *lit.P. concl.*417.à princ.Intellige ſi allegatur, *Tiraq. de præſcrip.*§.1.*gloſ.*5. *verſ.imo, Gabr.d.concl.*10.*n.*13.*Menoc.d.q.*64 *à n.*35.

Maſcard.concl.1201.à nu.36. Procedit non ſolum in ipſo poſſeſſore allegante poſſeſsionem de pręſenti, ſed etiam in ſucceſſore vniuerſali, vel ſingulari, qui poteſt allegare poſſeſsionem defuncti, vel auctoris ſui, quem conſtat ſemel poſſediſſe, continuatam fuiſſe vſque ad mortem, *Alciat.d.præſumpt.21.nu.5.Gabr.d.concl.10.num.11.Maſcard.concl.170.num.17.& d.concl.1201.nu.4.Menoch d.q.64 num.17.Garc.d.cap.3.num.76.* Amplia in eo, qui probat initium poſſeſsionis, vt pręſumatur etiam hodie poſſeſſor, *Alciat d.præſumpt.21.à princip.Gom.l.50.Tauri n.37 Rebuf.tract.de pacificis poſſeſſor.n.269.Flamin.de reſignat.lib.3.q.6.nu.76.* Amplia etiam in eo, qui probatur ſemel dominus, vt ſemper præſumatur retinuiſſe dominium etiam poſt mille annos, *Fichard.tom.1.commun.opin.lib.4.*
31 *tit.9 num.340.pag.510.*

Poſsidentis melior eſt conditio, *l.ſi debitor ff.de pignor.l.is qui deſtinauit, ff.de rei vend.l.fin.C.eod.tit.l.qui accuaſare, C.de edendo, §.retinendæ verſ.commodum, inſtit.de interdictis cap.pro poſſeſſore 36.de reg.iuris lib.ſexto Tiraq.de iure primog.q.17.opin.11.num.20.cum ſeq.Surd.conſ.73.num.36.* Etiam impari cauſa per *tex in l.apud Celſum, §.Marcellus, ff.de dol.mal & met.except.l.ſi ſeruum, §.ſequitur ff.de verbor.oblig.* Et in pari delicto potior eſt pars poſsidentis, *l.cum par delictum, ff.de reg.iuris cap.in pari eod.tit.n.6.Thomas*

mas

mas de Thomaſettis reg.157. Et in pari cauſa turpitudinis potior eſt poſsidentis conditio, *cap.lator de iure iudic.* Vnde qui poſsidet dicitur beatus, vt ait *gloſ.verbo requirat, in cap.1.de pace tenenda, & eius violator.* in vſibus feudorum.

32 Poſteriora prioribus derrogant, *l.pacta nouiſſima, vbi latè exornat Dec.C.de pact.l.ſi vnus, §.pactus ne poteret.ff.eod.tit.l.ſed & poſteriores, ff.de legibus, l.cũ in plures, §.locator horrei ff.locati, l.1.in fine ff.de ſtipul.ſeruorum, l.clari, vbi Bald.C.de fideicom.§.poſteriore inſtit.quib.mod.teſtam.infirm.vbi Pichard num.11.Barthol.Perett.ad extrauag.ambitioſæ de rebus eccleſiæ, verbo prædeceſſorum nu.6.Surd.deciſ.195.num.7.& conſ.202.nu.1.& conſ.359.num.34.Flamin.de reſignat.tom.1.lib.3.q.7.num.10.Brunor.à Sole in locis commun.verbo vltima, Gam.Luſit.deciſ.50.num.3 Vitalis de Cambanis tract.clauſularum pag.mihi 164.num.7.Cardin.Tuſch.tom.6.lit.P.concluſ.451.Seraphian.Rotæ Romanæ deciſ.1271.num.1.* vbi intelligit maximê, quando priorum mentio fit in poſterioribus, *Licent.Armendariz in proœm.addit.ad leges Regias Regni Nauarræ num.7.Thomas de Thomaſettis reg.*230. vbi intelligit in teſtamentis, & legibus, limitat tamen in ſententia, ampliationes adducit ad hanc reg. *Aloyſ.Ricci in collec.deciſ.p.3.collect.676.per totum.*

33 Potentia, in habitu idem operatur, quod poten-

poten-

potentia in actu, Hyppol, conſ.18.num.10. & in l. ſi quis percuſſorem nu.2.C.ad leg.Cornel.de ſicar. Potentia propinqua actui actus eſt, vt dictum eſt ſupra lit A.num.14.

34 Potentia quæ non reducitur ad actum, vana eſt, l.hæ enim §.ſi prætor.ff.de ſuſpect.tuto.l.multum intereſt, C.ſi quis alte.vel ſi cap.paſtoralis, §. quoniam, vbi Dec.in 2 notab.de reſcriptis.Surd.conſ. 375.num.2. Actus, & potentia ſimul eſſe non poſſunt, §.ſic itaque diſcretis, verſ.quia quod meum eſt, inſtit.de actio. Et potētia impedit actū, d.l.multū.C.ſi quis alte.vel ſibi. Et actus potentiā excludit, l.ſi ita fuerit, verſ.nō enim.ff.de manum.teſtam.

35 Præſcriptū tantū cenſetur, quantū poſſeſsū reg.ſine poſſeſſione de reg.iu.in.6. Aufrer. in add. ad capel.Tholoſ.q.323.Pariſ.conſ.27.n.150. vol.1.& conſ.73.n.13.vol.4.Put.deciſ.107.p.1.vbi plura cumulat, Maſcard de probat concl.14.nu.23. & concl. 946.n.8.Capic deciſ.209.n.32.vbi decl.quos adducit.Mari.Antonin.vari.lib.1.reſol.70.n.20. quibus adde.Honded.conſ.79.n.47 lib.1.Boer.deciſ.58.n 6. Anton.Monach.Lucenſ.deciſ.14.n 56.Ioſeph.Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p.2.cap.4.num.12.

36 Pręſumptio cedit veritati, l.nuptura filio.ff.de iure dot.l.fin.in princip ff quod met.cau.l.cum de indebito, ff de probat.Surd.conſ.37.nu.17 & conſ.80. num.19.& conſ.423.num.12.

37 Præſumptio vna tollit aliam, l.Diuus, ff.de in inte-

in integr. reſtit.l.quidam.teſtamento, ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.l.1.C.qui & aduerſus quos, l.fin.C.de inſtit.& ſubſtit.cap.tuam, de ſponſal cap. afferte de præſumpt.Hyppol.conſ.8.nu.6.Menoch.de interdictis remed.15 recuper.poſſeſſ.num.353.& nu.387.& de arbitrar.lib.1.q.76.nu.19.& conſ.343.nu.38. & de præſumpt.lib.1.q.30.Maſcard.de probat.concluſ.405.num.5.& concl.882.num.15.& concluſ. 1147.nu.27.& concl.1224.& concl.1377.nu.73. cum ſeqq.Tiraq.in l.ſi vnquam verbo donatione largitus nu.150.C.de reuocandis donat.Surd.conſ.361. num.35. Valaſc.de partit.cap.38.num.9.Farin. in praxi crimin.par.3.q.86.num.102.cum ſeqq.& p.4 conſ.102.num.49.Luſit.Benedict.Aegid. in repetit.l.ex hoc iure, ff.de iuſtit.& iure p.1. cap.11. num.17. Et præſumptio fortior tollit debiliorem, d.l.Diuus ff.de in integr.reſt.l.non ſolum, ff.de ritu nupt.latè.Menoch.de præſumpt.lib.1.q.30.n 1. cum ſeq.& lib.6 q 64.nu.64.

38 Pręſumptio vna cedit pluribus, l.3.§.1.ff.de teſtib.l.cum de indebito in princip.ff.de probat. auth.itaque, C.commun.de ſucceſſion.Surd.conſ.1. num.60.

39 A primordio tituli in poſterum formatur euentus, l.1.C.de liber.præterit.l.vnic.verſ.nulla, & ibi gloſ.in verbo primordium, C.de impon. lucrat.deſcript.lib.10.Surd.conſ.32.num.12.& conſ.459.num.14.Ferrer in conſtit. Cathalon. gloſ.1.num 231.Rota Romana apud Farin.deciſ. 456.

456.numer.9.tom.1.part,1.

40 Principium cuiuſque rei eſt ſpectandum, l. Pomponius, ff. de negot. geſt. l. ſi procuratorem, ff. mand. l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. qui id quod in princip. ff. de donat. l. ſi tamen, ff. ad Maced. l. ſi filius fam. C. eod. tit. l. vni. C. de impon. lucrat. deſcript. lib. 10. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. de alim. tit. 7. q. 34. & deciſ. 102. num. 10. & deciſ. 297. num. 12. Flamin de reſignat tom. 1. lib. 1. q. 11. num. 7. & 8. Auend. iunior ad l. 44. Tauri gloſ. 15. num. 5. D. Barb. in l. poſt dotem num. 75. ff. ſolut. matrim. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 10. num 41. & quæſt. forenſ. conſ. 8. num. 19. & conſ. 43. nu. 30. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap 202. num. 15. cum ſeq. Cardin. Tuſc. tom. 6. lit. P. concl. 703. Hinc rectè dicit tex. in cap. principatus 1. q. 1. quod vix bono peraguntur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio, notat Moli. de primog. lib. 1. cap. 2. n. 8. Itẽ eleganter aſſerit tex. in l. 1. ff. de orig. iur. quod cuiuſq; rei potentiſsima pars principium eſt, & ibi gloſ. rectè adducit illum verſum Horatij.

Dimidium facti, qui bene cæpit habet.

Propterea Chriſtum rebus cunctis principiũ dicimus, cap. cum Paulus 1. q. 1.

41 Principium, & initium a Deo eſt, cap. in nomine Domini 23. diſt. auth. de hæred. & falcid. in princip. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 705. Steph. Gratian. Marchiæ deciſ. 1. per totam

Nicol.

Nicol. Mozzi. de contractib. tit. quomodo contractus deficiat à nu. 27. cum ſeqq. Fr. Paulin. Berti Lucenſ. in praxi crimin. regular. tit. 4. in princip. num. 6, Cald. Pereira de empt. cap. 1. num. 1. & nu. 14.

42 Principia eſt de eſſentia principiati Card. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl 702. Quod iuris eſt de aliquo idem eſt de eius principio l. non ideo minus, C. de hæred. inſtit.

43 Prior qui es tempore potior eſt iure l. qui balneum in princip. l. potior in princip. ff. qui potiores in pign. hab. l. ſi fundum C. eod. tit. l. diſtractis cum ſeqq. C. de pignor. cap. qui prior 54 de reg. iuris lib. ſexto l. 27. & 29 tit 13. part. 5. Duenh. reg. 198. Maſcard. de probat. concl. 1228. Cott. in memorab. verbo creditor 7 Capol. cautela 122. & 124. Neguz. de pignor. p. 5. princ memb. 2. num. 11. & num. 39. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ verbo datum num. 16. Balb. in tract. de pignor. cap. 19. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 45. num. 7. Surd. de alim. tit. 1. q. 54. numer. 15 & deciſ. 255. numer. 1. Matienſ. l. 7. gloſ. 5. num. 3. tit. 16. lib. 5. nouæ recopil. Gomez de Leon in cent. cap. 85. & 86. Rebuſ. tom. 2. ad leges Gallic tit. de conſtitut. redditunm gloſ. 8. Felician. tom. 1. de cenſibus lib. 3. cap. 5 num. 12. Caſſan. in Catal. gloria mundi p. 12. conſid. 99. Flor. vari. q. 6. art. 3. num. 24. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 465. Gonzal. ad reg. 8. Cancel §. 3. proœm. numer. 22. Valaſc. conſ. 129. numer. 2. Cardin. Mantic. de tacitis,

tis & ambiguis conuent lib. 11. tit. 22. num. 1. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo ius n. 15. & verbo pignus nu. 26. Mari. Ant. var. lib. 1. reſol 81. nu. 7. & lib. 2. reſol 50. num. 32. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi. 37. num. 14. Bertazol. tract. clauſularum inſtrum. clauſula 1. gloſ. 5. num. 42. Garc. Girond. de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat num. 357 Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 187. num. 1. Principium hoc verum eſt tam in agendo, quam in excipiendo, & replicando l. creditor qui prior la 2. in princ ff. qui potiores in pign. Ripa in l. priuilegia num. 18. ampl. 13. ff. de priuileg. cred. Neguz vbi ſupra ampl. 2. num. 2. Girond. num. 358. d. loco. Limita in legibus, teſtamentis, & huiuſmodi, ita Thomas de Thomaſettis reg. 250. Amplia, & limita hanc regulam pluribus alijs modis cum Aloyſ. Ric. in collect. deciſ. p. 3. collec. 473.

44 Prior nominatio maiorem dignitatem arguit Tiraq. de iure primog. q. 19. nu. 2. Et prior deſcriptus dicitur dignior, & pręcedere debet l. 1. ff. de albo ſcriben. Pereg. conſ. 3. nu. 60. Pariſ. conſ. 38. nu. 1. vol. 4. quos cum alijs refert Mari. Antonin. vari. lib. 1 reſol. 81 num. 1. Et prior in dignitate eſt prior in honore l. qui balneum ff. qui potiores in pignore habeantur Barthol. Perett. ad extaauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien. verbo datũ Romæ nu. 21. Et prior nominatus cenſetur magis dilectus l. ſi communis ſeruus 2. ff. de ſtipulat. ſeruo. cap. ſi quis de elect. in. 6. Thomas de Thomaſettis reg.

235. cui adde Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 11. num. 13. & lib. 8. tit. 4. num. 12. & tit. 9. num. 7. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 16. num. 3. cum ſeq. iunctis ſupra notatis littera O. num. 15.

45 Priuatio præſupponit habitum l. decem 117. ff. de verbor obligat. l. 4. § condemnatum ff. de re iud. l. nec vtilem 20 ff. ex quib. cau. maior. l. Titio vſusfructus ff de condit. & demonſtr. l. remit. tit ff. de iure iur. l. manumiſſiones ff. de iuſtit. & iure l. non poteſt videri ff. de regul. iuris § ſeruus inſt. de capitis diminut. cap. ad diſſoluendum de deſponſat. impuber. Curſus Conimbricenſis in comment. ad Logicam tit. de oppoſitis cap. 10. q. vni. art. 5. Euerard. in topic. legal. loco 60. Surd. de alim. tit 6 q. 23. & conſ. 52 nu. 57. & conſ. 73. nu. 76. & conſ. 160. nu. 38. & conſ. 305. nu. 64. Pichard. ad d. § ſeruus nu. 2. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſolut. 59. caſu 15. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi 224. num. 12. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior C. de tranſact. nu. 571. Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſ 16 n. 3. Ioan. Monet. tract. de decimis cap. 9. q. 2 nu. 18. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 30. nu. 5. Card. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 715. A priuatione ad habitum non eſt regreſſus, l. qui res § arcam ff. de ſolutio. l. poſt diem ff. de leg. commiſſo.

46 Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio ſuo, probatur, ex tex in l. ſed, & milites in principio ff. de excuſat. tutor. l. aſſi-

duis verſ. In duabus C. qui potiores in pign. hab l. ſcire vni. vbi gloſ. verbo ad hæredem C. de priuileg. dotis, reſoluunt Doct. in auth. quas actiones C. de ſacroſanct. Eccleſ. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 18 num 5. & 7. & priuil 61. nu 11. Cou. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 2. nu. 4. & pract. cap 7. n 4 Peregr. de fideicom. art. 3. n. 70. Azeu. l. 10. tit. 3. nu. 15. 17. & 18 lib. 5 nouæ recopil. Maurit. de reſtit. in integr. cap. 218. Sfor. eod. tract. q. 18. art. 4. nu 32. & art. 5. Curi Philip. p. 2. §. 17. num. 32. Coſt. in cap. ſi pater verbo ſi abſq; liberis nu. 2. de teſtam. lib. 6. Cald. Pereira in l ſi curatorem verbo læſis nu. 169. C. de in integr. reſtit. minor. Alexand. Trentaſinq. vari. reſolut. lib. 1. tit. de reſcriptis reſolut 1. Ceual. commun. contra commun. q. 756. num. 45. & q. 822. num. 46. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 196. num. 18. & 19. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 6. tit. 2. n. 11. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 11. tit. 26. n. 6. Caſtil. quotid. lib. 3. cap. 25. num. 27. D. Barb. in l 2. §. legatis n. 252. ff. de iudicijs Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo priuilegium num. 46. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. P. concluſ. 760. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 8. nu. 58. Ex quorum mente colligitur principium hoc procedere vbi vtrunq; priuilegium æquale eſt, & æque fauorabile, & inſuper concurrit in actu, & exercitio iuxta terminos d. l. aſſiduis verſ In duabus. Non ita tamen regula hæc erit admittenda, ſi alterum priuilegium fortius ſit, vt in terminis d. l. ſed, &

milites ibi fortior: vel ſi alterum fauorabiliorem cauſam habeat, quia agit de damno vitando iuxta tex. in l. vlt. ff. ex quib. cau. maior. l. verum §. vlt. verſ. Proinde ff. de minor. ex Bald. in l. 5 nu. 5. C. de repud. hæred. Sfor. q. 4 art. 4. & q. 18 art. 5. dict. loco, notat Mari. Antonin. dict. reſolut. 8. nu. 59. vbi num. 60. aſſerit quod magis fauendum eſt ei, qui tractat de damno; vel ſi alterum in genere, aliud in ſpecie, ſeu exercitio concurrat, vt in terminis cap. auditis de in integrum reſtitut.

47 Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cũ ea extinguitur cap priuilegium. & ibi doct. de regul. iuris lib. ſexto, Tiraq. de retract. lig. §. 26. gloſ. 1. nu. 60. & de iure primog. q. 37. nu. 1. Menoch. conſ. 136. nu. 2. & conſ. 1007 à num. 95. vol. 11. & de præſumpt. lib. 3 q. 103. nu. 45 Xuar. in l. quoniam in prioribus ſuper leg. regni limit. 11. dub. 1. n. 1. D. Barb. in l. quia tale per totam ff. ſolut. matrim. Card. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 746. P. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 5 cap. 22. q. 6 P. Suar. de legibus lib 8. cap. 10. & 11. P. Ioan. de Salas eod. tract. diſp. 17. ſect. 6. & 8. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo priuilegium nu 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 109. num. 6. Vnde autem cognoſci poſsit an priuilegium ſit reale, vel perſonale? conſule Donel. lib. 21. comment. iuris ciuilis cap. 14 à princip. Tiraquell. d. tract. de iure primog. quæſt. 59. nu. 1. P. Suar. d. lib. 8. cap. 3. num. 6. Et vnde poſsit colligi per-

ſonæ, an vero magis cauſæ priuilegium conceſſum videatur ? explicat *Surd.d.cap.3.nu.10.* Et indubio priuilegium præſumitur perſonale *Cabed.Luſit.deciſ.93.num.4 p.2. Mari Antonin.d.reſol.109.nu.7.*

48 Probare oportet, nec ſufficit dicere *gloſ receptæ verbo dicatur in l.1. in princip. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur, cap. dilecti de except. Iaſ.in l ſi prius nu.97. ff.de noui oper.nunciat.Felin. in cap. cum dilectus num.6. de accuſat. Pariſ conſil.115.num.5. volum.1. Menoch. de interdictis remed.2. recuper poſſeſſ. num.178. & remed.15. num.403.*

49 Probatio debet eſſe concludens, & ita debet de neceſsitate concludere, & non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe *l.non hoc C.vnde legitimi, l neq; natales C.de probat cap.in præſentia eod tit.cap. recipimus de priuil. cap.inter corporalia §.cum quis de translat. Epiſcop. Aldouin.conſil.44.nu.6. & conſ.51.nu.18. Surd conſ.5.nu.46. Brunor. à Sole in locis commun. verbo probatio 10. Maſcard.de probat concl.671.num.11. Card.Tuſch. tom.6 lit T concluſ.765. Morl.in emporio iuris p.1. tit.11.in prælud nu.53 Trentaſinq.vari.lib.1. tit.de ſeruitutibus reſol.1. ſub nu.19. §.hac prima declaratio, Galganet.de condition p.2. cap.1.q.92. num.5. Caſar Argel.de contradictore legitimo q.15.nu.107. Mari.Anton.vari.lib.1.reſol.46.n.6.Rot.Rom.apud Farin.deciſ.127.nu.7.tom.1.p.1.* Et probatio dubia,

bia, incerta, & non concludens non releuat probantem *d.l.neq; natales, & d.l.nō hoc & d.cap. in præſentia Hyppol.cōſ.20.n.8.Maſcard.concl.1363. nu.6.Surd.deciſ.75.nu.17. & deciſ.288.nu.45. & conſ.5.nu.45.cum ſeqq. & conſ.24.nu.16. D.Barb. in l.ſi quis intentione num 38. cum ſeq ff.de iudiciis Steph.Gratian.diſcept forenſ.cap.144 n.21.cum ſeq. Cardin.Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.1103.num.2. Aloyſ.Ricci in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.586.n 6 in 2 edit Farin.de oppoſ. contra dicta teſtium q.68. nu.1.cum ſeq.Mari. Antonin.d.lib.1 reſol.106.n.9. & reſol.110.nu.6.& lib.3.reſol.36.nu 5 Rota Roman apud eund.Farina deciſ.149 n.2.tom.1.p.1.*

50 Probatio dubia, & incerta contra producentem eſt interpretanda *Cardin.Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.469.num.5. Rebuſ.tract.de reprobat. teſtium num.9.Rota Romana apud Farin.deciſ.854. nu.1.in nouiſſim.*

51 Probatio probationem non excludit *Card. Seraphin.Rotæ Romanæ deciſ.575.nu.5.* Probatio tamen fortior tollit debiliorem *l.pen. ff.de reſtit.in integ.Maſcard.de probat concluſ.225.num.15. vol.1.*

52 Probatio ſpecialis ſemper præualet generali *Innocēt.n 4.in cap.auditis de præſcript.Hyppol. in pract.§.diligenter nu.198.& in l.de minore §.plurimum num.100 ff.de quæſt.Farin. in praxi crimin. p.2.q.65. num.170.Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.818.nu.5.*

53 Probatio incumbit aſſerenti, vide ſuprà *lit. A. nu. 98.*

54 Probatio per teſtes habet eandem vim, quam per inſtrumentum *l. in exercendis C. de fide inſtrumen. cap. cum Ioannes eod. tit. Cardin. Tuſch. tom. 6 lit. P concluſ. 771. Soar. de Paz in praxi to. 1. par. 1. temp. 8 num. 7. Maſcard. de probat. in proœm. quæſt. 6. & concluſ. 1095. num. 3. Morla in emporio iuris par. 1 tit. 11. in prælud. num. 4. Cardoſo in praxi iudicum verbo inſtrumentum 11. & verbo probatio 7.*

55 Probatum ſemel, non reprobatur *Vitalis de Cambanis tract. clauſularum nu. 19. pag. mihi 248.* cum alijs ſuprà citatis *lit. A nu. 93.*

56 Proœmialia inducunt cauſam finalem *l. fin. ff. de hæredit. inſtitu. l. 1. ff. ad Macedon. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. § 7. proœm. nu. 122. Ferrer. in conſtitut. Cathalon. gloſ. 1. nu. 135 & gloſ. 8. num. 146. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 892. Pichard. ad §. poſteriore n. 17. inſtit. quib. mod. teſtam. infirm. vbi vltra alios citat Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 1. latè Tiraq. tract. ceſſante cauſa num. 64. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 185. nu. 4. in fin. & nu. 5. & 6. to. 1. p. 1. & deciſ. 491. nu. 5. tom. 2. p. 1.* Et ex proœmiali cauſa colligitur mens, & intentio diſponentis *l. item, quia §. fin. ff. de pact. l. cum hi in princip. ff. de tranſact. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 43. num. 3. & lib. 3. reſol. 1. nu. 59. & reſol. 15. nu. 8. Maſcard. de probat. concluſ. 1284. num. 6. Guter. pract. lib. 1. quæſt. 89.*

quæſt. 89. à num. 3. Et proœmium declarat deciſionem *l. vlt. ff. de hæred. inſtit. l. cum pater §. dulciſſimis ff. de legat. 2. Mari. Antonin. de reſol. 15 n. 8. Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 7. Armendariz. in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ n. 107.* Hinc dicimus quod ſicut corpus ab anima ita diſpoſitio à proœmiali ratione regulatur, ex *Iaſ. in l. qui quadringenta col. 2. ff. ad Trebel.*

57 Prohibentis melior eſt conditio in pari cauſa *Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concluſ. 893.* Et in re communi potior eſt conditio prohibentis, notatum eſt ſuprà *lit. C. nu. 29.*

58 Prohibere non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt *l. 2. §. item aiunt, & §. deniq; in 1. ff. de aqua plu. arcen. gloſ. in l. in ſumma § item Labeo ff. eod. tit. l. ſi cui ff. de ſeruit. l. reſcripta C. de preci. impe. offe. l. in creditore ff. de euic. Doct. in l. 2. in princip. ff. ſolut. matrim. Menoch. conſil. 14. num. 8. & conſ. 51. num. 45. & conſ. 121. num. 8. & de arbitr. lib. 2. caſu 168. num. 13. & caſu 237. num. 19. & de interdictis remed. 6. retinendæ poſſeſſ. num. 114. cum ſeqq. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 17. Surd. deciſ. 120. nu. 12. & deciſ. 236. nu. 12. Cou. vari. lib. 3. cap. 14. num. 8. verſ. Item, & pract. cap. 37. num. 2. & nu. 3 col. 3. D. Barb. in d. l. 2. in princip. p. 2. nu. 14. cum ſeqq. ff. ſolut. matrim. Thomas de Thomaſettis regul. 268.* vbi intelligit procedere, niſi tractetur de præiudicio tertij, vel de publico bono, vel de animæ ſalute.

Prohibita omnia intelliguntur, quæ non inueniuntur in iure conceſſa *cap. Paſtoralis 53. de appellat. cap. inter corporalia de translat. prælati.* Et prohibitum cenſetur, quod non inuenitur permiſſum *l. Gallus § ille caſus, vbi notat Alexand. num 9. ff. de lib. & poſth. ita colligitur ex adductis per D. Barb. in l. cum prætor §. 1. num. 95. ff. de iudicijs.*

60 Prohibita quæ non inueniuntur, per legem permiſſa cenſentur *l. nec non 28. poſt princip. ibi ſed ſi lex non prohibeat, & §. quod eis cum gloſ. in verbo prohibeant ff. ex quib. cauſ. maior. l. 1. ff. de teſtibus l. mutus §. quæritur ff. de procurator. l. ab ea parte ff. de probat. l. ſtatuas C. de religioſ. & ſumpt. funer. cap. omnes, & ibi gloſ. 3. diſt. cap. 1. de translat. prælati, vbi gloſ. verbo non inuenitur cap. nuper 29. verſ. In ſecundo, cap. cum illorum 32. verſ. Primo de ſentent. excom. Alciat. reſp 8 nu. 18 Franciſc Burſat. conſ. 110 nu. 27. lib. 1. Burg. de Paz conſ 8. n. 3 Bertazol tract clauſularum inſtrum. clauſula 2 gloſ. 1. nu. 5. Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio 1, Bouad. in ſua politic lib. 3. cap. 4. n. 44. D. Barb. in l cum prætor § 1. nu. 95. ff. de iud. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol 41. nu 6.* Et in dubio facienda eſt interpretatio, vt actus cenſeatur permiſſus, quando non reperitur prohibitus *Anchar conſil 344. Aym conſ. 203. nu. 2 lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 16. n. 2. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1237. nu. 2, Ceual. commun. contra com. q. 227.*

61 Prohibito vno, cenſentur omnia prohibita, per quæ ad illud peruenitur, *l. oratio ff. de ſponſal. l. pupillus §. ſed ſi per interpoſitam ff. de auctorit. tutor. l. eos in fine C. de vſuris l. legẽ in fi. C. de natural. liber. l. fi. C. de reb. alien. non alien. c. præterea de officio delegati cap. cum quid prohibetur 39. de regul. iuris lib ſexto, Maſcard. de probat. concl. 102. per totam* vbi agit de intellectu huius principi, *Surd. conſ. 301. num. 74. Franciſc. Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo prohibere. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi 293. num. 22. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 15 num. 20.* Procedit tantum in his, per quæ neceſſario peruenitur ad rem prohibitam; non vero in illis, per que ad illam perueniri poteſt contingenter aut poſsibiliter, iuxta tradita per *Bart. in l ambitioſe num. 22. ff. de decretis ab ordine faciendis, & in l. 2. ad fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* receptum communiter vt *ex Purpu. refert. & ſequitur D. Barb in l. 1. p. 3. num. 57. ff. ſoluto matrim.* accedunt tradita per *Tiraq. de iure conſtit. 3. p. limit. 7. n. 24. Gom. l. 45. Tauri n. 29. ante fin. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo alienatio nu. 15.*

62 Prohibitum vna via, non ſenſetur alia permiſſum *l. quod dictum ff de pact. l. cum hi, § ſi cum ijs ff de tranſact. l. athletas. § ait prætor ff. de infamib. l. ſi quis. §. minor ff. qui & à quib. l. illud ff. ad legem Aquil. cap. cum quid vna via 84. de regul. iuris lib. ſexto Surd. conſ. 301. nu. 75. D. Barbo. in l. cum præ-*

tor §.vlt.num.235.ff de iudicijs.

63 Prohibitum directo, non poteſt fieri per indirectum *l. Seius, & Augerius vbi Bart ff.ad l Falcid.l.ſcire oportet §. ſi mater ff. de tutor.& curator. dat ab his, cap. cum quid, vbi Dyn. de reg.iur. in 6. Menoch. de præſumpt. lib.4. q.189 num.82. Surd. deciſ.21.num.4.Ioan Maria Bellett. diquiſit clerical. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis §.7 numer. 6. pag.366.*

64 Prohibitum ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum *l. imperator 8. vbi Bald. ff. de poſtulan.l.ſi vnus §.1.ff.de pact.l.epiſtola, § fin.ff. eod.l.paterfilium §. fundum, ff.de legat.3. Tiraq. de retract.conuent §.1 gloſ.2.nu.46.Surd deciſ.75.n.1. & conſ.294 nu.6. & conſ.247 num.18 Brunor à Sole in locis commun. verbo prohibitio 16 Gonzal. ad reg.8.Cancel. gloſ.65.nu.8. D.Barb.in l.cum prætor in princip.num 45 ff.de iudicijs.*

65 Prohibitum poſt tempus, cenſetur permiſſum ad tempus vide ſupra hac *lit.n.18.*

66 Prohibitum in loco, extra illum cenſetur permiſſum vt per *Ioan, Garſ. de nobilit. gloſ. 1. num.31.*

67 Prohibitum vni alijs cenſetur conceſſum *l. qui accuſare ff. de accuſat.l. cum prætor, vbi Doct. Barb.in princip.num.36.ff.de iudicijs; cap. non ne de præſumpt.Vgolin.de offic.& poteſt Epiſcopi cap. 14. §.9.num.1.in princip.*

68 Pro-

68 Propter quod vnumquodque tale, & illud magis *l.cum aurum 19.§. perueniamus, verſ.ſemper ff.de auro,& arg leg.auth.multo magis, C de ſacroſ.eccleſ l.quanto magis.C.de iure iur. Ariſt.2.Metaphyſ.Flamin.de reſignat.to.1. lib.5. q.4. numer.4. cum ſeqq.*

69 Puniendus quis eſt in eo, quo delinquit, *l qui crimen, C.qui accuſ.non poſ.cap poſtulaſti, de clerico excom.Barthol.Peret. ad extrauag.ambitioſæ, de rebus eccleſiæ non alien.verbo illis exceptis num.8.*

70 Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur, *l.cum in plures, § locator ff.locati, cap gratum.de offic.deleg Surd.conſ.371.num.67. vol.3.& deciſ 70. num.8. & deciſ.246.num 4. Campanili in diuerſorio iuris canon.rub.11 cap.13.nu.185. Mari Antonin.vari.lib.1 reſol.55 nu.9.* Non eſt autem proteſtatio facto contraria, ſed dicitur compatibilis, & releuans, cũ verſamur in facto dependente à voluntate, & facto proteſtantis, vt per *Bart. in l.non ſolum §.morte num.17.ff. de nou.oper. nunciat.*

Q

1 QValitas ſtare non poteſt ſine ſubiecto, *l.4. § fin. ff. de actio. empt. l. fin. ff.de collat. bono. l. nullam, § ſi abſentis, vbi Angel. ff.de petit. hæredit. l. Pomponius, §. fin. vbi Aretin. in princip. ff. de acquirenda poſſeſ. §.ideo autem, inſtit. de ſeruit. ruſtic. præd. princip. inſtitut. de vſufr.Gom.l.17. Tauri num.19.verſ. primò, Surd. conſ.*

conſ.34 n.13 & conſ.150.n.80.& conſ.236.n.15. & conſ.246.nu.6.& conſ.304 nu 1.& conſ.305. num 67. iunctis quę ſupra notaui *lit.N.num.24.*

2 Qualitas facilius datur, quam ſubſtantia, *Menoch conſ.93.num.15.Surd.deciſ.222.num.71.* cum alijs quos refert *Stephan. Gratian. diſcep. forenſ.cap.306.num.34.* Et qualitas facilius præſumitur quam ſubſtantia, vt per *Surd. de alim. tit.8 priuil. 56. numer.96.& 97 & conſil.322. num.71.*

3 Qualitas noua adueniens enti reponit illud in diuerſam naturam, & ſpeciem, *§.præterea inſtit.de inutil.ſtipulat.cap.cum Marthæ,§.queſiuiſti de celebrat. miſſarum cap. ſtatutum, de elect. lib.6. Hypol ſing.520 qualitas Menoch. conſ.35.num.13. & de interdict.remed.6.recuper.poſſeſſ.num.8.Surd. deciſ.2.& conſil.321.num.12. cum ſeq.* Et qualitas adueniens enti non mutat ſubſtantiam, ſed naturam, *Brun.de augmento in 3 quæſt. princip.nu.7. Cardin.Tuſch.tom.1.lit.A.concl.82.num.12.* Mutatione enim qualitatis rei ſubſtantia non mutatur, *l.ſi fundus §.ſi res ff.de pigno.§.minus, inſtit.de hæred.quæ ab inteſta.defe.*

4 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi, *l. in delictis. §. ſi extraneus ff. de noxal. act.l. 1. §. tutoris, ff. quod iuſſu, l.Titius, vbi Bart. ff. de teſtam. milit. cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6. cum alijs, de quibus per Mohed.deciſ.23.nu.1.de præben. Menoch. conſ.107. nu.22.*

num.22. & de interdictis remed.16.recuper. poſſeſſ. num.23. Surd.de alim.tit.9.q.13 num 5.& conſ. 335.num.20.& conſ.375.num 37.& conſ.455. num.5. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi 263.num.27. Auend.ad l.44. Tauri, gloſ.15. num.2.Flamin.de reſignat.tom.1 lib.1. q.11.nu.10. Gonzal.ad regul.8.Cancel.gloſ.43.num.143. Brunor. à Sole in locis commun.verbo qualitas num.23. Cardin.Tuſch.tom 6.lit.Q.concl.9.Trentaſinq.vari.lib.1. tit.de legitima reſol.2.ſub num.7 §.ſecundo qualitas, Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num.290. Ioan.Petr. Moneta tract de diſtrib.quotidianis p.1.q.9.nu.38.Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. reſolut.268. num.2.in.2. edit. Pichard. ad §.proximus num.2. inſtit.de leg. agn ſucceſſ.. Franciſ. Galet in margarita caſuum conſcientiæ verbo qualitas. Vt principium hoc verificetur, debet interuenire qualitas tempore verbi actu, & non habitu ſolum, *Rota Romana apud Farinac.deciſ.496 num.2.tom.2.p.1.*

5 Qualitas diſpoſitionis vbi deficit, deficit ipſa diſpoſitio, *gloſ.in l.mancipia, verbo auocandum, C.de ſeruis fugitiuis, Fului. Pacian. de probat. lib.2.cap.14.num.8.Camill. Gallin.lib.4. de verbor. ſignific. cap.9. num.9. Menoch. de præſumpt. lib.6. q.15. num.47. Mari. Antonin. vari.lib.1. reſol.82. num.1.*

6 Qualitates non entis nullæ ſunt, vide ſupra *lit.N.num.24.*

7 Quem

7 Quem non honoro, grauare non poſſum, vide ſupra *lit. G. nu.* 15.

8 Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, vide ſupra *lit. E. nu.* 19.

9 Qui occaſionem damni dat, damnũ dediſſe videtur, vide ſupra *lit. D. nu.* 1.

10 Quod differtur, non aufertur, *l. quoties. C. de precibus imper. offer. cap. ancillam* 32. *q.* 2. *cap. nemo deſperandus, de pœnit. diſt.* 7. *cap. ſtatutum, vbi gloſ. verbo retardari, de hæretic. lib.* 6 *Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. numer.* 966.

11 Quod potui nollui, quod volui adimplere nequiui, *l.* 3. *in fine, vbi gloſ. C. de contrah. & commit. ſtipulat. l. multum intereſt, vbi gloſ. C. ſi quis alteri, vel ſibi, cap. cum ſuper* 23. *in fine, de offic. delegati, Surd. conſ.* 251. *nu.* 36. *Card. Tuſch. tom.* 1. *lit. B. concl.* 133. *num.* 1.

12 Quod tibi non vis fieri, alijs ne facias, *l. iuſtitia, ff. de iuſtit. & iure, §. iuris præcepta verbo, alterum non lædere. & ibi gloſ. inſtit. eod. tit. vbi Pichard. nu.* 30. dicit, quod non læditur alter ſi id, quod nobis fieri nolumus, alteri quoque non faciamus, per *cap. placuit, de maiorit. & obed.*

13 Quod per me non ſtat, mihi non debet imputari, *l. ſi ideo, C. de his quibus vt indignis.*

14 Quod quiſque iuris in alium ſtatueris, ipſo iuræ vtaris, *l.* 1. *ff. quod quiſque iuris. Cardin. Tuſch. tom.* 6 *lit. Q. concl* 49.

15 Quod

15 Quod ſemel placuit, amplius diſplicere nõ poteſt, *cap. quod ſemel* 21. *de regul. iuris lib.* 6. *§. ſemel cauſa inſtit. quib. ex cau. manum. Card. Tuſch. tom.* 6. *lit. Q. concl.* 48. *Thomas de Thomaſettis reg.* 266.

16 Quod in vtilitatem eſt introductum, non debet in odium retorqueri, *Ioſeph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p.* 1. *cap.* 3. *numer.* 18. iunctis ſupra adductis *lit. F num.* 37.

17 Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum, *l. quoniam, C. de epiſcop. & cler. cap. quod alicui, de regul. iuris in* 6. *Thomas de Thomaſettis reg.* 256. vbi aſſerit procedere, quando alicui gratioſè aliquid eſt conceſſum à Principe, ſecus autem ſi ſit conceſſum à iure communi, vel intelligit de priuilegio.

18 Quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur, *l. cum prætor, ff. de iud. l. ait prætor, § ſed quod Papinia. ff. de mino. cap. qualis* 25. *diſt. cap. non ne de præſumpt.* Et è conuerſo, quod de vno conceditur, de alio negatur, *l. maritus. C. de procurato. l. cum ita in fin. C. de condit. & demon. d. §. ſed quod Papinia. d. cap. non ne, Thomas de Thomaſettis reg.* 257. vbi aſſerit procedere, niſi ſequatur correctio, vel abſurdum.

19 Quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro alterius fieri non poteſt, *l. quod noſtrum, ff. de reg. iur. Thomas de Thomaſettis reg.* 263. vbi aſſerit procedere,

cedere, niſi auctoritate legis alterius fiat,

20 Quod quis in ſe approbat, in alio reprobare non poteſt, *l. in arenam, C. de inof. teſtam.* iunctis, quæ infra notaui *lit. V. num. 59.*

21 Quod omnes tangit, debet ab omnibus cõprobari, *l. fin. in fi. C. de auctorit. præſtan.*

22 Quod quis ex ſuo facto ſentit, ſibi, & non alij debet imputare, *l. inter cohæredes, § quod ex facto ff. famil. herciſcund.*

23 Quæ fauore publico introducta ſunt, humana diſpoſitione mutari non poſſunt, *l. nemo poteſt, ff. de legat. 1 l. ius publicum, ff. de pact. l. quod de bonis, § fin. ff ad leg. falcid. auth ſed cum teſtator, vbi Doct. C. eod.*

24 Quæ ab initio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſsitatis, *l. ſicut, C. de actio. & oblig. l. in commodato, § ſicut ff. commod. l, ſi quis argentum, §. cũ enim, C. de donat.* cũ alijs ſupra citatis *lit. C. n. 59.*

25 Quod maior pars facit, ab omnibus factum cenſetur, *tex eſt, ibique gloſ. Bart, & Doctores in l. quod maior, ff ad municip. gloſ. in cap. 1 in verbo tractatus de reb eccleſ non alien. in 6. canoniſtæ communiter in cap. cum omnes, de conſtitut. tradit explicans Rendina in promptuar. recept. ſentent. tom. 1. tit. 36 n. 4. in fi.* Limita in actibus factis ab vniuerſitate, in quibus agitur de preiudicio particulariũ ipſius vniuerſitatis, tũc enim actus facti nullatenus valebũt, niſi omnes ſint vocati, pariterque omnes cõſentiant, ita *gloſ. in cap. quod omnes de regul iuris in 6.* cui ſubſcribit *gloſ. in cap. cum omnes in verbo conſtitutum verſ. Dicas etiam, de conſtit.* notat *Rendina d. to. 1 tit. 124 nu. 5.*

R

1 RAtio attenditur magis, quam dictum, *Brunor. à Sole in locis comun. verbo ratio 2.* Et omne dictũ â ſua ratione regulatur, *l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2.* Et per rationem ampliatur, & limitatur, *l. vnum, ex familia, § fin. ff. eod tit. de legat. 2. d. l. cũ pater, § dulciſſimis ff. eod. l. ſi is qui animo ff. de acqu. poſ. vbi gloſ. Iaſ. in l. id quod nu. 7 ff. de leg. 1. Surd. conſ. 67. nu. 20. cum ſeq. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 10 nu. 2. to. 1. p. 1.*

2 Ratio exemplis eſt anteponenda, *cap. fin. diſt 9.* quia exemplis non eſt iudicandum, ſed legibus, vt ſupra dictum eſt *lit. E. nu. 27.*

3 Ratio eſt anima legis, *l. cum ratio, ff. de bonis damnato. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2 cap. 9. nu 136. Barth. Perett. ad extrauag. ambitioſæ. de rebus Eccleſ. non alie. in initio tex. num. 41.* Et ſine ratione non eſt lex *cap. conſuetudo diſt. 1.* Et ſola voluntas legis pro ratione habetur, *§. furtiuè inſtitut. de vſucap. gloſ. ordin in l. 1. §. initium in verbo ratus ff. de poſtulan.* Vnde dicitur, ſic volo, ſic iubeo, ſtat pro ratione voluntas, *l. quia poterat ff. ad Trebel. §. ſed quod principi, inſtitut. de iur. natu. gloſ. fin. in l. filio pater ff. de legat. 1.*

4 Ratio legis vbi militat, ibi lex loquitur, & diſponit, ac regulat ipſam legem, *Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. R. concl 31. & 32.* Et ratio legis ampliat diſpoſitionem, tanquam illius anima, *Surd. de alim. tit. 1 q. 44. nu. 15.*

5 Ratio legis magis attenditur, quam diſpoſitio, & præfertur verbis, *Surd. deciſ. 19. nu. 1.*

6 Ratio vbi eſt eadem, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l. illud ff. ad leg. Aquil. l. illud. C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iuliam. de adulter. l. quidã nummularios ff de eden. l. nauta. §. fin. ff. nautæ caupon. l. à Titio, ff. de furt. § pari ratione, inſtit. quib. mod ius patr. poteſt. ſoluit iuncto §. ſi igitur inſtitut. quod cum eo, Narbon. de appellat. à vicario ad Epiſcopum p 2. nu 6. Thomas de Thomaſettis reg 299. Surd conſ. 301. nu. 19. & deciſ. 52 nu 10. Trentaſinq. vari. lib 1 tit. de ſtatutis, reſol. 1. ſub n. 2. §. primo, Farin in praxi crimin. p. 7. in fragmen. lit. E. nu 51. cum ſeqq. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 10. n. 115. Portol in tract. de conſortib. & fideicom. legali cap. 5. num. 14. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſc. cap. 13. § 27. nu. 1. verſ. Quid igitur, & c. 49. §. 4. nu. 2.* Non procedit in ſtatutis iuris correctorijs, *Portol. cap. 6. nu. 15* vbi proximè. Et vbi eſt eadem ratio, dicitur adeſſe eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, vt per *tex. in d. l. illud, C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. his ſolis, verſ. Satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donation. l. item veniunt, § ait ſenatus, ff. de petit. hæred. & Tiraq. latè plura adducentem in l. ſi vnquam verbo libertis n. 45 & 46. C. eod. tit.* ita reſoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. nu. 105.* notat etiam *Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verborum ſignificat. ad l. in lege cenſoria 203. §. itemq; de ſeruis, verſ. Colligitur ex hoc tex pag. mihi 647. Surd. deciſ. 276 nu. 8. Guter.* cum multis per eum adductis *pract. lib. 3. q. 17. n 84. cum ſeqq.* Idem etiam procedit in lege pœnali, vt ex *Villagut. tradit Perez de Lara. de capellan. lib. 1. cap. 5. n. 24. Cardoſ. in praxi iudicum verbo lex nu. 24 & verbo pœna n. 25. P. Rebel. de oblig. iuſtit. p. 1. lib. 1. q. 6. ſect. 4. n. 20. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 39. n. 1.* Et vbi diuerſa ratio reddi non poteſt, diuerſum ius induci non debet, *l. 3. §. 1 ff. de iniuſt. rup. teſtam l. à Titio ff. de verbor. oblig.* Et diuerſitas rationis, diuerſitatem iuris inducit, *l. inter ſtipulantem, §. ſacram. ff. de verborum oblig. l. fin ff. de ritu nupt.* Et ratio vbi eſt diuerſa, diſpoſitio quoque diuerſa eſſe debet, *l. ſi ita, ff de manum. teſt. l. ſi ſeruus, ff de ſtatulib. Dec. conſ. 394. nu 3. Surd. conſ. 67 nu. 19.*

7 Ratio eadem eſt de parte, quo ad partem, quæ de toto quo ad totum, vide ſup. *lit. I. n. 41.*

8 Ratione quod caret, in ciuile dicitur, *Ludou. Rodolphin. vari quæſt. lib. 2. q. 46. nu. 2.*

9 Ratione legis ceſſante, ceſſat quoque eius diſpoſitio, vide ſuprà *littera L. num. 14.* Ratio naturalis habet vim legis, notatum eſt ſupra *lit. L. nu. 4.*

10 Regulæ in dubio inhærendum eſt, donec exceptio probetur, *l. illud, C. de ſacroſanctis Eccleſijs l. vltima, C. de hæred. inſtit. l. apud antiquos, C. de furtis, l. ab ea parte, ff. de probat. cap. 2. de coniug. lepros gloſ. in rub. de regul. iuris lib. ſexto, Menoch. conſil. 88. nu. 51. & conſ. 187. num. 25. & de interdictis remed. 14. recuper. poſſeſſ. num. 32. Surd deciſ. 255. nu. 2. & deciſ. 322. nu. 40. cum ſeqq. & conſ. 356. nu. 18. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 5. tit. 15. nu. 31. Cou vari. lib. 2 cap 12. nu 4 Cald. Pereira de extinct. emphyt cap. 2. nu. 26. Gonzal. ad regul 8. Cancel. gloſ. 8. num. 70. cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo regula, Ioann. Petr. Monet. tractat. de diſtribut. quotid. p. 1. q. 9. num. 56. & par. 2. quæſt. 10. num. 25. Aloyſ. Ricci. deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 138. n. 1. p. 2.* Et regulæ eſt ſtandum, donec probetur limitatio, *Aloyſ. Ricci. dict. par. 2. deciſ. 107. num. 2.* Et ſecundum regulam ſemper eſt pronuntiandum, *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib 3. cap. 15. num. 9.* Et qui regulæ contradicit, id expreſsè probare debet, *l ab ea parte, ff. de probat. cap ad decimas, de reſtitu. ſpoliator. Bertazol. in repetit l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 603.* vbi *num. 604.* reddit rationem, quia tenaces ſunt regulæ iuris, â quibus non eſt recedendum, niſi contrarium expreſsè reperiatur in iure. Et qui habet regulam pro ſe, habet intentionem ſuam fundatam, *Guter. de iuramen. confirm.*

firm. par. 1. cap. 1. num. 64. & pract. lib. 3. quæſt. 4. num. 13. & quæſt. 76. num. 8. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concluſ. 36. conſid. 1. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera R. concluſ. 94 Mari. Anton. vari. lib. 2. reſol. 59. caſu 12. Ita vt ab onere probandi releuetur, *Maſcard. de probat. concluſ. 1261.*

11 Rei ſuæ quilibet liber eſt moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati, l. in traditionibus, ff. de pactis Thomas de Thomaſettis regul. 98 Rota Romana apud Farina deciſ. 105. num. 6. tom. 1 p. 1. Menchaq. quæſt. illuſtr. cap. 28. nu. 15 Perez ad l. 1. verſ. Ex qua infertur tit. 2. lib. 5. ordin pag mihi 76 Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol 45 num. 6. P. Molin. de iuſtit. tractat. 3. diſp. 1. concl. 1. Eſcobar de ratiocin. cap. 9. nu. 50. Cardin. Tuſch tom. 2. lit. D. concl. 486. & tom. 6. lit. R. concl. 112. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 149 nu. 4. in 2. edit. Thomas de Thomaſettis reg. 247.* vbi aſſerit procedere, niſi lex in aliquo caſu reſiſtat, vel dummodo quis alterius conditionem deteriorem non faciat. Vnde in traditione rei ſuæ poteſt quis apponere legem, quam velit *d. l. in traditionib. l. ſi quid poſſeſſorem, §. ſic autem l. ſed etſi lege, § conſuluit ff. de petit. hæredit. l. legem, C. de pactis, l. legem, C. de donat.* cum alijs, de quibus per *Surd de alim tit. 8. priuileg. 56. n. 93. & tit. 9 q. 18. n. 13. & 14. & deciſ. 62. nu. 6. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 16. nu. 6. & de extinct. emphyt. cap. 3 nu. 11. Cabed p. 2.*

T 3 *deciſ 31.*

deciſ.31.in princip.Bouadil.in ſua polit. lib.3.cap.4. nu.63.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.175.n.5. Cened. pract.q.35.

12 Rei partes fauorabiliores ſunt partibus actoris, *l.fauorabiliores, ff.de reg iuris, l matrem, C.de probat. cap. ex parte de reſcriptis, Thomas de Thomaſettis reg* 120.vbi dicit procedere in fine litis, quia in principio magis fauendum actori, quod etiam aſſerit *reg.*270.

13 Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l aſſe toto, ff. de hæred. inſtit. l.ſi ita ſcripſero ff.de condit. & demonſtr. l.ait prætor, §.1. ff.de re iudit. Menoch.conſ.1.nu.83 Surd.deciſ.212. nu.14.& deciſ.291.nu.17.& 18.& conſ.362.n.8. Gutter.conſ.18.nu.56.cum ſeq.Tiraq.de lege connub. gloſ.7.n.187 Cald. Pereira de poteſt.eligendi cap.16. nu.17.& num.33.Bouadil.in ſua polit.lib.1. cap.4. nu.22.Stephan.Gratian.diſcept forenſ.to.3 cap.501. nu.16.& 17.Ceual.commun.contra commun.tom 4. q.905.num.13.& 14. Brunor. à Sole in locis commun.verbo relatio 5. Luſit.Benedict.Ægid.in repetit.l.ex hoc iure.ff de iuſtit & iure p.1.cap.8.n.91. verſ.Nihilominus, Cæſar Argel.de contradictore legitimo q.10.nu.87.Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.115. nu.74.Cardin.Tuſch.tom.6.lit R.concl.129 Mantica Rotæ Romanæ deciſ.137.nu.6.Campanili in diuerſorio iuris canon. rub.12.cap.7.num.27. prope finem, Mari.Antonin.vari.lib.2.reſol.59.caſu 16.*Rota Romana *apud Farin.deciſ 35.num.6.tom.1.par.1 &*

deciſ.187.num.7.ibid.& deciſ.457.nu.2. Et relatio reſtringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur tantum, & non amplius, *Ioſeph.de Seſſe Aragon deciſ.125.n.41.& deciſ.187 num.110.* Et referenti non creditur, niſi contet de relato, *d. l.aſſe toto, auth.ſi quis, C.de eden. Surd.conſil.5 num.57. Mari. Antonin. vari.lib.1. reſol.38.nu.5.& reſol.64.num.7.& lib.2.reſol 8. num.12.*

14 Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium, vt pro regula conſtituit *tex. in l.quædam in princip. ibi, quia id conſequi &c. ff.de edendo, l.cum ſinc, ff.de Carbon.* & in terminis reſtitutionis *tex. in l.in cauſa 17. ff. de minor reſoluunt Zazi.lib.1.reſponſ.cap.20.Alphan. collect.755. Menoch.de interdict. remed.15.recuper. poſſeſſ.nu.12.Maur.de in integr.reſtit.cap.11.Sfort. eod tract.p.1.q.17. Cald. Pereira in l ſi curatorem, verbo per quod priſtinum num.16.& verbo implorare num.9.C.de in integr reſtit.minor. Morl.in emporio iuris par.1.tit.5.q.3.nu.2. Dom.Chriſtopho. de Paz in ſchol ad leg.Stylli l.171.num.1.D.Barb.in l.quia tale nu.63 ff.ſolut.matrim.Card.Tuſch.tom.5. lit.O.concluſ.182.* Procedit & intelligitur principium hoc, ſi remedium extraordinarium vtilius non ſit ordinario, ex *Zazi. num.20. Maurit.7.Sfort.33 Morl.12.dictis locis, Pinel.in l.2. C.de reſcind. vendit. par.3.cap.1.num.19* Limitatur tamen ſi remedium extraordinarium

vtilius ſit ordinario, ſecundum quæ rectè procedit receptiſsima doctrina, quæ minori habenti remedium ordinarium, non denegat reſtitutionem, quoties per hanc plenius, ſeu, vt ipſi loquuntur, pinguis minori ſuccurritur, notant *doct. in l. in prouinciali, ff. de noui operis nunciat. Tiraq. in l ſi vnquam verbo libertis nu* 114. *C. de reuocandis donat. Maurit. d. cap.* 11. *num.* 7 *Cald. d. l. ſi curatorem verbo læſis nu.* 11.

15 Remedio nouo indigent, quæ de nouo emergunt, vide ſuprà *lit. E. nu.* 8.

16 Reprobatio vnius ex duobus propoſitis, videtur includere approbationem alterius *l. Tribunus, §. fin. ff de teſtam. milit. vbi Bald. cap. nonne de præſumpt. Surd. deciſ.* 195. *num.* 3. *D. Barb. in l. cum prætor in princip. nu.* 37. *&* *nu.* 53. *cum ſeq. ff. de iudicijs.*

17 Res tranſit cum ſuo onere ad quemcumque vadat, *l. is cui opus, vbi latè Iaſ nu.* 6. *ff. de noui operis nunciat. l. ſi conuenerit, §. ſi fundus, ff. de pignor. acti. l.* 1, *C. de diſtra. pignor. l. Iulian. l. Caius, vbi Bart. ff de manum. teſtam. l. Pomponius, §.* 1 *ff de acquir. poſſeſſ. l. fin. §. fi. ff. de contrah. empt. l. via conſtituti, § ſi fundus ff. de ſeruit. ruſtic præd. cap. ſi quis laicus, & ibi gloſ.* 16 *q.* 1 *cap. ex litteris, de pignor. cap paſtoralis, de decimis, Ordinatio regia Luſitanorum lib.* 4 *tit.* 3. *in princip. Bellacomb. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *titul. communia ſeruitutem num.* 67. *pag. mihi* 426, *Menoch. conſ.* 2, *num.* 31, *& conſ.* 63. *num.* 11.

num. 11. *& conſ.* 80. *num.* 79. *Cabed. Luſit. deciſ.* 52. *num* 1. *p.* 2. *D. Barb. in l poſt dotem num.* 5. *ff. ſoluto matri. Cald. Pereira de extinct emphy. cap.* 3. *nu.* 33. *de empt. cap.* 10. *num.* 10. *& cap.* 27. *num. vlt. Card. Tuſch. tom.* 5. *lit. O concl.* 145. *Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 2. *cap.* 15. *nu.* 41. *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 529. *num.* 6. *in* 2. *edit. Ioa. Mari. Bellet. diſquiſit. clerical. p.* 1 *tit de exēptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis. §.* 3. *n.* 2. *pag.* 357 *& tit. de clerico debitore §.* 8. *nu.* 6. *pag.* 444. Quod axioma intelligitur, quando onus eſt reale, non verò quando eſt perſonale, *d. l. vlt ff. de contrah. empt. l. cum cui C. de actiō & obligat. l. cogi, § vnde quæritur ff. ad Trebell. l. vlt. C. de hæred. act. l. cum fundo & ibi Bald. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. notat Bellac. d num.* 67. *Cald. in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate num.* 80. *C. de in integr. reſtit. minor.* Amplia rem tranſire cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorem per *tex. in d. l. cum fundo, ff. de ſeruit. ruſtic. prædior. l.* 3. *C. de ſeruit. Bellett. d. §.* 8. *num.* 7. Etiam ſi res tranſeat in priuilegiatum, vt in eccleſiam, *Duenh. reg.* 100. *num.* 14. *Crau. conſ.* 217. *nu.* 5. quos cum alijs citat *Bellett. d. §.* 8. *num.* 8. Vel in fiſcum vt per *Menoch. conſ.* 75. *num.* 63. latiſsimè *Tiraq. de retract. conſang. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 112. *& gloſ.* 10. *num.* 13. quos adducit idem *Bellet. d. §.* 8. *num.* 9.

18 Res vna, & eandem non debet diuerſo iure

 cen-

cenſeri vide ſupra *lit.I.num.*48.

19 Res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, *cap.omnis* 27.*q.*2. *cap.omnis res,de regul.iuris,in antiq.Narbona de appellat. à vicario ad epiſcopum p.*1.*num.*95.*Valaſc.conſult.*130 *num.*17. Vnde eadem ſolemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in confectione ipſius, *Duen.reg.*187.*verſ.*18. *Cald.Pereira de poteſt. eligendi cap* 7 *nu.*13.

20 Res ſua nemini ſeruire poteſt, *l.ſi rem alienã la* 2.*ff.de pignorat act.l.in re communi.ff.de ſeruit. vrban.præd l.vti frui ff ſi vſusfructus petatur, Surd. de alim.tit.*8.*priuil.*49 *num.*7 *& deciſ* 76.*nu.*2

21 Res iudicata pro veritate habetur, & facit rem notoriam, & de albo nigrum *l.ſi non ſortem §.heredi ff.de condict.indebiti l.cum putarem ff. famil.herciſc.l.ingenuum ff.de ſtatu homin.l. res iudicata ff de reg iuris l.1.C quando prouoc.doct.in cap. ſuborta de re iudic.Maſcard.de probat. concl.*1296.*à num.*14.*cum ſeqq.Surd.deciſ.* 170.*nu.*15. *& deciſ.* 289.*num* 1.*& conſ.*91.*nu.*2.*& conſ.*106.*nu* 13. *Brunor. à ſole in locis commun. verbo ſententia* 48. *Farinacius.in praxi crimin q.*21.*numer.*35 *Anton. Monach. Florent.deciſ.*35. *numer.*1. *& numer.* 24. *&* 25. *Cardin. Tuſchus tom.*6. *litera* R. *concl.* 267. *Mari. Antonin. vari. lib.*1. *reſolut.*76. *numer.*2. *& reſol.*94. *numer.*11. Et ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam præſumitur iuſte lata *l.Herennius §. Caia ff.de vſur. cap.in præſentia de renunciat.*

nunciat.

*nunciat.Gam.Luſit.deciſ.*110. *num.*1. *Cald. Pereira de empt.cap.*34 *num.*40 *Rota Romana apud Farin. deciſ.*94.*num.*1.*tom.*1.*p.*1. *Mari. Antonin. d.lib.*1. *reſol* 50.*num.*30.*& reſol.*71.*num.*4.*& lib.*3.*reſol.* 13.*num.*1. Et facit ius quod ad omnes *l. ſi ſeruus §.ſi hæreditatis verſ.& cum ius ff.de legat.*1. *Rota Romana apud Farin.deciſ.*78.*n.*1.*tom.*1.*p.*1. & habet vim conſuetudinis,& legis, *Gam.deciſ.*174. *num.*10. Limita primo in ſententia lata in cauſa criminali, quæ non tranſit in rem iudicatam, *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.*2. *cap.*9. *num* 7. *in fine.* Limita ſecundo in ſententia lata in cauſa matrimoniali, quæ etiam non tranſit in rem iudicatam.*cap.lator, de re iudic. Vezin.tom.*2.*commun.opin.lib* 7.*tit.*14. *num.*178. *pag. mihi* 271. *Ioach.Beuſt.tract.de matrimon. cap.*39. *Hieronim.à Laurent Auen.deciſ.*70.*num.*3.*P.Sanch.de matrim. lib.*7.*diſp.*100.*Con.de ſponſal.p.*2. *cap.*8.§.12. *Bernard.Græu.ad pract.cameræ imper.lib.*1. *concl.*112. *Cardoſ.in praxi iudicum,& aduocatorum verbo ſententia num.*85. *Brunor à ſole eod. verbo.n.*28 *Sigiſmund.Scacc.de appellat.q.*17.*limit.*34.*num.*6.*Mari. Antonin.d.lib.*1.*reſol* 93.*nu.*7.*&* 8. quamuis fuerit deciſa per iuramentum, *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.*102. *numer.*8. *limit.*1. Limita tertio in ſententia excomunicationis, *Sanch.d. diſp.*100. *numer.* 11. *Scacci.d. tract. de appellat. q.*12. *numer.* 150. Limita quarto in ſententia nulla, quę deinde non tranſit in rem iudicatã,

Magon.

Magon Lucen.deciſ.62.num.15.& deciſ.98.num.5.
Put.deciſ.374 & 389.num.3.p.2. Surd.conſ.61.
num.53.Van.de nullit. in rub.quoties.& intra quod
tempus,&c.num.8. Azeu.l.2.nu.23.titul.17.lib.4.
nouæ recopil. Amator.Roderic.in pract. cap.vlt.p.2.
nu.10.& 11.Cald. Pereira quæſt.forenſ.lib.2.q.37.
à princip.Mari.Antonin.d.lib.1.reſol.77.nu.14.&
reſol.109.num.3.& 4. Nec parit exceptionem
rei iudicatę l.4.§.condemnatū, ff.de re iud.Tiraq.
retract.lig.1.§.1.gloſ.2.à nu.5. Rebuf.tom.1. ad leg.
Galliæ tit.de ſentent. excut.art. vlt.num.4.pag. mihi
256.cum ſententia nulla non ſit ſententia, l.vlt.
C.de ſent. ex breuiloq. recit. clem. paſtoralis, §.vt
igitur,de re iud.Tiraq.in l.boues, §.hoc ſermone,ff.de
verborum ſignificat. limit.1.num.9. Limita deni-
que in ſententia notoriè iniuſta, quę nunquam
tranſit in iudicatum, Surd. deciſ. 260 nu.30 &
conſ.61.nu.24. quem cum alijs citat Mari.Antonin.
d.lib.1.reſol.57.num.4. Iniuſtitia enim notoria
æquiparatur notoriæ nullitati ex citatis per
eundem Mari.Antonin.d.lib.1.reſol.77.nu.13.

Res inter alios acta alijs nocere non debet,
23 in iure communi probat text.in l.de vno quo-
que, ff. de re iudic.l. ſæpè conſtitutum eſt, ff. eod.
tit. l.nam & poſtea in fin. ff. de iure iur. l.quia
non debet, ff. eod. l. Lucius ff. de his qui notantur
infamia, l. Modeſtinus reſpondit ff. de except. l.
Claudius, ff. qui potior, in pign. hab. l.ſi petitor,
ff.de iudic. l. ſi vnus, §. pacta in fine ff. de pa-
ctis,

ctis.l.1.cum multis alijs, ff.de except. rei iudicatæ, l.
res inter alios acta, ff.de regul.iuris, tit.C.res inter
alios acta, l.optimam, C.de contrah.empt.cap. inter
dilectos,de fide inſtr.cap.veniens,de tranſact. cap.ſu-
per eo, de officio delegati. Et apud noſtros Luſita-
nos conſtitutū eſt per Ordinationē regiam lib.3.
tit.81. in princip. Et apud Hiſpanos extat l.20.
tit.22.par.3.vbi gloſ.1.exornant Tiraq. tract.ſpe-
ciali,res inter alios acta, Menoch.conſ.28.n.28.& de
retin poſſeſſ.rem.3 n.571.Maſcard.de probat concl.
394.num.29 & concl.1243.& concl.1267.nu.2.
Thomas de Thomaſettis reg.273. Hieron.de Laurent.
deciſ.Auen.82.num.1. Mari. Antonin. var. lib.1.
reſol.106.num.7 & nu.38.& 45 & lib.3. reſol.
1. num.7. Menchaq. quæſt. vſufrequent. cap. 23.
num.13.cum ſeqq.Couar. pract. cap.13.num.4 &
cap.14.nu.15 & 16.Surd.conſ.577.nu.25. Cardoſ.
in praxi iudicum, & aduocat.verbo exceptio nu.20.
& verbo res num.25. cum duobus ſeqq. & verbo
ſententia num.67. Brunor.à Sole in locis commun.
verbo res 12. Cardin. Tuſch. tom.6. lit. R. concluſ.
264. cum ſeq. Cæſar Argel de contradictore legitimo
q.7. numer. 80. & q. 10. numer.264.& q.2.nu-
mer 114.

23 Reſoluto iure dantis, reſoluitur & ius ac-
cipientis,l.lex vectigali 31.ff de pignor.l.ſi ex duo-
bus,§.1.ff.de in diem adiect.vbi Bart. Alberic.Bald.
& Salic.hanc regulam conſtituunt, cap.nuper,de
donat.inter virum, & vxorem, deciſ.Pedam.156.
num.12.

num. 12 Gom. vari tom. 2. cap. 3. nu. 8. in fine. Mari. Anton. vari. lib. 2. reſol. fin. caſu fin. Bertazol. tract. clauſularum inſtrum. clauſula 15. gloſ. 2. numer. 16. D. Barb. in l. quia tale. nu. 86. ad finem, ff. ſoluto matrim. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. R. concl. 272. vbi intelligit in ijs, quæ habent dependentiam ſucceſsiuam, non in ijs, quę in ipſo inſtanti radicantur, & perfectionem habent in ſe.

24 Reſpondere non videtur, qui ad interrogata non reſpondit, l. de ætate. § quod autem, ff. de interrogat. action. Alciat. lib. 2. diſpunct. capit. 10. Ex reſponſione enim colligitur qualis fuerit interrogatio, l. ſi defenſor. §. qui interrogatus ff. eod. tit. de interrogat. act. §. præterea, inſtit. de inut. ſtip. Natt. conſ. 98. num. 22. Menoch. conſ. 47. & conſ. 53. quos adducit Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſol. 44. num. 5. verſ. tum quia non.

S

1 Scire quilibet præſumitur, quod publicè ſcitur, Tiraq. de retract. lig. §. 35. gloſ. 4. num. 33. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 23. num. 70. & de interdictis remed. 16. recuperan. poſſeſſ. numer. 34. Garc. de nobilit. gloſ. 4. numer. 27. quia publica vox, & fama inducit ſcientiam vt per Ioſephus Ludouicus Peruſ. deciſ. 103. numer. 12. cui adde latè Maſcard. de probat. concluſ. 1100. numer. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 23. numer. 70. & de

& de arbit. iudic. lib. 2. caſu 186. num. 8. quos adducit Ioannes Petrus Monet. tract. de option. c. 6. q. 4. n. 29.

Scire, & ſcire debere paria ſunt, l. quod te in
2 fin. vbi gloſ. ff. ſi cert. pet. l. ſi duo ff. de acquir. hæredit. l. qui fundum. §. ſeruus, ff. pro empt. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. num. 43. Surd. conſ. 150. num. 23. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 194. num. 1. faciunt tradita per Surd. deciſ. 146. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſion. 103.

Scire, & negligere ſcire paria ſunt, Sigiſm.
3 Scacci. de appella. q. 12. n. 10. Et paria ſunt ſcire, vel ſcire poſſe, l. pen. ff. ad Macedo. l. in bonorum in fin. ff. de bono. poſſeſſ.

Sententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam,
4 pro veritate habetur, vide ſupra li. R. numer. 21.

A ſeparatis non fit illatio, vide ſupra lit. I.
5 nu. 6. Separatorum ſeparata debet eſſe ratio, l. Papin. ff. de min. l. fin. ff. de calumn. Bal. in l. cum neceſſitatem, C. de fideic. Decian. in tract. crimin. lib. 1. cap. 7. nu. 4. tom. 1. Caſtr. conſ. 389. nu. 2. vol. 1. Pariſ. conſ. 101. num. 38. vol. 1. quos adducit Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 111. nu. 4.

6 Sequentia declarant præcedentia, l. ſi ſeruus plerium. §. 1. de legat. 1. cum Doct. infra citat. lit. V. num. 36. Vnde clauſula ſequens refertur, & trahitur regulariter ad omnia præcedentia, vt probat tex. in l. final. vbi Bart. ff. de rebus dub. cap. ſecundo requiris 41. de appellat. Gabri. tom.

to.3.commun opin lib.6.tit.de clauſulis concl.9.Gonzal.ad reg.8 Cancel.gloſ.32.num.30.nouiſſimè Rota Romana apud Farin.deciſ.105.num.4.tom.1 p.1.

7 Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice, l.boues, §.hoc ſermone vbi Tiraq ff de verborum ſignificat.l.cum pater 79.§. pater in 1.ff. de legat.2. Franciſc Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo ſermo cum alis ſupra citatis lit.D. num.36.

8 Ex ſignis cognoſcitur ſignatum l.1 §.ſi intelligatur ff. de ædilit. edic.l. ſtimata vbi Bart. C.de fabricens lib.11. Surd. conſ.126.num.15. Vnde res præſumuntur eſſe illius, cuius eſt ſigillum, quo ſignata ſunt, vt per Gom.l.45.Taurin.3.& n.77. Boer.deciſ.105 num 9. Afflict.deciſ.23. num.3. & 4.Suar tom.1 comm.opin lib.4.tit.41.n.6.pag.651. Menoch de præſ.lib 3.q.64. Maſcard.de prob.concl. 91.& 157.num.3.cum ſeqq & concl.160. num 4. & concl.551.Gonzal.ad reg 8. Cancel gloſ.60 n.62. cum ſeqq. Rebuf. ad leg.Galliæ tit. de mercator. min. vend.art.1.gloſ.2.num.26.Ozaſc. Pedam. deciſ.40. num.2.Hieron.de Laurntt. Auenion deciſ.30. nu.2. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 5.Curi. Philipp p 2.lib.1.cap 7.nu 13.vbi nu.16. reſoluit quod ſi apud duos ſit contentio ſuper rebus, quæ ad eos pertinent, eo quod eodem ſigillo ambo vtuntur poſsidenti adiudicari debent, ſi vero non ſint apud eos, ſed penes tertium, diuiduntur inter contendentes.

9 Simile

9 Simile non eſt idem gloſ in l.quod Nerua & ibi Bart ff.depoſiti,l pecuniam ff.ſi cert.pet l.ad ſimilitudinem, C.de Epiſcopis, & cleric. §.ſed inter eas, inſtit.de nupt.cap.capitulum de reſcript.Marc.Mant. ſing.318. Menoch.de arbitr. lib.2.caſu 84. Surd. de alim.tit.9.q.1.nu.4. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſul.27 gloſ.12.num.1. Caſſan.in Catalogo gloriæ mundi p 1.cōſ.48.verſ.Quartus caſus,Guter.pract. lib.2.q.176.nu.4 Gonzal. ad regul.8. Cancel.gloſ 3. num 51.Acaci Anton.in comment ad l.5.num.70. ff.de condit.& demonſtrat. Ferrer. in conſtit.Cathalon.gloſ.7.n.100 Cardin.Tuſch.to.7.lit.S.concl.247. vbi num.2. declarat, quod licet ſimile non ſit idem, tamen de facili tranſit in idem, ideo contractus dubius iudicatur eſſe ex pluribus id, cui magis ſimilis eſt, de quo vide etiam concluſ.ſeq.

10 Singula, quæ non proſunt, multa collecta iuuant,l.ſpadonem,§.qui iura ff de excuſat.tutor. in ratione dubitandi, l.rationes, & l.inſtrumenta, C.de probationibus, cap. cauſam, quæ eodem tit. l.ſi ſtipulatus in princip ff.de vſuris, vulgaris doctrina gloſ.verbo legitimis in l.2.ff.eod.tit.de excuſationibus tutorum recepta ex infinitis, quos latè adducit Anton.Gabr.tom.3 commun. opin. tit. de probat.concluſ.1. num.1. Surd. conſ.245. num.31. & conſ.329 num.20. Cald.Pereira in l. ſi curatorem.verbo ſua facilitate nu.59.verſ.Tamen hæc duo, C.de in integr. reſtit.minor. Anton. Monach.Lucenſ.

V decis.55.

deciſ.55.num.33. Farinac. in praxi crimin. par.4. conſil. 39. num. 1. Ferrer in conſtitut. Cathalon. gloſ.5. num. 147. Cardin. Tuſch. tom.7. littera S. concluſ. 276. Mari. Antonin. vari lib.2. reſolut. 55. num.16. & lib.3. reſolut. 7. num. 13. Intellige, quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & genere ſuo imperfecta, *§.ex eo inſtit. quib. mo. teſtam. infir. Thobias Nonius ad rub. inſtit. de oblig num. 25. Menoch. de præſump. lib.3. quæſt. 39. num. 6.* faciunt multa, quæ copioſe adducit *Gabr. dict. concluſ. 1. ex num. 33. cum ſeqq.*

11 Soluere, vel promittere paria ſunt, *l. fin. C. ad leg. Falcid. l. eum qui ita, §. penul. ff. de verbor. obligat.* Et paria ſunt ſoluere, & compenſare, *l. ſi debitor. ff. qui potio. in pigno. habean. l. ſi peculium, §. de illo, ff. de ſtatulib. l. 1 ff. de compenſat. l. amplius non peti ff. rem rat. hab. Surd. de alim. tit 6 q 4. num. 4. & tit. 8. priuil. 53. & deciſ. 117. & 191. Parlad. lib. 2. rer. quotid p. 5. cap. fin. § 11. nu. 30. Azeu. l 1. nu. 128. tit. 21. lib. 4. nouæ recopil. Guter. de iuram. conf. p. 3. cap. 6. n. 1. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 858. nu. 4 in nouiſſ. & deciſ. 536. nu. 3. tom. 2. p. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 3. gloſ. 3. num. 6. Cou. in cap. quamuis pactum 1. p. § 4. num. 9. Caſtil. lib. 3. quotid. cap. 23. num. 90.*

12 Soluere, qui eſt paratus, iudicium ſuſcipere non cogitur, *l. ſi reus ff. de procurator.*

13 Soluere minus dicitur, qui tardius ſoluit, & plus

& plus ſoluere dicitur, qui ſtatim ſoluit, *l. ſi is cui in fin. l. minus, ff. de verbor. ſignifi. l. ſolidum ff. de ſolution. §. plus, inſtit. de fideiuſſor. §. ſi quis agens verſ. Plus autem, inſtit. de actio. cap. 1. vbi Doct. de Plus petit.* & iuxta illud Auſonij.

Gratia, quæ tarda eſt, ingrata eſt, gratia nanque
Cum fieri properat gratia grata magis.

Sequuntur plures, vt per *Tiraquel. de retract. lig. gloſ. 18. §. 1. n. 35.* quibus adde *Surd. conſ. 345. n. 9.*

14 Solui non poteſt aliud pro alio inuito creditore, vide ſuprà *lit. A. nu. 81.*

15 Subiecta talia ſunt, qualia prędicata demonſtrant, *l. 3. ff. de fun. inſtructo leg. l fin. § cui dulcia, ff. de vin. triti. oleoq́. lega. Surd. deciſ. 149. num. 18. & conſ. 44. nu. 40 & conſ. 375. nu. 45. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ſubiectum.*

16 Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, *l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. & alij l. 1. § hæc actio, ff. ſi quis teſtam. liber. eſſe, l filiæ, §. Titia ff. de condit. & demon. l vni. §. 1. C. de rei vxoriæ act. vbi Cyn. Bal. Salic. & alij, §. fuerat, inſtit. de actio. cap. eccleſia 1. vbi gloſ. 1. verſ. Et eſt hic argumentum, cum cap. ſeq. vt lite pendente, Thom. de Thomaſ. reg 289. Pichard. ad §. ex conditionali nu. 13. inſtit. de verborum obligat. Euerard. in topic. legal. loco 93. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. de loco ſubrogato 4. Thobias Nonius ad §. ſed neque hæres,*

 inſtit.

inſtit. de teſtam. nu. 5. Surd. deciſ. 35. num. 9. & deciſ. 300. num. 5. & de alim. tit. 9. quæſt. 27. num. 9. & conſ. 26. num. 5. Tiraquell. de iure primog. q. 40. nu. 43. & in tract. le mort par. 2. declarat. 9. nu. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ſubrogatum, Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 36. Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. nu. 75. & tractat. de option. cap. 4. quæſt. 8. num. 146. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 4. nu. 55. Eſcobar de ratiocin. comput. 15. num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. § 9. num. 99. Cardin. Tuſch. tom. 7. lit. S. concluſ. 757. à princip. & omninò à num. 15. & nu. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 111. num. 28. Intellige ſubrogatum ſapere naturam primordialem, non accidentalem eius, in cuius locum ſubrogatur, *Surd. d. tit. 9. q. 21. n. 22.* Limita primo, quando ſubrogatum fit ad rem diuerſæ naturæ, *l. cum in fundo, § ſi fundus. ff. de iure dot. Surd. d. tract. de alim. tit. 5. q. 1. num. 34.* Limita ſecundo, vbi aliquid eſt ſpecialiter attributum, tunc enim in eo ſubrogatum non ſapit eandem naturam, nec ſubrogationis regula id extendit, quod fuit ſpecialiter conceſſum, *Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 21. D. Barb. ad l. cum prætor, §. 1. num. 421. ff. de iudicijs.* Limita tertio, quando diuerſæ dantur qualitates, *Luſit. Franciſc. à Souſa in repet. l. fœminæ. ff. de reg. iuris p. 1. nu. 229.* Limita quarto in pœnalibus, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 537. nu. 4.* Limita deniq; in priuilegijs, *Azeu. l. 1. num. 27. tit. 1. lib. 6. nouæ recopil. Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. nu. 1313.*

17 Superiorum actio noſtra eſt inſtructio, *Ferrer in conſtit. Cathalon. gloſ. 6. nu. 21.* & faciunt, quæ parens meus, quem non minus doctrinæ, quam naturæ actorem meæ reuereor *in annotat. ad Ordinat. Regias Luſit. lib. 1. tit. 1. in princip. num. 12.* Peccatum enim in capite inficit etiam membra, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 99. num. 4.*

T

1 TAcens conſentire videtur *gloſ. in l. quo enim, vbi Bart. ff. rem rat. hab. gloſ. in l. filiusfamil. §. inuitus ff. de procurator. l. 2. §. voluntatem, ff. ſolut. matrim. l. qui tacet, vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iuris, l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. l. ſi ſine C. ad Velleian. l. ſi hypothecas C. de remiſſ. pign. cap. qui tacet 43. vbi gloſ. Dyn. & Ioan. Andr. de regul. iuris lib. ſexto, cap. non ne de præſumpt. Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſt. 9. num. 20. Maſcard. de probat. concluſ. 1218. P. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. col. 8. & 9. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1040. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſolut. 92. num. 6.* alios refert *Cened. ad decretum collect. 9. num. 4.* Intellige in fauorabilibus *l. 1. §. pen. ff. nauta caupones*

pones l. qui patitur ff. mandati l. ſi fideiuſſor in fin. C. eod. tit. l. ſi vt proponis C. de nupt. Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 42. nu. 11. & nu. 24 & lib. 6 q. 99. nu. 11. Maſcard. de probat. concl. 1158 num. 25. Thomas de Thomaſettis reg. 253. & reg. 290. Iul. Clar. receptar. ſentent. lib. 4. §. donatio q. 14. num. 5. Menchaq. quæſt. illuſtr. lib. 2. cap. 62. à nu. 8. Cou. in rub. de teſtam. par. 3. num. 12. verſ. Verum ſi donatarius Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 76. Coſt. in l. ſi ex cautione fallent. 4. nu. 2. D. Barb. in l. quæ dotis n. 153 & num. 164. ff. ſolut. matrim. alios adducit *P. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 5. num. 5.* quibus adde *Cardin. Tuſch. tom. 8. littera T. concluſ. 2.* vbi *nu. 2.* limitat vbicunque vltra conſenſum requiritur aliquid, nam tunc non ſufficit tacitus conſenſus in fauorabilibus. Limita in præiudicialibus *l. inuitum ff. de ſeru. vrban. præd. l. in eo, §. pen. ff. de rit. nut. Menoch. dict. quæſt. 99. num. 53. Fachin. controu. lib. 8. cap. 64. Cou. pract. cap. 15. verſ. Quinto deinde, Surd. deciſ. 302. num. 3. & conſ. 349. num. 4. Thomas de Thomaſettis dict. regul. 253. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap. 11. num. 11. & de empt. cap. 33. num. 81. & ſeq. Barb. in l. 2. § vlt. à num. 6. ff. ſolut. matrim. & in dict. l. quæ dotis num. 153. & num. 164. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Luſit. Benedict. Ægid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iuſtit. & iure par. 1. cap. 9. num. 81. Cardin. Tuſch. dict. littera T. concl. 3. Mari. Antonin. dict. lib. 1. reſolut. 59. caſu 1.* alios

refert *Sanch. dict. diſp. 5. num. 5.* Etiam ſi vltra taciturnitatem concurrat aliquis actus poſitiuus *Maſcard. de probat. concl. 1218. n. 51. Surd. deciſ. 32 n. 11. & deciſ. 264. n. 8.* Secus eſt in iudicialibus, in quibus tacens conſentire cenſetur, etiam in ſibi præiudicialibus *Tiraq. de iure mariti gloſ. 7. num. 37. Surd. deciſ. 47 num. 9. Barb. in l. diuortio § ob donationes num. 14. ff. ſolut. matrim.* Limita etiam quando tacens contradicendo actum impedire non potuiſſet *gloſ. in l. ſicut § non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypth. ſoluat. l. Caius ff. de pignor. act. l. ſæpe § cur autem ff. de re iudicata, Rota Romana apud Farinac. deciſ. 513. num. 5. tom. 2 p. 1. Menoch. conſ. 120. num. 10. Surd. deciſ. 294 nu. 13. & deciſ. 302 nu. 2 Cald. dict. cap. 33. nu. 81. Stephan. Gratian. d. cap. 38. nu. 21. & d. cap. 68. nu. 16.* Quia in illis caſibus, quos tacens ſi vellet poſſet impedire, conſentire videtur *l. ſi fideiuſſor C. mandati, Bart. in l. quæ dotis nu. 22. & ibi D. Barb. n. 160. ff. ſoluto matrim. Neguzant. de pignor. memb. 4. p. 2. num. 152. Cou. d. cap. 15. nu. 5. verſ. Tertio, Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 9 nu. 149. Fachin. lib. 7 controu. cap. 80. Menoch. d. q. 99. nu. 15. & conſ. 58. num. 65. Maſcard. concl. 1158 nu. 47. Surd. conſ. 290. nu. 22. Mendoc. de pactis lib. 2. cap. 4. nu. 37. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 16. n. 47. & 52.* Limita deniq; quando ius reſiſtit *gloſ. in cap. plerunq; 2. quæſt. 7. Maſcard. de probat. vol. 3. concl. 1153. nu. 52 in verbo patientia.*

2 Tacite quod ſubintelligitur, fruſtra exprimitur *l. iam dubitari, & l. Cornelius, ff. de hæred. inſtit. l. verba ff. de condit. inſtit. l. 3. ff. de legat. 1. l. fideicommiſſa §. ſi filio ff. de legat. 3. l. quæſitum §. 1. ff. de diſtrac. pigno. l. non recte C. de fideiuſſor.* Nam expreſſum dicitur illud, quod ſubintelligitur â iure, vt dictum eſt ſuprâ *littera E. num. 30.*

3 Taciti, & expreſsi idem eſt iudicium *l. cum quid, vbi doct. ff. ſi cert. pet. l. ſi filiusfam. ff. eod. tit. l. vlt. in princip. ff. de legat. 2. l. item quia ff. de pact. l. vlt. C. qui bonis cedere poſſunt, Cou. in repetit. cap. quamuis pactum de pact. lib. 6. p. 2. in initio nu 6. in medio, Menchaq. cōtrou. illuſtr. cap. 33. n. 26. Flamin. de reſignat. to. 1. lib. 1. q. 1. num. 3 cum ſeqq & q. 13. n. 13 Gonzal. ad reg 8. Cancel gloſ. 14. n 64. Eſcobar de ratiocin. cap. 7. nu. 7. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 80. nu. 30 Morl. in empor iur. p. 1 tit. 8. q. 24 per totam, Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 7. §. 2. num 7. Luſit. Fr. Anton. à Souſa in relect. de cenſur. bullæ Cœnæ cap. 24 diſp. 101, num. 2, Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 3. cap. 7. num 61. Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. T. concl. 8. Campanili in diuerſ. iur. canon. rub. 12. cap 4. n. 5.* Intellige quando tacitum includitur in natura expreſsi, ſecus eſt ſi non eſt de natura expreſsi, neque inducitur ſub expreſſo *Tuſch. d. lit. T. concluſ. 7. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 57. nu. 72.* Limita cum eodem *Tuſch. concl. 9.* vbi *concl. 11.* aſſerit quod tacitum

tacitum plus operatur, quam expreſſum multis caſibus, & *concl. 12.* quod tacitum reſultans ex expreſſo ceſſat ceſſante expreſſo, per *tex. in l. 3. §. fin. ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Amplia in vltimis voluntatibus *l. inter veſtem ff. de aur. & arg. leg. l. in conditionibus primum locum ff. de condit. & demonſtr. Bart. in ſua magiſtrali diſtinctione, quã tradit in d. l. cum quid col. 2. num. 9. verſ. & pro huius ſolut. & ante cum Cyn. col. 2. nu 4. verſ. nos ergo,* quos vltra alios refert *Rendina in promptuario recepet. ſentent. to. 1. tit. 100. n. 16.* Alia quæ ſpectant ad hanc regulã notata ſunt ſupra *lit. C. n. 2.*

4 Tempore eodem quando aliquid fit, non datur prius, nec poſterius *l. quidam teſtamento. ff. de pecul. leg. Surd. de alim. tit 9. q. 29. num. 18.* Dicitur autem fieri eodem tempore quod ſucceſſiue ſit *gloſ. in l. antiqui. verbo eodem tempore ff. ſi pars hæred. peta.*

5 Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile paria ſunt *l. in tempus ff. de hæredib. inſtit.* Et paria ſunt aliquid fieri tempore prohibito, vel in tempus prohibitum conferri *l. oratio ff. de ſponſal l. quod ſponſæ C. de donat. ante nupt.* cum ſupra citatis *lit. F. nu. 44. & 45.* Temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, notaui ſupra *lit. A num. 86.*

6 Tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis *l. obligationum §. placet ff. de action. & oblig §. at ſi ita ſtipuleris inſtit. de verbor.*

oblig vbi Thob Noni gloſ. verbo allegationem in cap. cum ex officij 16. *de præſcript. Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 11. *num.* 21. *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum. for. eccleſ. deciſ.* 732. *in* 1. *edit. & reſol.* 509. *n.* 2. *in* 2. *edit. & deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 62. *nu.* 4. *p.* 2. *Acacius Anton in comment. ad l.* 1. *ff. de condit. & demonſtrati. ſub verbo text. ibi. cum dies certus, num.* 5.

7 Tempus legis, qui non obſeruat, non dicitur formam legis obſeruare *l. obſeruare §. poſt hac ff. de offic. proconſ. Rebuf. in tract. nomin. q.* 14. *num* 6. *Gam Luſit. deciſ.* 337 *num.* 4. *Cardoſ in praxi iudicum, & aduocat. verbo tempus num.* 1.

8 Titulum non habere, vel nullum habere paria ſunt *Surd. deciſ.* 45. *num.* 17.

9 Totum continet ſuas partes *l.* 1. *§. ſi ſtipulant. ff. de verbor. oblig. l. ſi alijs ff. de vſufructu legat. l. in eo quod plus* 111. *l. in toto* 114. *ff. de regul. iuris, cap. plus* 35. *cap. in toto* 80. *eod. tit. lib. ſexto, Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 9. *num.* 4. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *caſu* 47. *nu.* 6. *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 2. *ex num.* 5. *& cap. vlt. num.* 7. citati *ab Alphan. collect.* 82. quibus adde *Cardin. Tuſch. tom.* 8. *lit. T. concl.* 336. vbi *nu.* 6. limitat quando totum conſtituens in partes diuiſas eſt diſtinctum, & diuiſum, quia tunc vna quæque pars per ſe ſtat, ſecus quando ſunt indiuiſæ.

10 Totum qui dicit, nihil excludit, vide ſupra *lit. O. numer.* 4. Vitiato toto, & quælibet eius pars

pars vitiatur, *l. ſi nemo. ff. de teſta. tutel.*

11 Tractus futuri temporis, non pertinet ad iudicem, *l. non quemadmodum, vbi Doct. ff. de iudicijs, l.* 1. *§. ſocius, ff. de vſuris, Surd. deciſ.* 120. *nu.* 5. *& conſ* 340. *nu.* 9. *Ceual. commun. contra commun. tom.* 4. *q.* 899. *num.* 3.

12 Turpitudinem allegans, non es audiendus, colligitur *ex tex. in l. mercenalem, C. de condic. ob turp. cau. l. tranſactione C. de tranſact. l. ſi pignoribus, vbi gloſ. C. de ſeruo communi manu. l. cum profitearis, C. de reuocandis donat. cap. inter dilectos, de donat.* reſoluunt latè *Bernar. reg.* 24. *verſ.* 5. *Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 18 *num.* 20. *& num.* 24. *cum. ſeq. Surd. deciſ.* 196 *num.* 6. *& deciſ.* 309 *num.* 16. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *reſol.* 11. *num.* 75. *Rota Romana apud Farin. deciſ* 665. *num.* 12 *tom.* 2. *p.* 1. *Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali §.* 3. *nu.* 12. *pag.* 22. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio. numer.* 5. *Aloyſius Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ* 452. *num.* 4. alios refert *Cened. ad decretal. collect.* 10. *num.* 4. Intellige regulam hanc procedere tantum in materia, in qua turpitudinem allegans liberam habet poteſtatem, & poteſt de iure diſponere, tunc enim, ne eidem turpitudo patrocinetur contra *cap. ex tenore in fine de præſcript.* non auditur illam allegans, ſecus verò ſi liberã poteſtatem non habeat, prout contingit, vbi principaliter in reipub. eccleſiæ, vel etiam animæ bonum allegatur,

legatur, vt in *cap. lator, de re iudic.* ita ex aliorum mente recte aduertit *Sarm. lib. 3 ſelect. cap. 13. n. 5. & n. 11.* cui reſolutioni ſubſcribit *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 13. n. 15. & Tomas de Thomaſettis regul. 32* Intellige etiam vbi quis allegat turpitudinem ſuam ad ſuum commodum, & vtilitatem, ſecus ſi ad ſuum damnum, *Doct. in l. ius iurandum ex conuentione § procurator, ff. de iure iuran. Roland. conſ. 24 nu. 72. vol. 1.* quem citat *Bellett. d. num. 12.* Limita quando turpitudinem allegans ſemel fuerit admiſſus, tunc enim ex detecto periurio, vel turpitudine poterit ſe iuuare ex reſolutis per *Coſt. in l. ſi ex cautione fallentia 9 n. 2. Cardoſ. d. verbo allegatio n. 5.*

13 Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes, deſumitur ex *Ouid. lib. 5. de triſtib. eleg. 7.* probat *tex. in cap. quemadmodum, § alioquin de iure iur. gloſ. in cap. per veſtras in verſic. ad inopiam de donat. inter virum, & vxorem* exornant *Surd. de alim. tit. 7. q. 17 num. 41 & conſil. 174. nu. 13 & conſ. 175. nu. 42. & conſ. 371. nu. 54. Tiraq. de iure conſtit. p. 3 limit. 7. nu 43. Cardin. Tu ch. tom. 3 lit. F. concluſ. 12. num. 4. Anton. Monach. Florent. deciſ. 24. numer. 36. & Bonon. deciſ. 19. num. 33. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 1483. numer. 14. Ioannes Maria Bellett. diſquit. clerical. p. 1. titul. de diſciplina clericali §. 29 numer. 7. pag. 163* Et fauorabilor eſt cauſa conſeruationis, quam noue acquiſitionis, *Menoch. conſil. 32. numer. 37.* Et

Et facilius conſtitutum ius retinetur, quam de nouo acquiratur, *l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, Surd. deciſ. 40. num. 5.*

V.

1 VElle quis non creditur, quod non poteſt, *l. Lucius. §. imperatores. ff. ad municip. l. ſi tibi, §. vnius. ff. de optio. leg. gloſ. in l. peto in princip. vbi Bald. in fine princip. ff. de legat. 2. cap. cum à nobis, de ſent. excomm. Surd. conſ. 431. num. 41. Rota Romana apud Farin. deciſ. 364. num. 3. tom. 1. p. 1.* Inanis enim eſt voluntas, niſi adſit potentia, *l. nolle adire* & ibi not. *Alex. in princip. ff. de acquir. hared. l. pater Seuerinam in princip. ff. de condit. & demonſt.* Et qui non vult, quando poteſt, conſequens eſt, vt cum velit, non poſſit, *l. multum intereſt, C. ſi quis alteri, vel ſibi, l quod ſponſæ, C. de dona. ante nupt.*

2 Velle, eſt eius, cuius eſt nolle, *l. 3. ff. de reg. iur. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q 4. num. 38. Thomas de Thomaſettis reg. 106.* vbi aſſerit procedere ante contractum initum. Et non dicitur nolle, qui velle non poteſt, *l. 4. ff. de acquiren. hæred. l. pater in princip. ff. de condit. & demon.*

3 Verba ſunt ſigna, & teſtimonium, mentis noſtræ, & demonſtrant voluntatem animi, *l. Labeo. §. idem Tubero, ff. de ſupell. leg. l. ſcire, ff. de tut. & curat. dat. ab his, l. 1. §. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. gloſ. magiſtra verbo animus in l.*

in l. Fulcinius, §. quid ſit latitare, ff. quibus ex cauſ. in poſſeſſ. eatur, l. reprehendenda, C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. generaliter in 1. notab. C. de non numerat. pecun. cum ſimilibus, de quibus Menoch. conſ. 1. nu. 262. & de præſumpt. lib. 3. q. 1. nu. 39. & de arbitr. lib. 1. quæſt. 7. num. 75. Maſcard. de probat. concl. 1415. num. 24. cum ſeq. Surd. de alim. tit. 2. quæſt. 2. nu. 1. & conſ. 179. num. 62. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo libertis num. 17. & 18. C. de reuocandis donat. Card. Mantic. de coniectur. vltimarum voluntatum lib. 3. cap. 4. Aluarad. de coniectura ta mente defuncti lib. 1. cap. 1, Menchaq. controu. illuſt. cap. 58. num. 7. Perez tit. 9. verſ. aut dictum lib. 8. ordin. pag. 216. Flamin. de reſignat. tom. 1. lib. 1. q. 13. num. 29. Brunor à Sole in locis commun. verbo homo 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 4. nu. 9. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 126. num. 158. & p. 3. in fragment. lit. A num. 229. & Rota Romana apud eundem deciſ. 130. num. 3. to. 1. p. 1. Et verba magis declarant animum, quam facta, l. recuſari, ff. de acquir. hæreditat. l. re coniuncti, ff. de legat. 3. Et verba pendent â mente, non autem mens a verbis, Menochius conſil. 97. numer. 44. Et verba ſe habent vt corpus, ſuperficies: & ratio, ac mens; vt ſpiritus, & anima, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. numer. 56.

4 Verba debent inſeruire intentioni, non intentio verbis, ex reg. l. non. aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. conditio ff. de adim. leg. cap. ſedulo 38. diſt. cap.

ſecundo

ſecundo requiris, de appellat. cap. intelligentia, de verborum ſignific. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo libertis à num. 47. C. de reuocandis donat. & de retract. lig. § 32. gloſ. 1. num. 34. & 35. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 3. tit. 3. num. 9. Simon de Pretis de interpret. vltimarum voluntatum lib. 2. dubit. 2. ſolut. 1. à nu. 280. iuncto numero 215. Brunor. à Sole in locis commun verbo verba numer. 20.

5 Verba ſunt intelligenda, non ſecundum quod ſonant, ſed ſecundum mentem, & intentionem proferentis, l. non omnis in princip. ff. ſi cert. pet. l. 3. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itinere actuque priuato l. ſcire oportet § aliud, ff. de excuſat. tutor. l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. ſed. Celſus, §. 1. vbi gloſ. verbo ſequendum, ff. de contrah. empt. cap. intelligentia & cap. propterea, de verborum ſignific. Nau. in man. cap. 23. num. 38. Coſm. in pragmat. ſanct. titul. de elect. verbo mens pag. mihi 141. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 48. C. de reuocandis donat. Surd. conſ. 431. numer. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. numer. 55. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 85. numer. 50. Et vbicunque conſtat de mente diſponentis, expreſſa vel, præſumpta, verborum qualitas non attenditur l. 3. C. de lib. præt. l. quoniam indignum. C. de teſta. Mens enim eſt potentior verbis, l. Labeo in fin. ff. de ſuppel. leg. Et vbicunque de mente dubitatur, â verborum proprietate non receditur,

cedıur *d. l. non aliter in principio.*

6 Verba ſunt interprætanda ſecundum propriam ſignificationem *Surd. deciſ. 288. num. 27. Cardoſa in praxi iudicum & aduocat. verbo verbum nu. 6 Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba 1. Melchior Phæb. Luſit. deciſ. 77. nu. 14. Cardin. Tuſch. tom 8 lit. V. concl. 91.* Et ſunt ſtricte, & proprie intelligenda *l. 1. §. ſi is qui nauem ff de exercito. l. 3. §. hæc verba, vbi Bart. ff. de negot. geſt.* Et verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur *l. cũ lege ff de teſtam. l. 1. §. quod autem ff. de aleator. cap. ad audientiam 12. de decimis, Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit 18 num. 35. D. Barb. in. l. quia tale num. 37 ff. ſolut. matrim. Rota Romana apud Farin. deciſ. 352. n. 1. to. 1 p. 1.* vbi aſſerit quod in materia quantumuis odioſa non receditur à proprietate verborum, ſed lata fit interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur. Et verba vbi ſunt clara, ſecundũ propriam ſignificationem ſunt intelligenda *d. cap. ad audientiam, & ibi. Panorm. notab. 1. & 2. de decimis, Guter. conſ. 5. num. 12. P. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 17 num. 6.* Et verba legis, ſeu ſtatuti ſunt propriæ intelligenda *l. 1. § ſi is qui nauem ff. de exercito. actio l. 3 §. hæc verba & ibi not. Bart ff de negot. geſt. Cardoſ. d. verbo. verbum num. 16* Idem procedit in verbis contractus *Surd. deciſ. 288. num. 27. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 15. num. 10.*

7 Verba debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi *l. librorum, § quod tamen Caſſius, vbi Bart ff. de legat. 3. l. Labeo ff. de ſupellect. leg. l. cum de lanionis § item, verſ. optimum ergo ff. de fund. inſtruct. l. cũ autem C. de donat. ante nupt. Surd. conſ. 313. num. 87 & conſ. 454. nu. 18. Cardin Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 3. tit. 8. num. 1. Luſit. Fr Anton. à Souſa in relect. de cenſuris bullæ Cœnæ cap. 2. nu. 4. & cap. 6. diſp. 39. nu. 3. & cap. 7. num. 5.* Nam vulgaris appellatio pro lege habetur *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 11. n. 68. & 69. & gloſ. 13. num. 62.* Et verba debent intelligi ſecundum conſuetudinem regionis *Stephan. Gratian diſcept forenſ. cap. 78. num. 29.* Et attento iure communi, non ſpeciali *l fin. C. de his qui ve. æta. impe.*

8 Verba ſecundum communem hominum intellectum ſunt intelligenda *Perez. l. 2. gloſ. cornudo in princip. tit. 9. lib. 8. ordin.* Et verba obſcura ſunt reducenda ad communem ſenſum *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo verbum num. 8.* Et verborum communis ſenſus, qualitas, & conditio perſonarum attendenda eſt *Socin. reg. 536. limit. 8. Cou de ſponſal. p. 2. cap. 4. §. 1. n. 2.* Vnde verba intelliguntur ſecundum qualitatem perſonæ, ad quam referuntur *l. plenum §. equitij ff. de vſu, & habitat. l. ex militari ff. de milit. teſta.*

9 Verba debent intelligi ſecundum ſubiectam

materiam, & naturam contractus l.cum pater, §.donatum ff.de legat.2. l ſi vno, & ibi Bart ff.locati, l.ſed, & ſi poſſeſſori 11. §.item ſi iurauero ff.de iur. iur. l.fin. C.de non nu. ff.pec. l cum manu ſata in fin. de contrah.empt. l.damni infecti in princip. ff.de damno infect. l.fluminum §.hæc ſtipulatio ff.eod.tit. l Proculus ff.de vſufr. l.ſi ſtipulatus ff.de vſur. l.vbi ita donatur ff.de donati.cauſa mortis l.inſulam ff.de præſcript. verb. l.ſi olei C.locati, cap.conſtitutus de religioſis domibus, cap.ſolitæ de maio. & obed. Euerard. in topic.legal.loco 46. Maſcard.de probat.concl. 1131. nu.20. Menoch.de præſumpt.lib.3. q.104. num.28. Surd deciſ.2.nu.13. & deciſ.43.nu.16. & de alim. tit.1.q.42.num.24. & tit.5.q.1.num.26. Pichard. in diſp. de mora num.127. Cald.Pereira de extinct. emphyt.cap.1.n.35. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.48. nu.53, 54. & 58. Cardoſ.in praxi iudicum & aduocat.verbo verbum nu.4. Brunor. à Sole in locis commun. eod verbo nu.19. Rota Romana apud Farinac. deciſ.62.in nouiſſ. & deciſ 398 num.4. tom.1.p.1. Cardin.Tuſch.tom.8.lit.V.concl.95. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.121.nu.11. & deciſ.398.nu.7. & deciſ.541.num.6. Et verba impropriari debent, vt conueniant materiæ, de qua agitur, §.nunc autem admonendis vbi gloſ.in verbo dederint inſtit.quib.alie li.vel non. Et verba quantumuis præciſa reſtringuntur ſecundum ſubiectam materiam Flor.vari.q.24.nu.33.

10 Verba debeat intelligi cum effectu l.1.§ hæc

verba ff.quod quiſq; iuris, l.penult.§.docere ff.ne quis eum l.quoties ff qui ſatiſd. cog. l.4. §.condemnatum, ff.de re iudic. l.ſi Barſatoram C.de fideiuſſor.cap. relatum vbi gloſ. de clericis non reſiden. cap. qualiter vbi gloſ.vltim. de pactis, cap. ſi à iudice de appellat. lib.6. Thomas de Thomaſettis regul 304. Surd.conſil.3 num.25. & conſ.179 num.49. Ignat del Villar in ſylua reſponſ. reſp.1 num.25. Luſit. Frat. Anton. à Souſa in relect. de cenſuris bullæ Cœnæ cap.4. diſp. 26 num.2. & cap.11.num 6. & cap.12. diſp.63. num.2. Aloyſ.Ricci.curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.41.num 2 par.2. Vgolin.de offic. & poteſt. Epiſcopi cap.36.§.1.num.2. Cardin.Tuſch. tom.8. lit.V. concluſ.90. Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat.verbo verbum num.5. Franciſc.Galet. in margarita caſuum conſcient verbo verba. Et voluntas intelligitur cum effectu l.ſi conſtiterit vbi gloſ.ff fini.regundo.

11 Verba debent aliquid operari, l.3.in princip. ff.de iure iur. l ſi quando 109 ff.de legat.1. l fin. ff.ne quid in loco publ. cap. ſi Papa in fine de priuileg. lib. ſexto, cap.ſi à iudice de appellat.eod lib. Crau.conſ.23 num.3. Maſcard.de probat. concluſ 595. vol.2. Surd. deciſ.64.num.19 & conſ.127.num.9. & conſ.218. num.15 & conſ.270 nu.10. Burg.de Paz conſ.25. num.21. Tiraquell. de iure conſtit. par.3. limit.30. num.36. & de retract.conuent. §.1.gloſ.2 num.24. & num.45. Pichard. ad §.quod ſi fugerit num.15. inſtit.de empt. Guter.pract.lib.3.quæſt.15.num.39.

Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 11. nu. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. num. 127. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 47. num. 17. & deciſ. 106. num. 19. Luſit. Benedict. Ægid in repet. l. ex hoc iure ff. de iuſti & iure p. 1. cap. 8 nu. 2. Bertazol. de clauſulis inſtrument. clauſula 21 gloſ. 14. num. 10. & in repetit. l. ſi quis maior. C. de tranſact. nu. 241. Cardin. Tuſch. tom 8. lit V. concluſ. 85. faciunt quæ Menoch. conſ. 378. num. 33. Auil ad cap. 1. Pætor verbo ni lleuaran num. 14 pag. mihi 57. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 9. n. 4. & reſol. 50 nu. 9. & lib. 3. reſol. 4. nu 8. Et verba ita debent intelligi, ne maneant ſine effectu *l. ſi ſtipulatus fuero ff. de verbor. oblig. Menoch. conſ. 122. nu. 48. & conſ. 373. num. 8. Surd. de alim. tit. 9. q. 16. nu. 60. cum ſeqq.* Nam verborum ſubſtantia, & effectus, non ſonus attendi debet *l. inſulam ff. de præſcript. verb. cap. in tantum de ſimon. Surd. deciſ. 303. num. 5. & conſ. 3. num. 26. cum ſeqq. & de alim. tit. 9. quæſt. 16. num. 22. Flamin. de reſignat. tom. 2. lib. 8. quæſt. 8. num. 134. Pinel. in rub. de reſcind. vendit. par. 2 cap. 1. num. 3. in fine, Mari. Antonin. dict. lib. 1. reſolut. 1. num. 7.* Item vt aliquid operentur, debent potius impropriari, & ad impropriam ſignificationem trahi, quamvt ſint ſuperflua *l. ſi tam anguſti, vbi Angel. ff. de ſeruit. l. ſi tibi, vbi Bart. & doct. ff. ſi cert. pet. cap. ſi ſententia de ſentent. excom. lib. ſexto, Surd. de alim. tit. 2. quæſt. 1. num. 39. & deciſ. 195. nu. 2. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 7. nu. 33.*

Brunor.

Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba 3. & 13. Et verba ſunt interpretanda, vt aliquid operentur etiam in diſpenſatione, & in quacunq; alia materia ſtricta, & odioſa *Rota Roman. apud Farin. deciſ. 352. nu. 2. tom. 1. p. 1.* Procedit principium hoc in contractibus *l. ſi ſtipulatus ff. de vſur.* & in ſtatutis *l. 1. in fin. ff. ad muncip.* ac in priuilegijs *dict. cap. ſi Papa, Bertazol. in d. l. ſi quis maior num. 243. cum duobus ſeqq.* vbi *num. 246.* aſſerit quod verbum etiam minimum aliquid operari debet. Limita tamen cum *Menoch. conſil. 179. nu. 20.*

12 Verba in dubio accipienda ſunt in propria ſignificatione *l. non aliter, ff. de legat. 3. Ioan. Petr. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. no. 100.* Et de verbis legis idem reſoluit *Ioſeph. de Seſſe de inhibit. cap. 4. §. 5. nu. 19.*

13 Verba dubia in potiori ſignificatu ſunt accipienda, & ſecundum ſenſum grammaticalem *l. 1. §. qui in perpetuum ff. ſi ager vectig. l. 1. § ſi is qui nauem ff. de exercitor. act. inſt. de iure natur. gent. & ciuil. §. quod ius quidem ciuile in fine*, vbi appellatione iuris indefinite intelligitur de iure ciuili Romanorum propter excellentiam, *cap. pen. de ſentent. excom. Surd. conſ. 230. num 20. Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 39. à n. 8. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 1. n. 6. Fr. Anton. à Souſa in relect. de cenſuris bullæ Cœnæ cap. 2. num. 4. Benedict. Ægid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de*

 iuſti;

iuſtit. & iure par.1 cap.10 num 37. Franciſc.Molin.de ritu nup.lib.1.cap.14 num.24. Cardin. Tuſch. tom.8.lit.V.concluſ.101. Barthol Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien. num.15. pag 92. Et verba dubia, quæ habent varium ſignificatum, debent intelligi in eo ſignificatu qui eſt aptior *l.quoties id ſermo ff. de regul.iuris, Cardin.Tuſch.dit.lit V. concl 98.*

14 Verba in dubio ſunt interpretanda naturaliter proprie, & vere; non autem accidentaliter, ciuiliter, & ficte, *l.fin.C.de his qui ven.ætat. impet. l.fideicommiſſum ff.de condit. & demon. l.ex ea parte §. in inſulam, ff de verb oblig. l.ſi quis ita §.fin. ff.de legat.2. Cardin.Tuſch. tom.8. lit.V. concluſ.102. Mari.Antonin.vari lib.1.reſol.4 num.9. Franciſc.Gallett.in margarita caſuum conſcient. verbo verba, Cardin. Mantic. de coniecturis lib 3. tit.4. num.5. Gallin.de verborum ſignificat.lib.2. cap.21. num.8.& lib.3.cap.19.num.2. Nicol.Garcia de benefi.p.7.cap.9.num.32. Tiraq.de iure mariti gloſ.7. nu.14.& de iure primog q.1.n.10. & q.34. nu.17. & q.40.n.334.& in tract.lemort p.3.declarat.1.n.1. Menoch.de præſumpt.lib.4.q.81.nu.19.& conſ.97. nu.86.Surd.deciſ.303.nu.1.& conſ.90.nu.24.Cald. Pereira de nominat.emphyt.quæſt.13.num.12.col.2. in fine, Cardoſo in praxi iudicum verbo verbum num.6.*

15 Verba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundum quid, *l. hoc legatum in fine, ff.de legat.3.l.1.§.ſi quis ſimpliciter, ff.de verborum obligat.Cardin.Tuſch tom.8.lit.V concl.92.* Et verba ſimpliciter prolata, ad intellectum legum referri debent, *l.1.C.de fruct.& lit.expen.* Et verba ſimpliciter prolata intelliguntur de primo actu, *l.dotis promiſſio, ff.de iur.dot l boues, §.hoc ſermone ff.de verborum ſignificat.* notaui ſupra *lit.S. nu.7 & lit.D nu.36.*

16 Verba dubia debent intelligi ſeundum naturam rei, cui adiiciuntur, *Cardin.Tuſch. tom.8. lit V.concl.96.* iunctis ſuprâ notatis *hac eadem lit. num.9.*

17 Verba in dubio ſunt intelligenda, rebus ſic ſtantibus, *l quod Seruius.vbi gloſ.in verbo poteſt, ff.de condict ob cau.l.fin.§.idem quæſijt, ff.de condict. indeb. l.Paulo Callimacho §.1, ff.de legat.3.* iunctis ſuprà notatis *lit.C nu.61 & lit.D.nu.28.* Et verba in dubio potius modaliter, quam conditionaliter intelliguntur, *l.quæro, §.inter locatorem, ff.loca.* Modus enim in dubio potius præſumitur, quam conditio, *Menoch. de præſumpt. lib.4. q.175.nu.15.Molin de primog.lib.2. cap.12. nu.9. Barb.in rub ff.ſolut.matrim.par.1.num.28.Stephan. Gratian diſcept.forenſ.cap.44.num.17.& cap.136. num.14.Rota Romana apud Farin.deciſ.362.num.1. in nouiſſ.*

18 Verba in dubio de actu valido ſunt intelligenda, *l.4. §.condemnatum, ff.de re iudic. Cardin. Tuſch.tom.8.lit.V.concl.99.& ſeq.*

19 Verba dubbia contra proferentem ſunt interpretanda, *l. veteribus* 40. *vbi Bart. ff. de pactis, l. quicquid aſtringendæ, ff. de verbor. obligat. l. Labeo, ff. de contrah. empt. l. qui cum § fin ff. de tranſact. l. 2. tit. 33. par. 7. Menoch. conſ.* 110. *nu* 36. *& conſ.* 179. *nu* 19. *Surd. deciſ.* 322. *nu.* 63. *& de alim. tit.* 6. *q.* 1. *nu.* 26. *D. Barb. in l. ſi quis intentione ambigua* 66. *nu.* 28. *ff. de iudicijs, Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 41. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo verbum nu.* 9. *Cardin. Tuſch. to.* 8. *lit. V. concl.* 106. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *reſol.* 23. *nu.* 19. Quod licet verum ſit in contractibus, ſecus fit in libellis, *l. inter ſtipulantem.* §. *ſi Stichum, ff de verborum oblig. Bald. conſ.* 489. *num.* 3 *in fin. Caſtren. conſ.* 199. *num.* 4. *lib.* 2. *Roman. conſ.* 136. *in princip. Ægid. deciſ.* 733. *in fin.* Cur autem in iudicijs fiat interpretatio in fauorem proferentis, non verò in contractibus, vide *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *tit* 4 *n.* 99. *cum ſeqq. & alios relatos ab Alphan. collect.* 248.

20 Verba ambigua ſunt interpretanda ſecundum ius commune, & ſtatuta, *cap. cum dilectus de conſuetud.* Et ſecundum intentionem proferentis, *l. ſi quis intentione, ff. de iudicijs.* Et vbicunque verba ſunt ambigua, nec aliter conſtat de voluntate, diſpoſitio vitiatur, *l. in ambiguo, ff de reb. dub. l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tutel.* Et in delictis debent capi in meliorem, vel mitiorem partem, *l. ſi præſes, & l. pen. ff. de*

pæn. l. hæc enim cauſæ in princip. ff. de ſuſpec. tuto.

21 Verba vniuerſalia omnia includunt, quia qui omne dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, ff. de legat.* 3. *Cardin. Tuſch. tom.* 8. *lit. V concl.* 121. Et notatum eſt ſupra *lit O. num.* 4. Reſtringuntur ſecundum ſubiectam materiam, *l* 3. §. *ſi quis hæredi, ff. de ſtatuliber. Rota Romana apud Farin. deciſ.* 542. *num.* 4. *tom.* 2. *p.* 1. Reſtringuntur etiam ne abſurdui, aut iniqui quicquã ſequatur, *l. vt gradatim,* §. *ſed ſi lege ff. de muner. & honor Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *reſol.* 40. *nu.* 11. & 18. vbi *nu.* 12. & 19. aſſerit, quad reſtringuntur ad id, quod eſt æquum, & ne quis indebitê damnum pati valeat, vel ad alium lucrum perueniat indebitè cum iactura alterius.

22 Verba generalia generaliter ſunt intelligẽda, *l.* 1. § *quod autem ff. de aleator. l. in fraudem, & ibi Bald, ff. de teſtam. milit. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrban. præd. l. regula,* §. *vlt ff. de iur. & facti ign. l. fin. in fin. C. de dotis promiſſ. l. ſi finita,* §. *de cæteris, ff. de damn. infect. l.* 1. §. *generaliter, ff. de legat. præſtan. Afflict. deciſ.* 319. *num.* 3. *Tiraquel. in l. ſi vnquam in princip. nu.* 118. *C. de reuocandis donat. Thomas de Thomaſettis regul.* 131. *Surd. deciſ.* 122. *num.* 1. *Oied. de beneficiorum incompatibilit. p.* 1. *cap.* 14. *num.* 20. *Burg. de Paz conſ.* 17. *num.* 2. *Valaſc. conſ.* 113. *num.* 21. *Surd. conſ.* 271. *numer.* 28. *Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 2, *cap.* 6. *numer.* 70. *Por-*

toles in tract. de conſortibus, & fideicommiſſo legali cap.6 num.16 Aloyſ.Ricci.deciſ.curiæ Archiepiſcop. Neapol.deciſ.286.num.5 p.2.& in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.419.num.1, & deciſ.605.num.2.in 1.edit. & reſol.356.& 529 in 2.edit.Franciſ.Molin.de ritu nup.lib.3.q.87 num.16. Mari Antonin. vari lib.1. reſol 42.num.3.Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 16 num. 18.infinitos refert Farin. p.4. conſ.65. in addit.lit.G.quibus adde Cardin.Tuſch.tom.8.lit. V. concl.122.Amplia etiam in conſtitutione odioſa, pœnali, & correctoria, Rota Romana apud Farin.deciſ.41.n.19. & ſeq.tom.1.p.1.Et verba generalia reſtringuntur ad ſuas cauſas, Flamin.de reſignat.lib.9.q.17. num.94. Et habet vim ſpecialis expreſsionis, Guter.conſ.5.nnm 4. Gonzal. ad reg.8.Cancel gloſ.9.num.23.cum ſeqq. Et verba quantumuis generalia, debent reſtringi ad rationem, & cauſam propter quam fuerũt prolata, & intelligenda ſunt ſecundum ea, quæ præcedunt, l.non eſt nouum, ff.de legi.l.hæres meus §.1.de leg.1.Menoch.conſ.496.n.54.Surd.conſ.431. num.12.

23 Verba generalia reſtringuntur ad habilia, l.vt gradatim in princip.ff.de muner. & honor. l.1.in princip. C. de ſacroſanc. eccleſ. Menoch. de ædipiſc. poſſeſſ. remed. 4. numer. 755. & de retin. poſſeſſ.remed.1. num. 38. Surd.deciſ.112. numer.2. Franciſc.Molin.de ritu nup.lib.3.quæſt.85. num.61. faciunt quæ Hyppol. conſ.80. num.46.vol.1. Cald. Pereira

Pereira de poteſt.eligendi cap.1.nu.57. Vbi autem agitur de fauore publicæ vtilitatis, verba generalia non reſtringuntur ad habilitatem, l.ſi quis in graui, §.vtrum vbi Bart.ff.ad.Syllani.

24 Verba generalia non includunt caſus inſolitos, de quibus non eſt veroſimiliter cogitatum, Flor.vari.q.24. num.33. vbi etiam aſſerit, quod verba generalia non extenduntur ad ſpeciales cauſas, res vel perſonas. Et verba quantumcunque generalia non extenduntur ad incogitata, l.cum Aquiliana, ff.de tranſact.cap. ne quis vbi gloſ.vlt.22.q.2.

25 Verbum generale reſtringitur per verbum ſpeciale ei adiunctum, Hieron. Portol.de conſortibus, & fideicom.legali cap.6.num.14.Et verba generaliter prolata ex adiuncto interprętationem accipiunt, l.ſed ſi adijciatur 13. & ibi gloſ.ff. pro ſocio, cum alijs pluribus, quę recenſet.Surd. conſ 34.num.39.& conſil.315. num.26.Et verba generalia reſtringi debent, vt omnis abſurditas euitetur, l.ſcire oportet, §.aliud, ff.de excuſat.tuto.l..1.ff ne quid in lo.ſac.Et reſtringuntur ex veroſimili mente diſponentis, l.Lucius 2.§.Lucius 2.ff de legat.2.l.creditor, §.Lucius ff.mand. Et reſtringuntur ad conſonum intellectum, d.l.1.§. quod ait, ff ne quid lo.ſac.

26 Verba generalia reſcriptorum reſtringuntur ſecundum ius commune, Garc Girond.de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat numer. 275. vbi

vbi *num.* 176. idem aſſerit de verbis generalibus ſtatutorum. Et verbis generalibus non veniunt Principi reſeruata, *Girond. num.* 724. vbi proximè.

27 Verba ſecundum veriſimilitudinem ſunt intelligenda quando de mente non conſtat, *Cardin. Tuſch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 94. Et verba ad intellectum poſsibilem referenda ſunt, *l. fin. in princip. C. de contrah. & commit. ſtipulat. l. ſtipulatio iſta, § hi qui ſunt, ff. de verborum oblig.* Et verba quæ de iure intelligi non poſſunt, de facto intelliguntur, *l. mulier. §.* 1 *ff. de condit. inſtit. l. hæredibus, §. fin ff. ad Trebellia. d. § hi qui ſunt.*

28 Verba debent intelligit ſecundum tempus prolationis, *Surd. conſ.* 454. *num.* 13. Et verba referuntur ad tempus contractus, vel teſtamenti, *l. Rutilia Pola, ff. de contrah. empt. l. fin. ff de legat.* 2. *Maſcard. de probat. concl.* 1416. *Valaſc. conſ.* 58. *num.* 3. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo verbum num.* 10. & 11.

29 Verba intelligenda ſunt per prius, & non per poſterius, *Ioſeph de Seſſe Aragon. deciſ.* 64. *num.* 86.

30 Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum, *Cardin. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 4. *Anton. Monach. Florent. deciſ.* 72. *n.* 27. Nam ſubtilitas reprobatur, *l ſi fideiuſſor. § quædam ff. mand. cap. dilecti. de iudi. Tiraq. de pœn. tẽper. cauſa* 12. *n.* 3. *Thomas de Thomaſettis reg.* 288.

31 Verborum tenor ſemper eſt attendendus, *Franciſci. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 7. Et verba in omni actu, ſiue diſpoſitione, ita ſunt interpretanda, ne ſibi inuicem contradicere videantur, *cap. inter dilectos, § cæterum de fide inſtrum. Bart. in l. fin. §. idem quæſijt, ff. de condict. indeb. verſ. circa prædicta.*

32 Verbo quod quis non expreſit, mente non videtur cogitaſſe, *cap. tua de ſponſal. cum ibi not. Cardin. Tuſch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 89. *num.* 3. Et verba intelligi debent eo reſpectu, quo prolata ſunt, *l. debitor, § ſi. ff. ad Trebell. l ſi pater, § qui duos, & ibi not Bald ff. de adopt.*

33 Verba non ſufficiunt, vbi opus eſt facto, *l. non omnes, § fin. ff. de re milit. l. peculium in fin. princip. ff. de pecul. l. Iulianus. § offerri ff. de actio. empt. l.* 1. *§ tuliſſe in fi. ff. ad Syllan. cap.* 1. & 2. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi Doct. Bellac. tom.* 2. *comun. opin. lib* 8. *tit.* 27 *de ſolution. num.* 16. *pag. mihi* 392. *Eſcobar. de ratiocin. cap.* 15. *num.* 44. *Cardin. Tuſch. to* 3. *lit. F. concl.* 21. Et verbis aliquid exprimere, vel ſcriptura paria ſunt, *l. miles ad ſororem in princip. ff. de lega.* 2.

34 Verba non mutãt ſubſtantiam rei, *l. cum falſa, C. de iuris, & facti ignorantia, Menoch. conſ.* 372. *nu.* 18. *cum ſeq.* Et verborum multiplicatio non neceſſaria, non mutat rerum ſubſtantiam, *l. pediculis, § labeo, ff. de aur. & arg. leg. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſul.* 4 *gloſ.* 3. *num.* 3.

35 Verborum abundantia non debet operari vltra intentionem contrahentium *Gam. Luſit. deciſ. 38 num. 2.* Et verba contrahentium recipiunt limitationem à diſpoſitione legis *l. quæro §. inter locatorem ff. loca. l. quidam cum filium ff. de verbo. oblig. Alex. conſ. 133. ſuper quæſitis col. 1. vol. 5.*

36 Verbs præcedentia declarant ſequentia, & è conuerſo *l. ſi ſeruum §. fin. ff. de leg. 1. Surd. deciſ. 288. num. 30. cum ſeqq. Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 30. num. 115. & conſ. 65. num. 110. Mari. Antonin. varia. libr. 3. reſolu. 1. num. 60.*

37 Verba vbi ſunt clara, nõ eſt opus alia interpretatione *l. licet imperator ff. de legat. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 762. num. 1. Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V. concl. 108.*

38 Verba vbi ſunt clara, non eſt opus coniecturis, vide ſupra *lit. C. num. 45.* Verba quæ aliquid præſuponunt, circa illud non diſponunt *l. ex facto la 1. ff. de hæred. inſtit. l. neque enim § ſi ſeruum. ff. de mili. teſta. l. generaliter §. ſi is qui tutorem ff. de fideicum. libert.*

39 Verba vbi non conueniunt, diſpoſitio non habet locum *l. 4. §. toties ff. de damn. infect. l. quod conſtitutum ff. de milit. teſta. Card. Tuſch. to. 8. lit. V. concl. 89. Mari. Anton. vari. lib. 3. reſol. 9. num. 4.*

40 Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius diſpoſitio, vide ſupra *lit. L. num. 13.* Verba legum non in abſtracto, ſed in concreto intelligi

debent *l. ſi in rem in princip. ff. de rei vendicat.*

41 Verba geminata maiorem deliberationem inducunt, & magis operantur *l. Baliſta ff. ad Trebel. Bertazol. tract. de clauſulis inſtrumen. clauſula 4. gloſ. 2. Cardin Tuſch. tom. 4. lit. G. concl. 28. num. 2. & tom. 8. lit. V. concl. 158.*

42 Verborum geminatio inducit enixam voluntatem legiſlatorum, vide ſupra *lit. G. num. 1.*

43 Veriſimile quod nõ eſt, præſumitur falſum *Menoch. conſ. 1. num. 268. & conſ. 2. num. 300. & conſ. 28. num. 25. & conſ. 188. nu. 11. & conſ. 199. num 12. & de arbitrar. lib. 2. caſu 85. Maſcard. de probat. concl. 740. num. 35. & concl. 1364. num. 4. Surd. de alim. tit. 8. q. 12. num. 24. Tiraq. in l. ſi vnquam in princip. nu. 40. C. de reuocandis donat.* Nam veriſimilitudo eſt cognata naturæ *Aym. conſ. 269 num. 4.* Et veriſimilia dicuntur, quæ legibus, & iuri communi conueniunt & ei non contradicunt *Menoch. conſ. 1. n. 418. & conſ. 380. num. 7. & de arbitr. caſu 85 nu. 5. Girond. de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat. num. 555.* Vnde quod veriſimile non eſt, attendi non debet *l. ſi. in princ. ff. quod met. cau. cap. quia veriſimile de præſumpt. Pariſ. conſ. 13. num. 9. vol. 3. & conſ. 8. nu. 7. vol. 4.*

44 Veritas ſæpius examinata magis eluceſcit *cap. graue 35. q. 9. cap. inter dilectos de fide inſtrum. Flamin. de regſinat. tom. 2. lib. 11. quæſt. 11. num.*

*num 3 Bouadil.in ſua polit lib.*1 *cap.10.num.1.Cened. ad decretal. collect.119. à.num.1. Hieron. Grach.conſ. ſydicatus num.*265. *cum ſeq. Fr.Didacus Murillo en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar cap* 5. *in princip.pag.*31. Nam veritas diſputando in venitur *l.munerum §. fin. ff.de muner & honor. Card. Tuſch. tom.*2. *lit.D. concl* 507. *num.*1.

45 Veritas præualet exiſtimationi, ſeu opinioni, & plus valet quod in veritate, quàm quod in opinione conſiſtit, *l.regula* 9. §. *qui ignorauit ff.de iuris & facti ignorantia,l.*4. §.*quoties ff de manumiſsis vindicta, l.*1.§.*ſi à pupillo ibi,vt hic plus ſit in veritate,quam in exiſtimatione mentis,ff.pro emp.* §.*ſi quis rem ſuam inſtit.de legat.Menoc.de præſump. lib.*1 *q.*31. *num* 4. *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.*2.*cap* 3 *num.*19.*Brunor.à Sole in locis commun. verbo veritas num.*45. *Pichard. ad d.* §.*ſi quis rem nu.*3.Et per rationem veritas habetur, *l. ſolam, C.de teſtib.l.ſcire ff.de legib.*

46 Veritas, & rei ſubſtantia plus valet, quam ludibrium verborum, *Garc. Girond.de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat.num.*845.Vnde veritatis fides verborum adminicula non deſiderat,*l.*1.*C.ſi min.ab hæred ſe abſti.*

47 Veritas, & rerum ſubſtantia hominũ denominatione non mutatur. *Guter.pract.lib.*3.*q.*84. *n.*2.Et veritas rerum geſtarum erroribus non vitiatur,*l.illicitas,*§ *veritas,ff.de offic.præſid.*

48 Ve-

48 Veritati ſemper ad hærendum eſt, quia amicus Socrates, ſed magis amica veritas, de quo vide plura per *Probum in addit. ad Ioan.Monach. in cap.nemo deinceps num.*77. *cum ſeqq.de elect.lib. ſexto,Menoch.conſ.*112.*num.*17.ſemperq́; eſt attendenda veritas,*Flamin.de confident.q* 46.*n.*61. Et qui veritatem ſequitur, Deum ſequitur, *cap.quiſquis* 11 *q.*3. Et veritatis ſectatores Deo placent, vt dicit *gloſ.in l.puniri,C.ſi contra ius, vel vtilit. publ.* Et eſt veritas ſuper omnia amanda, & ſequenda, *l.ſi ita legatum, ff.de condit. & demonſt.Flamin. d.tract. de confident. q.*65. *num.*13. Et baſis atq́; fundamentum iuſtitiæ, qua virtute nulla præclarior, *Bald.conſ.*343.*col.pen.lib.*1. plures refert *Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.*234.*n.*6 *in* 2.*edit.*Et eſt res ſolidiſsima, & murus inexpugnabilis *Afflict.deciſ.*235.*nu.*7. Et omnia vincit,*cap.veritate,& ſeq.*8.*diſt.Roland. conſ.*5.*n.*19 *& conſ.*33.*nu.*41.*lib.*4. Et illi omnia cedunt,*Roland.conſ.*11.*n.*2 *&* 3.*lib.*3.Itē immutabilis eſt, & perpetua, ex *Ariſtot.lib.*4. *Metaphyſ.cap.*5. Vnde curſus temporis non mutat ſubſtantiam veritatis, *l.ſicut falſi. C.ad leg.Cornel. de fal.*Et propter noſtrũ affirmare, vel negare, rei veritas nõ mutatur, *l.aſſumpto,ff.ad municip.*

49 Verum eſſe non poteſt, quod falſo principio infirmatur,*l.cum filius,* §.*hæres, ff.de legat.*2. *Crauet.conſ.*1000.*pro genero n.*37 *Anton Monach. Florent.deciſ.*48 *nu.*6.

Y 50 Via

50 Via vna electa non poteſt ad aliam recurri, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.4.nu.72.*

51 Via quod vna prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti, *l. nec per ſe, C. de hæredibus inſtitut. Ioſep. de Seſſe Aragon. deciſ.28.nu.11.*

52 Viam, quam quiſque ſibi elegit, ſequi debet, *l. ſi mulier, §. fin. ff quod met. cau. facit cap. cum omnes circà fin. de conſtitutio. & cap. quod ſemel de reg. iuris lib. ſexto, Surd. conſ. 377. n. 3. Farin. in praxi crimin. p. 6 q. 175. num. 199. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 17. nu. 8.*

53 Via eſt admittenda, per quam ad ius commune reditur, *l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis, cap. ab exordio 35. diſt. Rebuf. in praxi benefic. tit. differentiæ inter priuilegium num. 6. Cou. vari. lib. 3. cap. 6. nu. 4 Guter. conſ. 1 num. 37.* Et facilis eſt reditus ad ius commune, *Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 8. num. 39.* Et fauorabilis eſt diſpoſitio, qua reuertimur ad ius commune, *gloſ. in cap. ſtatutum, verbo numerandum, de preb. lib. 6. vbi not. ita Luſit. Fr. Anton. à Souſa in relect. de cenſuris bullæ Cœnæ cap. 16. diſp. 83 num. 6. Alexand. Rauden. de ſucceſſ. Regni Portugal. reſp. 2. num. 42.*

54 Viam nemo videtur eligere, per quam iudicium ſuum ſubuertatur, *l. 3. verſ. Nec credendus ff. de militari teſtam. l. quoties 13 ff. de rebus dubiis, l. quoties, ff. de verborum obligatio. tex. optimus in cap. abbate iuncta gloſ. verbo potius, de verborum ſignificat.*

ſignificat. cum alijs, de quibus *Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 4 à princip. Cardin. Mantic. de coniect. vltimarum voluntatum lib. 2. tit. 1.*

55 Vigilantibus, & non dormientibus iura ſubueniunt, *l. pupillus, ff. quæ in fraudem creditorum, l. non enim, ff ex quibus cauſis maiores, l. veluti, ff. de edendo, l. quod forte, l. ſi finita, §. ſi quis metu, ff. de damno infecto, cap. nunciatum 84. diſt. Surd. conſ. 4. num. 11. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum pag. mihi 36. num. 12. Bouadil. in ſua politica lib. 3. cap. 4 num 54. & num. 83. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 206 num. 19. & 44. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo ius num 12. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 109.* Et deceptis, non autem decipientibus iura ſubueniunt, *l. 2. §. verba, ff. ad Velleian. l. ſi is qui minorem, C. ſi minor ſe maiorem dixerit, cap. cum vniuerſorum, de rerum permutatione, Menoch. de præſumpt. lib 6. quæſt. 78. Thomas de Thomaſettis reg. 88.* vbi dicit procedere, quando deceptio magna eſt, & conſiderabilis.

56 Vim vi repellere licet, *l. vt vim ff. de iuſtitia, & iure, l. 1. & tot. tit. ff. de vi, & vi armata, l. ſcientiam, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l. is qui aggreſſorem, & l. ſi quis percuſſorem, C. ad legem Corneliam de ſicar. cap. ſignificaſti in 2. de homicidio, cap. ſi verò, de ſententia excommunicationis, cap. dilecto eodem titul. lib. ſexto,* cum alijs, quæ adducit *Frater Anton. à Souſa in relect. de cenſuris*

bullæ Cœnæ cap.12.diſp.62 nu.2.& cap.15.diſp.78 nu.3.Aloyſ.Ricci. deciſ.curiæ Archiepiſcop Neapol. deciſ.16.nu.10.p.2. Vgolin.de officio & poteſt.Epiſcopi cap.29.§.1.verſ.Secundò non polluitur,Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. verbo infringere num 38. *Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clericalium, p.*1 *tit. de diſciplina clericali, §.5.num* 103. *pag* 67 *Cardin. Tuſch. tom.*8.*lit.V. concl.*213.*Ioſeph.Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exemptione p.*2. *cap.*1. *num.*2. *Thomas de Thomaſettis reg.*306. vbi aſſerit procedere, quando vis vi repellitur ob neceſſariam defenſionem ſui corporis,& cum moderamine inculpatæ tutelæ, cui ſubſcribit *Bellett d.p.*1.*tit.de fauore clericorum canonis, §.*2.*num.*2 *pag.*180.

57 Vincens vincentem te, multo magis vincit te, *l.de acceſſionibus, ff. de diuerſis,& temporalibus præſcriptionibus, l.æquiſſimum, ff.ad Tertyllianum, gloſ. proximis in auth. defuncto, C.ad Orficianum, gloſ. in l.vſucapio, C.de pignor. Thomas de Thomaſettis regul.*282. *Alexan. Rauden. de ſucceſſ. Regni Portugal.reſp.*2.*num.*117. *Euerard.in topic.legalib. loco* 67.*Surd.conſ.*125.*nu.*14 *& conſ.*138. *nu.*18. *&* 19.*& conſ.*416. *num.*2. *&* 25. vbi de intellectu huius principij agit, *Cardin. Tuſch. tom.*8. *lit.V.concl.*208 vbi *nu.*5.declarat,quod vincens vincentem te,multo magis vincit te, procedit, quando ille,qui te vincit, & tu eſſetis eiuſdem

generis, rationis, & ordinis, quia tunc argumentum procedit,alias non,& *num.*6.ampliat, vt procedat argumentum,quãdo ego,qui vinco te,habeo cauſam à te,quia ſi vinco te, multo magis alium,quem tu vincis, & *num.*13 limitat in diuerſo caſu,quia ſi vinco te ad taxillos,tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, & *n.*14. limitat, quando victoria non eſt per modum pugnæ,ſed per accidens,vt ſi puer per accidens vincat fortem, ego vinco puerum, vel propterea vincam fortem, & *num.*15. limitat in diuerſo genere, diuerſa ratione, & diuerſo ordine,quia nunquam argumentum procedit, & *num.*16.limitat,quando non eſt eadem ratio excluſionis im omnibus. Procedit regula hæc vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerſo, ita deciſum fuit in *Rot.Rom. apud Farin.deciſ.*59.*n.*2.*in fin.to.*1.*p.*1. An,& quando procedat regula iſta in ſucceſsionum, & aliorum actuũ materia? vltra citatos,vide *Cou.vari. lib.*1.*cap.*7 *nu.*3 *in verſ.Item aduerſus principalem, Menoch conſ.*4.*n.*33.*& conſ.*126 *n.*25.*& conſ.*234 *nu.*16.*Decian.conſ.*13 *nu.*38.*lib.*3.*& conſ.*58.*n.*20. *lib.*5. *Gabr. lib* 4. *commun. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. concl* 4.*Molin.de primog.lib.*3.*cap.*5.*num.*16 *Philipp. Porti. lib.*3. *reg.*27. *Cardin Mantic.de coniect. vltim. volunt. lib.*10. *tit.*7. *num.*6. plures refert *Caſtil.lib.*3.*quotid.cap.*30. *per totum.*

58 Vincula duo magis ligant, vide ſuprà *lit.D. num.69.* Virtus vnita, fortior eſt ſeparata, *l.qui patri, ff. de acquirenda hæreditate, l.ſi autem in fin. ff.de aqua plu.arcenda.*

59 Vitia qui aliorum punit, ſua prius corrigere ſtudeat, *cap qui ſine 3.q 7.* Nam abſurdum eſt in alio velle corrigere, quod in ſe ipſo vigere conſpicitur, *l.ſi vxor, §.iudex ff ad leg. Iuliam de adulter. l.in arenam, § fin. C.de inoffic teſtamento,* Vnde dictum eſt, qui carpit mores labe carere debet, nemo enim poteſt alium corrigere, qui tacitus reſpondeat eadem cõmiſiſſe, *cap.iudicet 3.q.7.cap.eſt 95.diſt.cap 1.& per totam 32.q.6.*

60 Vltima derogant prioribus, *l ſi mihi, §.in legatis, ff.de legat.1. l.pact. nouiſſima, C.de pactis, Cardin.Tuſch.tom.8. lit.V.concl.228.* cum alijs ſuprà relatis *lit.P nu.32.*

61 Vltima mora nocet, vide ſuprà *lit.M.nu 33.* vbi notatum eſt.

62 Vltimus rei ſtatus inſpiciendus eſt in omni materia, *l.illud.C de collationibus, l ſi mater, C.ne de ſtatu defunctorum, cap.cum veniſſent, de inſtitution. cap.conſultationibus, de iurepatronatus, Maſcard.de probat.concl.175.num 8. Menoch.de præſump.lib 3. q.6.nu.39.Grammat.deciſ.67.nu 6.Parlador.lib.2. rerum quotid.cap.5.num.19 Mari.Antonin.variar. lib.1.reſol.20.nu.14.* Vnde in beneficialibus vltimus ſtatus beneficij inſpiciendus eſt, & maximè conſideratur, vt per *Beninten.deciſ.23.nu.11.*

Dec.conſ.126.num.3.Gabr.conſ.185.num.2.& 23. vol.2.Lambert.de iurepatron. lib.3 q.7.princ.art.7. nu 7.& lib.2.p.1.q.3.princ.art.21.num.1.Maſcard. de probat.vol.1.concl.172.n.8.& vol.2 concl.956. nu.6. quos adducit *Mari.Antonin.d.lib.1.reſol.55 nu.6.* quibus adde *Gonzal.ad reg.8. Cancel.gloſ.5. §.2.nu.14 & §.3.nu.18.& gloſ.45.§.2 num.14. nouiſſimè Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.153.nu 46. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi curiæ Archiepiſcop.Neapol.cap.100.verſ.Quod ſi Anton. Monach. Bonon.deciſ 36.nu.13.cum ſeqq.* Etiamſi ſint beneficia iuriſpatronatus, ex *Crau.conſ.322 col.pen.Rolan.conſ.47.nu.38.* quos cum alijs citat *Mari.Antonin.d.lib.1.reſol.80.n.7.* Quod verum eſt, etiamſi appareret de variatione, *Vincent. de Franch. deciſ.85.num.2.par.1.* Limita, niſi conſtet de contrario ſtatu legitimo præcedente, *Rota Romana apud Farin. deciſ.188.num.1.tom.1. par.1.*

63 Vna eademq; res non debet diuerſo iure cenſeri, vide ſuprà *lit.I nu 48.*

64 Vnius dictum, dictum nullius, vide ſuprà *lit.D.num.25.* Voluiſſe non præſumitur quis, quod non expreſsit, notatum eſt ſuprà *lit.L. num.32.*

65 Voluntarium à principio, ex poſt facto efficitur neceſſarium, *l.ſicut ab initio, C.de actionibus, & obligationibus Eſcobar de ratiocin.cap.6.nu.21.* cum alijs adductis ſuprà *lit.C.nu.59.*

66 Voluntarium factum latius interpretatur lex, quam neceſſarium, *Bertazol. tract. clauſularum inſtrumentalium clauſula ſecunda, gloſ. 2. num. 5.*

67 Voluntas in mente retenta nihil operatur, *l ſi repetendi, ff. de condictione ob cauſam, Brunor. à Sole in locis communis, verbo propoſitum, Rota Romana apud Farinac. deciſ. 354. num. 6. tom. 1. par. 1.*

68 Voluntas facto magis, quam verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem rat. haberi, l. reprehendenda, C. de inſtitutionibus & ſubſtitutionibus, l. pro hærede ff. de acquirenda hæreditate, Aym conſ. 204. n. 11 cum ſeqq. Menoch conſ. 1. nu. 264 & conſ 5. nu. 16. & conſ. 110. nu. 1. cum ſeqq. & conſ. 158. num. 48. Maſcard. de probat. concl. 1415. num. 34. Surd deciſ. 194 nu. 21. & conſ 371. nu. 65. Rota Rom. apud Farina. deciſ. 582. nu. 7. tom. 2. p. 1. Valaſc. conſ. 169. nu. 11. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap. 11. n. 20. Paul. Montan. tract. de tutelis cap. 33. nu. 535. Gonzal. ad regul 8. Cancel. § 4 proœm. num. 71. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 11. nu. 9. Scacci. de appellat. quæſt. 17. limit. 2. à num. 23. cum ſeqq. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſolut. 11. num. 65. vbi num. 89.* declarat procedere, quando factum eſt determinatum ad quid certum præſumendum, ſecus ſi eſt indeterminatum, & indifferens, citans *Maſcard. de probat. concluſ. 45. num. 5.* Facta enim ſunt potiora verbis *l. de pupillo,*

pillo, §. meminiſſe ff. de noui operis nunciatione.

69 Voluntas præferenda eſt verbis, *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 3. cap. 15. num. 11. col. 2.* Et voluntas regulatur à mente, *Mendez à Caſtro d. num. 11.* Ex coniecturis declaratur, *Surd. deciſ. 7. num. 12.*

70 Voluntas durare præſumitur, niſi contrarium probetur, *Cardin. Tuſch tom 8. lit V. concl. 286* Et pręſumitur durare, maxime cum nulla cauſa mutationis apparet, *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ 43. n. 23.* Nam voluntatis mutatio nõ præſumitur, *l. eum qui, ff. de probationibus. cap. ſcribam, de præſumptionibus, Pichard. ad princip. inſtit. de adempt. legatorum nu. 4. Menoch. conſ. 317. num. 29. Surd. deciſ. 111. nu. 9. & deciſ. 288. nu. 36. Flamin. de reſignat. lib. 9. q. 25. num. 16. Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap. 3. nu. 41. & cap. 10. nu. 54. & de empt. cap. 23. num. 65 Stephan. Gratian. Marchiæ. deciſ. 19 num. 27 & deciſ. 43. num. 23. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 92. num. 3. in 1. edit. & reſolut. 77. nu. 3. in 2. edit. Brunor à Sole in locis commun. verbo voluntas 9. Franciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 7. num. 2.*

71 Voluntas contrahentium præſumitur eſſe conformis diſpoſitioni iuris communis, *Bertazol in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact nu. 683.* iunctis ſupra notatis, *lit. C num 65.*

72 Voluntas coacta voluntas eſt, *l. ſi mulier 21. §. ſi metu coactus. ff. quod metus cauſa, l. qui ita in*

princip.

princip. ff. ad Trebeleanum. cap. meritò 15. quæſt. 1. Philoſoph. lib. 3. ethicor. cap. 1. D. Thomas. 1. 2. q. 6. art. 8. Nau. in man. prælud. 6. num. 4. & 6. Cou. de ſponſal. p. 1. cap. 4. §. 1. à num. 11. Thomas de Thomaſettis reg. 76. Luſit. Emmanuel Figueira de Negreiros in introductione vltimarum voluntatum lib. 1. cap. 10. num. 33. cum duobus ſeqq. Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 98 nu. 6. Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V. concl. 280. cum ſeq Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ. 1350. num. 9. obiter Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 112. qui rationem huius principij conſtituit in eo, quia qui vi coactus aliquid facit, id potius videtur malefacere, quam pati, ex tex. in l. ſi patrem 22. ff de ritu nuptiarum. Declara, quod licet voluntas, coacta ſit voluntas, nõ tamẽ dicit poteſt quod ſit volũtas ſpontanea, ſed dicitur voluntas qualificata, vt poſt Abb. & alios dicit notab. Dec. in l. velle nõ creditur ſub n. 6. verſ. 4. & vlt. ff. de regulis iuris, quæ non eſt propriè voluntas, ſed ſecundum quid, vt bene dicit idem Dec. in d. l. velle non creditur numer. 3.

73 Voluntas vltima de ambulatoria eſt vſque ad mortem, l. 4 ff. de adimendis legatis, l. cum hic ſtatus, §. ait oratio, ff. de donationibus inter virum, & vxorem, cap. cum Marthæ verſ cæterum de celeb. miſſarum, Menoch. conſ. 329. num. 6. Pinel. in rubri. C. de reſcindenda venditione p. 1. cap. 3. nu. 24. Guter. de iuramento confirmatorio p. 2. cap. 1. à num. 1.

à num. 1. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo teſtamentum num. 67. Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ deciſ. 296 num. 4. Pichar. ad. §. poſteriore num 9. inſtitu. quibus modis teſtamenta infirmentur & ad princip. inſtit. de ademptione legat. n. 9. & 23.

74 Voluntas morte extinguitur, l. 4 ff. locati, l. cum hic ſtatus, §. fin ff. de donat. inter virum, & vxorem, cap. ſi gratioſè, de reſcrip. in 6. Franciſc. Moli. de ritu nuptiarum lib 3. q. 14. nu. 7. Vitalis de Cambanis tract clauſularum inſtrumentalium pag. mihi 56 num 5.

75 Voluntas, & propoſitum diſtinguunt omne factum, l qui iniuriæ, & l. verum eſt, ff. de furtis, cum alijs citatis lit. D. num. 11.

76 Voluntatem ab initio, vel ex poſt facto interuenire, paria ſunt, l. ſi autem plures, in princip. ff de aqua pluuia arcenda. Paria enim ſunt aliquid ab initio eſſe tale, vel ex poſt facto deuenire ad tale, l. nec intereſt, ff. ad legem Falcidiam, l. pen. ff. de actionibus empti.

77 Vox vnius, vox nullius, cap. veniens in fine de teſtibus. cap. cum à nobis eod. tit. cap. quoniam. de probationibus, Ludou. Rodolphin. variarum quæſt. lib 2. queſt. 51. num. 41. Thomas de Thomaſettis reg. 307. vbi aſſerit procedere in teſte. Teſtimonium enim vnius non probat, tex. eſt in cap. licet vniuerſis. d. cap. veniens, cap. in omni negotio, de teſtibus. l. ius iurandi, C. eod. tit. reſoluunt Gabr. commun. opinion. lib. 1. titul. de teſtibus,

teſtibus concl.1.Menoch. de arbitrar. iudicum lib.2. caſu.99 num.19 Aldouin. conſ.14. nu.27. & conſ. 22.num.12. & conſ.26. à num.37. Peregr. conſ.2. num.38. verſ.ad condemnationem lib.2. Ceual. commun.contra commun. q.494. num.1. Fr.Ludou. Miranda de ordine iudiciario q.23.art 1.Valaſc. conſul. 73.Cald.Pereira quæſtionum forenſ.conſil.26.n.11. Stephan. Gratian.diſceptat.forenſ.cap.140.num.4. Amat.Roder. in pract.cap.7. de forma probationis à num.18. Curi. Philip.p.1. §.17.à num.23. plures refert.Cened.ad decretum colect.9.num.3.& multo plures Farin. in praxi crim.p.2. tit.de. oppoſit.contra perſonas teſtium.q.63.num.1.

78 Vtile per inutile non vitiatur, l. 1. §. item quæritur ff.de aqua quotid.& æſtiua, l.Pædius ff.de receptis arbitris, l.qui teſtamento, ff.de excuſationibus tutorum, l.eos 26.vbi gloſ.verbo de ſuperfluo, C. de vſuris, cap.turbat 37.diſt. cap. vtile, & cap.non debet, de regulis iuris lib.6. Tho. de Thomaſet.regul. 309.Cardin.Tuſch.tom.8.lit.V.concl.373. Intellige in ſeparabilibus, & in his quæ ſunt diuiſibilia, l.certi condictio, §.1 ff ſi certum petatur l.1.§ ſimiliter, l 4 § ſi is qui duplam, ff.de verborum obligationibus, d.l.3 §.Trebatius.ff.eo.tit.de aqua quotidiana, & æſtiua l.1 § publicani ff de publicanis, & vectigalibus, l.ſancimus 5.C. de donationibus, Bart. in l. Græce, §.1 ff de fideiuſſoribus, Caſtrenſ conſ.89.n.1. vol.2. Roman.conſ.66. num. 1. quos refert Aloyſ. Ricci.in praxi rerum fori eccleſiaſtici reſol.373. n.2. in.2.

in 2.edit eſt communis ex citatis à Tiraq. de retract.tit 1.ad finem, num 74 & tit.2.ad fin.nu.145. ſequitur Molin.de primogen.lib.1 cap.21.num.28. verſ.vt tamen.Mantu.dialog.96.Cou lib 2.vari.cap. 16.num.5.verſ.non obſtat, Sarmi.lib.3.ſelect.cap.5. Vgolin.de offic.& poteſt.epiſcopi cap.41. §.1.nu.2. Pereg.lib.3.conſ.29.num.14.Surd.conſ.380 nu 52. & conſ.428 à num.20.Cabed.diuerſorum lib.2. cap. 16.Caſtil.controuerſ.iuris lib.1.cap.7 num.27 Dom. Chriſtophor.de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli lege 200. num. 75. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum inſtrumentalium pag. 58. num. 16. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.483.num.8.Cald.Pereira quæſt. forenſium conſ.33.num.47.& de empt.cap.32.nu. 36.Cardin.Mantic.de tacitis, & ambiguis conuentionibus tom.2.lib 16.tit 36.num.3.Tuſch.d.concl.373. num.1 Limita in indiuiduis, vt per text. in d.§. item quæritur, & §.Trebatius, d l.Græce, §.illud, ff.de fideiuſſoribus, Surd.de alim. tit.7.q 17.num.27.& deciſ.7 num.35. Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q.10.num.149.Tuſch.vbi proximè.nu.41.

79 Vtilitas publica præfertur priuatæ, l.munerum, §.item, ff.de muneribus.& honoribus, l.ſancimus, C.de ſacroſanctis eccleſijs, l.vnica, § fin.C.de caducis tollendis, auth.res quæ, C.cōmunia delegatis, cap. mutationes 7.q.1.cap. bonæ de poſtulatione prælatorum Surd.deciſ.255.num.11.Mexi.tract. taſſæ panis concl.4. num.17. Auil. ad cap. 1.prætorum num.6. pag.mihi 42.Menchaq.illuſtr.quæſt.cap.5. num.16. Cabed.

Cabed Luſitaniæ deciſione 74.*num*.5.*p*.1. *Garci.Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num*.902. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg*.308.vbi aſſerit procedere, quando in communi vtilitate priuata etiam includitur. Intellige etiam, quando vtilitas publica venit principaliter, non quando ſecundario, *Surd.deciſ.*62. *num*.9.

FINIS.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

n

no-